

ZAVRŠNO IZVJEŠĆE
PROVEDENIH PILOT PROJEKATA
UVOĐENJA NOVIH TEHNOLOGIJA U
IZBORNI PROCES
U BOSNI I HERCEGOVINI
I
STUDIJA IZVODLJIVOSTI ZA
UVOĐENJE SPECIFIČNIH IZBORNIH
TEHNOLOGIJA U IZBORNI PROCES
BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, veljača 2025. godine

ZAVRŠNO IZVJEŠĆE
PROVEDENIH PILOT PROJEKATA
UVOĐENJA NOVIH TEHNOLOGIJA U
IZBORNI PROCES
U BOSNI I HERCEGOVINI

I

STUDIJA IZVODLJIVOSTI ZA
UVOĐENJE SPECIFIČNIH IZBORNIH
TEHNOLOGIJA U IZBORNI PROCES
BOSNE I HERCEGOVINE

© Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine, 2025.

Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine dozvoljava reproduciranje ovog materijala uz navođenje vlasnika autorskih prava i u neizmijenjenom sadržaju. Zahtjevi u vezi s autorskim pravima mogu se poslati Središnjem izbornom povjerenstvu Bosne i Hercegovine putem *e-mail* adrese kontakt@izbori.ba ili na adresu Danijela Ozme 7, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine

Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Tel.: +387 (0) 33 251 300

Faks: +387 (0) 33 251 329

E-mail: kontakt@izbori.ba

Internet-stranica: www.izbori.ba

X: [@IZBORI_BA](https://twitter.com/IZBORI_BA)

Instagram: [izbori_ba](https://www.instagram.com/izbori_ba)

Facebook: <https://www.facebook.com/people/Centralna-izborna-komisija-Bosne-i-Hercegovine/100083235705310/>

LinkedIn: <https://ba.linkedin.com/company/centralna-izborna-komisija-bosne-i-hercegovine>

<https://www.youtube.com/c/IZBORIBIH>

Izrazi pisani u jednom rodu odnose se bez diskriminacije na oba spola.

SADRŽAJ:

Pregled skraćenica.....	5
SAŽETAK	7
UVOD	13
I DIO – EVALUACIJA I ANALIZA PROVEDENIH PILOT PROJEKATA UVOĐENJA NOVIH TEHNOLOGIJA U IZBORNI PROCES U BOSNI I HERCEGOVINI	17
Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata	19
1. Opće informacije o projektu	19
2. Legislativa	21
3. Lokacija provedbe pilot projekta 1.....	21
4. Evaluacija i rezultati Pilot projekta 1	21
5. Izazovi i naučene lekcije.....	62
Pilot projekt 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića	87
1. Opće informacije o projektu.....	87
2. Legislativa.....	88
3. Lokacija provedbe Pilot projekta 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića	89
4. Evaluacija i rezultati Pilot projekta 2.....	89
5. Izazovi i naučene lekcije	108
Pilot projekt 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača.....	116
1. Opće informacije o projektu.....	116
2. Legislativa.....	116
3. Lokacija provedbe Pilot projekta 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača	117
4. Evaluacija i rezultati Pilot projekta 3.....	117
5. Izazovi i naučene lekcije	139
Pilot projekt 4 – Video nadzor na biračkim mjestima	141
1. Opće informacije o projektu.....	141
2. Legislativa.....	142
3. Lokacija provedbe Pilot projekta 4 – Video nadzor na biračkim mjestima	142

4. Evaluacija i rezultati Pilot projekta 4.....	142
5. Izazovi i naučene lekcije	151

II DIO - STUDIJA IZVODLJIVOSTI ZA UVOĐENJE SPECIFIČNIH IZBORNIH TEHNOLOGIJA U IZBORNI PROCES BOSNE I HERCEGOVINE 155

Sažetak	157
1. Uvod.....	160
Svrha studije.....	160
Opseg studije.....	160
Korištena metodologija	160
2. Izborni proces.....	161
Opis trenutnog izbornog procesa.....	161
Postojeći izazovi i ograničenja	163
3. Ciljevi studije	163
Primarni ciljevi	163
Sekundarni ciljevi.....	164
Specifični ciljevi.....	164
4. Biometrijska verifikacija birača.....	165
Pregled tehnologije.....	165
Prednosti	165
Izazovi.....	165
5. Tehnologije skeniranja glasačkih listića.....	165
Pregled tehnologije.....	165
Prednosti	166
Izazovi.....	166
6. Utjecaj na izborni integritet.....	166
Unaprjeđenje transparentnosti	166
Povećana efikasnost.....	167
Izgradnja povjerenja.....	167

Izazovi i mogućnosti za unaprjeđenje	167
7. Analiza troškova i koristi.....	168
Inicijalna investicija	168
Operativni troškovi.....	168
Dugoročne štednje.....	169
8.Pravna i regulatorna analiza	170
Usklađenost s važećim zakonima.....	170
Zaštita podataka i privatnost	170
Potrebne zakonske promjene	171
Međunarodni standardi i preporuke	171
9.Infrastruktura i tehnički zahtjevi.....	172
Zahtjevi za skladištenje	172
Logistički zahtjevi	172
Hardverski zahtjevi	173
Zahtjevi za Data centrom	173
Mreža i povezivanje.....	173
Sigurnosne mjere.....	174
Tehnička potpora.....	174
Upravljanje rizikom	174
10.Zaštita osobnih podataka	175
Zaštita podataka.....	175
Sigurnost sustava i mreže.....	175
Mjere cyber sigurnosti	176
Preporuke.....	177
11. Pilot testiranje i evaluacija	177
Ciljevi pilot projekata	177
Metodologija	178
Rezultati evaluacije	178
Mjerila evaluacije	179
Preporuke za buduću implementaciju.....	179

Rješavanje brzine glasovanja.....	179
1 2. Obuka i izgradnja kapaciteta	183
Tim za upravljanje projektima u SIP BiH.....	183
Programi obuke koje treba pokriti.....	183
Potpota i tehnička pomoć	184
Evaluacija efikasnosti obuke	184
Preporuke za buduću obuku i izgradnju kapaciteta	184
1 3. Angažman zainteresiranih strana	185
Ključne zainteresirane strane	185
Strategije angažmana	186
Evaluacija i naučene lekcije.....	186
Preporuke za buduću angažman	186
14. Procjena i ublažavanje rizika.....	187
Identificirani rizici.....	187
Strategije ublažavanja	188
15. Vremenski okvir implementacije	190
1 6. Zaključci i preporuke.....	192
Preporuke za implementaciju	192
17. Prijedlog okvirnog proračuna.....	193

Pregled skraćenica

Oznaka	Naziv
BiH	Bosna i Hercegovina
BM	Biračka mjesta
SBP	Središnji birački popis
SIP BiH	Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine
DI	Democracy International
EU	Europska unija
EU DELEGACIJA	Delegacija Europske unije
EUR	Euro
IDDEEA	Agencija za identifikacijske dokumente, evidencije i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine
JIIS	Jedinstveni izborni informacijski sustav
OIP/GIP	Općinsko/gradsko izborno povjerenstvo
OESS	Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
OV/SO/GV/SG/SD	Općinsko vijeće / Skupština općine / Gradsko vijeće / Skupština grada / Skupština BD BiH
PSBiH	Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
RMS	Sustav upravljanja rezultatima/Results Management System
SD	Sigurne digitalne kartice
SEI	Potporna izbornom integritetu
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj
USD	Američki dolar

SAŽETAK

1. Pilot projekti testiranja različitih izbornih tehnologija na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini su dobar primjer kako nove tehnologije mogu unaprijediti integritet, transparentnost i efikasnost izbornog procesa, spriječiti prevare, osigurati automatsko brojanje glasova i rezultate izbore u vrlo kratkom vremenu nakon zatvaranja biračkih mjesta te dokumentirati putem audio i video zapisa operacije na biračkom mjestu. Četiri pilot projekta su provedena na dan održavanja Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini (6. 10. 2024.) u 24 osnovne izborne jedinice na 456 od planiranih 458 biračkih mjesta.
2. Tri pilot projekta su financirana iz donatorskih sredstava i sve procedure javnih nabava roba i usluga je proveo donator, a jedan pilot projekt je financiran iz proračuna Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
3. **Metodološki pristup** za izradu izvješća – Analitički okvir uključuje pet kategorija za svaki od pilot projekata: opće informacije o projektu; legislativa; lokacija provedbe pilot projekta; evaluacija i rezultati pilot projekta i izazovi i naučene lekcije. Ovo izvješće kombinira nekoliko metodoloških alata koji su različiti za svaki pilot projekt. U **pilot projektu 1** korištene su metode analize i komparacije podataka koji su dobiveni iz primarnih izvora (podatci iz baza podataka i aplikacijskih rješenja koje nije moguće automatski konsolidirati) i sekundarnih izvora odnosno rezultata analize upitnika izborne administracije, operatera i birača. U **pilot projektu 2** korišteni su podatci koji su dobiveni elektronički/automatski iz sustava optičkih skenera i preneseni su na sustav upravljanja rezultatima u okviru integralnog softverskog rješenja. Također su za određena biračka mjesta korištene metode komparacije rezultata elektroničkog i ručnog brojanja. Sekundarni izvori su rezultati analize upitnika izborne administracije, operatera i birača. U **pilot projektu 3** konsolidirane datoteke s uređaja koje sadrže sve revizijske tragove identifikacije i autentifikacije birača su prenesene i konsolidirane u Sustav za upravljanje identitetom koji omogućava pregled različitih kategorija podataka (statistika identifikacije i autentifikacije birača, informacije o biračima, status uređaja i druge podatke koje omogućava softver). Sekundarni izvor podataka za ovaj pilot projekt su rezultati analize upitnika operatera i birača. U **pilot projektu 4** izvršen je monitoring procedure javne nabave, poštovanje primjene i funkcionalnosti video opreme na biračkom mjestu sukladno pravnim aktima i zaštitom tajnosti glasovanja, a sekundarni izvor podataka su rezultati provedene ankete za operatere, izbornu administraciju i birače.
4. **Ključni nalazi** – Pilot projekti provedeni 2024. godine pokazali su značajna poboljšanja u autentifikaciji birača, brzini brojanja glasova, smanjenju ručnih grešaka, brzini prijenosa rezultata s biračkog mjesta do SIP BiH, kao i zaštiti integriteta procesa glasovanja i brojanja primjenom video nadzora na biračkim mjestima. Sve ove tehnologije naišle su na dobar prijem od strane ispitanika i birača, kao i drugih aktera na izborima, što ukazuje na visoku razinu zadovoljstva i povjerenja u ove sustave. Međutim, uočeni su neki tehnički i logistički izazovi, kao što su kvarovi na uređaju i problemi s unosom više glasačkih listića u skenere. Rješavanje ovih izazova kroz sveobuhvatne okvire potpore i kontinuirane programe obuke bit će od suštinskog značaja za uspješnu

širu implementaciju.

5. **Ključne preporuke** uključuju intervencije u nekoliko oblasti: 1.) Osiguravanje proračuna prije izborne godine kako bi se omogućilo dovoljno vremena za nabavu, testiranje i prihvatanje rješenja; 2.) Osigurati transparentnu komunikaciju i suradnju sa svim izbornim akterima kako bi se izgradila široka potpora i povjerenje u nove tehnologije; 3.) SIP BiH treba angažirati poseban tim za upravljanje tehnologijom i njenom primjenom na izborima. Postojeći ljudski resursi moraju u potpunosti razumjeti tehnologiju i njen utjecaj na njihove uloge; 4.) Uspostaviti namjenske pozivne centre i terenske tehničare na licu mjesta za potporu operacijama i brzo rješavanje svih tehničkih problema; 5.) Razviti i proširiti tekuće programe obuke za izborne dužnosnike i aktere kako bi se osigurala stručnost u korištenju novih tehnologija; 6.) Angažirati jednog specijaliziranog dobavljača sustava izborne tehnologije kako bi se pojednostavilo skladištenje, logistika i potpora; 7.) Unaprijediti infrastrukturu za sigurno i pouzdano napajanje, te osigurati efikasnu logistiku za rukovanje opremom; 8.) Kontinuirano educirati birače kako bi se izgradilo povjerenje i razumijevanje novih sustava; 9.) Razviti i implementirati detaljne planove upravljanja rizicima kako bi se pripremili za potencijalne izazove i osiguralo neometano poslovanje; 10.) Pojednostaviti proces glasanja uključivanjem svih utrka na jednom glasačkom listiću, što može zahtijevati zakonodavne reforme i moguće nove napore u obrazovanju birača.
6. U nastavku je dat rezime svakog provedenog pilot projekta.
7. **Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata** je testirao sustav elektroničke identifikacije birača i sustav online unosa i brzog transfera izbornih rezultata s biračkog mjesta do Središnjeg izbornog povjerenstva BiH radi utvrđivanja modaliteta tehnološkog jačanja izbornih institucija i procesa kako bi se minimizirale ili otklonile mogućnosti izbornih prevara. Ukupna vrijednost pilot projekta 1 koji je poduprijet od strane Delegacije Europske unije, iznosi 639.991,00 EUR-a. Pilot projektom je obuhvaćena nabava i instalacija odgovarajućih hardvera, kao i razvoj, instalacija i testiranje softvera za proces autentifikacije birača, unosa i prijenosa izbornih rezultata s biračkog mjesta, stručnu obuku korisnika, kao i organiziranje i provedbu pilot projekta 1. na 165 biračkih mjesta u 11 osnovnih izbornih jedinica: Stari Grad Sarajevo, Domaljevac-Šamac, Bijeljina, Doboј, Goražde, Gradiška, Sanski Most, Srebrenica, Tešanj, Trebinje i Zvornik. Za potrebe provedbe pilot projekta razvijena je u okviru komponente 1. posebna aplikacija za autentifikaciju birača, te u okviru komponente 2. aplikacija za transmisiju rezultata instaliranih na prijenosna računala koja su postavljena na biračka mjesta na kojima se proveo pilot projekt. Komponentom 1. uspostavljen je Informacijski sustav identifikacije s korištenjem biometrijskih podataka i otisaka prstiju birača uz uporabu skenera otisaka prsta i bar-kod skenera osobnih dokumenata uz paralelnu redovitu registraciju birača na biračkom mjestu. Podatci koji su dobiveni su osigurani na temelju uzimanja otiska prsta birača na biračkom mjestu koji su pretvoreni u matematički algoritam, a koji su uspoređeni s algoritmom otiska prsta birača u evidencijama kojima raspolaže IDDEEA. Na temelju podataka povučenih iz baze IDDEEA-e nakon online provjere biometrijskih predložaka, utvrđeno je da je pilot projektom 1. uspješno autentificirano 94.15 % birača, da 2.58 % birača nije moglo dati otisak prsta, te da je za 3.50 % birača evidentirana greška prilikom identifikacije. Osobni

podatci koji su korišteni za potrebe pilot projekata su istovjetni podacima sadržanim u evidencijama SIP-a BiH i IDDEEA-e i korišteni su isključivo za potrebe provedbe pilot projekta. Zaštita osobnih podataka u automatskoj obradi provedena je kroz tehničke mjere, organizacijske mjere, mrežne barijere, prava pristupa, sigurnosne kopije, pristup u telekomunikacijski, računalni i aplikacijski sustav, kroz uporabu jedinstvenih korisničkih imena i propusnica za pristup sustavu, praćenje pristupa i pokušaja neovlaštenog pristupa sustavu itd. Za potrebe realizacije komponente 2. uspostavljen je Informacijski sustav za unos i prijenos rezultata s biračkih mjesta s ciljem bržeg dobivanja rezultata izbora putem web aplikacije. Na dan izbora rezultati su se nakon ručnog prebrojavanja rezultata glasovanja na biračkim mjestima unijeli u aplikaciju, te s biračkih mjesta prenijeli putem sigurnog tunela telekom operatora na server SIP-a BiH. Rezultati su neovisno od JIIS sustava bili objavljeni na web stranici SIP-a pod nazivom „Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata“. Tehnički problemi koji su se pojavili na pojedinim biračkim mjestima, a koji su neznatni, odnose se na kratko „rušenje“ aplikacije za transmisiju, problem pokrivenosti signalom biračkog mjesta, zagušenja sigurnog tunela, greške u programu pri unosu pojedinačnih glasova, neuspješnog očitavanja otiska prsta kod osoba starije životne dobi, problem očitavanja osobnih dokumenata birača s trajnom osobnom iskaznicom, problemi s radom aplikacije za identifikaciju (blokiranje, usporen rad, bag), aplikacija nije dobro razvrstavala autentificirane i neautentificirane birače u krajnjem zbiru, a što je detaljno navedeno u dijelu izvješća koji se odnosi na evaluaciju i rezultate Pilot projekta 1. Izuzev problema tehničke prirode, ne bi trebalo izostaviti greške ljudskog faktora, kao što je pogrešno postavljanje vremena na laptopima, tipkovne greške koje su se u jednom slučaju odnosile ne pogrešan unos glasova za kandidata, kao i pojavu da operateri uopće nisu unijeli rezultate u aplikaciju. Ocjena Pilot projekta 1. se temelji na dobivenim aplikacijskim izvješćima, podacima iz baze podataka IDDEEA-e, JIIS-a, kao i operatera, članova izborne administracije i birača u BiH koji su sudjelovali u pilot projektu. Provedenim anketama, 85 % ispitanika (predsjednika i članova biračkih odbora), 82 % operatera, kao i 75 % birača se u potpunosti slaže ili slaže da uređaji za autentifikaciju birača čine izborni proces transparentnijim. Doradom aplikacijskih rješenja bi se riješili prethodno navedeni problemi, te bi se uvođenjem izbornih tehnologija iz Pilot projekta 1 – omogućio brži proces identifikacije i autentifikacije birača, spriječilo bi se glasovanje u ime druge osobe, višestruko glasovanje, kao i glasovanje nakon zatvaranja biračkog mjesta, a rezultati glasovanja bi se odmah unijeli u aplikaciju i jednostavno prenijeli do servera SIP-a BiH, koji bi automatski bili objavljeni na web stranici SIP-a BiH.

8. **Pilot projekt 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića** je testirao elektroničko prebrojavanje glasova putem optičkih skenera i automatskog prijenosa rezultata glasovanja s biračkog mjesta do Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Ciljevi pilot projekta 2 su bili doprinijeti izravnom i bržem prijenosu, kao i obradi rezultata s biračkog mjesta, što može utjecati na povećanje povjerenja građana u izborni proces i sprječavanja manipulacija izbornih rezultata. U konačnici, svrha ovog pilot projekta je bila jačanje kapaciteta izbornih tijela BiH za upravljanje i nadgledanje vjerodostojnih izbora i jačanje kapaciteta civilnog društva za vršenje izbornog nadzora i sudjelovanje građana kako bi se zahtijevala odgovornost i transparentnost. Ukupna vrijednost nabavljene i donirane opreme (optičkih skenera) iznosi 500.000 USD, a prema podacima USAID projekta „Potpora izbornom integritetu“ (SEI) za realizaciju svih aktivnosti pilot projekta uključujući stručnu potporu za organizaciju izbora putem skenera, te identificiranje dobavljača, nabavu opreme i prateće opreme, razvoj softvera i

obuku izborne administracije, USAID SEI tim od petero ljudi, te tehničkog partnera za razdoblje od četiri mjeseca osigurano je cca 1 milijun USD. Optički skeneri s automatskim brojanjem glasova i izravnom transmisijom rezultata uspješno su testirani na 143 biračka mjesta u 7 osnovnih izbornih jedinica (Vogošća, Tuzla, Visoko, Stolac, Novi Grad, Prijedor i Mostar). Ova ocjena temelji se na nalazima i preporukama međunarodnih i domaćih promatrača izbora, kao i aktera civilnog društva i birača u BiH. Također, sukladna je zaključcima SIP BiH i općinskih/gradskih izbornih povjerenstava koja su sudjelovala u pilot projektu. Od 145 optičkih skenera, 143 (98 %) su funkcionirala, dok dva skenera nisu bila korištena na dan izbora (jedan zbog tehničkog problema, a drugi zbog pogrešno štambiljanih glasačkih listića). Proces glasovanja korištenjem optičkih skenera trajao je između 40 i 44,9 sekundi. Ukupno 98 % rezultata je elektronički preneseno, dok je preostalih 2 % preneseno fizički zbog opterećenja sigurne internet mreže u minutama nakon glasovanja. 140 biračkih mjesta je zatvoreno na vrijeme što ukazuje na to da su skeneri ispravno radili, te da nije bilo pretjeranih gužvi. Skeneri su pomogli u smanjenju broja nevažećih listića na temelju usporedbe Lokalnih izbora 2020. i 2024. godine u kojoj je većina pilot općina zabilježila smanjenje broja nevažećih listića.

9. **Pilot projekt 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača** je imao za svrhu sprječavanje izbornih prevara, zlouporabe identiteta glasača, i višestrukog glasovanja s ciljem unaprjeđenja integriteta izbornog procesa. Misija OEES-a u BiH je za potrebe ovog projekta izvršila koordinaciju između institucija nadležnih za provedbu pilot projekta (SIP BiH i IDDEEA), isporučila uređaje za identifikaciju, osigurala potrebna aplikacijska rješenja, te pružila potporu SIP-u BiH u provedbi obuke korisnika uređaja i provela edukativnu i informativnu kampanju u Brčko distriktu BiH. Vrijednost pilot projekta je 400.000,00 EUR-a. Identifikacija i autentifikacija na 138 biračkih mjesta je izvršena za ukupno 38.177 birača u Brčko distriktu BiH, od čega za 2.207 birača (5,78 %) nije bilo moguće izvršiti identifikaciju i autentifikaciju u odnosu na odaziv birača. Više od 72 % birača koji nisu mogli biti identificirani putem otiska prsta je starije od 65 godina. Prosječno potrebno vrijeme za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju birača u bazama Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH (IDDEEA) iznosilo je 35 sekundi. Više od 75 % biračkih mjesta ima vrijeme provjere identiteta birača ispod 40 sekundi. Uspoređivanjem ukupnih podataka odaziva prema podacima za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju u 67 % slučajeva nema odstupanja u podacima, dok u 93 % slučajeva odstupanje je ± 2 . Od ukupnog broja birača koji su pristupili biračkom mjestu (38.177), na pogrešno biračko mjesto je pristupilo 2.977 birača ili 3,48 %. Nakon dobivene informacije o ispravnom biračkom mjestu, 1.945 birača ostvarilo je svoje biračko pravo na ispravnom mjestu, dok 132 birača nisu glasovala. U 2,2 % slučajeva izvršena je zamjena uređaja zbog tehničkih problema. Na 32 % biračkih mjesta nije bilo moguće angažirati operatera s tog biračkog mjesta, te je bio potreban dodatni angažman osoblja. Na temelju provedene ankete, više od 96,3 % operatera i 90,1 % birača smatra da se povećava transparentnost izbornog procesa, 97 % operatera i 88 % birača daju prednost korištenju biometrijske identifikacije u odnosu na tradicionalni način identifikacije.

10. **Pilot projekt 4 – Video nadzor na biračkim mjestima** je testirao mogućnosti uvođenja izbornih tehnologija na biračka mjesta u vidu nadzora nad procesom glasovanja i brojanja, putem snimanja audio i video tehnologijom u cilju zaštite integriteta procesa

glasovanja i brojanja. Video nadzor je snimao samo glasačku kutiju, a tijekom brojanja glasačkih listića birački odbor je osigurao snimanje glasačkih listića i čitao naglas rezultate glasovanja o čemu postoji audio i video zapis. Pilot projekt 4 proveden je na 10 biračkih mjesta u 5 osnovnih izbornih jedinica i to: Zenica, Centar Sarajevo, Banja Luka, Istočno Novo Sarajevo i Vlasenica. Ukupna vrijednost nabave opreme iz ovog pilot projekta je bila 29.652,00 KM i financiran je iz sredstava SIP-a BiH. Evaluacija i analiza Pilot projekta 4 je pokazala da je pilot projekt proveden u okviru predviđenog financijskog okvira. Oprema je korištena sukladno propisanim pravnim aktima uz očuvanje tajnosti glasovanja. Birači su bili upoznati da se na biračkim mjestima koristi video nadzor, a ni birači, niti promatrači izbornog procesa nisu iskazali zabrinutost zbog korištenja video nadzora. Iskustva glasovanja na biračkom mjestu uz uporabu video nadzora su ocijenjena zadovoljavajuće i u budućnosti se preferira uporaba ovih uređaja na biračkom mjestu. Pilot projekt 4 – Video nadzor je imao za cilj zaštitu integriteta procesa glasovanja i brojanja glasova – ova metoda je testirana i može se smatrati da se pokazala korisnom; povećana je svijest izbornih korisnika; postojanje audio i video zapisa procesa glasovanja i brojanja glasova dokumentiraju cijelu proceduru na biračkom mjestu i mogu biti vjerodostojan dokaz u slučaju izbornih nepravilnosti. Rezultati provedene ankete su pokazali da 89 % ispitanika iz izborne administracije misli da je korištenje video opreme očuvalo tajnost glasovanja; 44 % ispitanika iz izborne administracije i 75 % birača smatra da je korištenje video opreme spriječilo potencijalne prevare; 100 % birača smatra da je povećana transparentnost izbornog procesa, 67 % ispitanika iz izborne administracije i 75 % birača preferira uporabu video nadzora na biračkim mjestima u budućnosti.

UVOD

11. Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine (SIP BiH) nadležno je za provedbu Aneksa III. Dejtonskog mirovnog sporazuma, Izbornog zakona Bosne i Hercegovine,¹ Zakona o financiranju političkih stranaka,² Izbornog zakona Republike Srpske,³ Izbornog zakona Brčko distrikta BiH,⁴ Zakona o izboru, prestanku mandata, opozivu i zamjeni načelnika općina u Federaciji BiH,⁵ Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine⁶ te Ustava Bosne i Hercegovine (Aneks 4. Okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini), Ustava Federacije BiH i Ustava Republike Srpske u dijelu koji se odnosi na izbore.
12. Dana, 26. 3. 2024. godine donesene su sveobuhvatne izmjene i dopune Izbornog zakona BiH kojima je između ostalih omogućena uporaba izbornih tehnologija i provedba pilot projekata, testiranja izbornih tehnologija prije njihovog eventualnog uvođenja u izborni proces za Opće izbore 2026. godine.⁷ Ove izmjene i dopune Izbornog zakona BiH su se desile pred samo raspisivanje Lokalnih izbora 2024. godine, čime je proces planiranja i realizacije pilot projekata predstavljao dodatni izazov.
13. Sukladno članku 20.16e stavak (4) Izbornog zakona BiH propisano je da će Središnje izborno povjerenstvo BiH Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine (PS BiH) redovito dostavljati izvješća o svojim aktivnostima na uvođenju novih tehnologija.
14. Središnje izborno povjerenstvo BiH je 30. 7. 2024. godine PSBiH dostavilo Prvo periodično Izvješće o uvođenju novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini,⁸ koje je razmatrano i usvojeno 28. 8. 2024. godine na 21. sjednici Zastupničkog doma PSBiH.⁹ Ovo izvješće je obuhvatilo aktivnosti SIP-a BiH na modernizaciji i uvođenju inovacija u izborni proces u Bosni i Hercegovini od 2006. godine do 2022. godine, odnosno od 2022. godine do srpnja 2024. godine kada su započete aktivnosti s donatorskim organizacijama, koje su SIP-u BiH uputile pismo namjere o mogućnosti testiranja digitalnih tehnologija u BiH.
15. Drugo periodično Izvješće o uvođenju novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini posvećeno je digitalizaciji izbornog procesa s fokusom na tehničke i pravne aspekte realizacije aktivnosti četiri (4) pilot projekta koja su provedena na dan Lokalnih izbora 2024. godine. Predmetno izvješće je razmatrano na 23. sjednici Zastupničkog doma PSBiH održanoj 3. 12. 2024. godine i uz Izvješće, Zastupnički dom PSBiH je usvojio i zaključke kojim zadužuje SIP BiH da izradi studiju izvodljivosti za uvođenje

¹ „Službeni glasnik BiH“, br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 i 24/24

² „Službeni glasnik BiH“, br. 95/12 i 41/16

³ „Službeni glasnik RS“, br. 34/2, 35/03, 24/04, 19/05, 24/12, 109/12, 45/18 i 18/20

⁴ „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 17/08, 43/08, 49/18

⁵ „Službene novine FBiH“, broj: 19/08

⁶ „Službeni glasnik BiH“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07 i 24/08

⁷ <https://www.ohr.int/decision-enacting-the-law-on-amendments-to-the-election-law-of-bosnia-and-herzegovina-16/>

⁸ Akt broj 04-2-50-4-1192-56/20

⁹ Akt Zastupničkog doma PS BiH broj 01-50-1-15-21/24 od 28. 8. 2024.

specifičnih izbornih tehnologija u izborni proces Bosne i Hercegovine u roku od 90 dana od dana usvajanja ovog zaključka i zadužuje Vijeće ministara BiH da, sukladno zahtjevu SIP-a BiH, osigura financijska sredstva u Proračunu institucija BiH za 2025. godinu za nabavu potrebne opreme za uvođenje specifičnih izbornih tehnologija u izborni proces BiH, sukladno članku 20.16e Izbornog zakona BiH.¹⁰

16. Na dan održavanja Lokalnih izbora 2024. godine, SIP BiH je uz pomoć donatorskih organizacija i vlastitih izvora proveo četiri (4) pilot projekta uz testiranje različitih izbornih tehnologija¹¹ i to: 1) Autentifikacija birača i transmisija rezultata; 2) Optički skeneri i prebrojavanje glasačkih listića; 3) Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača; 4) Video nadzor na biračkim mjestima, u **24 osnovne izborne jedinice na 458 biračkih mjesta**. Ovo je prvi put da je na biračkim mjestima korištena napredna izborna tehnologija.
17. Tijekom pripreme i provedbe pilot projekta posebna pažnja je posvećena zaštiti osobnih podataka birača sukladno biračima s odredbama Zakona o zaštiti osobnih podataka BiH¹².
18. Pored općih podzakonskih akata koji reguliraju provedbu svih pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine (Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine¹³, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine¹⁴, Naputak o provedbi pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz uporabu izbornih tehnologija,¹⁵ Odluka o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine,¹⁶ Ispravku teksta Odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine,¹⁷ Naputak o provedbi pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz uporabu izbornih tehnologija,¹⁸ SIP BiH je usvojio niz dokumenata kojima se reguliraju različiti aspekti provedbe pojedinačnih pilot projekata.
19. Nakon izbora SIP BiH je proveo evaluaciju i analizu pilot projekata. Evaluacija je obuhvatila i anketiranje izborne administracije (članova izbornih povjerenstava osnovnih izbornih jedinica – OIP/GIP, predsjednika biračkih odbora), stručnog osoblja (operatera) i birača o njihovom iskustvu u korištenju novih tehnologija na biračkom mjestu. Prikupljene informacije i rezultati anketa su sumirani i prezentirani u evaluaciji i analizi svakog pilot projekta.

¹⁰ Akt Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH broj 01-50-1-15-23/24 od 3. 12. 2024. godine

¹¹ Kolegij SIP-a BiH je 2. 7. 2024. godine imenovao četiri operativna tima za provedbu pilot projekata (broj: 63/2024 od 2. 7. 2024. godine).

¹² „Službeni glasnik BiH” broj 49/06, 76/11 i 89/11 (ispravka).

¹³ „Službeni glasnik BiH” broj 31/24

¹⁴ „Službeni glasnik BiH” broj 57/24

¹⁵ „Službeni glasnik BiH” broj 31/24

¹⁶ „Službeni glasnik BiH” broj 57/24

¹⁷ „Službeni glasnik BiH” broj 59/24

¹⁸ Akt broj 05-1-02-2-601-1/24 od 3. 5. 2024.

20. Završno izvješće se sastoji od dva dijela: **I DIO – Evaluacija i analiza provedenih pilot projekata uvođenja novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini** i **II DIO – „Studija izvodljivosti za uvođenje specifičnih izbornih tehnologija u izborni proces Bosne i Hercegovine“** kako bi se na temelju informiranih izbora, Parlamentarna skupština mogla opredijeliti u kojem pravcu će ići uvođenje izbornih tehnologija.
21. Dostavljanjem predmetnog izvješća i Studije izvodljivosti za uvođenje specifičnih izbornih tehnologija u izborni proces Bosne i Hercegovine Parlamentarnoj skupštini BiH realizira se Zaključak Zastupničkog doma PSBiH od 3. 12. 2024. godine.

I DIO

**EVALUACIJA I ANALIZA
PROVEDENIH PILOT
PROJEKATA UVOĐENJA NOVIH
TEHNOLOGIJA U IZBORNI
PROCES
U BOSNI I HERCEGOVINI**

Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata

1. Opće informacije o projektu

22. Na dan održavanja Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 6. 10. 2024. godine, Središnje izborno povjerenstvo BiH (SIP BiH) je provelo Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata u okviru projekta potpore Europske unije za uvođenje novih tehnologija u izborni proces u BiH za autentifikaciju birača i unos i transmisiju rezultata s biračkog mjesta.
23. **Delegacija Europske unije u BiH (EU)**, koju predstavlja Europsko povjerenstvo u ime i za račun Bosne i Hercegovine je ugovaračko tijelo, kao donator, odnosno financijer projekta.
24. **Kompanije iBusiness i UNIS Telekom** su ugovorne strane pilot projekta EU. Ugovarači su sukladno projektnom zadatku bili dužni osigurati hardversku komponentu i integrirati korisničke aplikacije. To je podrazumijevalo instalaciju, konfiguraciju, testiranje i stavljanje u rad hardverskih komponenti u jedan informacijski sustav i povezivanje s postojećim informacijskim sustavima i telekomunikacijskom mrežom SIP-a BiH i IDDEEA-e.
25. **SIP BiH** je korisnik projekta, dok je **IDDEEA** pružala tehničku potporu implementaciji projekta, s obzirom na to da IDDEEA posjeduje serversku infrastrukturu koja je neophodna za brzu i učinkovitu pretragu evidencija o otiscima prstiju, odnosno biometrijskih predložaka koji se stvaraju od dobivenih otisaka prstiju. U ovu svrhu SIP BiH je osigurao prošireni link za komunikaciju s IDDEEA-om kako ne bi došlo do zagušenja prometa. Za potrebe komunikacije s biračkim mjestima osigurani su „sigurnosni tuneli“ na temelju usluga koje pružaju telekom operatori.
26. **Ciljevi projekta** i očekivani rezultati su osigurati integritet, transparentnost i efikasnost izbornog procesa u BiH sukladno međunarodnim standardima.
27. **Svrha projekta** je testiranje naprednih izbornih tehnologija i simulacija njihove primjene na biračkim mjestima u BiH na izborni dan, radi utvrđivanja modaliteta tehnološkog jačanja izbornih institucija i procesa kako bi se minimizirale ili otklonile mogućnosti izbornih prevara. U svrhu provedbe pilot projekta autentifikacije birača i transmisije rezultata na biračkom mjestu su se koristila **prijenosna računala, skeneri otiska prsta, bar-kod skeneri i mobilni internet paketi s USB modemom**.¹⁹ Projektnim aktivnostima je realizirana i nabava i opremanje SIP-a BiH i IDDEEA-e

¹⁹ Nabavljena oprema za biračka mjesta uključuje 175 laptopa, 175 uređaja za elektroničku identifikaciju birača putem otiska prsta i 175 čitača bar-koda s osobnih dokumenata, kao i 2 servera za potrebe SIP-a BiH i IDDEEA-e, 1 Firewall i 2 ekrana.

hardverom i softverom za prijem, kontrolu i zaštitu podataka za proces autentifikacije birača i unos rezultata s biračkog mjesta.

28. Realizacija Pilot projekta 1 je obuhvatila nabavu i instalaciju odgovarajućih hardvera, kao i razvoj, instalaciju i testiranja softvera za proces autentifikacije birača, unosa i prijenosa izbornih rezultata s biračkog mjesta, stručnu obuku korisnika, kao i organiziranje i **provedbu pilot projekta na 165 biračkih mjesta** u 11 osnovnih izbornih jedinica i to: Stari Grad Sarajevo, Domaljevac-Šamac, Bijeljina, Doboj, Goražde, Gradiška, Sanski Most, Srebrenica, Tešanj, Trebinje i Zvornik.²⁰
29. Pilot projekt 1 se sastojao od dvije komponente i to: 1. Identifikacija i autentifikacija birača na biračkom mjestu, i 2. Transmisija rezultata s biračkog mjesta.
30. Prva komponenta je imala za cilj dodatnu provjeru birača na način da se nakon izvršene identifikacije putem identifikacijskog dokumenta izvrši dodatna potvrda (autentifikacija) birača putem uzimanja otiska prsta i njegovom usporedbom s otiskom prsta u bazama Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH u realnom vremenu.
31. Druga komponenta je imala je za cilj provjeru mogućnosti direktnog transfera izbornih rezultata s biračkog mjesta na servere SIP-a BiH.
32. Ukupna vrijednost projekta je 639.991,00 EUR-a.
33. Dana 27. 9. 2024. godine SIP BiH je donio Odluku o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provedbu pilot projekata²¹, a dana 2. 10. 2024. godine Odluku o izmjeni i dopuni odluke o imenovanju glavnih operatera i operatera kod provedbe pilot projekata²². Za Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata, imenovano je 14 glavnih operatera i 177 operatera. Angažman i plaćanje 154 operatera za rad u tijeku izbornog dana izvršeno je od strane Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.²³
34. U okviru pilot projekta 1, SIP BiH je u suradnji s Delegacijom EU u BiH i IDDEEA-om dana 19. 9. 2024. godine u Centru za edukaciju proveo obuku izbornih povjerenstava i administratora za 11 općina koje su obuhvaćene pilot projektom 1. (Stari Grad Sarajevo, Tešanj, Doboj, Bijeljina, Trebinje, Gradiška, Goražde, Domaljevac-Šamac, Sanski Most, Zvornik i Srebrenica).

²⁰ Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 31/24), Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 57/24).

²¹ 71. sjednica od 27. 9. 2024. godine, broj akta: 06-1-07-2323-1/24 od 27. 9. 2024. godine.

²² 73. sjednica SIP BiH, broj akta 06-1-07-1-2323-2/24.

²³ Odluka o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provedbu pilot projekata (broj akta: 06-1-07-2323-1/24 od 27. 9. 2024. godine) i Odluka o izmjeni i dopuni odluke o imenovanju glavnih operatera i operatera kod provedbe pilot projekata (73. sjednica SIP BiH od 2. 10. 2024.). https://www.izbori.ba/Documents/izbori_2024/09/d30/odluka_o_imenovanju_operatera-bos.pdf

35. U razdoblju 27. – 30. 9. 2024. godine UNIS Telekom kao implementator projekta proveo je finalnu obuku izbornih povjerenstava i operatera za 11 općina obuhvaćenih pilot projektom 1.

2. Legislativa

36. Pored općih podzakonskih akata koji reguliraju provedbu svih pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine, za potrebu provedbe pilot projekta 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata, SIP BiH je donio sljedeće podzakonske akte:
- Pravilnik o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite osobnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provodi pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekt 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine.²⁴
 - Plan sigurnosti osobnih podataka na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekt 1 – autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekt 3. – biometrijska identifikacija i autentifikacija za Lokalne izbore 2024. godine.²⁵
 - Naputak o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata.²⁶

3. Lokacija provedbe pilot projekta 1

37. Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine proveden je na 165 biračkih mjesta u 11 osnovnih izbornih jedinica (Stari Grad Sarajevo, Domaljevac-Šamac, Bijeljina, Dobo, Goražde, Gradiška, Sanski Most, Srebrenica, Tešanj, Trebinje, Zvornik) što je regulirano u članku 1. Odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine²⁷ i Odluci o ispravci odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine.²⁸

4. Evaluacija i rezultati Pilot projekta 1

Autentifikacija birača

38. Člankom 4. Odluke o djelokrugu primjene pilot projekta SIP BiH za Lokalne izbore 2024. godine²⁹ i člankom 4. (Autentifikacija birača i transmisija rezultata) Naputka o provedbi pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz uporabu izbornih

²⁴ 59. sjednica, 29. 8. 2024. godine, broj: 05-1-02-2-1879-1/24

²⁵ Akt Broj: 05-02-2-1879-2/24 od 10. 9. 2024. godine

²⁶ „Službeni glasnik BiH“, broj 61/24, Akt broj: 05-1-02-2-1873-1/24 od 29. 8. 2024. godine.

²⁷ „Sl. glasnik BiH“ br. 57/24

²⁸ „Sl. glasnik BiH“ br. 59/24

²⁹ „Sl. glasnik BiH“ br. 31/24

tehnologija,³⁰ opisana je procedura autentifikacije birača, kao postupak potvrđivanja identiteta birača na biračkom mjestu, koji se vrši nakon izvršene identifikacije putem osobnog dokumenta iz članka 5.12 stavak (4) Izbornog zakona BiH (osobna iskaznica, vozačka dozvola ili putovnica), i podrazumijeva proceduru poredbe matematičkog modela otiska prsta u evidencijama IDDEEA-e. Komunikacija između biračkog mjesta i SIP BiH rađena je putem „sigurnosnog tunela“ za koji su korištene usluge telekom operatera, a komunikacija između SIP BiH i IDDEEA-e vršila se putem sigurne SDH mreže.

39. Identifikacija je vršena paralelno s redovitom procedurom na biračkom mjestu, prilikom čega je član biračkog odbora pronašao ime birača na izvatku iz Središnjeg biračkog popisa (SBP), te identifikacijski dokument birača predao operateru (članak 9. stavak (1) Naputka o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata). Operater je po preuzimanju identifikacijskog dokumenta isti skenirao na bar-kod čitač kako bi utvrdio je li ime birača upisano na izvatku iz SBP-a za to biračko mjesto. Ukoliko je operater preuzeo putovnicu, tada je upisao u aplikaciju jedinstveni matični broj birača kako bi utvrdio da se ime birača nalazi na izvatku iz SBP-a.
40. Nakon utvrđenog identiteta, i pronalaska imena u Središnjem biračkom popisu (SBP) birač se potpisao na izvatku iz SBP-a istovjetno kao na identifikacijskom dokumentu.
41. Nakon što se birač potpisao na izvatku iz SBP-a, operater je uputio birača da stavi kažiprst desne ruke na čitač otiska prsta kako bi izvršio autentifikaciju. U slučaju da se autentifikacija nije mogla provesti s kažiprstom desne ruke, operater je uputio birača da na čitač otiska prsta stavlja redosljedom: palac desne ruke, kažiprst lijeve ruke i palac lijeve ruke kako bi se autentifikacija birača izvršila.
42. Kada je birač stavio otisak odgovarajućeg prsta na čitač otiska prsta isti se putem aplikacije i matematičkog modela otiska prsta uspoređivao s bazom podataka IDDEEA-e.
43. Uspostavljanje komunikacije s biračkog mjesta je definirano člankom 9. Pravilnika o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite osobnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provodi pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekt 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024 godine.
44. Za potrebe provedbe Pilot projekta 1. IDDEEA je testirala i instalirala softvere u suradnji sa SIP-om BiH, a s ciljem postizanja sigurne komunikacije sa SIP-om BiH i Synchronous Digital Hierarchy (SDH) mrežom i serverima s bazama podataka otisaka prstiju svih birača, radi brze i učinkovite pretrage evidencija o otiscima prstiju, odnosno biometrijskih predložaka koji se stvaraju od dobivenih otisaka prstiju. Podatci koji su dobiveni su osigurani na temelju uzimanja otiska prsta birača na biračkom mjestu, koji

³⁰ „Sl. glasnik BiH“ br. 31/24

su pretvoreni u matematički algoritam, a koji su uspoređeni s algoritmom otiska prsta birača u evidencijama kojima raspolaže IDDEEA.

45. Osobni podatci koji su korišteni za potrebe pilot projekata su istovjetni podacima sadržanim u evidencijama SIP-a BiH i IDDEEA-e i korišteni su isključivo za potrebe provedbe pilot projekta. Zaštita osobnih podataka u automatskoj obradi provedena je kroz tehničke mjere, organizacijske mjere, mrežne barijere, prava pristupa, sigurnosne kopije, pristup u telekomunikacijski, računalni i aplikacijski sustav, kroz uporabu jedinstvenih korisničkih imena i propusnica za pristup sustavu, praćenje pristupa i pokušaja neovlaštenog pristupa sustavu itd. Uklanjanje podataka je opisano pod potpoglavljem „Deinstalacija opreme, predaja i čuvanje opreme, uklanjanje podataka“.
46. Aplikacija sačinjena za potrebe identifikacije i autentifikacije birača je instalirana na laptopima koji su dostavljeni na biračka mjesta, a sadrži sljedeća izvješća: Pregled logiranja na radnoj stanici, Pregled osoba koje su pristupile identifikaciji, Pregled uspješno identificiranih birača, Pregled neuspješno identificiranih birača, Pregled višestrukih pokušaja identifikacije, a koji su sačuvani u PDF formatu na svakom laptopu zasebno. Projektnim zadatkom nije predviđena aplikacija koja će prikazati sumarni, objedinjeni pregled podataka koji bi se povukli iz izvješća, s laptopa na središnju točku u SIP BiH.
47. U sljedećem tabelarnom pregledu lokacije na kojima je proveden Pilot projekt 1 su uneseni sljedeći podatci:
 - a) Kolona 1. – Kod biračkog mjesta na kojem je proveden pilot projekt određen na temelju Naputka o vrstama, načinu i rokovima za određivanje biračkih mjesta;³¹
 - b) Kolona 2. – Naziv biračkog mjesta na kojem je proveden pilot projekt;
 - c) Kolona 3. – Adresa na kojoj se nalazi biračko mjesto na kojem je proveden pilot projekt;
 - d) Kolona 4. – Broj birača upisan u Izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za biračko mjesto na kojem je proveden pilot projekt;
 - e) Kolona 5. – Broj birača koji je glasovao na biračkom mjestu na kojem je proveden pilot projekt (podatci iz JIIS-a);
 - f) Kolona 6. – Broj birača na kojem je izvršena autentifikacija (podatci dostavljeni od strane IDDEEA-e);
 - g) Kolona 7. – Razlika broja birača koji su glasovali i i broja autentificiranih birača;
 - h) Kolona 8. – Broj osoba kojima nije bilo moguće uzeti otisak prsta;
 - i) Kolona 9. – Broj uspješnih autentifikacija;
 - j) Kolona 10. – Broj autentificiranih birača koji se nalaze na drugom biračkom mjestu.
48. Razlika između broja osoba koje su izašle na glasovanje (kolona 5.) i broja autentificiranih birača je činjenica da postupak autentifikacije nije vršen za sve osobe koje su glasovale, iz razloga što je tijekom procesa autentifikacije dolazilo do zagušenja tunela, kao i problema s logiranjem na aplikaciju, s korištenjem uređaja za skeniranje otiska prsta, s radom aplikacije (blokiranje i usporavanje), gubitka internet konekcije,

³¹ „Službeni glasnik BiH“ broj 31/24

odnosno pokrivenosti signala biračkog mjesta, što je stvaralo probleme u radu biračkog odbora. Također je evidentirano pogrešno postavljeno vrijeme na laptopu zbog čega su nakon 12 sati pobrisana sva dotadašnja aplikacijska izvješća (aplikacija je reagirala kao da je novi dan).

49. S obzirom na to da se radilo o prvom testiranju tehnoloških rješenja u realnim uvjetima, ove greške su bile očekivane zbog čega bi u budućnosti trebalo raditi na njihovim poboljšanjima. Bez obzira na određene probleme, pilot projekt je ocijenjen kao vrlo uspješan. Zahvaljujući testiranju SIP BiH je dobio sljedeće odgovore:
- a) Povezanost biračkih mjesta sa serverima SIP BiH i IDDEEA-e putem zaštićenih „sigurnosnih tunela“ kojima je zajamčena sigurnost i integritet razmijenjenih podataka;
 - b) Brzina razmjene podataka i povratna informacija prema biračkim odborima;
 - c) Vrlo veliki uzorak osoba za koje je moguće izvršiti autentifikaciju tj. kvaliteta biometrijskih podataka u bazama.
50. Slijedi prikaz biračkih mjesta na kojima je proveden Pilot projekt 1:

a) Stari Grad Sarajevo – 46 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ³²	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ³³	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ³⁴
137A001	ŠIROKAČA 1	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL. ZA BEGLUKOM 60	798	345	342	3	10	323	9
137A002	ŠIROKAČA 2	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL. ZA BEGLUKOM 60	722	306	300	6	14	281	5
137A003	ŠIROKAČA 3	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL. ZA BEGLUKOM 60	768	345	339	6	11	317	11
137A004	TOKADŽEKA 1	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL. ZA BEGLUKOM 60	646	234	232	2	2	225	5
137A005	TOKADŽEKA 2	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL. ZA BEGLUKOM 60	765	252	250	2	2	243	5
137A006	MAHMUTOVAC 1	OŠ ŠEJH MUHAMED EF. HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA BR.11	673	292	286	6	2	280	4
137A007	MAHMUTOVAC 2	OŠ ŠEJH MUHAMED EF. HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA BR.11	739	263	261	2	5	249	7
137A008	MAHMUTOVAC 3	OŠ ŠEJH MUHAMED EF. HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA BR.11	627	284	281	3	11	260	10
137A009	HRID-JARČEDOLI 1	OŠ ŠEJH MUHAMED EF. HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA 11	835	333	332	1	10	308	14
137A010	HRID-JARČEDOLI 2	OŠ ŠEJH MUHAMED EF. HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA 11	827	390	385	5	4	373	8

³² Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

³³ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

³⁴ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ³²	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ³³	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ³⁴
137A011	HRID-JARČEDOLI 3	OŠ ŠEJH MUHAMED EF. HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA 11	887	429	425	4	6	414	5
137A012	BABIĆA BAŠČA 1	MZ BABIĆA BAŠČA MAGUDA 1	692	319	315	4	3	308	4
137A013	BABIĆA BAŠČA 2	MZ BABIĆA BAŠČA MAGUDA 1	723	264	254	10	7	236	11
137A014	BISTRIK1	OŠ EDHEM MULABDIĆ KONAK 1	691	319	319	0	6	304	9
137A015	BISTRIK2	OŠ EDHEM MULABDIĆ KONAK 1	860	321	315	6	9	299	7
137A016	BISTRIK3	OŠ EDHEM MULABDIĆ BISTRIK 31	903	334	320	14	14	300	6
137A017	BISTRIK4	OŠ EDHEM MULABDIĆ BISTRIK 31	810	291	290	1	3	282	5
137A018	MJEDENICA	MSŠ HAMDJE KREŠEVLJAKOVIĆA 55	711	302	298	4	10	281	7
137A019	MOŠĆANICA 1	MZ MOŠĆANICA SARAJEVSKIH GAZIJA 25	829	402	397	5	0	386	11
137A020	MOŠĆANICA 2	OŠ VRHBOSNA BARUTHANA 60	960	473	470	3	11	445	14
137A021	MOŠĆANICA 3	OŠ VRHBOSNA BARUTHANA 60	974	437	430	7	11	409	10
137A022	MOŠĆANICA 4	OŠ VRHBOSNA BARUTHANA 60	933	429	391	38	5	374	12
137A023	VRATNIK 1	OŠ HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ CARINA 2	871	375	363	12	15	338	10
137A024	VRATNIK 2	OŠ HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ CARINA 2	890	424	414	10	12	392	10
137A025	VRATNIK 3	MZ VRATNIK MUSTAFE DOVADŽIJE 17	788	370	336	34	16	337	13
137A026	VRATNIK 4	MZ VRATNIK MUSTAFE DOVADŽIJE 17	779	309	307	2	11	290	6
137A027	KOVAČI 1	OŠ SABURINA SABURINA 4	709	285	279	6	8	264	7

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ³²	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ³³	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ³⁴
137A028	KOVAČI 2	OŠ SABURINA SABURINA 4	591	267	260	7	4	252	4
137A029	SUMBULUŠA1	OŠ SABURINA SABURINA 4	709	306	302	4	9	283	10
137A030	SUMBULUŠA 2	OŠ SABURINA SABURINA 4	779	372	362	10	7	350	5
137A031	MEDRESA 1	TEKSTILNA ŠKOLA MEDRESE 5	837	364	363	1	4	352	7
137A032	MEDRESA 2	TEKSTILNA ŠKOLA MEDRESE 5	735	345	344	1	5	333	6
137A033	MEDRESA 3	TEKSTILNA ŠKOLA MEDRESE 5	670	266	256	10	12	239	5
137A034	MEDRESA 4	TEKSTILNA ŠKOLA MEDRESE 5	821	351	350	1	10	328	12
137A035	SEDRENIK 1	PROSTOR OŠ NA SEDRENIKU, SEDRENIK BB	770	327	316	11	6	298	12
137A036	SEDRENIK 2	PROSTOR OŠ NA SEDRENIKU, SEDRENIK BB	772	383	373	10	3	364	6
137A037	SEDRENIK 3	PROSTOR OŠ NA SEDRENIKU, SEDRENIK BB	788	396	396	0	8	379	9
137A038	LOGAVINA 1	OŠ M. M. BAŠESKIJE LOGAVINA 52	711	256	250	6	11	230	9
137A039	LOGAVINA 2	OŠ M. M. BAŠESKIJE LOGAVINA 52	664	263	258	5	12	240	6
137A040	LOGAVINA 3	OŠ M. M. BAŠESKIJE LOGAVINA 52	710	290	285	5	13	268	4
137A041	LOGAVINA4	OŠ M. M. BAŠESKIJE LOGAVINA 52	771	311	307	4	12	280	15
137A042	LOGAVINA 5	OŠ M. M. BAŠESKIJE LOGAVINA 52	870	343	332	11	6	311	15
137A043	BAŠČARŠIJA 1	EKONOMSKI FAKULTET TRG OSLOBOĐENJA 1	833	307	302	5	2	295	5
137A044	BAŠČARŠIJA 2	EKONOMSKI FAKULTET TRG OSLOBOĐENJA 1	800	269	262	7	10	249	3
137A045	BAŠČARŠIJA 3	EKONOMSKI FAKULTET TRG OSLOBOĐENJA 1	766	227	225	2	6	213	6

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ³²	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ³³	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ³⁴
137A046	FERHADIJA	EKONOMSKI FAKULTET TRG OSLOBOĐENJA 1	771	253	252	1	0	251	1
UKUPNO			35788	15023	14726	297 (1.977 %)³⁵	358 (2.431 %)³⁶	14033 (95.294 %)³⁷	365

51. Iz tabelarnog prikaza na 46 redovitih biračkih mjesta u Starom Gradu Sarajevo prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a, glasovalo je 15023 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 14726 birača, što čini razliku od 297 birača ili 1.977 %.
52. Također, prema podacima IDDEEA-e 358 osoba ili 2.431 % nije moglo dati otisak, uspješno je autentificirano 14033 osoba li 95.294 %, dok je za 365 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno, prema podacima iz baza IDDEEA-e, na 4 biračka mjesta u Starom Gradu u Sarajevu je evidentirano 7 pokušaja višestruke identifikacije birača.³⁸

³⁵ Procentualni rezultat je dobiven količnikom „ukupnog broja birača na biračkom mjestu (IDDEEA)“ i „glasovalo birača (JIIS)“ x 100 (ista formula je primijenjena na svim narednim tabelama o biračkim mjestima gdje je proveden pilot projekt)

³⁶ Procentualni rezultat je dobiven količnikom „ukupnog broja osoba koje ne mogu dati otisak prsta (IDDEEA)“ i „ukupnog broja birača na biračkom mjestu (IDDEEA)“ x 100 (ista formula je primijenjena na svim narednim tabelama o biračkim mjestima gdje je proveden pilot projekt)

³⁷ Procentualni rezultat je dobiven količnikom „online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA) i „Ukupan broj birača na biračkom jeste (IDDEEA) x 100 (ista formula je primijenjena na svim narednim tabelama o biračkim mjestima gdje je proveden pilot projekt)

³⁸Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog_4_visestruk_pok_ident_po_bmj

b) Bijeljina – 28 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ³⁹	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁴⁰	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁴¹
029B012	OŠ KNEZ IVO 1	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	581	337	335	2	10	319	6
029B013	OŠ KNEZ IVO 2	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	722	308	306	2	6	293	7
029B014	OŠ KNEZ IVO 3	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	464	235	231	4	5	219	7
029B015	OŠ KNEZ IVO 4	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	620	286	287	1	4	270	13
029B016	OŠ KNEZ IVO 5	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	789	296	294	2	12	277	5
029B017	OŠ KNEZ IVO 6	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	517	215	205	10	8	192	5
029B051	OŠ KNEZ IVO 7	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	849	436	432	4	0	423	9
029B103	OŠ KNEZ IVO 8	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	461	247	243	4	38	194	11
029B106	OŠ KNEZ IVO 9	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	832	417	293	124	6	282	5
029B111	OŠ KNEZ IVO 10	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA 46	501	265	263	2	2	251	10
029B121	OŠ KNEZ IVO 11	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	843	469	465	4	13	442	10

³⁹ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

⁴⁰ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁴¹ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ³⁹	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁴⁰	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁴¹
029B122	OŠ KNEZ IVO 12	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	667	374	371	3	7	347	17
029B123	OŠ KNEZ IVO 13	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	646	393	387	6	10	374	3
029B133	OŠ KNEZ IVO 14	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	553	302	301	1	1	289	11
029B136	OŠ KNEZ IVO 15	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	325	142	142	0	5	132	5
029B137	OŠ KNEZ IVO 16	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	693	395	392	3	14	368	10
029B138	OŠ KNEZ IVO 17	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	590	297	298	1	2	285	11
029B143	OŠ KNEZ IVO 18	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	568	300	226	74	0	223 ⁴²	3
029B180	OŠ KNEZ IVO 19	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA	686	361	361	0	12	346	3
029B182	OŠ KNEZ IVO 20	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE, UL. NEZNANIH JUNAKA (HOL ŠKOLE)	624	299	293	6	8	278	7
029B090	MODRAN	OŠ MODRAN	961	503	503	0	30	451	22
029B038	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ 2	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA	543	136	134	2	8	117	9
029B039	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ 3	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA	711	242	242	0	7	233	2
029B041	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ 4	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA	442	130	126	4	14	105	7

⁴² 221 birač online autentificiran otiskom prsta i 2 birača naknadno online autentificirana putem otiska prsta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ³⁹	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁴⁰	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁴¹
029B043	OŠ MEŠA SELIMović 5	OŠ MEŠA SELIMović, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA	699	186	184	2	10	170	4
029B148	OŠ MEŠA SELIMović 6	OŠ MEŠA SELIMović, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA	455	203	201	2	0	199 ⁴³	2
029B066	CRNJELOVO GORNJE 1	OŠ CRNJELOVO GORNJE	566	299	286	13	10	262	14
029B158	CRNJELOVO GORNJE 2	OŠ CRNJELOVO GORNJE	719	393	400	7	7	373	20
UKUPNO			17627	8466	8201	283 (3.343 %)	249 (3.036 %)	7714 (94.062 %)	238

53. Iz tabelarnog prikaza na 28 redovitih biračkih mjesta u Bijeljini prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a, glasovalo je 8466 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 8201 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 283 birača ili 3.343 %. Također, prema podacima IDDEEA-e, 249 osoba ili 3.036 % nije moglo dati otisak, uspješno je autentificirano 7714 osoba ili 94.062 %, dok je za 238 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno prema podacima iz baza IDDEEA-e, na 4 biračka mjesta u Bijeljini je evidentirano 5 pokušaja višestruke identifikacije birača.⁴⁴

⁴³ 198 birača online autentificirano otiskom prsta i 1 birač naknadno online autentificiran putem otiska prsta

⁴⁴ Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog_4_visestruk_pok_ident_po_bmj

c) Doboj – 17 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasoval o birača (JIIS) ⁴⁵	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁴⁶	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁴⁷
038B074A	KOTORSKO	OSNOVNA ŠKOLA	676	209	203	6	5	186	12
038B074B	KOTORSKO	OSNOVNA ŠKOLA	773	227	224	3	1	218	5
038B074C	KOTORSKO	OSNOVNA ŠKOLA	601	184	161	23	11	145	5
038B012	OŠ SVETI SAVA 1	OŠ SVETI SAVA	964	471	461	10	8	445	8
038B013	OŠ SVETI SAVA 2	OŠ SVETI SAVA	934	496	492	4	1	478	13
038B018A	OŠ VUK KARADŽIĆ 5	OŠ VUK KARADŽIĆ/SPORTSKA SALA/	674	278	267	11	18	232	17
038B018B	OŠ VUK KARADŽIĆ 5	OŠ VUK KARADŽIĆ/SPORTSKA SALA/ ⁴⁸	1547	337	335	2	15	314	6
038B019	OŠ VUK KARADŽIĆ 3	OŠ VUK KARADŽIĆ	818	415	394	21	34	348	12
038B020	OŠ VUK KARADŽIĆ 4	OŠ VUK KARADŽIĆ	763	323	321	2	6	307	8
038B021	OŠ VUK KARADŽIĆ 1	OŠ VUK KARADŽIĆ	648	325	325	0	2	319	4
038B022	OŠ VUK KARADŽIĆ 2	OŠ VUK KARADŽIĆ	485	237	237	0	5	319	4
038B023A	SAOBRAĆAJNI FAKULTET 1	SAOBRAĆAJNI FAKULTET	719	361	354	7	4	343	7
038B023B	SAOBRAĆAJNI FAKULTET 1	SAOBRAĆAJNI FAKULTET	858	458	450	8	5	438	7
038B024	SAOBRAĆAJNI FAKULTET 2	SAOBRAĆAJNI FAKULTET	563	300	294	6	3	281	10

⁴⁵ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

⁴⁶ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁴⁷ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

⁴⁸ Odluka o ispravci Odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine od 2. 10. 2024. godine

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasova o birača (JIIS) ⁴⁵	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁴⁶	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁴⁷
038B025A	PIJESKOVI	SAOBRAĆAJNI FAKULTET	636	300	299	1	0	285	14
038B025B	PIJESKOVI	SAOBRAĆAJNI FAKULTET	739	377	373	4	9	354	10
038B026	PIJESKOVI	SAOBRAĆAJNI FAKULTET	485	229	220	9	0	215	5
UKUPNO			12883	5527	5410	117 (2.117 %)	127 (2.348 %)	5227 (96.617 %)	147

54. Iz tabelarnog prikaza, na 17 redovitih biračkih mjesta u Doboju prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a glasovalo je 5527 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 5410 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 117 birača ili 2.117 %. Također, prema podacima IDDEEA-e 127 osoba ili 2.348 % nije moglo dati otisak, uspješno je autentificirano 5227 osoba ili 96.617 %, dok je za 147 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno, prema podacima iz baza IDDEEA-e, na 1 biračkom mjestu u Doboju je evidentiran 1 pokušaj višestruke identifikacije birača.⁴⁹

⁴⁹Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog_4_visestruk_pok_ident_po_bmj

d) Goražde – 7 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ⁵⁰	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁵¹	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁵²
167A002	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO 1	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO	764	414	405	9	9	393	3
167A003	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO 2	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO	929	536	533	3	1	512	20
167A004	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO 3	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO	703	372	368	4	6	351	11
167A005	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO 4	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO	732	387	386	1	17	364	5
167A006	SSŠ DŽEMAL BIJEDIĆ 1	SSŠ DŽEMAL BIJEDIĆ	687	357	350	7	8	333	9
167A007	SSŠ DŽEMAL BIJEDIĆ 2	SSŠ DŽEMAL BIJEDIĆ	792	445	444	1	9	407	28
167A021	MRAVINJAC	MZ MRAVINJAC	551	304	290	14	0	285	5
UKUPNO			5158	2815	2776	39 (1.385 %)	50 (1.801 %)	2645 (95.281 %)	81

55. Iz tabelarnog prikaza na 7 redovitih biračkih mjesta u Goraždu prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a glasovalo je 2815 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 2776 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 39 birača ili 1.385 %. Također, prema podacima IDDEEA-e 50 osoba ili 1.801% nije moglo dati otisak, uspješno je autentificirano 2645 osoba ili 95.281 %, dok je za 81 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto).

⁵⁰ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

⁵¹ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁵² Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

e) Gradiška – 14 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasoval o birača (JIIS) ⁵³	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁵⁴	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificira n otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁵⁵
010B004	VRBAŠKA	OSNOVNA ŠKOLA VRBAŠKA	845	385	381	4	8	353	20
010B055	CENTAR 1	OSNOVNA ŠKOLA VASA ČUBRILOVIĆ	668	251	251	0	8	236	7
010B057	CENTAR 3	OSNOVNA ŠKOLA VASA ČUBRILOVIĆ GRADIŠKA	692	333	332	1	8	312	12
010B064	SENJAK 3	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ	674	348	347	1	15	314	18
010B065	SENJAK 4	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ GRADIŠKA	855	488	487	1	13	456	18
010B066	SENJAK 5	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ - GRADIŠKA	844	426	424	2	1	396	27
010B072	SENJAK 7	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ	848	391	373	18	0	338	35
010B080	SENJAK 9	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ GRADIŠKA	680	332	310	22	15	290	5
010B084	SENJAK 8	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ	475	198	196	2	7	185	4
010B062	SENJAK 1	SREDNJA STRUČNA I TEHNIČKA ŠKOLA GRADIŠKA	872	337	338	1	11	319	8
010B071	SENJAK 6	SREDNJA STRUČNA I TEHNIČKA ŠKOLA	754	367	366	1	8	344	14
010B069	KOZINCI 2	STADION KOZINCI	922	524	518	6	18	451	49
010B079	KOZINCI 3	STADION KOZINCI	701	354	348	6	22	290	36
010B076	GIMNAZIJA	GIMNAZIJA	334	163	163	0	11	150	2

⁵³ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

⁵⁴ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁵⁵ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

UKUPNO			10164	4897	4834	65 (1.327 %)	145 (2.999 %)	4434 (91.725 %)	255 (5.275 %)
---------------	--	--	--------------	-------------	-------------	-------------------------------	--------------------------------	----------------------------------	----------------------

56. Iz tabelarnog prikaza na 14 redovitih biračkih mjesta u Gradišci prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a glasovalo je 4897 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 4834 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 65 birača ili 1.327 %. Također, prema podacima IDDEEA-e 145 osoba ili 2.999 % nije moglo dati otisak, uspješno je autentificirano 4434 osoba ili 91.725 %, dok je za 255 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno, prema podacima iz baza IDDEEA-e na 1 biračkom mjestu u Gradišci su evidentirana 3 pokušaja višestruke identifikacije birača.⁵⁶

f) Sanski Most – 8 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ⁵⁷	Ukupan broj birača na b.m. (IDDEEA) ⁵⁸	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁵⁹
032A006	GRAD LIJEVA OBALA 2	JU "MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA S. MOST	816	204	196	8	5	187	4
032A008A	GRAD LIJEVA OBALA 3	JU "MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA S. MOST	551	138	137	1	5	128	4
032A008B	GRAD LIJEVA OBALA 3	JU "MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA S. MOST	558	148	136	12	5	131	0

⁵⁶Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog 4_visestruk_pok_ident_po_bmj

⁵⁷ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

⁵⁸ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁵⁹ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

032A009	GRAD LIJEVA OBALA 4	JU "MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA S. MOST	923	227	224	3	16	196	12
032A010	MAHALA 1	OŠ "MAHALA"	898	205	203	2	9	185	9
032A011	MAHALA 2	OŠ "MAHALA"	824	217	216	1	19	188	9
032A023	FAJTOVCI	OŠ "FAJTOVCI"	763	248	231	17	4	218	9
032A026	GORICE - LUKAVICE	OŠ "FAJTOVCI"	800	185	179	6	23	143	13
UKUPNO			6133	1572	1522	50 (3.181 %)	86 (5.65 %)	1376 (90.407 %)	60

57. Iz tabelarnog prikaza na 8 redovitim biračkih mjesta u Sanskom Mostu prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a glasovalo je 1572 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 1522 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 50 birača ili 3.181 %. Također, prema podacima IDDEEA-e 86 osoba ili 5.65 % nije moglo dati otisak, uspješno je autentificirano 1376 osoba ili 90.407 %, dok je za 60 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno, prema podacima iz baza IDDEEA-e na 4 biračka mjesta u Sanskom Mostu je evidentirano 7 pokušaja višestruke identifikacije birača.⁶⁰

⁶⁰Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog_4_visestruk_pok_ident_po_bmj

g) Srebrenica – 7 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ⁶¹	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁶²	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁶³
105B012A	SKELANI	OŠ SKELANI	727	376	375	1	1	355	19
105B012B	SKELANI	OŠ SKELANI	997	569	569	0	13	513	43
105B004	POTOČARI 1	OŠ POTOČARI	609	362	361	1	5	335	21
105B006	POTOČARI 2	OŠ POTOČARI	796	358	348	10	0	327	21
105B003	OŠ SREBRENICA 1	OŠ SREBRENICA	682	378	374	4	3	351	20
105B007	OŠ SREBRENICA 2	OŠ SREBRENICA	657	381	374	7	0	349	25
105B023	OŠ SREBRENICA 3	OŠ SREBRENICA	655	311	307	4	1	287	19
UKUPNO			5123	2735	2708	27 (0.987 %)	23 (0.849 %)	2517 (92.947 %)	168

58. Iz tabelarnog prikaza na 7 redovitih biračkih mjesta u Srebrenici prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a glasovalo je 2735 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 2708 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 27 birača ili 0.987 %. Također, prema podacima IDDEEA-e 23 osobe (ili 0.849 %) nisu mogle dati otisak, uspješno je autentificirano 2517 osoba ili 92.947%, dok je za 168 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno, prema podacima iz baza IDDEEA-e na 3 biračka mjesta u Srebrenici su evidentirana 3 pokušaja višestruke identifikacije birača.⁶⁴

⁶¹ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

⁶² IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁶³ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

⁶⁴ Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog 4_visestruk_pok_ident_po_bmj

h) Tešanj – 9 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasova lo birača (JIIS) ⁶⁵	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁶⁶	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak IDDEEA	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁶⁷
039A024A	ŠIJE	PODRUČNA ŠKOLA	694	365	365	0	9	340	16
039A024B	ŠIJE	PODRUČNA ŠKOLA	767	411	405	6	0	371	34
039A024C	ŠIJE	PODRUČNA ŠKOLA	823	391	389	2	8	345	36
039A007	JELAH 1	OŠ JELAH	829	297	296	1	8	272	16
039A008	JELAH 2	OŠ JELAH	886	336	337	1	8	315	14
039A009	JELAH 3	OŠ JELAH	993	225	224	1	9	214	1
039A033	JELAH 4	OŠ JELAH	820	252	250	2	11	222	17
039A037	JELAH 5	OŠ JELAH	885	375	375	0	4	366	5
039A039	JELAH 6	OŠ JELAH	964	322	311	11	1	300	10
UKUPNO			7661	2974	2952	24 (0.807 %)	58 (1.965 %)	2745 (92.988 %)	149

59. Iz tabelarnog prikaza na 9 redovitih biračkih mjesta u Tešnju prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a glasovalo je 2974 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 2952 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 24 birača ili 0.807 %. Također, prema podacima IDDEEA-e 58 osoba ili 1.965 % nije moglo dati otisak prsta, uspješno je autentificirano 2745 osoba ili 92.988 %, dok je za 149 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno, prema podacima iz baza IDDEEA-e na 2 biračka mjesta u Srebrenici su evidentirana 2 pokušaja višestruke identifikacije birača.⁶⁸

⁶⁵ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca.

⁶⁶ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁶⁷ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo.

⁶⁸ Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog 4_visestruk_pok_ident_po_bmj

i) Trebinje – 8 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ⁶⁹	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁷⁰	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁷¹
182B008	VINOGRADI 1	OŠ SVETI VASILJE OSTROŠKI GORICA NIKŠIČKI PUT 19	940	605	585	20	20	539	26
182B009	VINOGRADI 2	OŠ SVETI VASILJE OSTROŠKI GORICA NIKŠIČKI PUT 19	877	612	614	2	20	569	25
182B026A	NIKŠIČKI PUT	OŠ SVETI VASILJE OSTROŠKI GORICA NIKŠIČKI PUT 19	492	343	341	2	6	321	14
182B033	VINOGRADI 3	OŠ SV. VASILJE OSTROŠKI GORICA	732	484	481	3	14	455	12
182B038	VINOGRADI 4	OŠ SV. VASILJE OSTROŠKI	830	576	572	4	20	535	17
182B011	POLICE 1	OŠ VUK KARADŽIĆ MILOŠA CRNJANSKOG BB	781	427	425	2	31	377	17
182B012	POLICE 2	OŠ VUK KARADŽIĆ MILOŠA CRNJANSKOG BB	864	587	515	72	20	483	12
182B025	POLICE 3	OŠ VUK KARADŽIĆ MILOŠA CRNJANSKOG BB	775	434	432	2	34	385	13
UKUPNO			6291	4068	3965	107 (2.63 %)	165 (4.161 %)	3664 (92.408 %)	136

60. Iz tabelarnog prikaza na 8 redovitih biračkih mjesta u Trebinju prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a glasovalo je 4068 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 2965 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 107 birača ili 2.63 %. Također, prema podacima IDDEEA-e 165 osoba ili 4.161 % nije moglo dati otisak prsta, uspješno je autentificirano 3664 osoba ili 92.408 %, dok je za 136 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno, prema podacima iz baza IDDEEA-e na 1 biračkom mjestu u Trebinju je evidentiran 1 pokušaj višestruke identifikacije birača.⁷²

⁶⁹ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

⁷⁰ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁷¹ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

⁷² Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog 4_visestruk_pok_ident_po_bmj

j) Zvornik – 14 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača (JIIS)	Glasovalo birača (JIIS) ⁷³	Ukupan broj birača na BM (IDDEEA) ⁷⁴	Razlika JIIS i IDDEEA	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA) ⁷⁵
083B062	ORAOVAC	OŠ ORAOVAC	745	418	412	6	5	390	17
083B011	NOVO NASELJE 1	SŠC ZVORNIK	963	518	516	2	8	494	14
083B012	NOVO NASELJE 2	SŠC ZVORNIK	866	407	398	9	6	370	22
083B013	NOVO NASELJE 3	SŠC ZVORNIK	743	348	347	1	3	336	8
083B014	NOVO NASELJE 4	SŠC ZVORNIK	761	376	376	0	11	358	7
083B015	NOVO NASELJE 5	SŠC ZVORNIK	799	381	379	2	3	366	10
083B016	NOVO NASELJE 6	SŠC ZVORNIK	588	221	218	3	3	208	7
083B017	NOVO NASELJE 7	SŠC ZVORNIK	544	252	251	1	15	229	7
083B018	NOVO NASELJE 8	SŠC ZVORNIK	632	142	144	2	5	134	5
083B022	EKONOMIJA 1	PROSTORIJE MJESNE ZAJEDNICE	640	379	376	3	6	344	26
083B023	EKONOMIJA 2	PROSTORIJE MJESNE ZAJEDNICE	626	391	392	1	5	379	8
083B026A	ČELOPEK	OŠ ČELOPEK	646	359	386	27	5	370	11
083B026B	ČELOPEK	OŠ ČELOPEK	709	413	409	4	5	392	12
083B026C	ČELOPEK	OŠ ČELOPEK	629	381	373	8	8	342	23
UKUPNO			9891	4986	4977	69 (1.384 %)	88 (1.768 %)	4712 (94.675 %)	177

61. Iz tabelarnog prikaza na 14 redovitih biračkih mjesta u Zvorniku prema podacima koji su povučeni iz JIIS-a glasovalo je 4986 birača, dok je prema podacima dobivenim iz IDDEEA-e glasovalo 4977 birača, a odstupanje u izlaznosti iznosi 69 birača ili 1.384%. Također, prema

⁷³ Podatci uneseni u OIP-u sa ZR obrazaca

⁷⁴ IDDEEA Prilog 3_ukupno_glasovalo_statusi_po_bmj

⁷⁵ Greške prilikom identifikacije prikazuju broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo

podacima IDDEEA-e 88 osoba ili 1.768 % nije moglo dati otisak prsta, uspješno je autentificirano 4712 osoba ili 94.675%, dok je za 177 birača evidentirana greška pri identifikaciji (koja prikazuje broj osoba koje su trebale provjeriti svoje biračko pravo, odnosno biračko mjesto). Ujedno, prema podacima iz baza IDDEEA-e na 2 biračka mjesta u Zvorniku je evidentirano 6 pokušaja višestruke identifikacije birača.⁷⁶

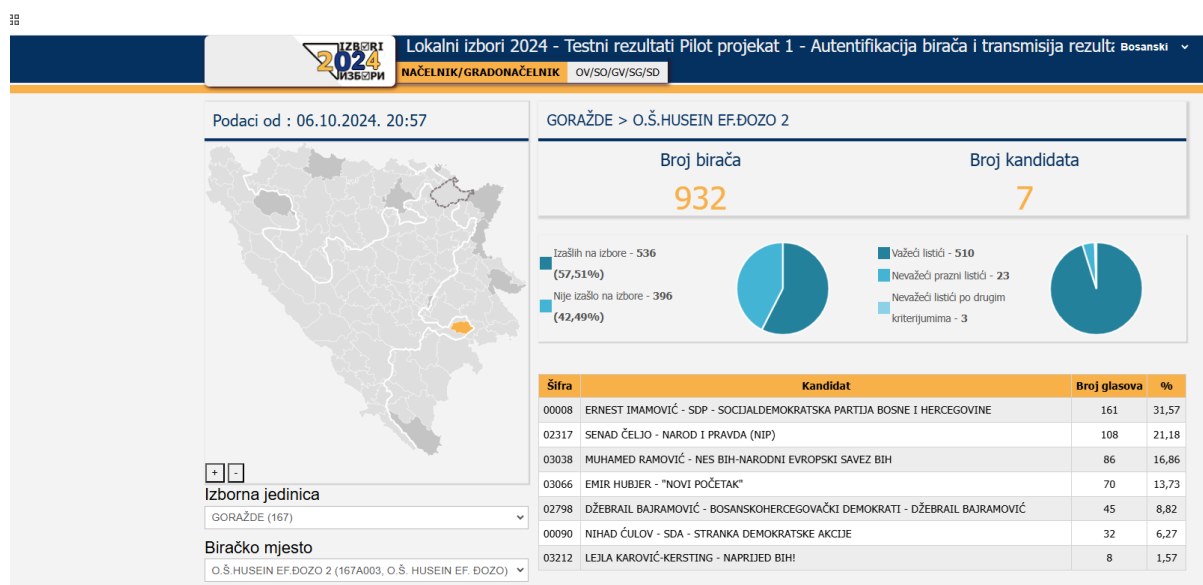
62. Na temelju prethodnih tabelarnih prikaza, može se izvesti sumarni rezultat iz kojeg je vidljivo da 2.58 % birača nije moglo dati otisak prsta, da je 94.15 % birača uspješno online autentificirano, te da je za 3.50 % birača evidentirana greška prilikom identifikacije.

Redovita biračka mjesta na lokacijama	Glasovalo birača (JIIS)	Broj birača na BM (IDDEEA)	Osoba ne može dati otisak (IDDEEA)	Online autentificiran otiskom prsta (IDDEEA)	Greška prilikom identifikacije (IDDEEA)
Stari Grad Sarajevo	15023	14726	358	14033	365
Domaljevac-Šamac	1425	1396	29	1270	97
Bijeljina	8466	8201	249	7714	238
Doboj	5527	5410	127	5227	147
Goražde	2815	2776	50	2645	81
Gradiška	4897	4834	145	4434	255
Sanski Most	1572	1522	86	1376	60
Srebrenica	2735	2708	23	2517	168
Tešanj	2974	2952	58	2745	149
Trebinje	4068	3965	165	3664	136
Zvornik	4986	4977	88	4712	177
UKUPNO	54488	53467	1378 (2.58 %)	50337 (94,15 %)	1873 (3,50 %)

⁷⁶ Na pojedinim biračkim mjestima za jednog birača je evidentirano više pokušaja identifikacije. IDDEEA Prilog_4_visestruk_pok_ident_po_bmj

Transmisija rezultata s biračkih mjesta

63. Člankom 4. Odluke o djelokrugu primjene pilot projekta SIP BiH za Lokalne izbore⁷⁷ i člankom 4. (Autentifikacija birača i transmisija rezultata) Naputka o provedbi pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz uporabu izbornih tehnologija⁷⁸, opisana je transmisija rezultata kao postupak unosa izbornih rezultata putem online aplikacije i vrši se nakon ručnog prebrojavanja rezultata glasovanja na biračkim mjestima. Rezultati brojanja su se s biračkih mjesta prenijeli putem sigurnog tunela telekom operatora, a bili su neovisno od JIIS sustava objavljeni na web stranici SIP-a pod nazivom „Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata“ (Slika 1):

Slika 1. Testni rezultati Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata

64. Za potrebe transmisije rezultata s biračkog mjesta, svakom biračkom mjestu je omogućen pristup aplikaciji koja ima za cilj dostavu rezultata prema serveru SIP BIH. Operater ili član biračkog odbora putem odgovarajuće aplikacije je donio sljedeće podatke:
- Vrijeme otvaranja biračkog mjesta i eventualni komentar
 - Odaziv u 11.00 sati,
 - Odaziv u 15.00 sati,
 - Odaziv u 19.00 sati,
 - Zatvaranje biračkog mjesta.
65. Nakon **zatvaranja biračkog** mjesta provode se procedure prebrojavanja glasačkih listića propisane člankom 15. – 30. Pravilnika o Provedbi izbora u Bosni i Hercegovini.⁷⁹

⁷⁷ Akt broj: 05-1-02-2-419-1/24 od 3. 4. 2024.

⁷⁸ Akt broj 05-1-02-2-601-1/24 od 3. 5. 2024.

⁷⁹ Broj akta: 05-1-02-2-605-1/24 od 3. 5. 2024. („Službeni glasnik BiH“, broj 31/24)

66. **Unos rezultata izbora u aplikaciju** vrši se odmah nakon završavanja prebrojavanja određene razine i unosa rezultata u ZR obrazac. Izborni rezultati se putem „sigurnog tunela“ transferiraju na server SIP-a BiH (članak 15. stavak (5) Naputka o provedbi pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz uporabu izbornih tehnologija).
67. Člankom 14. Naputka o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata⁸⁰, operater, odmah nakon što birački odbor utvrdi broj potpisa na izvatku iz Središnjeg biračkog popisa, broj oštećenih i neiskorištenih glasačkih listića, te nakon što se popuni Obrazac brojnog stanja unosi u aplikaciju podatke za razinu gradonačelnika grada / načelnika općine, kao i za razinu gradskog vijeća / skupštine grada / općinskog vijeća / skupštine općine s Obrasca brojnog stanja. Također, operater nakon što birački odbor prebroji glasačke listiće i predsjednik biračkog odbora završi popunjavanje Obrazaca ZR-većinski glas, unosi u aplikaciju izborne rezultate za načelnika općine.
68. Člankom 15. Naputka o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata, operater nakon brojanja glasačkih listića i popunjavanja Obrasca ZR – proporcionalna zastupljenost u aplikaciju nosi izborne rezultate za općinsko vijeće / skupštinu općine.
69. Središnje izborno povjerenstvo BiH objavljuje zasebno rezultate iz Pilot projekta transmisija izbornih rezultata (članak 16. Naputka o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata).
70. Ova komponenta projekta imala je za cilj da provjeri mogućnost izravnog transfera izbornih rezultata s biračkih mjesta na servere SIP-a BiH, a odmah zatim i objave tih rezultata na internet stranicama SIP-a BiH, a radi potreba što bržeg informiranja javnosti o rezultatima izbora.
71. Analizom podataka iz JIIS aplikacije SIP-a BiH i poredbom s podacima iz testne aplikacije koja je kreirana za potrebe pilot projekta evidentirano je sljedeće:
- **Unos odaziva** – Odaziv birača nije bio unesen u aplikaciju Transmisija rezultata.
 - **Unos brojnog stanja glasača** – Od 165 biračkih mjesta, koliko je predviđeno pilot projektom, potpise je unijelo 154 biračka mjesta (93 %). Općine koje nisu unijele broj potpisa su Tešanj i Bijeljina, i to Tešanj koji nije unio broj ni na jednom biračkom mjestu od 9 predviđenih (100 %) dok Bijeljina nije unijela na 2 od 28 predviđenih biračkih mjesta (7 %) Ostale općine su unijele broj potpisa.
72. **Preklapanje brojnog stanja glasača** – Od 165 biračkih mjesta, brojno stanje glasača se poklopilo na 150 mjesta (90 %). Općine koje su imale 100 % preklapanje sa zvaničnim rezultatima su Domaljevac-Šamac, Sanski Most, Doboj, Srebrenica, Stari Grad i Trebinje. Biračka mjesta koja imaju različit broj od zvaničnog su GORAŽDE, 167A002

⁸⁰ „Službeni glasnik BiH“, broj 61/24, Akt broj: 05-1-02-2-1873-1/24 od 29. 8. 2024. godine.

(1), BIJE LJINA 029B012 (-1), BIJE LJINA 029B017 (1) i GRADIŠKA 010B004 (51), a za preostala biračka mjesta podatci uopće nisu uneseni u aplikaciju.

73. Provedbom ove komponente utvrđeno je da je moguće uspostaviti izravnu komunikaciju s biračkog mjesta sa serverima SIP BiH, da se ta komunikacija odvija putem sigurnosnih tunela čime je zajamčena sigurnost i integritet podataka, te da je unesene podatke sa servera moguće transferirati na internet stranice SIP-a BiH. Međutim, ovi rezultati nisu prolazili nikakvu kontrolu i kao takvi su objavljeni.
74. **Preklapanje vremena unosa brojnog stanja** - Na većini biračkih mjesta operateri iz Pilot projekta 1. su podatke o brojnom stanju unijeli prije nego što su uneseni u OIP-u. Vremenska razlika unosa podataka se kretala u rasponu od 1 do 2 sata, s tim što su zabilježene i razlike od 10 ili 15 sati između unosa od strane operatera na biračkom mjestu i unosa podataka u OIP-u. Zabilježeno je i nekoliko slučajeva da su operateri na biračkom mjestu unijeli rezultate nakon unosa u OIP-u (BIJE LJINA 029B137 -1 sat, BIJE LJINA 029B090 -1 sat, BIJE LJINA 029B103 -1 sat, SREBRENICA 105B012A -8 sati).⁸¹ Operateri na biračkim mjestima predviđenim pilot projektom u općini Tešanj i na dva biračka mjesta u Bijeljini nisu imali nikakve unose.
75. **Razlike u unosu kandidata za OV/SO/GV/SG/SD** su prikazani u tabeli koja sadrži isključivo one razlike u rezultatima koje su unijeli operateri na biračkom mjestu i rezultate koji su uneseni u OIP-u. Od ukupno 165 biračkih mjesta obuhvaćenih Pilot projektom 1, na 116 biračkih mjesta postoje razlike u unosu rezultata od strane operatera i od strane OIP-a.

Tabela 1. Razlika u broju glasova za kandidate za OV/SO/GV/SG/SD u pilot općinama – rezultati uneseni u OIP-u u odnosu na rezultate unesene od strane operatera na biračkom mjestu

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JIIS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B004	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	4	5	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B055	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	16	15	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B055	DNS - NENAD NEŠIĆ	38	36	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B055	NARODNA PARTIJA SRPSKE - DARKO BANJAC	34	35	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B055	SPS - SOCIJALISTIČKA PARTIJA SRPSKE - GORAN SELAK	24	23	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B055	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	22	21	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B055	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	210	206	4.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B055	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	5	4	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B057	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	14	16	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B057	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	8	0	8.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B064	SPS - SOCIJALISTIČKA PARTIJA SRPSKE - GORAN SELAK	97	5856266 ⁸²	- 5856169.0 0

⁸¹ Negativnim brojem je izražen vremenski zaostatak unosa podataka od strane operatera na biračkom mjestu u odnosu na unos u OIP-u (izraženo u satima)

⁸² Ljudski faktor greške – tipkovna greška u unosu broja glasova

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JIIS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B064	UJEDINJENA SRPSKA	56	51	5.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B064	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	24	23	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B065	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	83	86	-3.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B065	UJEDINJENA SRPSKA	90	100	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B069	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	35	56	-21.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B069	UJEDINJENA SRPSKA	104	106	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B071	UJEDINJENA SRPSKA	65	92	-27.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B071	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	13	11	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B072	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	113	63	50.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B072	SPS - SOCIJALISTIČKA PARTIJA SRPSKE - GORAN SELAK	56	46	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B072	UJEDINJENA SRPSKA	79	49	30.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B072	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	57	37	20.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B072	DEMOKRATSKI SAVEZ-DEMOS	40	30	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B072	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	250	110	140.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B079	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	33	31	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B079	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	168	166	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B079	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	8	21	-13.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B080	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	80	78	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B080	SPS - SOCIJALISTIČKA PARTIJA SRPSKE - GORAN SELAK	52	51	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B080	NEZAVISNI POKRET "SVOJIM PUTEM" - IGOR RADOJIČIĆ	3	4	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B080	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	220	217	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B084	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	26	25	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B084	UJEDINJENA SRPSKA	37	35	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	GRADIŠKA	010B084	BH ZELENI / SDA / SBIH	5	3	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A001	ĐURO PERIŠIĆ - NEOVISNI KANDIDAT	9	4	5.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A007	HRVATSKA STRANKA PRAVA HB I BOSNE I HERCEGOVINE	26	16	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B012	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	99	98	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B013	UJEDINJENA SRPSKA	65	49	16.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B014	UJEDINJENA SRPSKA	18	31	-13.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B015	POKRET ZA BIJELJINU, SDS SEMBERIJA, SPS - GORAN SELAK	15	12	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B016	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	28	34	-6.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B016	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	51	50	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B016	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	85	84	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B016	DEMOKRATSKI SAVEZ-DEMOS	79	77	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B016	REPUBLIČKA STRANKA SRPSKE-RSS	70	66	4.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B016	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	82	84	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B017	ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	1	0	-1
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B017	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	20	19	-1
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B017	POKRET ZA BIJELJINU, SDS SEMBERIJA, SPS - GORAN SELAK	7	0	-7

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JHS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B017	DNS - NENAD NEŠIĆ - SRS - SRPSKA RADIKALNA STRANKA	40	35	-5
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B039	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	10	1	-9
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B039	DEMOKRATSKI SAVEZ-DEMOS	9	6	-3
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B051	POKRET USPJEŠNA SRPSKA – DR. ZLATKO MAKSIMOVIĆ	16	10	-6
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B051	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	76	75	-1
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B090	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	157	180	-23
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B090	POKRET USPJEŠNA SRPSKA – DR. ZLATKO MAKSIMOVIĆ	27	50	-23
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B090	UJEDINJENA SRPSKA	52	61	-9
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B090	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	117	130	-13
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B090	REPUBLIČKA STRANKA SRPSKE - RSS	81	76	5
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B090	POKRET ZA BIJEJINU,SDS SEMBERIJA, SPS - GORAN SELAK	42	23	19
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B103	POKRET USPJEŠNA SRPSKA – DR. ZLATKO MAKSIMOVIĆ	45	34	11
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B103	UJEDINJENA SRPSKA	45	44	1
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B103	POKRET ZA BIJEJINU, SDS SEMBERIJA,SPS - GORAN SELAK	15	14	1
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B111	REPUBLIČKA STRANKA SRPSKE-RSS	76	94	-18.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B121	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	88	87	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B123	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	28	12	16.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B123	ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	4	1	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B123	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	55	105	-50.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B123	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	103	143	-40.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B123	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	65	95	-30.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B123	REPUBLIČKA STRANKA SRPSKE - RSS	93	94	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B133	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	24	26	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B133	NARODNA PARTIJA SRPSKE - DARKO BANJAC	21	22	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B133	POKRET ZA BIJEJINU,SDS SEMBERIJA, SPS - GORAN SELAK	87	74	13.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B136	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	75	69	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B136	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	56	89	-33.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B136	POKRET ZA BIJEJINU,SDS SEMBERIJA, SPS - GORAN SELAK	15	22	-7.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B137	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	51	64	-13.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B137	ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	33	47	-14.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B137	POKRET USPJEŠNA SRPSKA – DR. ZLATKO MAKSIMOVIĆ	19	21	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B137	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	117	118	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B137	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	197	196	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B138	ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	8	7	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B138	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	95	96	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B138	REPUBLIČKA STRANKA SRPSKE-RSS	58	73	-15.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B138	DNS - NENAD NEŠIĆ - SRS - SRPSKA RADIKALNA STRANKA	5	10	-5.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B143	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	70	75	-5.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B143	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	61	51	10.00

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JHS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B148	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	61	58	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B158	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	34	27	7.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B158	DEMOKRATSKI SAVEZ-DEMOS	69	93	-24.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B158	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	189	187	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B180	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	93	92	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B182	UJEDINJENA SRPSKA	39	49	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B182	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	74	64	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A006	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	217	226	-9.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A006	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	103	110	-7.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A006	NAROD I PRAVDA (NIP)	8	13	-5.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A006	NES - ZAJEDNO	34	36	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008A	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	78	76	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008A	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	99	98	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008B	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	9	0	9.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008B	NAŠA STRANKA	10	0	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008B	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	155	0	155.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008B	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	75	0	75.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008B	NARODNI POKRET	26	0	26.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008B	NAROD I PRAVDA (NIP)	12	0	12.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A008B	NES - ZAJEDNO	25	0	25.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A010	NAROD I PRAVDA (NIP)	13	7	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A010	NES - ZAJEDNO	38	6	32.00
OV/SO/GV/SG/SD	SANSKI MOST	032A011	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	162	157	5.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B012	GORAN VIDOVIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	1	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B012	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	521	511	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B012	BH ZELENI / SDA	13	10	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B013	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	30	29	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B013	SDP BIH - NAPRIJED BIH	6	5	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B018A	DNS - NENAD NEŠIĆ	31	26	5.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B018A	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	186	156	30.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B018A	SDP BIH - NAPRIJED BIH	4	5	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B018B	DNS-NENAD NEŠIĆ	57	51	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B018B	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	47	41	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B018B	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	68	87	-19.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B019	DNS-NENAD NEŠIĆ	24	34	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B019	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	33	32	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B019	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	51	48	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B019	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	82	79	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B019	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	4	3	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B020	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	78	75	3.00

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JHS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B021	DNS - NENAD NEŠIĆ	64	97	-33.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B022	UJEDINJENA SRPSKA	29	26	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B023A	DNS-NENAD NEŠIĆ	34	28	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B023A	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	42	52	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B023B	UJEDINJENA SRPSKA	58	57	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B025A	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	317	327	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B026	DNS - NENAD NEŠIĆ	20	21	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B026	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	21	23	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B026	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	279	262	17.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B026	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	16	17	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B074A	UJEDINJENA SRPSKA	0	9	-9.00
OV/SO/GV/SG/SD	DOBOJ	038B074A	BH ZELENI / SDA	278	279	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B011	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	700	620	80.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B012	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	36	34	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B012	DEMOKRATSKI SAVEZ-DEMOS	188	178	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B014	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	62	82	-20.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B014	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	49	58	-9.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B014	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	6	1	5.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B014	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	43	44	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B014	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	121	131	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B015	UJEDINJENA SRPSKA	17	21	-4.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B016	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	259	249	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B018	NARODNA PARTIJA SRPSKE - DARKO BANJAC	3	2	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B023	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	42	41	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B023	UJEDINJENA SRPSKA	33	35	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B023	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	9	10	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B026B	DEMOKRATSKI SAVEZ-DEMOS	81	82	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B062	UJEDINJENA SRPSKA	16	26	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	ZVORNIK	083B062	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	444	446	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B003	SREBRENICA MOŽE BOLJE NAPRIJED! BIH - DF	15	20	-5.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B004	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	174	177	-3.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B006	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	96	98	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B006	NARODNA PARTIJA SRPSKE - DARKO BANJAC	19	20	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B006	NAROD I PRAVDA (NIP)	88	87	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B006	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	41	39	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B006	SDA - SBIH	318	324	-6.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B007	UJEDINJENA SRPSKA	129	123	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012A	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	27	29	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012A	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	103	104	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012A	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	23	24	-1.00

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JIIS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012A	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	85	84	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012A	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	434	438	-4.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012B	DNS - NENAD NEŠIĆ	69	66	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012B	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	32	41	-9.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012B	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	133	132	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012B	VUKANOVIĆA	51	48	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012B	UJEDINJENA SRPSKA	57	56	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012B	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	199	197	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012B	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	590	592	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	SREBRENICA	105B012B	SDA - SBIH	21	24	-3.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A001	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	110	104	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A001	SBIH - STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	31	21	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A001	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	88	76	12.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A001	NAPRIJED BIH!	28	22	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A002	NAPRIJED BIH!	42	32	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A003	NAŠA STRANKA	8	19	-11.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A003	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	144	141	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A003	NAROD I PRAVDA (NIP)	88	91	-3.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A004	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	36	46	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A004	NAŠA STRANKA	10	9	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A004	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	144	142	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A004	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	79	84	-5.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A004	SPU BIH-STRANKA PENZIONERA/UMIROVLJENIKA BIH	4	3	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A004	SNAGA NARODA	8	10	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A005	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	169	171	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A006	NES BIH-NARODNI EVROPSKI SAVEZ BIH	119	0	119.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A007	SBIH - STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	20	22	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A007	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	66	63	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A007	SPU BIH - STRANKA PENZIONERA/UMIROVLJENIKA BIH	8	14	-6.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A007	NAROD I PRAVDA (NIP)	98	102	-4.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A009	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	80	60	20.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A009	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	155	154	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A010	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	91	86	5.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A011	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	117	107	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A011	NAPRIJED BIH!	26	15	11.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A011	NAROD I PRAVDA (NIP)	54	48	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A012	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	51	41	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A012	NAŠA STRANKA	54	34	20.00

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JIIS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A012	SBIH - STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	12	14	-2.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A012	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	85	12	73.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A012	NES BIH-NARODNI EVROPSKI SAVEZ BIH	8	2	6.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A013	SBIH - STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	7	3	4.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A013	NAPRIJED BIH!	35	45	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A014	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	59	56	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A014	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	199	147	52.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A014	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	101	97	4.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A014	NAROD I PRAVDA (NIP)	54	55	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A014	PLATFORMA ZA PROGRES	5	6	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A015	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	63	62	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A015	SBIH - STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	3	7	-4.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A016	NAROD I PRAVDA (NIP)	113	103	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A018	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	92	82	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A018	NAROD I PRAVDA (NIP)	62	63	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A018	SNAGA NARODA	8	7	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A019	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	128	138	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A021	NAROD I PRAVDA (NIP)	121	120	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A024	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	278	283	-5.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A024	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	118	116	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A024	SBIH - STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	104	103	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A024	NAPRIJED BIH!	15	10	5.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A024	PLATFORMA ZA PROGRES	8	9	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A024	NES BIH-NARODNI EVROPSKI SAVEZ BIH	21	22	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A026	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	80	79	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A026	SNAGA NARODA	4	3	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A031	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	156	166	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A032	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	131	128	3.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A032	NAŠA STRANKA	22	21	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A032	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	177	176	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A032	NAROD I PRAVDA (NIP)	77	76	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A032	PLATFORMA ZA PROGRES	26	27	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A033	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	55	13	42.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A035	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	111	64	47.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A037	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	163	167	-4.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A037	SPU BIH - STRANKA PENZIONERA/UMIROVLJENIKA BIH	8	23	-15.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A038	NAŠA STRANKA	91	63	28.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A040	SNAGA NARODA	15	14	1.00

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JIIS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A041	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	102	103	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A042	DEMOKRATSKA FRONTA - DF	62	61	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A042	SBIH - STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	32	31	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A042	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	147	145	2.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A042	NAROD I PRAVDA (NIP)	52	53	-1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A042	NES BIH-NARODNI EVROPSKI SAVEZ BIH	10	9	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A044	SBIH - STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	11	10	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A044	SPU BIH-STRANKA PENZIONERA/UMIROVLJENIKA BIH	12	11	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	STARI GRAD SARAJEVO	137A045	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	83	82	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GORAŽDE	167A002	NES BIH-NARODNI EVROPSKI SAVEZ BIH	17	27	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	GORAŽDE	167A005	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	97	47	50.00
OV/SO/GV/SG/SD	GORAŽDE	167A005	NES BIH - NARODNI EVROPSKI SAVEZ BIH	29	28	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GORAŽDE	167A007	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	171	188	-17.00
OV/SO/GV/SG/SD	GORAŽDE	167A007	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	67	66	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	GORAŽDE	167A007	NOVI POČETAK	192	182	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B009	ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	179	174	5.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B009	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	53	43	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B012	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	71	61	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B012	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	73	63	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B012	NARODNI DEMOKRATSKI POKRET	83	82	1.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B012	POLITIČKA ORGANIZACIJA SRCEM ZA NAŠE TREBINJE	69	59	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B026A	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	71	61	10.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B026A	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	7	31	-24.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B038	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	76	80	-4.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B038	POLITIČKA ORGANIZACIJA SRCEM ZA NAŠE TREBINJE	45	55	-10.00
OV/SO/GV/SG/SD	TREBINJE	182B038	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	44	53	-9.00
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	22	NULL ⁸³	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	NAŠA STRANKA	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	54	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	23	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	POKRET USPJEŠNA SRPSKA - DR ZLATKO MAKSIMOVIĆ	22	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	UJEDINJENA SRPSKA	47	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	72	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	123	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	DEMOKRATSKI SAVEZ - DEMOS	68	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	POKRET VOLIMO SRPSKU	0	NULL	

⁸³ NULL označava pojavu da operateri uopće nisu u aplikaciju unijeli glasove na biračkom mjestu. Isto tumačenje se odnosi na sve naredne oznake NULL u tabelarnom prikazu.

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JHS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	REPUBLIČKA STRANKA SRPSKE-RSS	139	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	209	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	POKRET MORA BOLJE	5	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	19	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	POKRET ZA BIJEJINU,SDS SEMBERIJA,SPS - GORAN SELAK	3	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	SDA - NIP - SDP	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B106	DNS - NENAD NEŠIĆ - SRS - SRPSKA RADIKALNA STRANKA	29	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	NARODNI FRONT - JELENA TRIVIĆ	32	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	NAŠA STRANKA	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	NARODNA PARTIJA SRPSKE-DARKO BANJAC	41	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	ZA PRAVDU I RED - LISTA NEBOJŠE VUKANOVIĆA	6	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	POKRET USPJEŠNA SRPSKA - DR ZLATKO MAKSIMOVIĆ	30	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	UJEDINJENA SRPSKA	43	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	SOCIJALISTIČKA PARTIJA	78	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA - VOLJA NARODA	126	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	DEMOKRATSKI SAVEZ-DEMOS	106	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	POKRET VOLIMO SRPSKU	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	REPUBLIČKA STRANKA SRPSKE-RSS	121	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	187	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	POKRET MORA BOLJE	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	PDP - PARTIJA DEMOKRATSKOG PROGRESA	53	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	POKRET ZA BIJEJINU,SDS SEMBERIJA,SPS - GORAN SELAK	14	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	SDA - NIP - SDP	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B122	DNS - NENAD NEŠIĆ - SRS - SRPSKA RADIKALNA STRANKA	19	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B143	NAŠA STRANKA	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	BIJELJINA	029B143	POKRET VOLIMO SRPSKU	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	NAŠA STRANKA	59	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	97	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	290	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	NAPRIJED BIH!	76	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	NAROD I PRAVDA (NIP)	3	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	14	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	BPS - SEFER HALILOVIĆ	9	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	SNAGA NARODA	15	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	27	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A007	NES - ZAJEDNO	15	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	NAŠA STRANKA	57	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	101	NULL	

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JHS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	314	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	NAPRIJED BIH!	75	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	NAROD I PRAVDA (NIP)	39	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	HDZ BIH - HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	36	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	BPS-SEFER HALILOVIĆ	7	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	2	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	SNAGA NARODA	40	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	21	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A008	NES - ZAJEDNO	28	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	NAŠA STRANKA	16	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	59	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	115	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	NAPRIJED BIH!	60	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	NAROD I PRAVDA (NIP)	5	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	HDZ BIH - HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	65	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	BPS-SEFER HALILOVIĆ	2	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	3	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	SNAGA NARODA	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	14	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A009	NES - ZAJEDNO	44	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	NAŠA STRANKA	47	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	265	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	23	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	NAPRIJED BIH!	116	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	NAROD I PRAVDA (NIP)	12	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	BPS -SEFER HALILOVIĆ	5	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	SNAGA NARODA	40	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	106	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024A	NES - ZAJEDNO	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	NAŠA STRANKA	61	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	273	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	70	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	NAPRIJED BIH!	99	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	NAROD I PRAVDA (NIP)	15	NULL	

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JHS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	HDZ BIH - HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	BPS-SEFER HALILOVIĆ	10	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	3	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	SNAGA NARODA	101	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	70	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024B	NES-ZAJEDNO	14	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	NAŠA STRANKA	23	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	351	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	52	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	NAPRIJED BIH!	71	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	NAROD I PRAVDA (NIP)	17	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	HDZ BIH - HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	3	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	BPS-SEFER HALILOVIĆ	3	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	SNAGA NARODA	48	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	72	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A024C	NES-ZAJEDNO	7	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	NAŠA STRANKA	11	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	121	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	184	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	NAPRIJED BIH!	60	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	NAROD I PRAVDA (NIP)	29	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	26	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	BPS - SEFER HALILOVIĆ	1	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	2	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	SNAGA NARODA	13	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	7	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A033	NES - ZAJEDNO	11	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	NAŠA STRANKA	83	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	138	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	284	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	NAPRIJED BIH!	118	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	NAROD I PRAVDA (NIP)	18	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	BPS - SEFER HALILOVIĆ	16	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	6	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	SNAGA NARODA	40	NULL	

Trka	Općina	Kod biračkog mjesta	Stranka	Glasova JIIS - uneseni u OIP-u	Glasova Koje su unijeli operateri na BM	Razlika
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	23	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A037	NES - ZAJEDNO	5	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	NAŠA STRANKA	69	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	95	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	ENES KURDIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	0	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	252	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	NAPRIJED BIH!	112	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	NAROD I PRAVDA (NIP)	3	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	HDZ BIH - HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	33	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	BPS - SEFER HALILOVIĆ	7	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	ESAD BAŠIĆ - NEZAVISNI KANDIDAT	2	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	SNAGA NARODA	12	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	ZAJEDNO (STRANKA ZA BIH - DEMOKRATSKA FRONTA)	11	NULL	
OV/SO/GV/SG/SD	TEŠANJ	039A039	NES-ZAJEDNO	13	NULL	

Tabela 2. Razlika u vremenu unosa brojnog stanja – utrka za poziciju načelnik/gradonačelnik

Općina	Kod biračkog mjesta	Potpisa_na_BM_JIIS	Potpisa_na_BM_Pilot	Vrijeme unosa u obrazac brojnog stanja na testnoj aplikaciji na biračkom mjestu	Vrijeme unosa brojnog stanja u OIP-u	Razlika količina_p otpisa	Vremenska razlika unosa u OBS izražena u satima ⁸⁴
GRADIŠKA	010B004	385	334	2024-10-06 21:07:46.857	2024-10-07 02:37:48.103	51	5.00
GRADIŠKA	010B055	251	251	2024-10-06 20:22:16.287	2024-10-07 06:10:32.297	0	10.00
GRADIŠKA	010B057	333	333	2024-10-06 20:49:31.307	2024-10-06 21:01:31.933	0	1.00
GRADIŠKA	010B062	337	337	2024-10-06 20:32:13.180	2024-10-06 21:55:25.113	0	1.00
GRADIŠKA	010B064	348	348	2024-10-06 21:00:40.420	2024-10-07 03:50:46.317	0	6.00
GRADIŠKA	010B065	488	488	2024-10-06 21:01:04.170	2024-10-07 02:12:06.427	0	5.00
GRADIŠKA	010B066	426	426	2024-10-06 20:56:24.277	2024-10-07 05:01:28.740	0	9.00
GRADIŠKA	010B069	524	524	2024-10-06 20:46:25.167	2024-10-07 07:08:26.337	0	11.00
GRADIŠKA	010B071	367	367	2024-10-06 21:09:33.030	2024-10-06 21:19:05.450	0	0.00
GRADIŠKA	010B072	391	391	2024-10-06 20:50:04.353	2024-10-06 22:34:33.853	0	2.00
GRADIŠKA	010B076	163	163	2024-10-06 20:26:12.303	2024-10-07 08:56:39.883	0	12.00
GRADIŠKA	010B079	355	355	2024-10-06 20:29:11.960	2024-10-07 02:32:36.697	0	6.00
GRADIŠKA	010B080	332	332	2024-10-06 21:57:22.740	2024-10-07 03:16:24.950	0	6.00
GRADIŠKA	010B084	198	198	2024-10-06 20:23:58.740	2024-10-06 20:31:47.367	0	0.00
DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A001	252	252	2024-10-06 20:47:13.120	2024-10-06 20:44:41.930	0	0.00
DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A002	260	260	2024-10-06 20:06:27.253	2024-10-06 20:13:26.147	0	0.00
DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A003	243	243	2024-10-06 19:33:17.390	2024-10-06 20:33:32.400	0	1.00
DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A004	161	161	2024-10-06 19:20:42.687	2024-10-06 19:55:42.520	0	0.00
DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A005	127	127	2024-10-06 19:12:26.433	2024-10-06 20:02:18.240	0	1.00
DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A006	216	216	2024-10-06 20:11:20.363	2024-10-06 20:31:09.867	0	0.00
DOMALJEVAC - ŠAMAC	020A007	167	167	2024-10-06 19:37:27.640	2024-10-06 20:21:05.180	0	1.00
BIJELJINA	029B012	337	338	2024-10-06 20:17:33.210	2024-10-06 20:44:46.743	-1	0.00
BIJELJINA	029B013	307	307	2024-10-06 19:50:00.877	2024-10-06 20:25:42.570	0	1.00
BIJELJINA	029B014	235	235	2024-10-06 20:48:35.150	2024-10-06 20:46:56.213	0	0.00
BIJELJINA	029B015	289	289	2024-10-06 20:08:36.787	2024-10-06 22:52:48.183	0	2.00
BIJELJINA	029B016	296	296	2024-10-06 19:21:47.890	2024-10-06 20:08:52.957	0	1.00
BIJELJINA	029B017	216	215	2024-10-06 21:28:01.233	2024-10-06 22:47:43.557	1	1.00
BIJELJINA	029B038	136	136	2024-10-06 19:43:48.330	2024-10-06 21:46:16.817	0	2.00
BIJELJINA	029B039	242	242	2024-10-06 19:28:19.060	2024-10-06 20:30:26.243	0	1.00

⁸⁴ Vremenska razlika unosa u OBS (obrazac brojnog stanja) izražena pozitivnim brojem označava podatak da je operater na biračkom mjestu za prikazan broj sati unio podatke prije nego OIP. Negativnim brojem je izražen vremenski zaostatak unosa podataka od strane operatera na biračkom mjestu u odnosu na unos u OIP-u (izraženo u satima).

Općina	Kod biračkog mjesta	Potpisa_na_BM_JIIS	Potpisa_na_BM_Pilot	Vrijeme unosa u obrazac brojnog stanja na testnoj aplikaciji na biračkom mjestu	Vrijeme unosa brojnog stanja u OIP-u	Razlika količina_p otpisa	Vremenska razlika unosa u OBS izražena u satima ⁸⁴
BIJELJINA	029B041	130	130	2024-10-06 20:21:34.303	2024-10-06 21:05:45.950	0	1.00
BIJELJINA	029B043	186	186	2024-10-06 20:15:05.833	2024-10-06 20:47:32.777	0	0.00
BIJELJINA	029B051	436	436	2024-10-06 20:17:11.240	2024-10-06 20:06:07.223	0	0.00
BIJELJINA	029B066	299	299	2024-10-06 19:29:04.843	2024-10-06 22:24:33.007	0	3.00
BIJELJINA	029B090	503	503	2024-10-06 21:08:04.827	2024-10-06 20:11:30.787	0	-1.00
BIJELJINA	029B103	247	247	2024-10-06 20:12:25.317	2024-10-06 19:56:23.737	0	-1.00
BIJELJINA	029B106	415	NULL ⁸⁵	NULL	2024-10-06 21:00:00.917	NULL	NULL
BIJELJINA	029B111	265	265	2024-10-06 21:12:27.403	2024-10-06 21:28:15.000	0	0
BIJELJINA	029B121	468	468	2024-10-06 19:16:04.140	2024-10-06 19:55:13.987	0	0
BIJELJINA	029B122	373	NULL	NULL	2024-10-06 21:33:55.657	NULL	NULL
BIJELJINA	029B123	393	393	2024-10-06 19:31:07.517	2024-10-06 21:02:49.480	0	2
BIJELJINA	029B133	303	303	2024-10-06 20:13:20.850	2024-10-06 20:48:49.290	0	0
BIJELJINA	029B136	142	142	2024-10-06 19:59:27.613	2024-10-06 23:06:21.747	0	4
BIJELJINA	029B137	395	395	2024-10-06 21:05:13.263	2024-10-06 20:05:10.427	0	-1
BIJELJINA	029B138	297	297	2024-10-06 19:42:41.313	2024-10-06 20:42:29.853	0	1
BIJELJINA	029B143	300	300	2024-10-06 20:46:34.510	2024-10-06 21:16:35.810	0	1
BIJELJINA	029B148	203	203	2024-10-06 19:21:02.967	2024-10-06 19:57:09.690	0	0
BIJELJINA	029B158	393	393	2024-10-06 20:01:54.113	2024-10-06 21:00:15.543	0	1
BIJELJINA	029B180	361	361	2024-10-06 20:07:36.990	2024-10-06 21:27:45.017	0	1
BIJELJINA	029B182	299	299	2024-10-06 19:38:16.703	2024-10-06 20:49:31.307	0	1
SANSKI MOST	032A006	204	204	2024-10-06 19:32:31.123	2024-10-06 21:03:39.967	0	2
SANSKI MOST	032A008A	138	138	2024-10-06 20:22:21.100	2024-10-06 20:15:36.973	0	0
SANSKI MOST	032A008B	148	148	2024-10-06 20:13:02.020	2024-10-06 20:34:12.913	0	0
SANSKI MOST	032A009	227	227	2024-10-06 20:24:50.727	2024-10-06 21:01:57.027	0	1
SANSKI MOST	032A010	205	205	2024-10-06 20:18:43.020	2024-10-06 22:01:15.647	0	2
SANSKI MOST	032A011	217	217	2024-10-06 20:44:47.447	2024-10-06 21:59:40.067	0	1
SANSKI MOST	032A023	248	248	2024-10-06 19:42:15.017	2024-10-07 00:00:29.287	0	5
SANSKI MOST	032A026	185	185	2024-10-06 19:25:07.013	2024-10-06 23:30:47.050	0	4
DOBOJ	038B012	471	471	2024-10-06 21:07:33.730	2024-10-07 00:03:05.020	0	3
DOBOJ	038B013	496	496	2024-10-06 20:21:32.257	2024-10-06 23:13:17.170	0	3
DOBOJ	038B018A	278	278	2024-10-06 20:08:00.083	2024-10-06 21:49:36.377	0	1

⁸⁵ NULL označava pojavu da operateri uopće nisu u aplikaciju unijeli podatke na biračkom mjestu. Isto tumačenje se odnosi na sve naredne oznake NULL u tabelarnom prikazu.

Općina	Kod biračkog mjesta	Potpisa_na_BM_JIIS	Potpisa_na_BM_Pilot	Vrijeme unosa u obrazac brojnog stanja na testnoj aplikaciji na biračkom mjestu	Vrijeme unosa brojnog stanja u OIP-u	Razlika količina_p otpisa	Vremenska razlika unosa u OBS izražena u satima ⁸⁴
DOBOJ	038B018B	337	337	2024-10-06 20:11:17.067	2024-10-06 21:18:46.827	0	1
DOBOJ	038B019	415	415	2024-10-06 21:24:00.530	2024-10-06 23:46:11.783	0	2
DOBOJ	038B020	323	323	2024-10-06 19:35:19.593	2024-10-06 21:03:24.903	0	2
DOBOJ	038B021	325	325	2024-10-06 20:40:04.650	2024-10-06 22:09:24.193	0	2
DOBOJ	038B022	237	237	2024-10-06 20:32:44.913	2024-10-06 21:48:12.923	0	1
DOBOJ	038B023A	361	361	2024-10-06 21:29:57.530	2024-10-06 22:54:24.717	0	1
DOBOJ	038B023B	458	458	2024-10-06 20:26:29.633	2024-10-06 20:55:06.590	0	0
DOBOJ	038B024	301	301	2024-10-06 20:29:31.150	2024-10-06 22:27:42.023	0	2
DOBOJ	038B025A	300	300	2024-10-06 20:05:36.050	2024-10-06 21:07:01.340	0	1
DOBOJ	038B025B	377	377	2024-10-06 20:00:02.660	2024-10-06 20:54:07.150	0	0
DOBOJ	038B026	228	228	2024-10-06 19:55:53.987	2024-10-06 22:42:26.340	0	3
DOBOJ	038B074A	209	209	2024-10-06 20:23:19.287	2024-10-06 21:22:25.907	0	1
DOBOJ	038B074B	227	227	2024-10-06 20:00:09.707	2024-10-06 21:02:07.700	0	1
DOBOJ	038B074C	184	184	2024-10-06 21:50:35.270	2024-10-06 22:42:48.853	0	1
TEŠANJ	039A007	297	NULL	NULL	2024-10-06 21:42:55.517	NULL	NULL
TEŠANJ	039A008	336	NULL	NULL	2024-10-06 21:45:06.737	NULL	NULL
TEŠANJ	039A009	225	NULL	NULL	2024-10-06 21:17:55.937	NULL	NULL
TEŠANJ	039A024A	365	NULL	NULL	2024-10-06 21:28:01.220	NULL	NULL
TEŠANJ	039A024B	412	NULL	NULL	2024-10-06 22:51:51.167	NULL	NULL
TEŠANJ	039A024C	390	NULL	NULL	2024-10-07 01:07:01.960	NULL	NULL
TEŠANJ	039A033	252	NULL	NULL	2024-10-07 00:42:51.043	NULL	NULL
TEŠANJ	039A037	375	NULL	NULL	2024-10-06 21:23:31.093	NULL	NULL
TEŠANJ	039A039	322	NULL	NULL	2024-10-06 22:42:00.463	NULL	NULL
ZVORNIK	083B011	518	518	2024-10-06 20:43:38.120	2024-10-06 23:40:38.363	0	3
ZVORNIK	083B012	407	407	2024-10-06 19:29:01.827	2024-10-06 20:17:48.240	0	1
ZVORNIK	083B013	348	348	2024-10-06 19:49:41.923	2024-10-06 20:23:35.100	0	1
ZVORNIK	083B014	376	376	2024-10-06 21:05:03.420	2024-10-06 21:15:25.170	0	0
ZVORNIK	083B015	381	381	2024-10-06 19:45:16.860	2024-10-06 20:26:41.507	0	1
ZVORNIK	083B016	221	221	2024-10-06 19:33:28.720	2024-10-06 22:31:42.667	0	3
ZVORNIK	083B017	252	252	2024-10-06 19:09:56.637	2024-10-06 19:59:18.050	0	0
ZVORNIK	083B018	143	143	2024-10-06 19:54:02.957	2024-10-06 19:58:21.440	0	0
ZVORNIK	083B022	378	378	2024-10-06 19:46:39.533	2024-10-06 23:41:01.957	0	4
ZVORNIK	083B023	392	392	2024-10-06 19:41:27.203	2024-10-06 23:15:29.030	0	4

Općina	Kod biračkog mjesta	Potpisa_na_BM_JIIS	Potpisa_na_BM_Pilot	Vrijeme unosa u obrazac brojnog stanja na testnoj aplikaciji na biračkom mjestu	Vrijeme unosa brojnog stanja u OIP-u	Razlika količina_p otpisa	Vremenska razlika unosa u OBS izražena u satima ⁸⁴
ZVORNIK	083B026A	393	393	2024-10-06 20:13:17.317	2024-10-06 21:36:05.080	0	1
ZVORNIK	083B026B	413	413	2024-10-06 19:24:20.030	2024-10-06 19:59:16.550	0	0
ZVORNIK	083B026C	381	381	2024-10-06 20:06:23.800	2024-10-06 20:00:49.800	0	0
ZVORNIK	083B062	418	418	2024-10-06 20:19:31.443	2024-10-06 20:47:18.823	0	0
SREBRENICA	105B003	378	378	2024-10-06 20:01:13.770	2024-10-06 20:55:52.150	0	0
SREBRENICA	105B004	362	362	2024-10-06 20:37:31.620	2024-10-06 21:02:38.060	0	1
SREBRENICA	105B006	358	358	2024-10-06 20:17:55.973	2024-10-06 21:13:25.810	0	1
SREBRENICA	105B007	382	382	2024-10-06 19:41:47.440	2024-10-06 20:33:28.663	0	1
SREBRENICA	105B012A	376	376	2024-10-07 06:29:13.067	2024-10-06 22:44:53.277	0	-8
SREBRENICA	105B012B	570	570	2024-10-06 20:17:35.443	2024-10-06 22:03:19.147	0	2
SREBRENICA	105B023	311	311	2024-10-06 20:14:17.397	2024-10-06 21:11:22.373	0	1
STARI GRAD SARAJEVO	137A001	345	345	2024-10-06 20:52:04.950	2024-10-06 22:40:05.010	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A002	306	306	2024-10-06 19:39:36.690	2024-10-06 22:09:58.537	0	3.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A003	345	345	2024-10-06 21:00:56.793	2024-10-06 22:42:24.900	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A004	234	234	2024-10-06 20:48:14.213	2024-10-06 22:40:20.840	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A005	253	253	2024-10-06 20:56:55.260	2024-10-06 22:44:42.730	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A006	292	292	2024-10-06 20:44:48.400	2024-10-06 22:05:17.037	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A007	262	262	2024-10-06 21:20:30.560	2024-10-06 22:41:26.650	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A008	284	284	2024-10-06 20:08:16.253	2024-10-06 21:40:09.580	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A009	333	333	2024-10-06 19:39:29.140	2024-10-06 21:39:49.050	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A010	390	390	2024-10-06 20:00:18.130	2024-10-06 21:37:12.110	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A011	429	429	2024-10-06 19:39:55.440	2024-10-06 21:31:00.907	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A012	319	319	2024-10-06 20:09:09.037	2024-10-06 21:28:26.377	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A013	265	265	2024-10-06 20:44:47.713	2024-10-06 21:32:03.640	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A014	319	319	2024-10-06 20:46:58.790	2024-10-06 21:35:41.173	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A015	321	321	2024-10-06 20:32:26.290	2024-10-06 21:35:06.220	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A016	334	334	2024-10-06 21:14:13.543	2024-10-06 21:32:00.813	0	0.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A017	291	291	2024-10-06 20:11:32.443	2024-10-06 21:26:40.640	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A018	302	302	2024-10-06 20:53:23.323	2024-10-06 22:07:29.740	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A019	402	402	2024-10-06 20:23:31.147	2024-10-06 22:11:56.520	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A020	473	473	2024-10-06 19:17:03.513	2024-10-06 22:11:38.740	0	3.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A021	437	437	2024-10-06 19:36:10.907	2024-10-06 22:16:25.990	0	3.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A022	429	429	2024-10-06 20:18:06.460	2024-10-06 22:14:36.180	0	2.00

Općina	Kod biračkog mjesta	Potpisa_na_BM_JIIS	Potpisa_na_BM_Pilot	Vrijeme unosa u obrazac brojnog stanja na testnoj aplikaciji na biračkom mjestu	Vrijeme unosa brojnog stanja u OIP-u	Razlika količina_p otpisa	Vremenska razlika unosa u OBS izražena u satima ⁸⁴
STARI GRAD SARAJEVO	137A023	374	374	2024-10-06 20:56:02.810	2024-10-06 22:14:18.070	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A024	423	423	2024-10-06 21:28:23.500	2024-10-06 22:08:22.193	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A025	370	370	2024-10-06 20:22:49.740	2024-10-06 21:34:07.987	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A026	309	309	2024-10-06 20:54:12.200	2024-10-06 21:38:25.423	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A027	284	284	2024-10-06 21:11:12.700	2024-10-06 21:42:08.470	0	0.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A028	267	267	2024-10-06 20:59:16.107	2024-10-06 21:37:40.610	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A029	306	306	2024-10-06 20:00:03.863	2024-10-06 21:43:11.160	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A030	372	372	2024-10-06 20:36:05.290	2024-10-06 22:00:44.957	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A031	366	366	2024-10-06 21:54:41.177	2024-10-06 22:04:45.850	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A032	345	345	2024-10-06 21:34:38.813	2024-10-06 21:58:48.240	0	0.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A033	266	266	2024-10-06 21:17:10.950	2024-10-06 22:04:16.550	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A034	351	351	2024-10-06 20:36:38.150	2024-10-06 22:07:10.583	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A035	328	328	2024-10-06 21:39:22.157	2024-10-06 22:04:02.990	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A036	383	383	2024-10-06 20:41:16.243	2024-10-06 22:01:55.583	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A037	397	397	2024-10-06 21:52:14.160	2024-10-06 22:21:26.990	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A038	256	256	2024-10-06 20:55:06.963	2024-10-06 22:02:32.473	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A039	263	263	2024-10-06 20:38:20.883	2024-10-06 21:58:01.957	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A040	290	290	2024-10-06 20:39:39.760	2024-10-06 21:57:42.753	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A041	311	311	2024-10-06 20:24:28.320	2024-10-06 21:56:03.830	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A042	343	343	2024-10-06 21:56:37.583	2024-10-06 22:34:13.667	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A043	305	305	2024-10-06 21:27:40.250	2024-10-06 22:18:00.740	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A044	268	268	2024-10-06 20:42:17.103	2024-10-06 22:10:05.740	0	2.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A045	227	227	2024-10-06 20:49:48.493	2024-10-06 21:03:51.403	0	1.00
STARI GRAD SARAJEVO	137A046	253	253	2024-10-06 20:11:27.160	2024-10-06 21:05:50.730	0	1.00
GORAŽDE	167A002	414	413	2024-10-06 21:14:27.280	2024-10-06 21:51:15.753	1	0.00
GORAŽDE	167A003	536	536	2024-10-06 20:00:10.440	2024-10-06 20:07:39.537	0	0.00
GORAŽDE	167A004	372	372	2024-10-06 21:06:13.120	2024-10-06 20:19:43.770	0	-1.00
GORAŽDE	167A005	388	388	2024-10-06 20:39:55.120	2024-10-06 22:09:50.553	0	2.00
GORAŽDE	167A006	358	358	2024-10-06 20:40:21.197	2024-10-06 20:16:24.257	0	0.00
GORAŽDE	167A007	445	445	2024-10-06 20:07:44.850	2024-10-06 21:18:08.513	0	1.00
GORAŽDE	167A021	303	303	2024-10-06 21:10:49.247	2024-10-06 21:05:42.827	0	0.00
TREBINJE	182B008	606	606	2024-10-06 21:17:57.263	2024-10-06 21:55:55.003	0	0.00
TREBINJE	182B009	613	613	2024-10-06 21:15:10.983	2024-10-06 22:22:05.693	0	1.00

Općina	Kod biračkog mjesta	Potpisa_na_BM_JIIS	Potpisa_na_BM_Pilot	Vrijeme unosa u obrazac brojnog stanja na testnoj aplikaciji na biračkom mjestu	Vrijeme unosa brojnog stanja u OIP-u	Razlika količina_p otpisa	Vremenska razlika unosa u OBS izražena u satima ⁸⁴
TREBINJE	182B011	427	427	2024-10-06 20:57:46.620	2024-10-06 20:52:44.730	0	0.00
TREBINJE	182B012	586	586	2024-10-06 20:49:01.777	2024-10-06 20:02:53.317	0	0.00
TREBINJE	182B025	434	434	2024-10-06 21:05:28.887	2024-10-06 20:45:18.383	0	-1.00
TREBINJE	182B026A	342	342	2024-10-06 22:00:11.190	2024-10-06 22:20:55.693	0	0.00
TREBINJE	182B033	482	482	2024-10-06 21:55:12.160	2024-10-06 20:01:10.270	0	-1.00
TREBINJE	182B038	576	576	2024-10-06 21:35:08.080	2024-10-06 19:53:21.940	0	-2.00

Deinstalacija opreme, predaja i čuvanje opreme, uklanjanje podataka

76. Poslije završetka unosa rezultata operateri su izvršili deinstalaciju opreme, pakiranje u originalnu ambalažu i dopremanje opreme koja je zapečaćena predana općinskim/gradskim izbornim povjerenstvima, a zatim Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.
77. U cilju zaštite podataka koji se obrađuju u SIP BiH, donesen je Plan sigurnosti osobnih podataka na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekt 1 – autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekt 3 – biometrijska identifikacija i autentifikacija za Lokalne izbore 2024. godine⁸⁶, koji sadrži tehničke i organizacijske mjere za sigurnost podataka, sukladno odredbama Pravilnika o načinu čuvanja i posebnim mjerama tehničke zaštite osobnih podataka birača.⁸⁷
78. Nakon prikupljanja svih uređaja po pilot projektu su izvađene kartice i predate povjerenstvu zaduženom za nadzor provedbe Pravilnika o načinu čuvanja i posebnim mjerama tehničke zaštite osobnih podataka birača. Oprema se nalazi u Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.

5. Izazovi i naučene lekcije

Parametri/Pokazatelji evaluacije uspješnosti Pilot projekta 1

79. Osnovni pokazatelji na temelju kojih je vršena procjena uspješnosti provedbe Pilot projekta 1 definirani su u Drugom periodičnom izvješću o uvođenju novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini⁸⁸ koje se fokusiralo na tehnički i pravni aspekt pilot projekata, a koje je pripremio Središnje izorno povjerenstvo BiH i dostavilo u Parlamentarnu skupštinu BiH dana 4. 10. 2024. godine. Predmetno izvješće je usvojeno na 23. sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH održanoj 3. 12. 2024. godine.⁸⁹

⁸⁶ Akt broj: 05-02-2-1879-2/24 od 10. 9. 2024. godine

⁸⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 67/09

⁸⁸ Akt SIP BiH broj 04-2-50-4-1192-71/20 od 2. 10. 2024. godine, str. 70.

⁸⁹ Priopćenje s 23. sjednice ZD PS BiH <https://parlament.ba/Publication/Read/25001?pageId=238>

80. Na temelju provedenih aktivnosti Pilot projekta 1 i prikupljenih podataka, sačinjen je tabelarni prikaz evaluacije ispunjenosti postavljenih parametara:

Tabela 3. Parametri – ishod

Red br.	Parametar:	Ishod
1	Parametar za evaluaciju uspješnosti aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju će se odnositi na broj uspješnih autentifikacija, koje bi po pokazateljima predtesta i TEST-a I iznosili preko 98 % birača koji su pristupili na biračko mjesto. Preostalih 2 % ⁹⁰ se predviđa iz razloga loše internet konekcije, nečitljivog otiska prsta zbog potrebe čišćenja uređaja za skeniranje otiska prsta, zbog povrede jagodice prsta koja može krivo očitati ili uopće ne očitati otisak prsta i sl.	Prema podacima filtriranim iz baze podataka IDDEEA-e na temelju online provjere biometrijskih predložaka koji se stvaraju od dobivenih otisaka prstiju, postotak osoba koje nisu mogle dati otisak prsta iznosi 2.58 %.
2	Offline režim rada aplikacije, koji je Korisničkom naputku za aplikaciju za identifikaciju birača na biračkom mjestu ocijenjena sa smanjenim funkcionalnostima u odnosu na rad u online modu.	Aplikacija je bilježila podatke i u offline režimu rada čime je testirana i ova mogućnost, podatci su naknadno uspoređivani s bazom biometrijskih podataka.
3	Pregled izvješća koje sadrži aplikacija za identifikaciju i autentifikaciju birača, odnosno mogućnošću dobivanja preciznih rezultata u izvješćima.	Aplikacija za identifikaciju i autentifikaciju birača na kraju dana ima opciju izvješćivanja koje se sastoji od: a) Izvješća – Pregled logiranja na radnoj stanici; b) Izvješća – Pregled osoba koje su pristupile identifikaciji; c) Izvješća – Pregled uspješno identificiranih birača; d) Izvješća – Pregled neuspješno identificiranih rezultata; e) Izvješća – Pregled višestrukih pokušaja identifikacije. Na pojedinim laptopima je zabilježeno da nije bilo unesenih podataka na biračkim mjestima. Prema informaciji operatera na terenu je zabilježeno da je bilo „pogrešno postavljeno vrijeme na laptopu zbog čega su nakon 12 sati pobrisani sva dotadašnja izvješća (aplikacija je reagirala kao da je novi dan)“.

⁹⁰ Napomena: parametar od 2 % je bio preambiciozno postavljen, a temeljio se na pokazateljima koji su dobiveni predtestom I TEST-om I koji su provedeni u idealnim uvjetima.

4	Aplikacijska mogućnost izvlačenja statističkih pokazatelja koji se odnose na broj birača koji su pristupili identifikaciji i autentifikaciji razvrstanih po spolu, životnoj dobi, broju uspješno/neuspješno identificiranih birača, pokušajima višestrukog glasovanja i sl.	Projektnim zadatkom nije predviđeno bilježenje podataka birača razvrstanih po spolu i životnoj dobi. Aplikacijska izvješća koja sadrže podatke o uspješno/neuspješno identificiranim biračima i pokušajima višestrukog glasovanja su sačuvani u PDF formatu na svakom laptopu zasebno. Projektnim zadatkom nije predviđena aplikacija koja će prikazati sumarni, objedinjeni pregled podataka koji bi se povukli iz izvješća, s laptopa na središnju točku u SIP BiH. Također, prema anketnom upitniku (Pitanje P1/11) 1 % operatera je ukazalo na problem aplikacije i greške u radu (ne klasificira dobro autentificirane i neautentificirane birače u krajnjem zbiru, te izbacuje greške pri skeniranju).
5	Aplikacijsko rješenje za transmisiju rezultata će se odnositi na mogućnost unosa rezultata u aplikaciju, odnosno sam rad aplikacije.	Prema provedenoj anketi operatera (Pitanje P1/10) navedeno je da je 1 % operatera navelo da je na biračkom mjestu proteklo sve u redu, osim što je zabilježeno kratko rušenje aplikacije za transmisiju. Na pitanje P1/13, 2.44 % operatera je navelo da su imali probleme s internet konekcijom i radom aplikacije za transmisiju rezultata. Aplikacijsko rješenje za transmisiju rezultata je u konačnici omogućilo unos u aplikaciju i transmisiju rezultata.
6	Procjena pokrivenosti i funkcionalnosti internet konekcije radi prijenosa rezultata zaštićenim kanalima prema SIP-u BiH.	Na pitanje P1/13, 2.44 % operatera je navelo da su imali probleme s internet konekcijom i radom aplikacije za transmisiju rezultata.
7	Procijeniti obradu podataka u paralelnom JIIS sustavu i mogućnost selekcije i prikaza dobivenih izbornih rezultata na web stranici SIP-a BiH	Obrada podataka i prikaz na web stranici SIP-a BiH se pokazala funkcionalnom.

Tehnička oprema i zapažanja operatera

81. Na Lokalnim izborima 2024. godine na provedbi Pilot projekta 1 je bilo angažirano 14 glavnih operatera i 177 operatera, koji su u anketnom upitniku dostavili svoja zapažanja o opremi koja se koristila na 165 biračkih mjesta u 11 osnovnih izbornih jedinica (Stari Grad Sarajevo, Domaljevac-Šamac, Bijeljina, Dobož, Goražde, Gradiška, Sanski Most, Srebrenica, Tešanj, Trebinje, Zvornik).

82. Na temelju provedene ankete, operateri su naveli probleme koje su imali u korištenju uređaja: 34.15 % operatera je odgovorilo da je sve proteklo bez problema, 5.54 % operatera je navelo problem u neuspješnom očitavanju otiska prsta kod birača starije životne dobi, 3.66 % operatera (3 osobe) je navelo problem neuspješnog očitavanja otiska prsta kod 50 % birača starije životne dobi, 2.44 % je navelo neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi kao i problem s biračima s trajnom osobnom iskaznicom, odnosno 2.44 % operatera je navelo općenito problem neuspješnog očitavanja prsta kod nekoliko birača, dalje 2.44 % operatera je navelo problem s povremenim zagušenjem u sinkronizaciji sa serverom, te po 1 % odgovora se odnose na problem aplikacije i greške u radu (ne klasificira dobro autentificirane i neautentificirane birače u krajnjem zbiru, te izbacuje greške pri skeniranju), aplikacija za identifikaciju je povremeno blokirala, zabilježen je gubitak internet konekcije, program nije dozvoljavao opciju da birač nije u mogućnosti dati otisak prsta, pogrešno je bilo postavljeno vrijeme na laptopu zbog čega su nakon 12 sati pobrisana sva dotadašnja izvješća (aplikacija je reagirala kao da je novi dan), zabilježeni su problemi sa skenerom (prestao raditi), evidentiran je usporen rad aplikacije i neuspješnost očitavanja otiska prsta kod osoba starije životne dobi, zagušenje tunela za identifikaciju birača pomoću otiska prsta itd.

Analiza anketnog upitnika za Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata

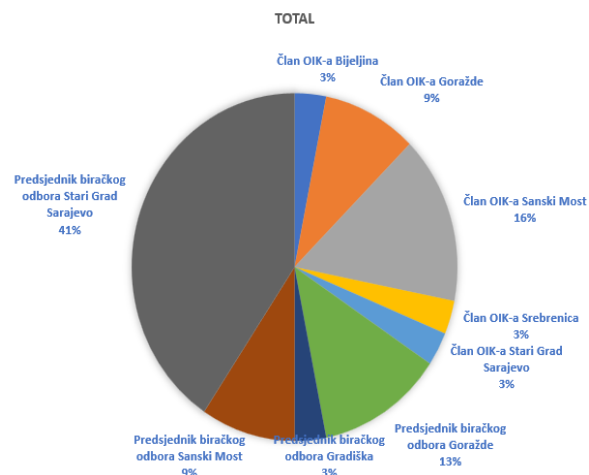
83. Po okončanju provedbe Pilot projekta 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata (Stari Grad Sarajevo, Domaljevac-Šamac, Bijeljina, Doboj, Goražde, Gradiška, Sanski Most, Srebrenica, Tešanj, Trebinje, Zvornik) provedena je anketa u kojoj su sudjelovali članovi Općinskih izbornih povjerenstava (OIP-a), predsjednici biračkih odbora⁹¹ i operateri na uređaju uređaju za autentifikaciju birača (skener bar-koda osobnih dokumenata, skener otiska prsta i laptop) i aplikaciji za transmisiju rezultata. U anketi je sudjelovalo 11 članova OIP-a, 21 predsjednik biračkog odbora, 82 operatera i 50 birača.

Rezultati anketnog upitnika – članovi OIP-a i predsjednici biračkih odbora

84. Anketu su popunile 32 osobe, od čega je 11 članova OIP-a i 21 predsjednik biračkog odbora u sljedećem sastavu – Slika 2:

⁹¹ Umjesto pojedinih predsjednika anketu su popunili zamjenici predsjednika biračkog odbora, ali su odgovori svrstani u kategoriju „Predsjednik biračkog odbora“.

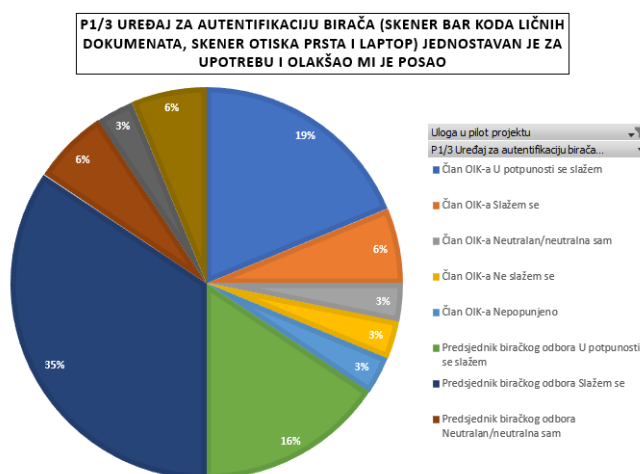
Row Labels	Sum of Broj projekta	P1/3
Član OIK-a	11	11
Bijeljina	1	1
Goražde	3	3
Sanski Most	5	5
Srebrenica	1	1
Stari Grad Sarajevo	1	1
Predsjednik biračkog odbora	21	21
Goražde	4	4
Gradiška	1	1
Sanski Most	3	3
Stari Grad Sarajevo	13	13
Grand Total	32	32

Slika 2. Uloga koju ste imali i grad/općina u kojoj ste bili angažirani na provedbi pilot projekta 1.

Slijedi prikaz odgovora na pitanje

- „Uređaj za autentifikaciju birača (skener bar-koda osobnih dokumenata, skener otiska prsta i laptop) jednostavan je za uporabu i olakšao mi je posao“, Slika 3:

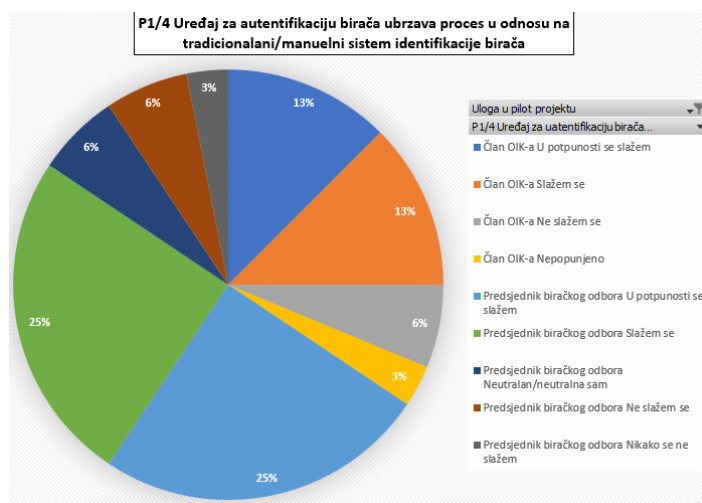

Slika 3. Uređaj za autentifikaciju birača (skener bar-koda osobnih dokumenata, skener otiska prsta i laptop) jednostavan je za uporabu i olakšao mi je posao

Od 32 anketiranih, **24 osobe ili 76 % se u potpunosti slaže ili slaže da je uređaj za autentifikaciju birača jednostavan za uporabu i olakšao im je posao**, neutralne su 3 osobe ili 9 %, dok se ne slažu ili nikako ne slažu 4 osobe ili 12,9 %, dok je jedan anketni upitnik bio nepopunjen.

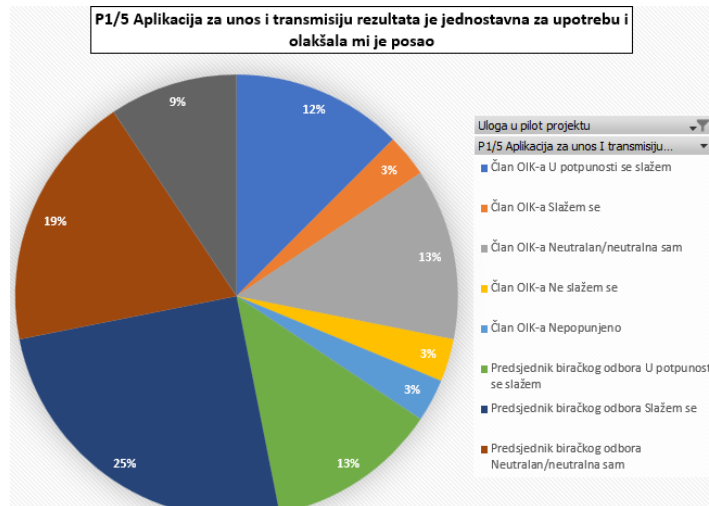
- Na pitanje „Uređaj za autentifikaciju birača ubrzava proces u odnosu na tradicionalni/manualni sustav identifikacije birača“ pozitivno su odgovorile **24 osobe ili 77.42 % ispitanika koji se slažu ili u potpunosti slažu**, neutralne su 2 osobe

ili 6 %, dok se ne slažu ili nikako ne slažu 3 osobe ili 9 % ispitanika da uređaj za autentifikaciju birača ubrzava proces u odnosu na tradicionalni/manualni sustav identifikacije birača (Slika 4):

Slika 4. Uređaj za autentifikaciju birača ubrzava proces u odnosu na tradicionalni/manualni sustav identifikacije birača

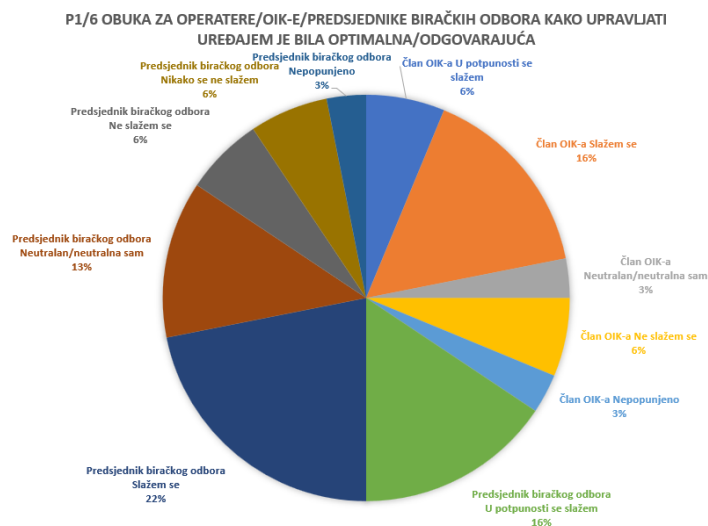
- Slijedi prikaz odgovora na pitanje „**Aplikacija za unos i transmisiju rezultata je jednostavna za uporabu i olakšala mi je posao**“ (Slika 5):

Slika 5. Aplikacija za unos i transmisiju rezultata je jednostavna za uporabu i olakšala mi je posao

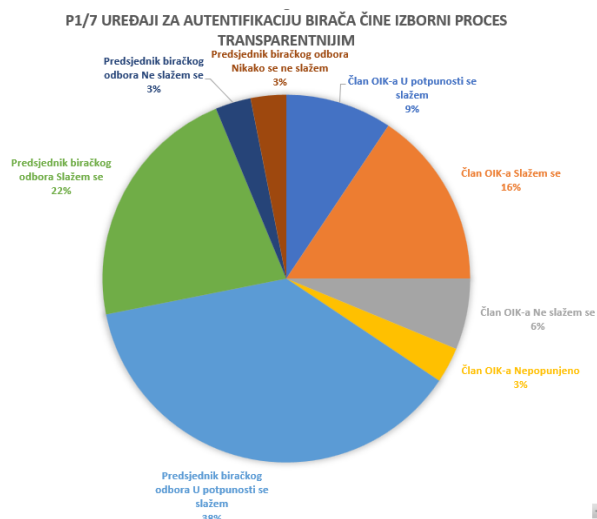
Od 32 ispitanika, 13 osoba ili 53 % je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da im je Aplikacija za unos i transmisiju rezultata jednostavna za uporabu i da im je olakšala posao, 32 % ispitanika (10 osoba) je neutralno, 1 osoba ili 3 % se ne slaže, dok 4 osobe nisu odgovorile na ovo pitanje što iznosi 12 %.

- Po pitanju obuke na pitanje „Obuka za operatore /OIP-e/ predsjednike biračkih odbora kako upravljati uređajem je bila optimalna/odgovarajuća“, 60 % ispitanika ili 19 osoba je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da je obuka bila optimalna/zadovoljavajuća, dok je 16 % ispitanika (5 osoba) neutralno, 18 % (6 osoba) se ne slaže ili nikako ne slaže, dok je 6 % odgovora ostalo nepopunjeno (Slika 6):

Slika 6. Obuka za operatore /OIP-e/ predsjednike biračkih odbora kako upravljati uređajem je bila optimalna/odgovarajuća.

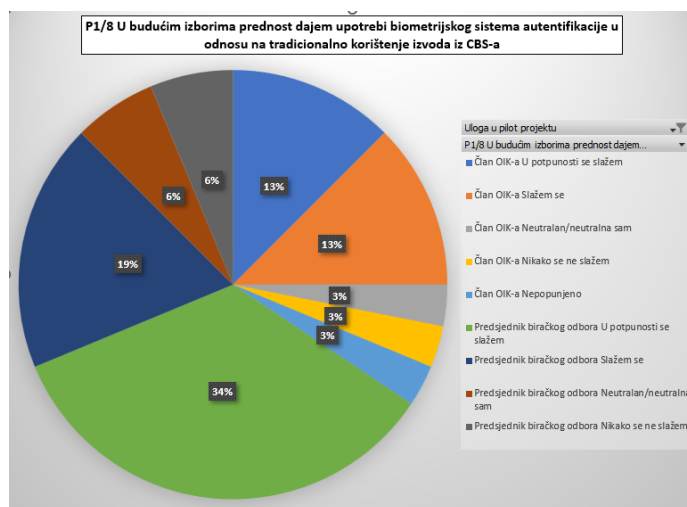
- Sudionici ankete su na pitanje „Uređaji za autentifikaciju birača čine izbor transparentnijim“ dali sljedeće odgovore (Slika 7):

Slika 7. Uređaji za autentifikaciju birača čine izborni proces transparentnijim

Iz grafičkog prikaza se može uvidjeti da je **85 % sudionika (27 ispitanika) odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da uređaji za autentifikaciju birača čine izborni proces transparentnijim**, dok se 12 % ispitanika (4 osobe) ne slaže ili nikako ne slaže, te je jedan odgovor ostao nepopunjen što čini 3 %.

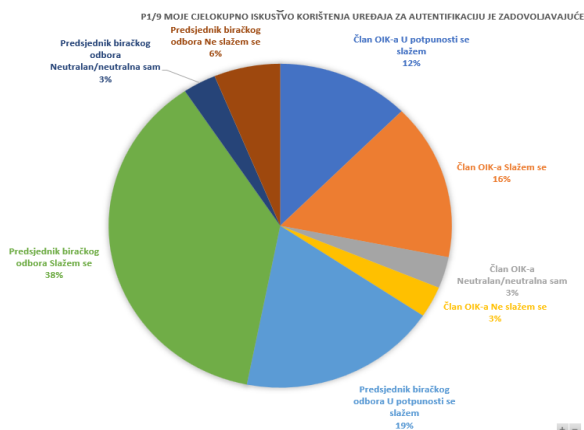
- Na anketni upit „U budućim izborima prednost dajem uporabi biometrijskog sustava autentifikacije u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a“, Slijedi prikaz na Slici 8:

Slika 8. U budućim izborima prednost dajem uporabi biometrijskog sustava autentifikacije u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a

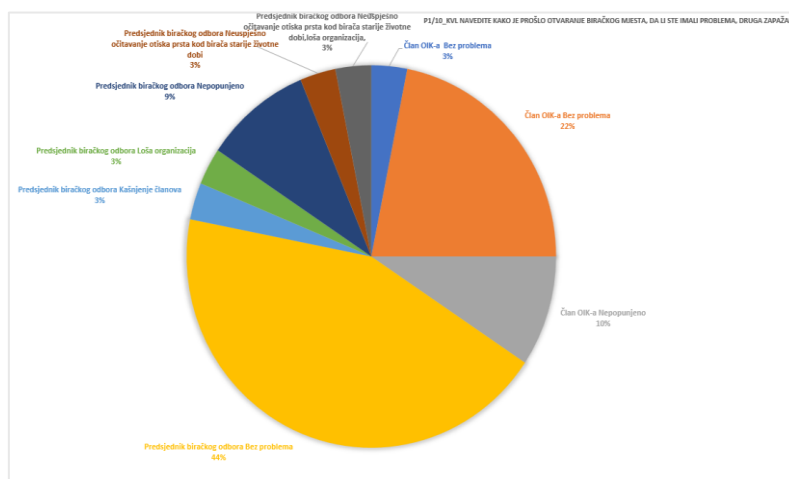
Od 32 ispitanika, 25 osoba ili 79 % osoba je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da bi u budućim izborima prednost dali uporabi biometrijskog sustava autentifikacije u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a, 3 osobe ili 9 % ispitanika je neutralno, dok se 3 osobe (ili 9 %) nikako ne slažu, te je 1 odgovor ostao nepopunjen (3 %).

- Na upit „Moje cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju je zadovoljavajuće“, 27 ispitanika ili 85 % se u potpunosti slažu ili slažu da im je cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju bilo zadovoljavajuće, 2 osobe (6 %) su neutralne u odgovoru, 3 osobe (9 %) se ne slažu da im je iskustvo korištenja uređaja bilo zadovoljavajuće (Slika 9):

Slika 9. Moje cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju je zadovoljavajuće

Ispitanicima je ostavljena i mogućnost da „Navedu kako je prošlo otvaranje biračkog mjesta, jesu li imali problema, kao i da navedu druga zapažanja“. S tim u vezi, 47 % ispitanika (15 osoba) je navelo da je sve proteklo bez problema, 19 % ispitanika (6 osoba) je ostavilo nepopunjen prostor u anketi, 3 % ispitanika je navelo da su evidentirali neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi, dok su još 3 % ispitanika, osim evidencije o neuspješnom očitavanju otiska prsta kod birača starije životne dobi, ukazali na lošu organizaciju provedbe aktivnosti, dodatnih 3 % ispitanika je ukazalo samo na lošu organizaciju aktivnosti, te je 3 % osoba evidentiralo kašnjenje članova biračkog odbora (Slika 10):

Slika 10. Navedite kako je prošlo otvaranje biračkog mjesta, jeste li imali problema, druga zapažanja:

Na anketnu stavku „Navedite jeste li imali problema u korištenju uređaja i kojih (opišite)“, dobivena je sljedeća struktura odgovora (Tabela 4):

Tabela 4. Navedite jeste li imali problema u korištenju uređaja i kojih (opišite)

Broj projekta		
Row Labels	P1/11_KVL	
Član OIK-a	11	
Bez problema	6	19%
Nepopunjeno	3	9%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi	1	3%
Prekid konekcije	1	3%
Predsjednik biračkog odbora	21	
Bez problema	6	19%
Komplikovan novi način brojanja	1	3%
Kratkotrajni prekid prilikom korištenja skenera	1	3%
Nedefinisane jasno pojedine stavke za unošenje u uređaju, kao i u obrascima	1	3%
Nekoliko problema neuspješne identifikacije	1	3%
Nepopunjeno	4	13%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi	1	3%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi,	1	3%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod nekoliko birača, procedura vršena putem lične karte i CBS-a	1	3%
Prekid konekcije	2	6%
Previše papirologije	1	3%
Slaba internet konekcija	1	3%
Grand Total	32	100%

- Na anketnu stavku „Navedite kako je prošao izborni proces na izborni dan“ ispitanici su dali sljedeću strukturu odgovora (Tabela 5):

Tabela 5. Navedite kako je prošao izborni proces na izborni dan

Broj projekta		
Row Labels	P1/12_KVL	
Član OIK-a	11	
Iskazuje zadovoljstvo, uređaj ubrzava izborni proces i čini ga transparentnijim	1	3%
Nepopunjeno	3	10%
U najboljem redu	7	22%
Predsjednik biračkog odbora	21	
Nepopunjeno	3	9%
Pokušaj ubacivanja glasačkih listića od strane birača koji je spriječen	1	3%
Problemi s članovima izborne komisije (osobe starije životne dobi koje slabije vide i čuju)	1	3%
U najboljem redu	16	50%
Grand Total	32	100%

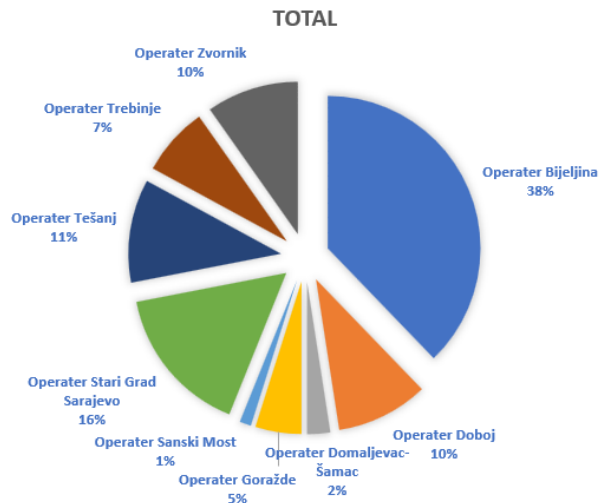
- Na upit „Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan“, ispitanici su dali sljedeće odgovore (Tabela 6):

Tabela 6. Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan

Broj projekta		
Row Labels	P1/13_KVL	
Član OIK-a	10	
Prijedlog dodatne pripreme i edukacije osoblja	1	3%
Bez problema	1	3%
Iskazuje nezadovoljstvo, uređaj usporava izborni proces	1	3%
Iskazuje zadovoljstvo	2	6%
Iskazuje zadovoljstvo, uređaj olakšava izborni proces	1	3%
Nepopunjeno	4	13%
(blank)		3%
Predsjednik biračkog odbora	21	
Bez problema	1	3%
Iskazuje zadovoljstvo	1	3%
Iskazuje nezadovoljstvo zbog nemogućnosti identificiranja birača starije životne	1	3%
Iskazuje nezadovoljstvo, uređaj usporava izborni proces	1	3%
Iskazuje zadovoljstvo	5	16%
Iskazuje zadovoljstvo, uređaj olakšava autentifikaciju birača	1	3%
Nema komentara	1	3%
Nepopunjeno	8	25%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi	1	3%
Previše obrazaca za popunjavanje zbog kojih se dešavaju greške	1	3%
Grand Total	31	100

Rezultati anketnog upitnika – operateri

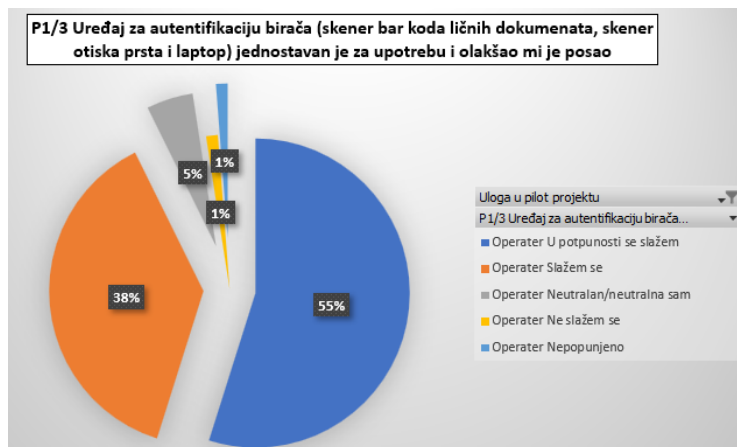
85. Anketu su popunila 82 operatera, od čega je 31 osoba bila angažirana u Bijeljini, 8 u Doboju, 2 u Domaljevac-Šamcu, 4 u Goraždu, 1 u Sanskom Mostu, 13 u Starom Gradu u Sarajevu, 9 u Tešnju, 6 u Trebinju i 8 u Zvorniku. Procentualni prikaz na Slici 11:

Slika 11. Uloga koju ste imali i grad/općina u kojoj ste bili angažirani na provedbi pilot projekta 1.

Slijedi prikaz odgovora na pitanje

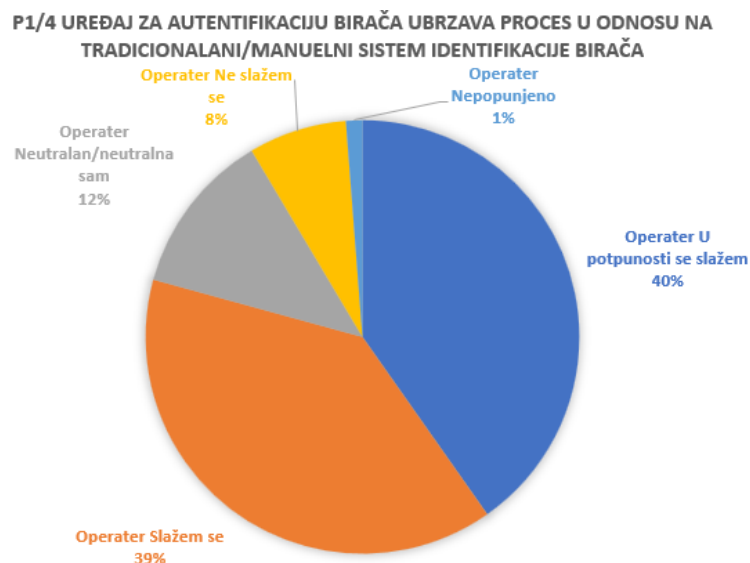
- „Uređaj za autentifikaciju birača (skener bar-koda osobnih dokumenata, skener otiska prsta i laptop) jednostavan je za uporabu i olakšao mi je posao“, Slika 12:

Slika 12. Uređaj za autentifikaciju birača (skener bar-koda osobnih dokumenata, skener otiska prsta i laptop) jednostavan je za uporabu i olakšao mi je posao

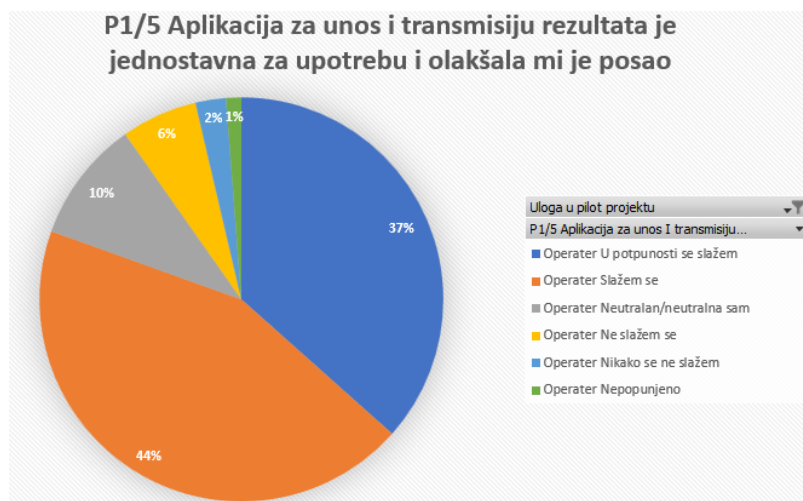
Na pitanje „Uređaj za autentifikaciju birača (skener bar-koda osobnih dokumenata, skener otiska prsta i laptop) jednostavan je za uporabu i olakšao mi je posao“, **93 % (ili 76) operatera je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu**, 5 % (ili 4) operatera je neutralno, 1 % operatera se ne slaže, dok 1% nije odgovorilo na pitanje.

- Na pitanje „Uređaj za autentifikaciju birača ubrzava proces u odnosu na tradicionalni/manualni sustav identifikacije birača“ pozitivno je odgovorilo **65 operatera (ili 79 %)** koji se slažu ili u potpunosti slažu, neutralno je 10 operatera ili 12 %, dok se ne slaže 6 operatera ili 8 % (Slika 13):

Slika 13. Uređaj za autentifikaciju birača ubrzava proces u odnosu na tradicionalni/manualni sustav identifikacije birača

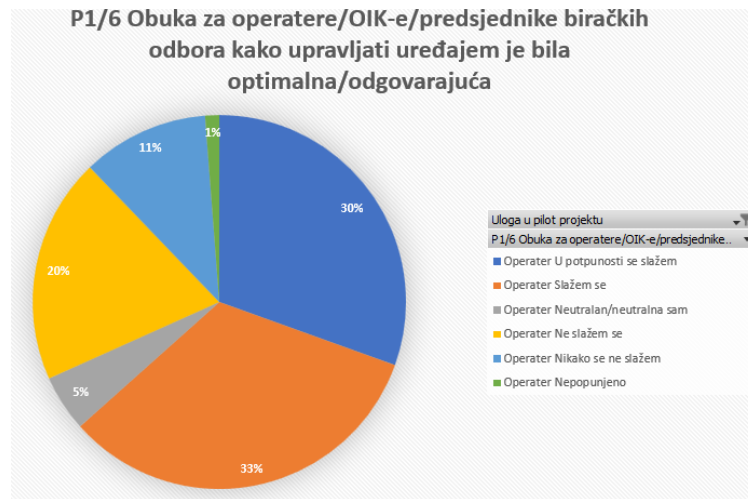
- „Aplikacija za unos i transmisiju rezultata je jednostavna za uporabu i olakšala mi je posao“ (Slika 14):

Slika 14. Aplikacija za unos i transmisiju rezultata je jednostavna za uporabu i olakšala mi je posao

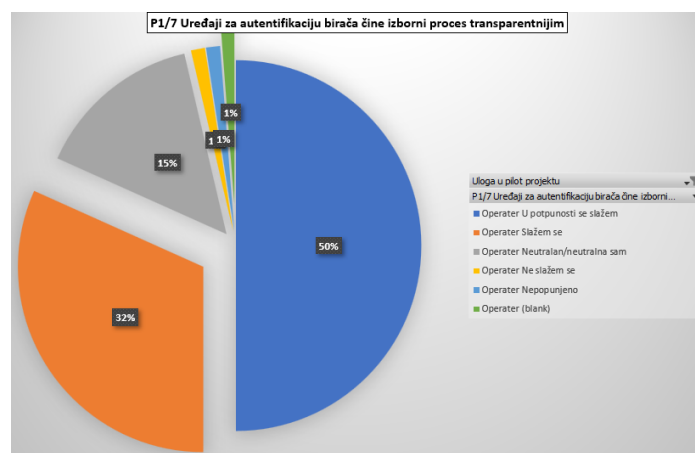
Od 88 ispitanika **66 operatera** ili **81 %** je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da im je aplikacija za unos i transmisiju rezultata jednostavna za uporabu i da im je olakšala posao, 10 % ispitanika (8 osoba) je neutralno, 7 operatera ili 8 % se ne slaže, dok 1 operater nije odgovorio na ovo pitanje što iznosi 1 %.

- Po pitanju obuke na pitanje „**Obuka za operatore /OIP-e/ predsjednike biračkih odbora kako upravljati uređajem je bila optimalna/odgovarajuća**“, **63% ispitanika ili 52 operatera je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu** da je obuka bila optimalna/zadovoljavajuća, dok je 5 % ispitanika (4 operatera) neutralno, 31 % (25 osoba) se ne slaže ili nikako ne slaže, dok 1 operater nije odgovorio (Slika 15):

Slika 15. Obuka za operatore /OIP-e/ predsjednike biračkih odbora kako upravljati uređajem je bila optimalna/odgovarajuća

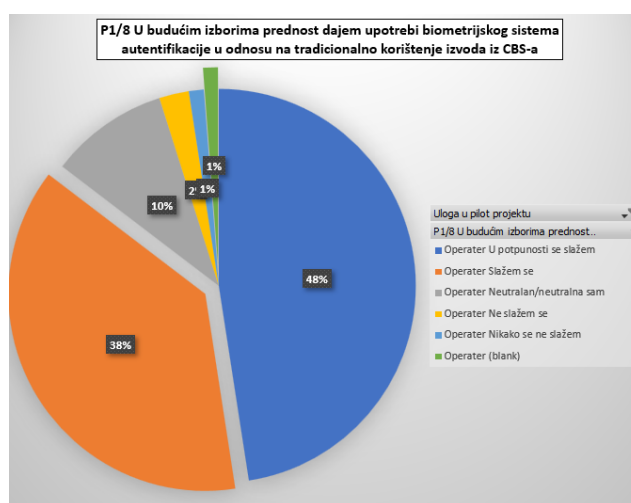
- Sudionici ankete su na pitanje „**Uređaji za autentifikaciju birača čine izbor transparentnijim**“ dali sljedeće odgovore (Slika 16):

Slika 16. Uređaji za autentifikaciju birača čine izbor transparentnijom

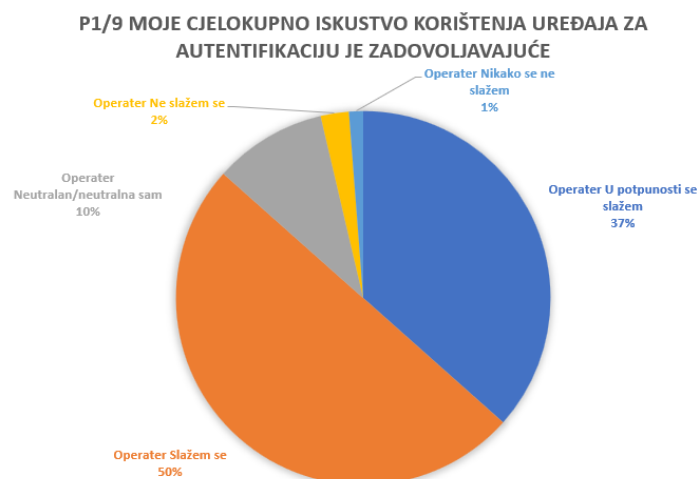
Iz grafičkog prikaza se može uvidjeti da je **82 % operatera (67 ispitanika) odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da uređaji za autentifikaciju birača čine izborni proces transparentnijim**, s tim da je 15 % operatera (12 osoba) neutralno, dok se 1% operatera (1 osoba) ne slaže, te je jedan odgovor ostao nepopunjen što čini 1%.

- Na anketni upit „**U budućim izborima prednost dajem uporabi biometrijskog sustava autentifikacije u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a**“, **86 % operatera (70 osoba) je odgovorilo da se slaže ili u potpunosti slaže**, 10 % operatera (8 osoba) je neutralno, dok se 3 % ispitanika (3 osobe) nikako ne slaže s upitom. Slijedi prikaz na Slici 17:

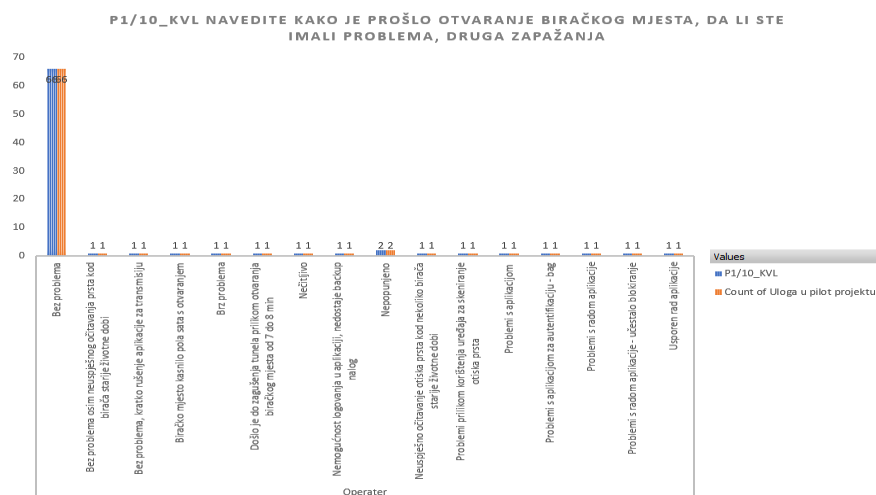
Slika 17. U budućim izborima prednost dajem uporabi biometrijskog Sustava autentifikacije u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a

- Na stavku „**Moje cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju birača je zadovoljavajuće**“, **87 % operatera (71 osoba) se u potpunosti slaže ili slaže da im je cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju birača bilo zadovoljavajuće**, 10 % (8 osoba) je neutralno, dok se 3 % (3 osobe) nikako ne slaže ili ne slaže da im je cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju birača bilo zadovoljavajuće (Slika 18):

Slika 18. Moje cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju birača je zadovoljavajuće

- Na anketnu stavku „Navedite kako je prošlo otvaranje biračkog mjesta, jeste li imali problema, druga zapažanja“, **80.45 % operatera (66 osoba) je odgovorilo da je sve proteklo bez problema**, 1 % (1 osoba) je odgovorilo da je sve proteklo bez problema osim neuspješnog očitavanja prsta kod birača starije životne dobi, po 1 % je odgovorilo da je sve prošlo bez problema osim kratkog rušenja aplikacije za transmisiju, kašnjenja u otvaranju biračkog mjesta od pola sata, zagušenja tunela prilikom otvaranja biračkog mjesta u trajanju od 7 do 8 minuta, nemogućnosti logiranja u aplikaciji (nedostaje backup nalog), problemi prilikom korištenja uređaja za skeniranje otiska prsta, problemi s aplikacijom, problemi s aplikacijom za autentifikaciju (bag), problemi s radom aplikacije, problemi s radom aplikacije (učestalo blokiranje), usporen rad aplikacije (Slika 19):

Slika 19. Navedite kako je prošlo otvaranje biračkog mjesta, jeste li imali problema, druga zapažanja

- Na anketnu stavku „Navedite jeste li imali problema u korištenju uređaja i kojih (opišite)“, dobivena je sljedeća struktura odgovora (Tabela 7):

Tabela 7. Navedite da li ste imali problema u korištenju uređaja i kojih (opišite)

Broj projekta	1	
Row Labels	Sum of Broj projekta	
Operator	82	
Aplikacija ima probleme i greške u radu, ne klasifikuje dobro autentifikovane i neautentifikovane birače u krajnjem zbiru. Izbacuje greške pri skeniran	1	1.22%
Bez problema	28	34.15%
Bez problema, aplikacija za identifikaciju povremeno blokirala	1	1.22%
Gubitak internet konekcije	1	1.22%
Iskazuje nezadovoljstvo vezano za uređaje za autentifikaciju birača	1	1.22%
Kod neuspješnih očitavanja otisaka prstiju program nije dozvoljavao opciju da birač nije u mogućnosti dati otisak prsta	1	1.22%
Mali softverski problemi	1	1.22%
Nečitljivo	2	2.44%
Nepopunjeno	3	3.66%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod 50 % birača starije životne dobi	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta i autentifikacije ličnih karti kod nekoliko birača starije životne dobi	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi	7	8.54%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi, problemi s trajnom ličnom	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi, usporen proces	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi	3	3.66%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi i očitavanje novijih ličnih karti	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi i očitavanje trajnih ličnih karti	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod nekoliko birača	2	2.44%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod nekoliko birača starije životne dobi	2	2.44%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod nekoliko birača starije životne dobi, problem sa biračima s trajnom ličnom kartom	1	1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod nekoliko birača starije životne dobi; Uređaj prikazuje grešku prilikom skeniranja barkoda na ličnoj karti	1	1.22%
Nezadovoljstvo radom skenera	1	1.22%
Pogrešno postavljeno vrijeme na laptopu, zbog čega su nakon 12 sati pobrisani svi dotadašnji izvještaji, aplikacija je reagirala kao da je novi dan	1	1.22%
Povremena zagušenja u sinhronizaciji sa serverom	2	2.44%
Problem kod osoba s trajnom ličnom kartom - sporost sistema	1	1.22%
Problem pokrivenosti signala biračkog mjesta	1	1.22%
Problem sa podudarnošću otisaka kod nekoliko glasova	1	1.22%
Problemi s konekcijom i transmisijom rezultata	1	1.22%
Problemi s nestabilnom internet konekcijom i radom aplikacije za transmisiju rezultata	1	1.22%
Problemi s nestabilnom internet konekcijom, neuspješno očitavanje otiska prsta, problemi sa skenerom bar kada ličnih dokumenata	1	1.22%
Problemi s radom aplikacije	1	1.22%
Problemi s trajnom ličnom kartom, problemi s konekcijom	1	1.22%
Problemi sa signalom Mtel mreže, riješeni zamjenom za Telemach karticu	1	1.22%
Problemi sa skenerom - prestao raditi	1	1.22%
Spora brzina pretrage birača iz baze	1	1.22%
Sporost aplikacije pri očitavanju birača	1	1.22%
Sporost sistema i greške na ekranu	1	1.22%
Usporen rad aplikacije i neuspješnost očitavanja otiska prsta kod birača starije životne dobi	1	1.22%
Zagušenje tunela za identifikaciju birača pomoću otiska prsta	1	1.22%
Grand Total	82	100%

- Na anketnu stavku „Navedite kako je prošao izborni proces na izborni dan“ ispitanici su dali sljedeću strukturu odgovora (Tabela 8):

Tabela 8. Navedite kako je prošao izborni proces na izborni dan

Broj projekta 1		
Row Labels	Sum of Broj projekta	
Operator	82	
Bez problema	2	2.44%
Birači koji iz fizičkih razloga nisu mogli dati otisak prsta su evidentirani u posebnu evidenciju	1	1.22%
Iskazuje zadovoljstvo, uređaj ubrzava izborni proces	1	1.22%
Nečitljivo	2	2.44%
Nepopunjeno	4	4.88%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi	1	1.22%
Nezadovoljstvo vremenskom organizacijom operatera	1	1.22%
Problemi s nemogućnošću očitavanja ličnog dokumenta, neuspješno očitavanje otiska prsta itd...	1	1.22%
U najboljem redu	68	82.93%
Zastoji izbornog procesa zbog signala	1	1.22%
Grand Total	82	100%

- Na upit „Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan“, ispitanici su dali sljedeće odgovore (Tabela 9):

Tabela 9. Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan

Broj projekta 1		
Row Labels		Count of Uloga u
Operator		82
Prijedlog za uključivanje što više općina i kantona radi relevantnosti podataka		1 1.22%
Bez problema		2 2.44%
Greške u programu pri unosu pojedinačnih glasova		2 2.44%
Greške u programu pri unosu pojedinačnih glasova(kandidati u okviru političkog subjekta)		1 1.22%
Iskazuje nezadovoljstvo		1 1.22%
Iskazuje nezadovoljstvo, aplikacija za transmisiju rezultata nepouzdana		1 1.22%
Iskazuje nezadovoljstvo, uređaj usporava postupak glasanja		1 1.22%
Iskazuje zadovoljstvo		20 24.39%
iskazuje zadovoljstvo uz prijedlog		2 2.44%
Iskazuje zadovoljstvo uz prijedlog dodatne pripreme opreme i osoblja		1 1.22%
Iskazuje zadovoljstvo uz prijedlog za boljom pripremom osoblja i opreme		1 1.22%
iskazuje zadovoljstvo uz prijedlog za rješenje ličnih karti kod starijih birača		1 1.22%
Iskazuje zadovoljstvo, uređaj olakšava izborni proces		2 2.44%
Iskazuje zadovoljstvo, uređaj olakšava izborni proces i čini ga transparentnijim		2 2.44%
Nema komentara		5 6.09%
Nepodudaranje broja glasova pri unosu		1 1.22%
Nepotpunjeno		15 18.29%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi		4 4.88%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod nekoliko birača starije životne dobi, procedura vršena putem lične karte; Sistem izbacivao da se pojedine osobe nalaze na pogrešnom biračkom mjestu		1 1.22%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod nekoliko birača starije životne dobi; Iskazuje zadovoljstvo		2 2.44%
Neuspješno očitavanje otiska prsta kod nekoliko birača starije životne dobi; Nezadovoljstvo vezano za funkcioniranje uređaja; Savjet za bolju i kvalitetniju obuku za izborni proces		1 1.22%
Potrebna bolja i kontinuirana koordinacija s glavnim operaterima		1 1.22%
Prijedlog vezano za upotrebu mobilne mreže		1 1.22%
Prijedlog za boljom organizacijom i autentifikacijom birača starije životne dobi		1 1.22%
Prijedlog za doradu aplikacije za unos i transmisiju rezultata		1 1.22%
Prijedlog za doradu aplikacije za unos i transmisiju rezultata i dr. prijedlozi		1 1.22%
Prijedlog za doradu aplikacije za unos i transmisiju rezultata i ispravka grešaka u aplikaciji		1 1.22%
Prijedlog za doradu aplikacije za unos, nedostatak zamjenskog osoblja operatera, samo jedan računar		1 1.22%
Prijedlog za poboljšanjem aplikacije i stabilnosti internet veze		1 1.22%
Problem s računarima		1 1.22%
problemi s aplikacijom - usporava rad		1 1.22%
Skener bar koda ličnih podataka je prilikom skeniranja prikazao lične podatke druge osobe		1 1.22%
Skeniranje otiska prsta usporava tok glasanja		1 1.22%
Tehnologije jednostavne za upotrebu		1 1.22%
Ubrzan i praktičan proces u odnosu na tradicionalan pristup, sigurnija provjera i autentifikacija, jednostavna i jasna aplikacija		1 1.22%
(blank)		1 1.22%
Grand Total		82 100%

Rezime odgovora anketnih upitika za predstavnike OIP-a, predsjednike biračkih odbora i operatere

Pitanje:	Članovi OIP-a i predsjednici biračkog odbora	Operateri
P1/3 Uređaj za autentifikaciju birača (skener bar-koda osobnih dokumenata, skener otiska prsta i laptop) jednostavan je za uporabu i olakšao mi je posao	Od 32 anketiranih, 24 osobe (ili 76 %) se u potpunosti slažu ili slažu da je uređaj za autentifikaciju birača jednostavan za uporabu i olakšao im je posao, neutralne su 3 osobe (ili 9 %), dok se ne slažu ili nikako ne slažu 4 osobe (ili 12,9 %), dok je jedan anketni upitnik bio nepotpunjen (Slika 3).	Od 82 anketiranih, 76 operatera (ili 93 %) je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da je uređaj za autentifikaciju birača jednostavan za uporabu i da im je olakšao posao, 4 operatera (ili 5 %) su neutralna, 1 % operatera se ne slaže, dok 1 % nije odgovorilo na pitanje (Slika 12).
P1/4 Uređaj za autentifikaciju birača ubrzava proces u odnosu na tradicionalni/manualni sustav identifikacije birača	Od 32 anketiranih, pozitivno su odgovorile 24 osobe (ili 77.42 % ispitanika) koje se slažu ili u potpunosti slažu, neutralne su 2 osobe (ili 6 %), dok se ne slažu ili nikako ne slažu 3 osobe (ili 9% ispitanika) da uređaj za autentifikaciju birača ubrzava proces u odnosu na	Na pitanje „Uređaj za autentifikaciju birača ubrzava proces u odnosu na tradicionalni/manualni sustav identifikacije birača“ pozitivno je odgovorilo 65 operatera (ili 79 %) koji se slažu ili u potpunosti slažu, neutralno je 10 operatera (ili 12 %), dok se ne slaže 6 operatera ili 8 % (Slika 13.)

	tradicionalni/manualni sustav identifikacije birača (Slika 4).	
P1/5 Aplikacija za unos i transmisiju rezultata je jednostavna za uporabu i olakšala mi je posao	Od 32 ispitanika, 13 osoba (ili 53 %) je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da im je Aplikacija za unos i transmisiju rezultata jednostavna za uporabu i da im je olakšala posao, 32 % ispitanika (10 osoba) je neutralno, 1 osoba (ili 3 %) se ne slaže, dok 4 osobe nisu odgovorile na ovo pitanje što iznosi 12 % (slika 5).	Od 88 ispitanika, 66 operatera ili 81 % je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da im je aplikacija za unos i transmisiju rezultata jednostavna za uporabu i da im je olakšala posao , 10 % ispitanika (8 osoba) je neutralno, 7 operatera (ili 8 %) se ne slaže, dok 1 operater nije odgovorio na ovo pitanje što iznosi 1 % (slika 14.).
P1/6 Obuka za operatere /OIP-e/ predsjednike biračkih odbora kako upravljati uređajem je bila optimalna/ odgovarajuća	60 % ispitanika ili 19 osoba je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da je obuka bila optimalna/zadovoljavajuća, dok je 16 % ispitanika (5 osoba) neutralno, 18 % (6 osoba) se ne slaže ili nikako ne slaže, dok je 6 % odgovora ostalo nepopunjeno (Slika 6).	63 % ispitanika ili 52 operatera je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da je obuka bila optimalna/zadovoljavajuća, dok je 5 % ispitanika (4 operatera) neutralno, 31 % (25 osoba) se ne slaže ili nikako ne slaže, dok 1 operater nije odgovorio (Slika 15)
P1/7 Uređaji za autentifikaciju birača čine izborni proces transparentnijim	85 % sudionika (27 ispitanika) odgovorilo da se u potpunosti slaže ili slaže da uređaji za autentifikaciju birača čine izborni proces transparentnijim, dok se 12 % ispitanika (4 osobe) ne slaže ili nikako ne slaže, te je jedan odgovor ostao nepopunjen što čini 3 % (Slika 7).	82 % operatera (67 ispitanika) je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da uređaji za autentifikaciju birača čine izborni proces transparentnijim , s tim da je 15 % operatera (12 osoba) neutralno, dok se 1 % operatera (1 osoba) ne slaže, te je jedan odgovor ostao nepopunjen što čini 1 % (Slika 16).
P1/8 U budućim izborima prednost dajem uporabi biometrijskog sustava autentifikacije u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a	Od 32 ispitanika, 25 osoba ili 79 % osoba je odgovorilo da se u potpunosti slaže ili slaže da bi u budućim izborima prednost dali uporabi biometrijskog sustava autentifikacije u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a, 3 osobe (ili 9 % ispitanika) su neutralne, dok se 3 osobe (ili 9 %) nikako ne slažu, te je 1 odgovor ostao nepopunjen (3 %), (Slika 8)	86 % operatera (70 osoba) je odgovorilo da se slažu ili u potpunosti slažu , 10 % operatera (8 osoba) je neutralno, dok se 3 % ispitanika (3 osobe) nikako ne slaže s upitom (slika 17).
P1/9 Moje cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju je zadovoljavajuće	27 ispitanika (ili 85 %) se u potpunosti slaže ili slaže da im je cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju bilo zadovoljavajuće, 2 osobe (6 %) su neutralne u odgovoru, 3 osobe (9 %) se ne slažu da im je iskustvo korištenja uređaja bilo zadovoljavajuće (Slika 9)	87 % operatera (71 osoba) se u potpunosti slaže ili slaže da im je cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju birača bilo zadovoljavajuće, 10 % (8 osoba) je neutralno, dok se 3 % (3 osobe) nikako ne slaže ili ne slaže da im je cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju birača bilo zadovoljavajuće (Slika 18)
P1/10 Navedite kako je prošlo otvaranje biračkog mjesta, jeste li imali problema, druga zapažanja	47 % ispitanika (15 osoba) je navelo da je sve proteklo bez problema , 19 % ispitanika (6 osoba) je ostavilo nepopunjen prostor u anketi, 3 % ispitanika je navelo da su evidentirali	80.45 % operatera (66 osoba) je odgovorilo da je sve proteklo bez problema , 1 % (1 osoba) je odgovorilo da je sve proteklo bez problema osim neuspješnog očitavanja prsta kod birača starije

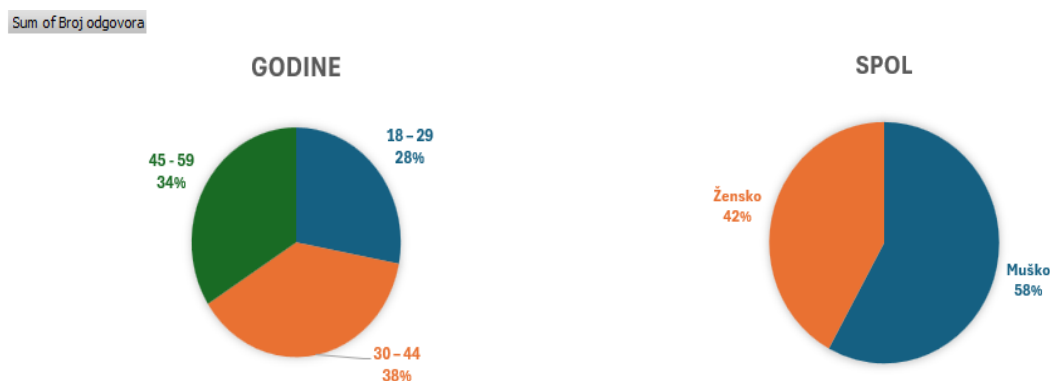
	neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi, dok je još 3 % ispitanika osim evidencije o neuspješnom očitavanju otiska prsta kod birača starije životne dobi, ukazali na lošu organizaciju provedbe aktivnosti, dodatnih 3 % ispitanika je ukazalo samo na lošu organizaciju aktivnosti, te je 3 % osoba evidentiralo kašnjenje članova biračkog odbora (Slika 10)	životne dobi, po 1 % je odgovorilo da je sve prošlo bez problema osim kratkog rušenja aplikacije za transmisiju, kašnjenja u otvaranju biračkog mjesta od pola sata, zagušenja tunela prilikom otvaranja biračkog mjesta u trajanju od 7 do 8 minuta, nemogućnosti logiranja u aplikaciji (nedostaje backup nalog), problemi prilikom korištenja uređaja za skeniranje otiska prsta, problemi s aplikacijom, problemi s aplikacijom za autentifikaciju (bag), problemi s radom aplikacije, (učestalo blokiranje), usporen rad aplikacije (Slika 19)
P1/11 Navedite jeste li imali problema u korištenju uređaja i kojih (opišite)	19 % članova OIP-a i 19 % predsjednika biračkih odbora je navelo da nisu imali problema u korištenju uređaja, po 3 % odgovora se odnose na neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi, kratkotrajnog prekida prilikom korištenja skenera, probleme s neuspješnom identifikacijom, na nejasno definirane pojedine stavke za unošenje u uređaju, kao i u obrascima, slabu internet konekciju itd. (Tabela 4)	34.15 % operatera (28 osoba) je odgovorilo da je sve proteklo bez problema, 5.54 % operatera (7 osoba) su naveli problem u neuspješnom očitavanju otiska prsta kod birača starije životne dobi, 3.66 % operatera (3 osobe) su navele problem neuspješnog očitavanja otiska prsta kod 50 % birača starije životne dobi, 2.44 % je navelo neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi kao i problem s biračima s trajnom osobnom iskaznicom, odnosno 2.44 % operatera je navelo općenito problem neuspješnog očitavanja prsta kod nekoliko birača. 2.44% operatera je navelo problem s povremenim zagušenjem u sinkronizaciji sa serverom, te po 1 % odgovora se odnosi na problem aplikacije i greške u radu (ne klasificira dobro autentificirane i neautentificirane birače u krajnjem zbiru, te izbacuje greške pri skeniranju), aplikacija za identifikaciju je povremeno blokirala, gubitak internet konekcije, program nije dozvoljavao opciju da birač nije u mogućnosti dati otisak prsta, pogrešno postavljeno vrijeme na laptopu zbog čega su nakon 12 sati pobrisani sva dotadašnja izvješća (aplikacija je reagirala kao da je novi dan), problem pokrivenosti signala biračkog mjesta, problemi sa skenerom (prestao raditi), usporen rad aplikacije i neuspješnost očitavanja otiska prsta kod osoba starije životne dobi, zagušenje

		tunela za identifikaciju birača pomoću otiska prsta itd. (Tabela 7)
P1/12 Navedite kako je prošao izborni proces na izborni dan	22 % članova OIP-a i 50 % predsjednika biračkih odbora je odgovorilo da je izborni proces na izborni dan prošao u najboljem redu, 3 % članova OIP-a je iskazalo zadovoljstvo, te naveli da uređaj ubrzava izborni proces i čini ga transparentnijim, 3 % predsjednika biračkih odbora je navelo da je bilo problema s članovima izbornih povjerenstava (osobe starije životne dobi koje slabije vide i čuju), te 3 % odgovora kojima se navode pokušaji ubacivanja glasačkih listića od strane birača, koji su spriječeni (Tabela 5)	82.93 % operatera (68 osoba) je odgovorilo da je izborni proces prošao u najboljem redu, 2.44 % operatera (2 osobe) da je prošao bez problema, po 1 % operatera je navelo da su zadovoljni uređajima (uređaji ubrzavaju izborni proces), ali i da su nezadovoljni vremenskom organizacijom operatera, da su zabilježili pojavu neuspješnog očitavanja otiska prsta kod birača starije životne dobi, evidentirani su problemi s nemogućnošću očitavanja osobnog dokumenta, neuspješnog očitavanja otiska prsta, kao i zastoje izbornog procesa zbog signala (Tabela 8)
P1/13 Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan	9 % članova OIP-a iskazuje zadovoljstvo, 22 % predsjednika biračkih odbora iskazuje zadovoljstvo korištenjem tehnologija, po 3 % odgovora se odnosi na davanje prijedloga za dodatnom pripremom i edukacijom osoblja, ukazuje se na previše obrazaca za popunjavanje zbog kojih se pojavljuju greške, na neuspješno očitavanje otiska prsta kod birača starije životne dobi, te po 3 % iskazuje nezadovoljstvo zbog toga što uređaj usporava izborni proces, nezadovoljstvo zbog nemogućnosti identificiranja birača starije životne dobi, zbog neuspješnog očitavanja otiska prsta kod birača starije životne dobi itd. (Tabela 6)	24.39 % operatera (20 osoba) je iskazalo zadovoljstvo (bez dodatnih prijedloga), 10.98 % operatera je iskazalo zadovoljstvo uz prijedlog dodatne pripreme opreme i osoblja, prijedlog za rješenje osobnih iskaznica kod starijih birača, 6.76% operatera je navelo prijedlog vezano za uporabu mobilne mreže, za boljom organizacijom i autentifikacijom birača starije životne dobi, za doradu aplikacije za unos i transmisiju rezultata i ispravku grešaka u aplikaciji, za doradu aplikacije za unos, uz napomenu ne nedostatak zamjenskog osoblja operatera, prijedlog za poboljšanjem aplikacije i stabilnosti internet veze, prijedlog za uključivanje što više općina i kantona radi relevantnosti podataka, 8.54 % operatera su naveli probleme s računalima, s aplikacijom (usporava rad), sa skenerom bar-koda osobnih podataka koji prilikom skeniranja prikazuje podatke druge osobe, te da skeniranje otiska prsta usporava tijekom glasovanja, naveli su greške u programu pri unosu pojedinačnih glasova, greške u programu pri unosu pojedinačnih glasova (kandidati u okviru političkog subjekta), dok je 3.66 % operatera iskazalo nezadovoljstvo

		korištenjem izbornih tehnologija (Tabela 9)
--	--	--

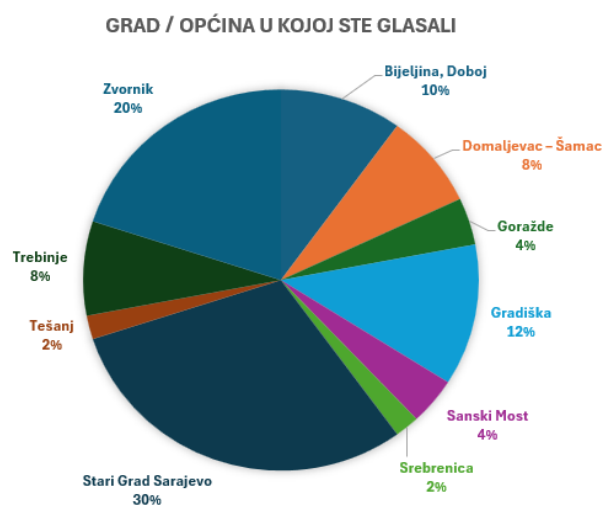
Rezultati anketnog upitnika – birači

86. Slijedi prikaz rezultata ankete o iskustvu birača na biračkim mjestima gdje se proveo Pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata (Stari Grad Sarajevo, Domaljevac-Šamac, Bijeljina, Doboј, Goražde, Gradiška, Sanski Most, Srebrenica, Tešanj, Trebinje, Zvornik), koja je provedena online, putem objave ankete na web stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
87. U razdoblju od 14. 11. 2024. godine do 20. 12. 2024. godine, online anketu je popunilo 50 birača. Slijedi prikaz dobne i rodne strukture birača koji su popunili anketu – Slika 20:

Slika 20. Dobna i rodna struktura ispitanika

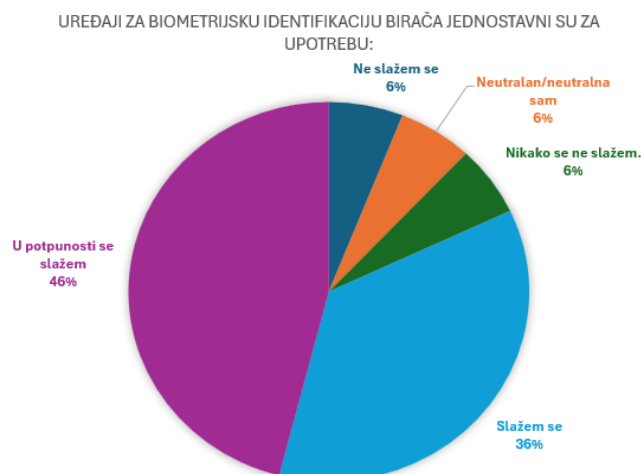
- Na pitanje odabira grada/općine u kojoj su ispitanici glasovali dobivena je sljedeća struktura odgovora – Slika 21:

Slika 21. Grad/općina u kojoj ste glasovali

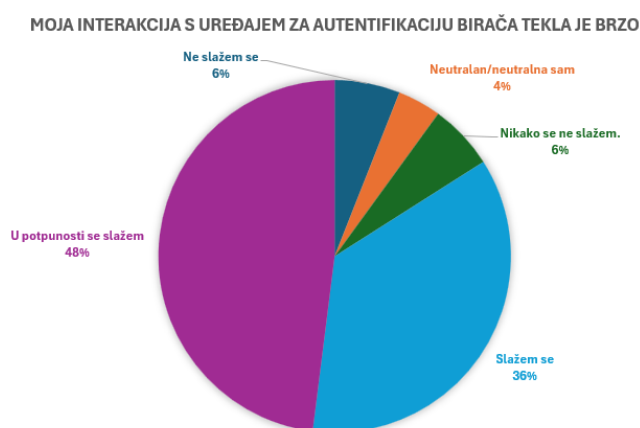
Anketu je popunilo 15 birača (30 %) koji su glasovali u Općini Stari Grad Sarajevo, 10 birača iz Zvornika (20 %), 6 iz Gradiške (12 %), 5 iz Bijeljine i Doboja (10 %), 4 iz Domaljevac-Šamca (8 %), 4 iz Trebinja (8 %), 2 iz Goražda (4 %), 2 iz Sanskog Mosta (4 %), 1 iz Srebrenice (2 %) i 1 iz Tešnja (1 %).

- Na pitanje „Uređaji za biometrijsku identifikaciju birača jednostavni su za uporabu“ dobivena je sljedeća struktura odgovora – Slika 22:

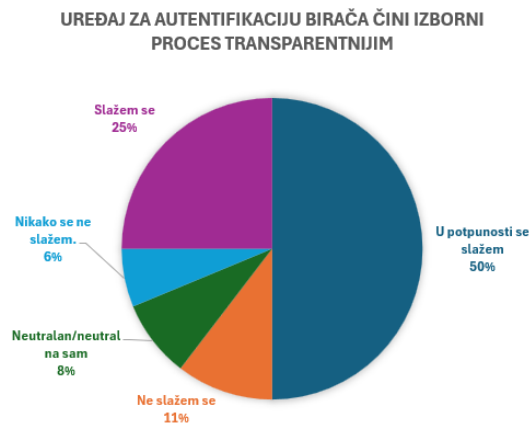
Slika 22. Uređaji za biometrijsku identifikaciju birača jednostavni su za uporabu

- Na pitanje „Moja interakcija s uređajem za autentifikaciju birača tekla je brzo“ dobivena je sljedeća struktura odgovora – Slika 23:

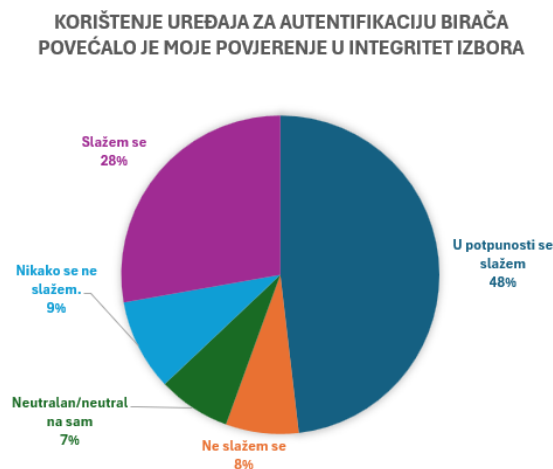
Slika 23. Moja interakcija s uređajem za autentifikaciju birača tekla je brzo

- Na pitanje „**Uređaj za autentifikaciju birača čini izborni proces transparentnijim**“ dobivena je sljedeća struktura odgovora – Slika 24:

Slika 24. Uređaj za autentifikaciju birača čini izbori proces transparentnijim

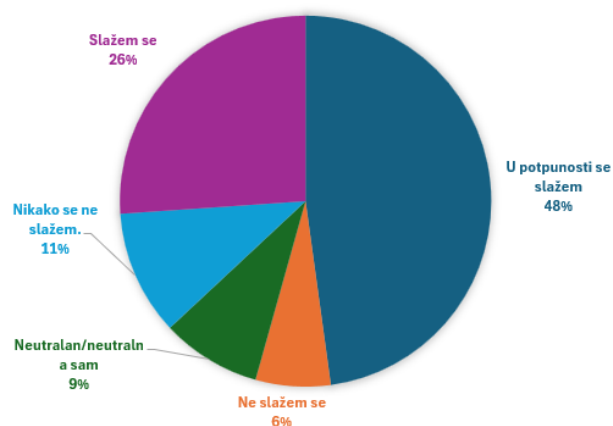
- Na pitanje „**Korištenje uređaja za autentifikaciju birača povećalo je moje povjerenje u integritet izbora**“, dobivena je sljedeća struktura odgovora – Slika 25:

Slika 25. Korištenje uređaja za autentifikaciju birača povećalo je moje povjerenje u integritet izbora

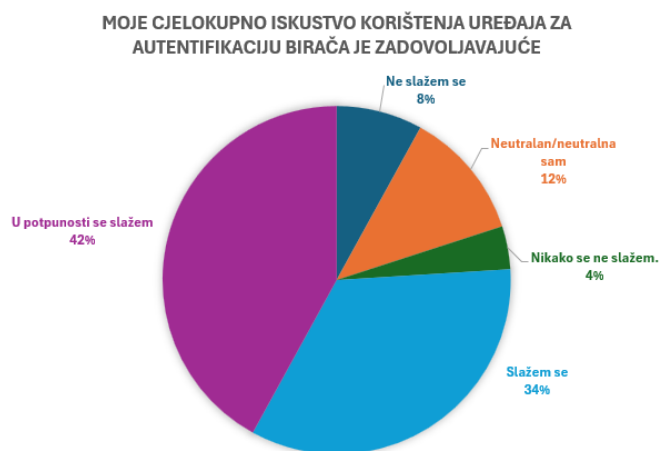
- Na pitanje „**U budućim izborima prednost dajem uporabu uređaja za autentifikaciju birača u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a**“, dobivena je sljedeća struktura odgovora – Slika 26:

U BUDUĆIM IZBORIMA PREDNOST DAJEM UPOTREBI
UREĐAJA ZA AUTENTIFIKACIJU BIRAČA U ODNOSU NA
TRADICIONALNO KORIŠTENJE IZVODA IZ CBS

Slika 26. U budućim izborima prednost dajem uporabi uređaja za autentifikaciju birača u odnosu na tradicionalno korištenje izvotka iz SBP-a

- Na pitanje „**Moje cjelokupno korištenje uređaja za autentifikaciju birača je zadovoljavajuće**“ ispitanici su dali sljedeću strukturu odgovora – Slika 27:

Slika 27. Moje cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za autentifikaciju birača je zadovoljavajuće

- Na upit „**Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan**“, ispitanici su dali sljedeće odgovore (Tabela 10):

Tabela 10. Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan

Mojoj baki nije htjeo da očita otisak prsta, čekala je 5 minuta samo na očitavanje a prije toga još 10 minuta u redu. Mojoj baki je 82 godine.
Izbornu tehnologiju u potpunosti podržavam. Mišljenja sam da se što prije treba započeti koristiti u Bosni i Hercegovini. Najveći razlog je izbjeći zloupotrebu volje glasača i same zloupotrebe članova biračkih odbora koji su namjenski postavljeni u iste od strane političkih subjekata.
Nije problem u izbornim tehnologijama već malo već korupciji, kakve god uređaje stavite kupovine glasova će biti a mora se naći način da se spriječi, da bi izbori bili validni.
U potpunosti zadovoljna cijelim načinom provođenja Pilot projekta.
Podaci uspješno uneseni za Nacelnika kao i za Općinsko vijeće.
Problema u korištenju uređaja nije bilo samo što stare lične karte nisu prolazile i starijim osobama autentifikacija nije mogla proći oštećene jagodice.
Izlazni proces prošao u najboljem redu izvještaji slati u 11.00 13.00 i 15.00 sati.
Po pitanju komentara o korištenju izborne tehnologije građani su zadovoljni, samo se mora naći rješenje za starija dokumenta -lične karte.
Pad sistema u toku glasanja.
S obzirom da sam bila predsjednik BO, nisam bila dovoljno upućena u sam proces identifikacije putem otiska prsta. Ono što jesam zapazila jeste da osobe starije od 60 godina nisu mogle biti identifikovane zbog velikog oštećenja jagodica prsta, te su bili zavedeni ručno.
Uređaji za očitavanje otiska prsta i skeniranje bar koda osobnih dokumenata povećavaju transparentnost izbornog procesa, te olakšavaju i ubrzavaju transmisiju podataka.
Isbori su protekli u najboljem redu, puno nam je pomogao operater koji je radio na pilot projektu ,izbori su išli brže nije bilo gužve, sve preporuke za pilot projekat i u predstojećim izborima.

Rezime odgovora anketnih upitnika za birače

PITANJE	ODGOVOR BIRAČA
Uređaji za biometrijsku identifikaciju birača jednostavni su za uporabu	82 % birača se u potpunosti slaže ili slaže da su uređaji za biometrijsku identifikaciju jednostavni za uporabu, 6 % je neutralno, 12 % se ne slaže ili nikako ne slaže (slika 22)
Moja interakcija s uređajem za autentifikaciju birača tekla je brzo	84 % birača se u potpunosti slaže ili slaže da je njihova interakcija s uređajem za autentifikaciju birača tekla brzo, 4 % je neutralno i 12 % birača se nikako ne slaže ili ne slaže (slika 23)
Uređaj za autentifikaciju birača čini izborni proces transparentnijim	75 % birača se u potpunosti slaže ili slaže da uređaj za autentifikaciju birača čini izborni proces transparentnijim, 8 % je neutralno, 17 % se nikako ne slaže ili ne slaže (slika 24)
U budućim izborima prednost dajem uporabi uređaja za autentifikaciju birača u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a	74 % birača se u potpunosti slaže ili slaže da će u budućim izborima prednost dati uporabi uređaja za autentifikaciju birača u odnosu na tradicionalno korištenje izvatka iz SBP-a. 9 % je neutralno, 17 % se nikako ne slaže ili ne slaže (slika 25)
Moje cjelokupno korištenje uređaja za autentifikaciju birača je zadovoljavajuće	76 % birača se u potpunosti slažu ili slažu da im cjelokupno korištenje uređaja za autentifikaciju birača zadovoljavajuće, 12 % je neutralno, dok se 12 % nikako ne slaže ili ne slaže (slika 26)
Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan	Neki od komentara birača su: da starijoj osobi nije uspjelo očitavanje otiska prsta, da se izborna tehnologija u potpunosti podržava, da nije problem u izbornim tehnologijama već korupciji, i kakvi god uređaji da se uporabe kupovine glasova će biti čemu se mora stati na kraj, da su u potpunosti zadovoljni korištenjem uređaja, da nije bilo problema u korištenju uređaja osim sa starim osobnim iskaznicama, kao i s očitavanjem otiska prsta kod starijih osoba, da uređaji povećavaju transparentnost, istaknuta je pomoć operatera na biračkom mjestu itd. (Tabela 8)

Pilot projekt 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića

1. Opće informacije o projektu

88. Na dan održavanja Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 6. 10. 2024. godine Središnje izborno povjerenstvo BiH (SIP BiH) je provelo Pilot projekt 2 – “Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića” koji je poduprijet kroz projekt USAID-a “Potpora izbornom integritetu u Bosni i Hercegovini” (u daljnjem tekstu USAID SEI). Za realizaciju pilot projekta USAID SEI je osigurala cca 1 milijun USD, što je uključivalo stručnu potporu za organizaciju izbora putem skenera, te identificiranje dobavljača, nabavu skenera i prateće opreme, razvoj softvera i obuku izborne administracije. Pilot projekt je uključivao USAID SEI tim od petero ljudi, te tehničkog partnera za razdoblje od četiri mjeseca.
89. **Cilj pilot projekta 2** je doprinijeti izravnom i bržem prijenosu, kao i obradi rezultata s biračkog mjesta, što može utjecati na povećanje povjerenja građana u izborni proces i sprječavanja manipulacija izbornih rezultata.
90. Središnje izborno povjerenstvo BiH je Odlukom o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine⁹² i Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine⁹³ **utvrdilo da će na području 7 osnovnih izbornih jedinica (Vogošća, Tuzla, Visoko, Stolac, Novi Grad, Prijedor i Mostar)** provesti Pilot projekt 2 – “Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića” što je podrazumijevalo postupak u kojem se glasački listići ubacuju u glasačku kutiju kroz optički skener koji automatski prebrojava rezultate glasovanja, te omogućava izravnu transmisiju rezultata. Automatski prebrojani rezultati glasovanja se nakon zatvaranja biračkih mjesta elektronički dostavljaju Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.
91. Pilot projekt 2 – “Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića” je proveden na **145 biračkih mjesta**.⁹⁴
92. Projekt USAID SEI je putem javnog poziva za dostavu ponuda izvršio izbor dobavljača opreme i aplikacijskih rješenja, obuku općinskih/gradskih izbornih povjerenstava u općinama u kojim je proveden pilot projekt, organizaciju treninga za operatere opreme, obuku predsjednika biračkih odbora za biračka mjesta na kojima se provodio pilot projekt i SIP-u BiH pružio stručnu i tehničku potporu s obukama u vezi uvođenja izbornih tehnologija.

⁹² “Službeni glasnik BiH”, broj 31/24

⁹³ “Službeni glasnik BiH”, broj 57/24

⁹⁴ Odluka o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine (“Službeni glasnik BiH”, broj 57/24)

93. Za Pilot projekt 2 – “Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića” imenovano je **11 glavnih operatera i 145 operatera opreme**.⁹⁵
94. Ovo izvješće je pripremljeno na temelju informacija sadržanih u „Izvješću o postizbornom pregledu – pilot projekt skeneri glasačkih listića BiH“ (USAID/Smartmatic, 26. 12. 2024. Verzija 3.1) i Izvješću USAID SEI projekta „Optički skeneri s izravnom transmisijom rezultata“ – Naučene lekcije i akcijski plan (prosinac 2024. godine) koji su dostavljeni SIP-u BiH.

2. Legislativa

95. Pored općih podzakonskih akata koji reguliraju provedbu svih pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine, za potrebu provedbe pilot projekta 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića, SIP BiH je donio sljedeće podzakonske akte:
- Pravilnik o provedbi izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši izravna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine – Pilot projekt 2.⁹⁶
 - Pravilnik o izmjenama Pravilnika o provedbi izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojima se koriste optički skeneri i vrši izravna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine – Pilot projekt 2.⁹⁷
 - Odluka o formi i sadržaju glasačkog listića za sve razine vlasti neposrednih izbora za glasovanje na biračkim mjestima putem optičkog skenera i izravnom transmisijom izbornih rezultata na Lokalnim izborima 2024. godine.⁹⁸
 - Odluka o dopuni Odluke o formi i sadržaju glasačkog listića za sve razine vlasti neposrednih izbora za glasovanje na biračkim mjestima putem optičkog skenera i izravnom transmisijom izbornih rezultata na Lokalnim izborima 2024. godine.⁹⁹
 - Naputak o načinu kontrole izgleda i sadržaja glasačkog listića za provedbu neposrednih izbora na biračkim mjestima za glasovanje putem optičkog skenera i izravnom transmisijom izbornih rezultata za Lokalne izbore 2024. godine.¹⁰⁰
 - Instrukcija za izborna povjerenstva osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi pilot projekt 2 „Optički skeneri i izravna transmisija rezultata“.¹⁰¹
 - Program obuke izborne administracije za provedbu izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojima se koriste optički skeneri i vrši izravna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024.

⁹⁵ Odluka o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provedbu pilot projekata (broj akta: 06-1-07-2323-1/24 od 27. 9. 2024. godine) i Odluka o izmjeni i dopuni odluke o imenovanju glavnih operatera i operatera kod provedbe pilot projekata (73. sjednica SIP BiH od 2. 10. 2024.) https://www.izbori.ba/Documents/izbori_2024/09/d30/odluka_o_imenovanju_operatera-bos.pdf

⁹⁶ „Službeni glasnik BiH“ broj 61/24

⁹⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 65/24

⁹⁸ Broj akta: 05-1-02-2-1582- 1/24 od 16. 8. 2024. godine

⁹⁹ Broj akta: 05-1-02-2-1582-2/24 od 22. 8. 2024. godine

¹⁰⁰ Akt broj: 05-1-02-2-1870/24 od 29. 8. 2024. godine

¹⁰¹ Instrukcija za izborna povjerenstva osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi pilot projekt 2 „Optički skeneri i izravna transmisija rezultata“ razmatrana na kolegiju SIP-a BiH 17. 9. 2024. godine

3. Lokacija provedbe Pilot projekta 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića

96. Pilot projekt 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića će se realizirati na statistički i demografski relevantnom uzorku od 145 biračkih mjesta u 7 osnovnih izbornih jedinica (Vogošća, Tuzla, Visoko, Stolac, Novi Grad, Prijedor i Mostar).¹⁰² Popis biračkih mjesta na kojima je proveden Pilot projekt 2 je dat u prilogu ovog poglavlja.

4. Evaluacija i rezultati Pilot projekta 2

97. Nakon izbornog dana i završetka pilot projekta izvršena je revizija (pregled) rezultata čiji cilj je bio procijeniti točnost i efikasnost elektroničkog skeniranja glasačkih listića i procesa prijenosa rezultata, uključujući uspoređivanje rezultata elektroničkih biračkih mjesta s rezultatima dobivenim ručnim brojanjem, kao i rad skenera glasačkih listića tijekom izbornog dana.
98. Sam proces je uključivao detaljno uspoređivanje rezultata sa svih pilot biračkih mjesta između rezultata dobivenih automatskim brojanjem s rezultatima dobivenim ručnim brojanjem. Prikupljanje podataka obuhvaćalo je siguran prijenos elektroničkih rezultata sa skenera glasačkih listića u sustav upravljanja rezultatima RMS, (koji je razvio dobavljač skenera i kasnije predao SIP-u BiH), kao i rezultata dobivenih ručnim brojanjem u JIIS aplikaciju SIP BiH. Ključni artefakti, kao što su CSV datoteke¹⁰³ oba sustava i slike glasačkih listića, poduprli su detaljno uspoređivanje i rješavanje neslaganja.

Prikupljanje podataka

99. **Elektronički/automatizirani rezultati** su prikupljeni tako da je sustav/software automatski prebrojao glasove sa skeniranih listića koji su izravno preneseni sa skenera glasačkih listića na sustav upravljanja rezultatima tj. na RMS server nakon zatvaranja biračkih mjesta (rezultati kao i skenirani listići su dodatno preneseni na glavni server na memorijskim karticama na svakom skeneru) Prije samog dešifriranja i obrade rezultata RMS server je potvrdio autentičnost dolazećeg prijenosa. Kada je RMS primio rezultate sa svih biračkih mjesta, izvješća s inicijalno prikupljenim podacima su generirana u utvrđenu CSV datoteku.
100. **Rezultati dobiveni ručnim brojanjem** su prikupljeni izravno od ovlaštenog osoblja SIP BiH iz JIIS aplikacije i dostavljeni u CSV datotekama prema dogovorenim specifikacijama.

¹⁰² Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine

¹⁰³ CSV datoteke imaju određeni format koji omogućuje spremanje podataka u tablično strukturiranom formatu

Prijenos rezultata

101. Od 145 skenera na terenu, samo njih 143 je moglo prenijeti rezultate, jer se na dva biračka mjesta prešlo na tradicionalno glasovanje. **Svih 143 skenera prenijelo je rezultate na RMS koji se nalazio u SIP-u BiH.**
102. Tijekom prijenosa rezultata uočeno je sljedeće:
- Bilo je ponovnih pokušaja prijenosa rezultata, a u nekim slučajevima je bilo potrebno restartati (ponovo pokrenuti) skenere kako bi prijenos bio uspješan. Sam restart omogućava skeneru da ažurira sustav prilikom ponovnog pokušaja spajanja na mrežu. Broj ponovnih pokušaja prijenosa rezultata se ne može odrediti zbog toga što ova informacija nije dio zapisa i jer se šifriranje prijenosnog paketa dešava prije samog prijenosa.
 - Bilo je slučajeva gdje je zamjena USB modema s biračkog mjesta koje je uspješno izvršilo prijenos, urađena kao dio tehničke izolacije kako bi se odredio uzrok poteškoća u prijenosu rezultata. USB modem je, također, bio sastavni dio kompleta za nepredviđene situacije za slučaj da se prilikom rješavanja problema utvrdi da USB modem ne radi kako treba.
 - Neki skeneri nisu uspjeli izvršiti prijenos rezultata na biračkom mjestu zbog nedostatka vremena, ali su to uspješno izvršili u OIP-u/GIP-u.

Vrijeme glasovanja

103. Na temelju prikupljenih informacija i zapisa iz uređaja provedena je detaljna analiza procesa za dobivanje i snimanje glasova korištenjem skenera.
104. Proces „glasovanja“ korištenjem skenera glasačkih listića proveden je kroz sljedeće korake:
- **Inicijalizacija skeniranja:** Skener aktivira roler i snima sliku glasačkog listića.
 - **Validacija snimljene slike:** Kada je slika snimljena, sustav verificira je li glasački listić važeći za biračko mjesto i da nije mijenjan ili poništen.
 - **Detekcija oznake:** Sustav počinje tražiti oznake na glasačkom listiću kako bi točno odredio namjeru birača da glas da označenom kandidatu ili političkom subjektu.
 - **Otpuštanje i pohrana:** Na kraju skener ispušta glasački listić u glasačku kutiju i informira glasača da je njegov/njen glas uspješno zabilježen.
105. Svaki od ovih procesa može se nagledati i pratiti kroz zapise skenera, koji nam pomažu da odredimo prosječno vrijeme potrebno sustavu da obradi glasački listić. Ovo prosječno vrijeme fokusira se samo na proces onda kada je glasački listić dobiven i pravilno pohranjen u glasačku kutiju, bez uzimanja u obzir slučajeva kada je glasački listić vraćen ili vrijeme između ubacivanja oba glasačka listića.
106. Kako bi se održala tajnost glasa, zapisi skenera ne prave razliku između različitih dužina ili vrsti izbornih utrka koje se obrađuju, jer zapisivanje takvih informacija bi potencijalno ugrozilo povjerljivost.

107. Dobavljač je zabilježio da **skeniranje listića u prosjeku traje 15 sekundi** (14,98 s), pa **do 19 sekundi** (18,71 s) u nekim općinama/gradovima. Ovo je posebno bitno jer „skener ne zna“ da li je listić kojeg obrađuje duži ili kraći. Iz ovoga razloga se računa prosječno vrijeme. Koalicija Pod Lupom je zabilježila da je potrebno između 40 i 45 sekundi za skeniranje najvećeg glasačkog listića, što ukazuje na duže skeniranje od onog koje je utvrdio dobavljač, ali još uvijek optimalno za lokalne izbore na kojima su se skenirala samo dva glasačka listića i odaziv je bio relativno nizak.
108. Prosječno vrijeme koje je ustanovio dobavljač, pa i ono koje su zabilježili promatrači prisutni na većini pilot biračkih mjesta, pokazuje dosljedan trend obrade, što ukazuje na stabilan rad tijekom cijelog izbornog razdoblja.

Proces uspoređivanja rezultata i nalazi pregleda/revizije

109. Iako nije bilo razlike i potrebe za poredbom rezultata, na određenom broju biračkih mjesta, je urađen proces uspoređivanja elektroničkih rezultata i rezultata ručnog brojanja u svrhu treninga poređenja imidža (slike) i rezultata brojanja kako bi se ocijenila točnost i usporedio rad oba mehanizma u ovom pilot projektu.
110. Uspoređivanje rezultata dobivenih elektroničkim i ručnim brojanjem je izvršeno na uzorku dvije osnovne izborne jedinice **Mostar i Novi Grad**.
111. Proces uspoređivanja rezultata dobivenih elektroničkim i ručnim brojanjem počeo je 14. 10. 2024. godine u Glavnom centru za brojanje u Sarajevu. Sam proces uspoređivanja definiran je člankom 49. Pravilnika o provedbi izbora na biračkim mjestima u Bosni Hercegovini na kojima se koriste optički skeneri i vrši izravna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine – Pilot projekt 2¹⁰⁴. Kako je proces bio definiran u smislu općih opisa, sljedeći korak je bio proširena procedura koja uključuje integraciju sa stvarnim ulaznim i izlaznim podacima, te vremenu izvršenja.
112. Tijekom procesa revizije uspoređivanja rezultata identificirani su slučajevi minimalnih (ispod 2 % na manjem broju biračkih mjesta)¹⁰⁵ odstupanja i, osim za Mostar i Novi Grad, analizirao ih je USAID SEI tim i prosljedio ovlaštenom timu SIP-a BiH na verifikaciju.
- Odstupanja su se desila iz nekoliko razloga:
- Ljudska pogreška tijekom ručnog brojanja, kod sabiranja i oduzimanja glasova.
 - Situacija kada su birači npr. križali liste na glasačkim listićima i ako je linija križanja prolazila kroz kvadratić skener je jednom ili više kandidata dao glas (u ovisnosti od dužine ili položaja linija križanja ili situacija kada su birači glasovali na način da nisu oznaku unijeli u kvadratić ispred naziva političkog subjekta ili imena kandidata, nego su na primjer zaokružili ili podvukli naziv političkog subjekta ili kandidata.

¹⁰⁴ https://www.izbori.ba/Documents/izbori_2024/09/P_1870-bos.pdf

¹⁰⁵ [Link za tabelu s detaljima elektronski izvršenog upoređivanja](#)

113. **Skeneri glasačkih listića nisu pokazali probleme s točnošću tijekom svih simulacija i aktivnosti.** Ipak, u nekim slučajevima gdje se namjera birača smatra važećom po zakonu, skeneri je nisu mogli prepoznati (npr. kao što je slučaj gdje su birači zaokružili ili podvukli naziv političkog subjekta ili kandidata).

Odstupanja i rješenja

114. Nije bilo slučajeva značajne razlike između elektroničkog i ručnog brojanja. Iako je veliki broj biračkih mjesta pokazao manje razlike po uspoređivanju rezultata, te razlike nisu bile značajne i povezane su s ljudskom pogreškom i djelovanjem, a ne tehničkim problemima sa skenerima. Kako elektronički rezultati podupiru točnost programskog izračunavanja i nepromjenjive dokaze koji se mogu validirati, oni mogu poslužiti kao pouzdan izvor za analizu.
115. U nastavku je dat pregled/sažetak biračkih mjesta s razlikama u bilo kojoj od tri kategorije: 1. ukupan broj glasačkih listića, 2. ukupan broj nevažećih glasačkih listića i 3. ukupan broj važećih glasačkih listića.

Tabela 11. Pregled biračkih mjesta gdje su se pojavile razlike između elektroničkog i ručnog brojanja po kategorijama

Lokacija	Više od 10 glasova	Manje od 9 glasova	Manje od 3 glasa	Bez razlike	Ukupno slučajeva
Mostar - Izborna jedinica 1 (Sjever)				1	1
Mostar - Izborna jedinica 2 (Stari grad)		2			2
Mostar - Izborna jedinica 3 (Jugoistok)			1		1
Mostar - Izborna jedinica 4 (Jug)	1				1
Mostar - Izborna jedinica 5 (Jugozapad)	3				3
Mostar - Izborna jedinica 6 (Zapad)				1	1
Novi Grad	2	5	4		11
Prijedor	1	7	10	7	25
Stolac	1	1	5	2	9
Tuzla	7	6	10	7	30
Visoko	1	6	1	3	11
Vogošća	6	14	15	13	48
UKUPNO	22	41	46	34	143

116. U svim slučajevima i nakon procesa uspoređivanja, rezultati dobiveni ručnim brojanjem su se smatrali zvaničnim, čak i u slučajevima da je bilo manjih odstupanja u poređenju s elektroničkim rezultatima.

Revizija rada/performansi sustava

Prijavljeni problemi tijekom izbornih aktivnosti

117. Dan prije izbora, 5. 10. 2024. godine, općinska/gradska izborna povjerenstva (OIP/GIP) su dostavila i instalirala skenere glasačkih listića na odgovarajućim lokacijama. Tijekom ovog dana urađena je dijagnostika komponenti skenera kako bi se utvrdilo da funkcioniraju.

118. Tijekom 5. 10. 2024. i na dan izbora 6. 10. 2024. godine, dobavljač opreme je pružao tehničku potporu operaterima na terenu.
119. U razdoblju 5. - 6. 10. 2024. godine, zaprimljeno je ukupno 14 zahtjeva vezanih za rad skenera glasačkih listića.

Neki od problema su:

- 4 prouzrokovana ljudskom pogreškom:
 - Članovi biračkog odbora stavili otisak štambilja na pogrešno mjesto (2 biračka mjesta – Visoko i Prijedor)
 - Dobavljač opreme konfigurirao skener za pogrešno biračko mjesto (1 biračko mjesto – Vogošća)
 - Članovi nisu zaključili glasovanje nakon testiranja opreme (1)
- 3 prouzrokovana oštećenim SD karticama, (Visoko i Vogošća)
- 3 prouzrokovana zaglavljivanjem glasačkog listića, (Tuzla)
- 1 skener se trebao očistiti, (Tuzla)
- 1 skener se nije mogao pokrenuti unatoč zamjeni SD kartice dva puta. Pretpostavka je da je utor za SD karticu u skeneru oštećen što je spriječilo pravilno očitavanje SD kartica (Vogošća).
- 2 zbog pogrešnog vremena i datuma. Moguće je da se u ovom slučaju olabavila CMOS baterija tijekom transporta skenera (Novi Grad i Vogošća).

Skeneri glasačkih listića

120. Od ukupno 14 prijavljenih problema i 145 raspoređenih skenera, samo jedan problem (oštećen utor za SD karticu) može se pripisati kvaru hardvera (stopa kvara od 0,68 %) gdje je bilo potrebno zamijeniti skener. U ovom slučaju, biračko mjesto u Tuzli s oštećenom SD karticom je prešlo na tradicionalno glasovanje. Predsjednik Gradskog izbornog povjerenstva (GIP) je odlučio da neće čekati na pričuvni skener, jer se stvara gužva, a nije bilo osoblja koje bi moglo otići po pričuvni skener. U ovakvim slučajevima dostupnost pričuvnih skenera postaje veoma bitna.
121. Pored naprijed navedenog slučaja, još jedan skener u Tuzli nije korišten i predsjednik GIP-a je odlučio prijeći na tradicionalni/ručni način glasovanja, jer skener nije prepoznavao glasačke listiće. Nakon analize je utvrđeno da je član biračkog odbora otisak štambilja stavljao na pogrešno mjesto, izvan prostora skeniranja, na dno stranice, što se podudara s oznakama vremena i sprječava skener da prepozna glasački listić. Samim tim, ovo je bio ljudski faktor, odnosno problem u obuci (jer je osoba stavljala štambilj na krivo mjesto), a ne kvar hardvera.

Sigurne digitalne (SD) kartice

122. Tijekom same izborne aktivnosti prijavljena su samo **tri slučaja neispravnosti SD kartica**, dva prije dana izbora i jedan na dan izbora, što od 145 raspoređenih uređaja predstavlja 2.06 % lokacija za elektroničko glasovanje.
123. Iako je uobičajeni rok trajanja SD kartice 10 godina, postoje faktori koji mogu umanjiti njene performanse i/ili izazvati privremene greške. Na dužinu i kvalitetu životnog roka uglavnom utječu različiti faktori kao što je kvaliteta, ciklus snimanja podataka (tipično 100k), okoliš (temperatura, vlažnost, prašina, itd.), te rukovanje. Iskustveno, većina oštećenja SD kartica je rezultat:
- Pogrešnog postavljanja SD kartica u portove i/ili njihovo pomjeranje zbog transporta uređaja.
 - Oštećenja jedne od SD memorijskih kartica, vjerojatno povezano sa statičkim elektricitetom, hardverskim kvarom, fluktuacijama struje i/ili okolišnim uvjetima.

Nijedna od SD kartica zamijenjenih u subotu, 5. 10. 2024. godine nije pretrpjela trajna oštećenja, jer su mogle ponovno da se očitaju i formatiraju. S obzirom na to, hipoteza o oštećenju podataka i pogrešnom postavljanju kartica predstavlja najvjerojatnije razloge za kvar.

Prvi korak kada dođe do kvara SD kartice je da se izvrši redovita zamjena kartice. Ovo se radi korištenjem prazne pričuvne SD kartice, koja je dio kompleta za nepredviđene situacije koji se distribuiraju na terenu. U nekim slučajevima, u ovisnosti od okolnosti i prikladnosti, može se izvršiti oporavak s punom master SD karticom. Ova procedura mora biti predmet odobrenja i mora je provesti ovlašteno osoblje. Tijekom pilot projekta, sve zamjene SD kartica je obavljalo tehničko osoblje dobavljača opreme (koji su, nažalost, bili stranci i na nedovoljno lokacija, te je potrebno ažurirati proceduru kako bi se pravovremeno mogle zamijeniti SD kartice), koje je koristilo postupak s punim master SD karticama koje su nosili sa sobom, kako ne bi potrošili redovite prazne SD kartice iz setova za nepredviđene situacije, uzimajući u obzir da glasački listići nisu bili ubačeni.¹⁰⁶ Dodatno, na izborni dan master SD kartice su dodijeljene lokalnim analitičarima/trenerima dobavljača, po jedna u svakoj pilot općini, u slučaju potrebe za zamjenom.

Ostalo

124. Dan prije izbora i na sam dan izbora prijavljeni su neki operativni problemi, ali u manjem opsegu. Neki od slučajeva su se odnosili na pogrešno korištenje skenera od strane operatera i birača ili okolišne uvjete (kao na primjer neomogućavanje glasovanja, glasački listići nisu umetnuti pravilno, papir se zaglavljivao). U nekim drugim slučajevima, kao što su greške sa SD karticama i neuspjeli pokušaji prijenosa podataka,

¹⁰⁶ Bitno je napomenuti da je oporavak s punom master SD karticom osjetljiv mehanizam za nepredviđene situacije, koje mora uraditi ne samo kvalificirano, nego i ovlašteno osoblje sukladno okolnostima. Jednom kada procjena okolnosti to dozvoli i kada je pribavljeno odgovarajuće ovlaštenje, ovaj postupak se lako može koristiti za oporavak i izradu nepokrenutog primjera takve konfiguracije lokacije.

redovita procedura za rješavanje ovih problema u različitim fazama je obuhvaćala ponovno pokretanje uređaja. Ovo je redovit mehanizam koji osigurava da hardver i softver budu prisiljeni na ponovno pokretanje, čime se smanjuje vjerojatnost pojave uporno nazočnih problema sa zagušenim procesima i/ili hardverom.

Korištenje krpice za čišćenje

125. Što se tiče uporabe krpica za čišćenje, očekuje se da neki uređaji mogu naići na probleme pri očitavanju jer leća skenera nije očišćena. Ove situacije se ne mogu 100 % kontrolirati, jer neki birači mogu koristiti različite olovke za označavanje koje se ne suše dovoljno brzo ili ostavljaju ostatke koji prljaju skener. Također, faktori iz okoline (prašnjava okolina, značajna izloženost vlazi) i drugi incidenti (ubacivanje zaprljanih glasačkih listića, zalijepljeni listići, prolivena tečnost, itd.) mogu dovesti do sličnih situacija. Čak i redovito habanje prilikom čega se umeće veliki broj glasačkih listića dovodi do zaprljanja/blokiranja leće skenera česticama papira, iako se ovo rijetko dešava i ovisi o vrsti papira, okolišnim uvjetima i broju obrađenih glasačkih listića.

Prekomjerno zagrijavanje

126. Iako su neka od općinskih i gradskih izbornih povjerenstava na konferenciji o naučenim lekcijama navela prekomjerno zagrijavanje u manjem broju skenera smještenih u istoj zgradi, tehničko osoblje za potporu nije zaprimilo takve prijave. Skeneri glasačkih listića su elektronička oprema koja je dizajnirana da kontinuirano radi tijekom dana izbora, tako da je prirodna pojava relativno visoke temperature na stražnjem dijelu opreme. Kada se koriste u mnogim različitim uvjetima u kojima su raspoređeni i testirani, ovi uređaji se mogu sigurno koristiti tijekom dužih razdoblja, te stalno skenirati tijekom vremena potrebnog za uobičajeni izborni dan.
127. Kao odgovor na potencijalni problem prekomjernog zagrijavanja, proveden je detaljan test. Ukupno 20 skenera glasačkih listića kontinuirano je radilo i skeniralo testne glasačke listiće od 30 inči pri najvećoj mogućoj brzini. Na kraju testa skenirano je 1.200 glasačkih listića tijekom 12 sati rada. Test je urađen u zatvorenom okruženju na 25 stupnjeva Celzijusa i uz vlažnost zraka od 50%. Niti u jednom slučaju nije došlo do pregrijavanja skenera, niti kvara na softveru/hardveru.
128. **Iako u testu nije bilo problema, zabilježeni su slučajevi pregrijavanja.** Međutim, prema prijavljenim incidentima nema dokaza o značajnim problemima zbog pregrijavanja, niti većem opsegu pojave ovih problema.

Vraćeni glasački listići

129. Skeneri glasačkih listića dizajnirani su s nizom tehničkih zahtjeva kako bi se osiguralo da se samo važeći glasački listići prihvate za brojanje. Na ovaj način se štiti precizno brojanje i iz istog razloga skener vraća svaki glasački listić za koji nije nedvosmisleno potvrđeno da je važeći.

130. Tijekom pilot projekta glasačima su vraćeni neki glasački listići kada skener nije mogao nedvosmisleno utvrditi da je listić važeći. Ovi su slučajevi detaljno analizirani kroz zapise (logs) skenera i rezultati analize su predstavljeni u nastavku.
131. Glavni zaključci iz analize zapisa su sljedeći: obuka o pravilnom načinu korištenja fascikle za zaštitu tajnosti glasovanja, posebice u slučaju dužih glasačkih listića koji su korišteni na pilot projektu, mora biti veća, a možda je potrebno razmisliti i o dužoj fascikli za zaštitu tajnosti glasovanja ili o nekoj varijaciji na istu. Kao što je to bio slučaj prilikom korištenja fascikle u drugim dijelovima svijeta, tako se i tijekom ovog pilot projekta fascikla pokazala adekvatnom za zaštitu privatnosti glasača, dok je istodobno osigurala pravilno ubacivanje glasačkog listića u skener od strane građana. Međutim, sami uvjeti ovog pilot projekta, posebice dužina glasačkog listića, predstavljali su izazov za neke glasače. Iako ovo nije iznenađujuće za pilot projekt, potrebna je dodatna prilagodba za budućnost.
132. Pregled i verifikacija zapisa skenera su pokazali da je tijekom izbornog dana bilo ukupno 94.665 pokušaja skeniranja glasačkog listića. Od ovog broja 14.020 (14,81 %) pokušaja identificirano je kao neuspješno iz sljedećih razloga: 8.430 (8,91 %) zbog nepravilnog ubacivanja glasačkog listića (fascikla); 4.588 (4,85 %) zbog nepravilnog poravnanja; 573 (0,61 %) zbog zaglavljivanja papira i 429 (0,45 %) pokušaja zbog toga što su glasački listići bili nevažeći.

Tabela 12. Pregled broja/procenta neuspješnog skeniranja glasačkih listića

Vrsta	Pojava	Procent
Nepravilno ubacivanje glasačkog listića (fascikl)	8,430	8,91 %
Nepravilno poravnanje	4,588	4,85 %
Zaglavljivanje papira	573	0,61 %
Nevažeći glasački listići	429	0,45 %

133. Iako zapis skenera daje detaljan pregled rada i performansi skenera tijekom izbornog dana, to nužno nije dovoljno da se, na primjer, napravi razlika između nepravilnog ubacivanja zbog toga što je i fascikla za zaštitu tajnosti stavljena u skener, ili nepravilnog ubacivanja zbog toga što glasač nije pustio glasački listić kada ga je skener pokušao skenirati. To je razlog zašto, u nekim slučajevima nije moguće dati nedvosmislen razlog zašto se nešto od ovoga desilo.
134. **Nepravilno ubacivanje glasačkog listića (fascikl za zaštitu tajnosti glasovanja)** – Kada god se glasački listić ubaci u skener, ili se otkrije neočekivano fizičko stanje, skener od glasača traži da proba ponovno ubaciti glasački listić (čitav postupak uobičajeno traje manje od 5 sekundi). S tim u vezi, tijekom pilot projekta je u zapisima navedeno da je 8.430 pokušaja ubacivanje glasačkog listića u skener (8,91 % svih pokušaja) moralo biti ponovljeno zbog:
- Ubacivanje glasačkog listića u skener zajedno s fasciklom za zaštitu tajnosti glasovanja.

- Glasači su tako čvrsto držali fascikl da skener nije mogao preuzeti glasački listić.

S obzirom na to, veoma je važno napomenuti da nigdje nije evidentirano da birač u konačnici nije mogao uspješno ponovno ubaciti glasački listić u skener i dati svoj glas nakon što je prvobitno glasački listić vraćen zbog nepravilnog ubacivanja. Procjenjuje se da je vraćanje glasačkih listića samo utjecalo na trajanje glasovanja, koje je produženo za nekoliko sekundi, u prosjeku. Ova situacija se dešavala i kada je glasač ubacio drugi glasački listić u skener, dok prvi još uvijek nije bio obrađen.

135. **Nepravilno poravnanje** – Nepravilno poravnanje se detektira kada god se glasački listić pravilno očita, ali je slika nekako iskrivljena, te postoji rizik da neće biti moguće nedvosmisleno utvrditi valjanost glasačkog listića.

Ovo se dešava kada se:

- Glasački listić „ukrivo“ skenira pod kutom, vjerojatno zbog nedostataka u tiskanju. Neki tiskarski nedostaci možda nisu očiti, ali ako postoje mogu utjecati na pravilno prepoznavanje skenirane slike. Neke od nepravilnosti koje možemo navesti su uske margine, iskrivljeni tisak, tisak nije centriran, glasački listići s mrljama, nepravilno rezanje, pogrešna veličina.
- Postoji manja opstrukcija u skeniranju koja u potpunosti zaustavi ili spriječi proces unosa.
- Pogrešno korištenje fascikla za zaštitu tajnosti glasovanja.

U ovim slučajevima nije moguće nedvosmisleno utvrditi da li je glasački listić važeći, a prema zahtjevima dizajna skener je programiran da odbije takav listić.

Tijekom pilot projekta ovo je primijećeno u zapisima za 4,85 % pokušaja ubacivanja (4.588 puta). U ovom slučaju ne postoji evidencija da birač u konačnici nije mogao dati svoj glas zbog ovoga.

136. **Zaglavljivanje papira** – U zapisima je evidentirano 573 slučaja zaglavljivanja papira, što je 0,61% svih pokušaja ubacivanja u glasačku kutiju prema uzetim zapisima. Međutim, ne postoji evidencija slučaja da glasači nisu mogli iskoristiti svoje pravo glasa niti da njihov glas nije prebrojan. Uzrok zaglavljivanja papira u skeneru je velika količina papira u glasačkoj kutiji koja sprječava da novi glasački listići slobodno upadnu u kutiju. Iako se ovo ne može u potpunosti potvrditi iz zapisa (logs), dužina glasačkih listića je i prema iskustvu projektnog tima razlog prenatrpanosti glasačke kutije na dan izbora, ali i tijekom testova koji su provedeni prije izbora. Zbog toga se vjeruje da je ovo glavni razlog za ovu pojavu.

137. **Nevažeći glasački listići** – Ova situacija se može desiti kada skener ne može očitati QR kod glasačkog listića. To se javlja u slučajevima kada je QR kod oštećen, loše otiskan, iskrivljen ili ako se u njegovoj blizini stavi otisak štambilja ili neka oznaka, što ga činim nečitljivim. Preporuka u ovakvim slučajevima je da se glasački listić ponovno skenira ili zamjeni za listićem koji je pravilno tiskan kako bi se proces završio. Neki od uzroka su bili i radni uvjeti leće skenera, ali ovo bi utjecalo na čitanje svih vrsta glasačkih listića. Kada je leća prljava, zbog stalnog korištenja; korištenja različite vrste olovke, nazočnosti stranih tvari na glasačkom listiću (ljepilo, selotejp, blato, itd.) uređaj najvjerojatnije neće moći prepoznati sigurnosne elemente i elemente za identifikaciju na

glasačkom listiću i automatski će ga odbaciti. Na ovaj način izbjegava bilo kakvo krivo tumačenje podataka/nepravilnu obradu podataka.

Još jedan od mogućih razloga je stavljanje otiska štambilja ili oznake preblizu oznakama za vrijeme na glasačkom listiću, što dovodi do toga da skener pogrešno očita ili odbije glasački listić. **Tijekom pilota utvrđeno je 429 (0,45 %) pokušaja ubacivanja glasačkih listića u skener koji su na kraju odbačeni jer su bili nevažeći.**

Osoblje angažirano na pilot projektu

138. Za potrebe rada na biračkim mjestima i provedbe pilot projekta 2, Središnje izborno povjerenstvo BiH je raspisalo **Javni poziv za izbor glavnih operatera i operatera za provedbu “Pilot projekata – za Lokalne izbore 2024. godine”**¹⁰⁷. Dana 27. 9. 2024. godine SIP BiH je donio Odluku o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provedbe pilot projekata.¹⁰⁸ Za Pilot projekt 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića imenovano je 11 glavnih operatera i 145 operatera.
139. Operateri su bili zaduženi za instalaciju, provjeru, rada na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za povrat dok je glavni operater koordinirao rad operatera na razini osnovne izborne jedinice, te sudjelovao u rješavanju kompleksnih tehničkih problema u radu izbornih tehnologija na biračkom mjestu. Izbor, imenovanje i plaćanje operatera je izvršeno od strane Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
140. Trening operatera je održan prema sljedećem rasporedu: 27. 9. 2024. godine (Prijedor); 30. 9. (Novi Grad, Stolac, Mostar), 2. 10. (Tuzla, Visoko) i 3. 10. 2024. godine (Vogošća).
141. Također, predstavnici dobavljača opreme su 12. 9. 2024. godine održali obuku za 5 operatera SIP BiH koji su bili zaduženi za proces uspoređivanja elektroničkih i ručnih rezultata, kako bi se osposobili za rad na radnim stanicama.
142. Treninzi izbornih povjerenstava osnovnih izbornih jedinica Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar su održani u razdoblju od 16. - 19. 9. 2024. godine, a trening predsjednika i zamjenika predsjednika biračkih odbora: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar u razdoblju od 26. 9. - 2. 10. 2024. godine.
143. Nadalje, tehničku potporu izbornim povjerenstvima i biračkim odborima pružali su izravno članovi tima USAID SEI koje je proveo Democracy International u partnerstvu s dobavljačem, u sklopu projekta, što je uključivalo četiri međunarodna stručnjaka za skenere, četiri lokalna trenera/tehnička stručnjaka i petočlani stručni i tehnički tim izbornih stručnjaka USAID SEI projekta, koji su bili raspoređeni po svih sedam općina i pružili stručnu i tehničku potporu s obukom, tehnologijom (zamjenom SD kartica, skenera, itd.) posebice na dan održavanja Lokalnih izbora.

¹⁰⁷ https://www.izbori.ba/Documents/2024/08/javni_poziv_operateri_p_2024-bos.pdf?v=1

¹⁰⁸ 71. sjednica od 27. 9. 2024. godine, broj akta: 06-1-07-2323-1/24 od 7. 9. 2024. godine

Konferencija „Optički skeneri s izravnom transmisijom rezultata – Iskustva i lekcije s Lokalnih izbora u BiH“

144. Od 18. – 19. studenog 2024. godine na Jahorini u organizaciji USAID SEI, održana je dvodnevna konferencija s predstavnicima izbornih povjerenstava iz sedam pilot gradova/općina i sudjelovanje Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Ovaj susret omogućio je predstavnicima povjerenstava da izravno podijele svoja iskustva u pripremi i implementaciji izbora uz korištenje skenera, iznoseći pozitivne aspekte, odnosno ono što je funkcioniralo, te izazove na koje su naišli tijekom provedbe, kao i prijedloge i potencijalna rješenja za naredne izbore.
145. Svih sedam izbornih povjerenstava su prezentirala uspješne prakse u primjeni skenera kao i ključne probleme, uključujući povratne informacije birača, te su predložena rješenja koja bi mogla poboljšati izborni proces.
146. Među pozitivnim aspektima, svih sedam izbornih povjerenstava je navelo suradnju na provedbi pilota s USAID SEI projektom, dobavljačem opreme i SIP-om BiH, kao i potporu političkih subjekata i birača ukazujući na entuzijazam u vezi novih tehnologija i izbornih iskustava, materijala poput priručnika i pravilnika, te općenito uspješnog izbornog dana, kada, bez obzira na nekoliko poteškoća, nije bilo većih problema s novim tehnologijama.
147. Među najvećim izazovima, povjerenstva navode kratke rokove za pripremu pilot projekta, nepravovremeno imenovanje predsjednika i operatera, kratko vrijeme za obuku, logistiku, tajnost glasovanja i zaštitne fascikle, te nekoliko tehničkih problema sa skenerima, koji su izazvali zabrinutost i manje redove na nekim biračkim mjestima dok nisu riješeni.
148. Od preporuka, osim više vremena za organizaciju izbora, obuku, transport kao i ostale aspekte pripreme izbora, povjerenstva preporučuju proširenje korištenja skenera, ažuriranje tehnologije, povećanje kapaciteta tj. broja skenera kao i ljudskih resursa koji su potrebni na svim razinama.

Konferencija „Optički skeneri s izravnom transmisijom rezultata – Iskustva i lekcije s Lokalnih izbora u BiH“

Ankete

Ankete za članove općinskih/gradskih izbornih povjerenstava, predsjednike biračkih odbora i operatere

149. Po okončanju provedbe Pilot projekta 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića, SIP BIH je proveo ankete za izbornu administraciju (članove OIP/GIP Vogošća, Visoko, Tuzla, Mostar, Stolac, Prijedor, Novi Grad, predsjednici biračkih odbora¹⁰⁹, operateri na uređaju optički skener i birače koji su glasovali na biračkim mjestima gdje se provodio ovaj pilot projekt.
150. Cilj provedbe ankete je bio prikupljanje informacija o iskustvu korisnika, izazovima s kojima su se susreli tijekom izbornog procesa, te zadovoljstvu ispitanika cjelokupnim procesom.
151. Na anketna pitanja je odgovorilo 26 članova OIP-a/GIP-a, 21 predsjednik biračkog odbora, 71 operater i 38 birača.
152. Anketu za operatere je popunio 71 operater, od čega je 7 osoba bilo angažirano u Mostaru, 6 u Novom Gradu (Republika Srpska), 19 u Prijedoru, 7 u Stocu, 16 u Tuzli i 8 u Vogošći.

Rezime odgovora je prikazan u tabeli u nastavku.

¹⁰⁹ Umjesto pojedinih predsjednika anketu su popunili zamjenici predsjednika biračkog odbora, ali su odgovori svrstani u kategoriju „Predsjednik biračkog odbora“

Tabela 13. Rezime odgovora na anketna pitanja

Pitanje:	Članovi OIP-a i predsjednici biračkog odbora	Operateri
P2/3 Uređaj za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića je jednostavan za uporabu i olakšao mi je posao	Od 76 anketiranih, 61 osoba ili 81 % se u potpunosti slaže ili slaže da je skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića jednostavno za uporabu i olakšalo im je posao , neutralno je 10 osoba ili 13 % ispitanika	86 % (ili 61) operatera je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu , 10 % (ili 7) operatera je neutralno, 4 % operatera se u potpunosti ne slaže ili ne slaže
P2/4 Uređaj za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića ubrzava proces u odnosu na tradicionalni sustav prebrojavanja glasačkih listića	Pozitivno je odgovorilo 66 osoba ili 87% ispitanika koji se slažu ili u potpunosti slažu , neutralne su 2 osobe ili 3 %, dok se ne slaže ili nikako ne slaže 8 osoba ili 10 % ispitanika	Pozitivno je odgovorilo 57 operatera (ili 80 %) koji se slažu ili u potpunosti slažu , neutralno je 9 operatera ili 6 %, dok se nikako ne slaže ili ne slaže 13 operatera ili 7 %
P2/5 Transmisija rezultata je jednostavna za uporabu i olakšala mi je posao	Od 76 ispitanika 57 osoba (ili 75 %) je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da im je transmisija rezultata jednostavna za uporabu i da im je olakšala posao , 9 % ispitanika (7 osoba) je neutralno, 12 osoba ili 16 % se ne slaže ili nikako ne slaže	Od 71 ispitanika 60 operatera ili 85 % je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da je transmisija rezultata jednostavna za uporabu i da im je olakšala posao , 8 % ispitanika (6 osoba) je neutralno, 5 operatera (ili 7 %) se ne slaže
Obuka za operatere /OIP-e/ predsjednike biračkih odbora kako upravljati uređajem je bila optimalna/odgovarajuća	74 % ispitanika ili 57 osoba je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da je obuka bila optimalna/zadovoljavajuća, dok je 14 % ispitanika (10 osoba) neutralno, 11 % (8 osoba) se ne slaže, dok je 1 % odgovora ostalo nepopunjeno	89 % ispitanika ili 63 operatera je odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da je obuka bila optimalna/zadovoljavajuća, dok je 10 % ispitanika (7 operatera) neutralno, 1 % (1 osoba) se ne slaže
P2/7 Uređaji za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića birača čine izborni proces transparentnijim	86 % sudionika (65 ispitanika) odgovorilo je da se u potpunosti slažu ili slažu da uređaj za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića čine izborni proces transparentnijim , 7 % sudionika (6 osoba) je neutralno, dok se 4 % ispitanika (3 osobe) ne slažu, te su dva odgovora ostala nepopunjena što čini 3 %	87 % operatera (62 ispitanika) odgovorilo da se u potpunosti slažu ili slažu da uređaji za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića čine izborni proces transparentnijim , s tim da je 13 % operatera (osoba) neutralno
P2/8 U budućim izborima prednost dajem uporabi uređaja za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića u odnosu na tradicionalno prebrojavanje glasačkih listića	76 % ispitanika (58 osoba) je odgovorilo da se slažu ili u potpunosti slažu , 17 % ispitanika (13 osoba) je neutralno, dok se 7 % ispitanika (5 osoba) nikako ne slaže s upitom	90 % operatera (64 osobe) je odgovorilo da se slažu ili u potpunosti slažu , 7% operatera (5 osoba) je neutralno, dok se 2 % ispitanika ne slažu s upitom, te je 1 pitanje ostalo nepopunjeno

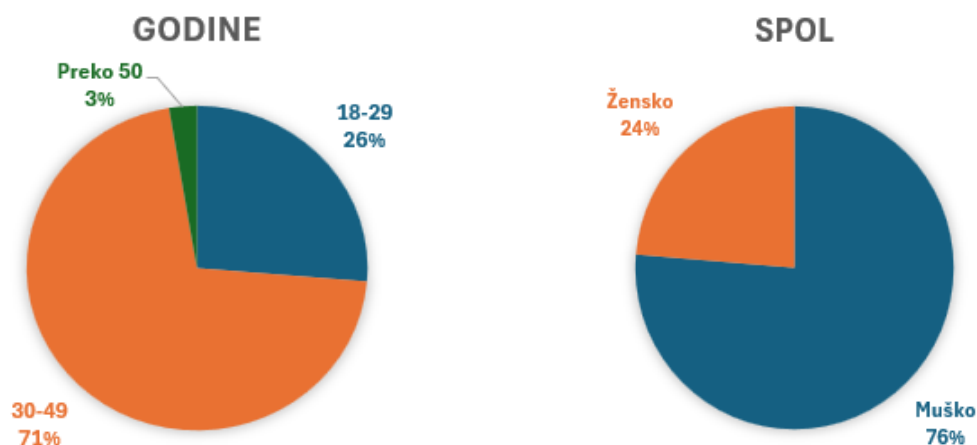
Pitanje:	Članovi OIP-a i predsjednici biračkog odbora	Operateri
P2/9 Moje cjelokupno iskustvo korištenja uređaja za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića je zadovoljavajuće	63 ispitanika ili 83 % se u potpunosti slažu ili slažu da im je cjelokupno iskustvo korištenja za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića bilo zadovoljavajuće , 9 osoba (12 %) je neutralno u odgovoru, 4 osobe (5 %) se ne slažu da im je iskustvo korištenja uređaja bilo zadovoljavajuće.	62 ispitanika ili 88 % se u potpunosti slažu ili slažu da im je cjelokupno iskustvo korištenja za skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića bilo zadovoljavajuće , 7 osoba (10 %) je neutralno u odgovoru, 1 osoba (1 %) se ne slaže da je iskustvo korištenja uređaja bilo zadovoljavajuće
P2/10 Navedite kako je prošlo otvaranje biračkog mjesta, jeste li imali problema, druga zapažanja	19.74 % predstavnika OIP-a je odgovorilo da je sve proteklo bez problema ili bez većih problema, dok je isto navelo 43.42 % predsjednika biračkih odbora, 6.58 % odgovora je ostalo nepopunjeno, po 1.32% je navelo da je sve proteklo sukladno zakonu i u najboljem redu, dok po 1.32 % odgovora ukazuju da je bilo grešaka u štambiljanju, zaboravljeni su koraci pri radu ili je bilo nedovoljno znanje predsjednika biračkih odbora, uočena su kašnjenja na biračkom mjestu, od čega je jedno kasnilo zbog skenera, na dan uoči izbora izvješće iz skenera se nije moglo tiskati, kasnilo se s otvaranjem biračkog mjesta zbog izvješća, problemi s ubacivanjem listića istodobno, kao i uspješna transmisija rezultata iz petog pokušaja, navedeno je da je dobiveno više pečata nego što je potrebno.	Od 71 ispitanika, 76 % operatera je navelo da je sve teklo bez problema ili da nije bilo problema, 15 % ispitanika da je sve proteklo u najboljem redu tj. odlično, dok je preostalih po 1 % ispitanika navelo da su imali par intervencija, da je na jednom skeneru bilo postavljeno pogrešno vrijeme na displeju, da je jedno biračko mjesto kasnilo s otvaranjem i da je zamijenjen jedan skener, da su SD kartice koje nisu radile zamijenjene drugim, te da je jedno biračko mjesto kasnilo s otvaranjem zbog skenera koji je odmah printao izvješće. Također, 2 % ispitanika smatra da je jedan skener nedovoljan za jedno biračko mjesto.
P2/11 Navedite jeste li imali problema u korištenju uređaja i kojih (opišite)	14.48 % predstavnika OIP-a je odgovorilo da je sve proteklo bez problema ili bez većih problema, a istovjetan odgovor je dalo i 30.27 % predsjednika biračkih odbora, 6.58 % je nepopunjenih odgovora, po 1.32 % ispitanika je navelo da je bilo problema s dijagnostikom, a koji su uklonjeni, s transmisijom, povremeni	42.25 % operatera je navelo da nisu imali problema, 2.82 % su naveli da nisu imali problem osim s transmisijom rezultata, 2.82 % je navelo da nisu imali problema osim što je skener vraćao ponekad listić, 2.82 % operatera je navelo da skener nije prihvatao listić za načelnika, po 1.41 % operatera su naveli da su imali bezuspješan

Pitanje:	Članovi OIP-a i predsjednici biračkog odbora	Operateri
	zastoj skenera i vraćanje listića za načelnika, problemi sa skenerima, neprihvatanje listića što je uzrokovalo zatvaranje biračkog mjesta na 30 min, skener je prestajao s radom zbog pregrijavanja, uređaj je zablokirao nekoliko puta, ali je problem uklonjen, usporeno procesiranje, višestruko ponavljanje prijenosa podataka u glavni server, zaglavljivanje listića, korištenje fascikli, gužve zbog sporijeg glasovanja, zamjena SD kartica, zamrzavanje slike na skeneru (problem otklonili operateri i nastavljen je rad) itd.	proces transmisije rezultata, birači starije životne dobi su imali problema s korištenjem skenera, fascikli čine proces kompleksnim, glasači su pokušali skenirati listić zajedno s fasciklom, glasački listići su zapinjali u uređaju, stvorene su gužve zbog sporosti skenera, zaglavljen listić zbog pogrešnog ubacivanja, loša pokrivenost signala mobilnog operatera, navedeni su manji problemi s akumulatorom, čišćenjem skenera i transmisijom rezultata, zaglavljivanje papira zbog pune glasačke kutije (ali je problem otklonjen), problem prilikom slanja rezultata (4G modem se nije mogao povezati na mrežu), problem u rukovanju s fasciklima, problemi s USB-om (ali riješeno), relativno sporo obrađivanje listića u skeneru, zabilježena je i pojava da je skener odbijao veliki listić sat vremena zbog čega je nastavljeno glasovanje na tradicionalan način, skener nije prihvatao listiće koji su imali pečat na pogrešnom mjestu, sve poteškoće su uspješno otklonjene itd.
P2/12 Navedite kako je prošao izborni proces na izborni dan	21.06 % predstavnika OIP-a je navelo da je izborni proces protekao bez problema ili bez većih problema ili uobičajeno i zadovoljavajuće, a 48.70 % predsjednika biračkih odbora je navelo da je sve proteklo u najboljem redu, sukladno procedurama ili uredno ili bez problema ili većih problema, po 1.32 % odgovora se odnosilo na poteškoće s transmisijom, kašnjenje i zastoj u radu, probleme sa skenerom, odustajanje birača zbog gužvi na biračkom mjestu, nastanak gužvi jer birači nisu znali koristiti uređaj, birači su negodovali zbog gužvi, problemi s ubacivanjem	52.12 % operatera je navelo da je izborni proces prošao bez problema ili bez većih problema ili odlično, dok je 30.99 % operatera navelo da je sve proteklo u najboljem redu, 1.41 % operatera je navelo da su iznesene pohvale od strane međunarodnih organizacija, po 1.41 % operatera je navelo da se glasovanje nastavilo na tradicionalan način, nepraktičnost fascikli što usporava glasovanje i ugrožava tajnost glasovanja, problem s markerima prilikom označavanja (preslikavanje), te je privatnost ponekad bila narušena, proces je usporen, ali je sve proteklo bez problema itd.

Pitanje:	Članovi OIP-a i predsjednici biračkog odbora	Operateri
	oba listića istodobno, biračima starije životne dobi je potrebna pomoć pri uporabi skenera, dok je naveden i odgovor da je privatnost pri ubacivanju listića u skener narušena u odnosu na klasičnu kutiju itd.	
P2/13 Navedite ostale komentare o korištenju izbornih tehnologija na izborni dan	3.95 % ispitanika je iskazalo zadovoljstvo bez dodatnih prijedloga, dok 11.88 % ispitanika iskazuje zadovoljstvo uz prijedloge za bolji mehanizam povlačenja listića i bržu obradu, za bolju obuku biračkih odbora, više povesti računa o promatračima, je iskazano zadovoljstvo uz napomenu da je glasovanje sporije u odnosu na tradicionalni način, da je biračima starije životne dobi neophodna pomoć pri glasovanju, 9,24 % ispitanika je dalo prijedlog, a je potrebno poboljšati autentifikaciju birača, da se uvedu uređaji na svim biračkim mjestima, da se ukine ručno brojanje, uvede veći broj skenera i izravna transmisija rezultata, da se skener unaprijedi na način da bolje prepozna nevažeći listić, da se osigura dodatna obuka stanovništva i brži proces verifikacije, da se osigura dodatna obuka za stariju populaciju, da se osmisli drugačiji način ubacivanja listića koji ne uključuje fascikle, po 1.32 % ispitanika su rekli da je skener lagan za uporabu/transmisija je spora, da je solidna primjena novih tehnologija, da su nove tehnologije odlične, kao i da je spora obrada glasačkih listića, da postoje nedostaci u prepoznavanju svih anomalija na listiću, da je uočeno nesnalaženje sa skenerom kod nekih birača, te su iznesene žalbe u vezi anonimnosti itd.	29.58 % operatera nema komentara, 18.31 % je iskazalo zadovoljstvo, 2.85 % je navelo da je biračima starije životne dobi teže ubaciti listić u skener, po 1.41 % operatera je navelo da je sve proteklo bez problema, potreba edukacije birača o korištenju novih tehnologija, glasovanje je sporije putem skenera, predloženo je korištenje više uređaja na biračkim mjestima radi bržeg glasovanja, predložena je bolja obuka biračkih odbora, navedeno je da su markeri bili vidljivi i na drugoj strani glasačkog listića, te da tehnologija nije adekvatna za osobe s poteškoćama, izneseno je mišljenje da se može više uraditi po pitanju identifikacije birača, ukazano je na narušenost tajnosti prilikom glasovanja, na neadekvatno rukovanje fasciklima, na pogrešno ubacivanje i vraćanje listića iz skenera, predložena je obuka/edukacija birača općenito ili putem videa, kao i putem plakata, predložena je promjena veličine listića i prestanak uporabe fascikli, navedeno je da tehnologija čini izbore transparentnijim, ali je glasovanje sporije i kompliciranije, itd.

Anketa za birače

153. U razdoblju od 14. 11. 2024. godine do 20. 12. 2024. godine, SIP BiH je proveo online anketu za birače.
154. Ukupno 38 birača je popunilo upitnik od čega 76 % muškaraca i 24 % žena. Prema starosti 26 % ispitanika su starosti od 18-29 godina; 71 % od 30-49 godina i 3 % ispitanika imaju više od 50 godina.

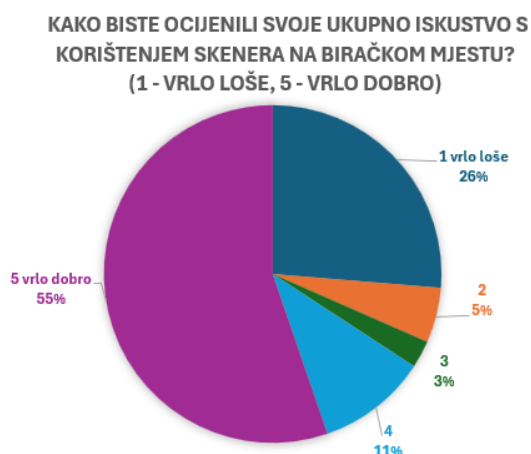

Slika 28. Dobna i spolna struktura birača koji su popunili anketu

U nastavku je dat prikaz odgovora ispitanika.

Kako biste ocijenili svoje ukupno iskustvo s korištenjem skenera na biračkom mjestu?

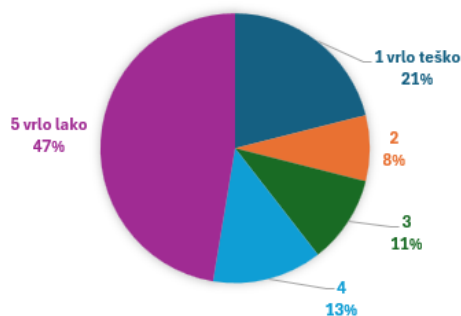
55 % birača (ili 21 osoba) odgovorilo je da su imali vrlo dobro iskustvo s korištenjem skenera, dok je 26 % birača ili 10 osoba odgovorilo da su imali vrlo loše iskustvo s korištenjem skenera

Koliko je bilo lako koristiti skener?

47 % birača ili 18 osoba je odgovorilo da su vrlo lako koristili skener, dok je 21 % birača ili 8 osoba navelo da im je bilo vrlo teško koristiti skener

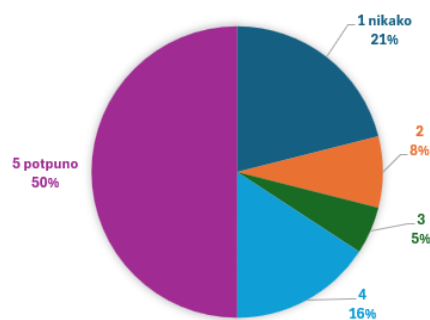
KOLIKO JE BILO LAKO KORISTITI SKENER (1- VRLO TEŠKO, 5- VRLO LAKO)

Jesu li vam upute o korištenju skenera bile jasne i razumljive?

50 % birača ili 19 osoba je odgovorilo da su im upute bile potpuno jasne, dok je 21 % birača ili 8 osoba odgovorilo da im upute nisu bile nikako jasne.

JESU LI VAM UPUTE O KORIŠTENJU SKENERA BILE JASNE I RAZUMLJIVE? (1 - NIKAKO, 5 - POTPUNO)

Jeste li primijetili razliku u načinu popunjavanja glasačkog listića?

55 % birača (ili 21 osoba) je odgovorilo da su primijetili razliku, dok je 45 % birača ili 17 osoba navelo da nisu primijetili razliku u načinu popunjavanja glasačkog listića

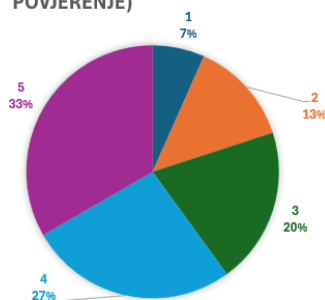
DA LI STE PRIMIJETILI RAZLIKU U NAČINU POPUNJAVANJA GLASAČKOG LISTIĆA (NPR. SJENČENJE KVADRATIĆA UMJESTO OZNAČAVANJA X)

Koliko ste imali povjerenja u skener da će ispravno zabilježiti vaš glas?

33 % birača ili 20 osoba je odgovorilo da je imalo potpuno povjerenje, dok je 7 % birača ili 8 osoba odgovorilo da je imalo vrlo malo povjerenja.

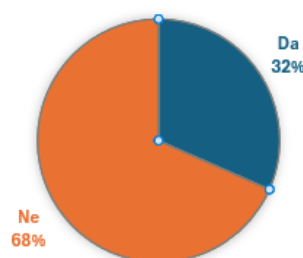
KOLIKO STE IMALI POVJERENJA U SKENER DA ĆE ISPRAVNO ZABILJEŽITI VAŠ GLAS? (1 - VRLO MALO POVJERENJA, 5 - POTPUNO POVJERENJE)

Jeste li imali bilo kakvih problema prilikom korištenja skenera?

68 % birača ili 26 osoba odgovorilo je da nije imalo problema, dok je 32 % birača (ili 12 osoba) odgovorilo da su imali problema prilikom korištenja skenera.

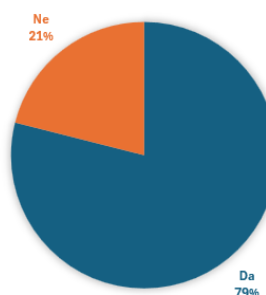
DA LI STE IMALI BILO KAKVIH PROBLEMA PRILIKOM KORIŠTENJA SKENERA

Planirate li glasovati na Općim izborima 2026. godine?

79 % birača ili 30 osoba je odgovorilo da planira glasovati na Općim izborima 2026. godine, dok je 21 % birača ili 8 osoba odgovorilo negativno.

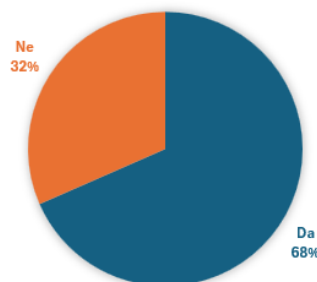
DA LI PLANIRATE GLASATI NA OPĆIM IZBORIMA 2026. GODINE

Da li biste bili voljni ponovno koristiti skener?

68 % birača (ili 26 osoba) je odgovorilo s DA, dok je 32 % birača (ili 12 osoba) odgovorilo da nisu voljni ponovno koristiti skener.

DA LI BISTE BILI VOLJNI PONOVO KORISTITI SKENER

Ukupno potrošeni proračun

155. Vrijednost nabavljene i donirane opreme (optičkih skenera) je 500.000 USD, a prema podacima USAID projekta „Potpora izbornom integritetu“ (SEI) za realizaciju svih aktivnosti pilot projekta uključujući stručnu potporu za organizaciju izbora putem skenera, te identificiranje dobavljača, nabavu opreme i prateće opreme, razvoj softvera i obuku izborne administracije, USAID SEI tim od petoro ljudi, te tehničkog partnera za razdoblje od četiri mjeseca, osigurano je cca 1 milijun USD.

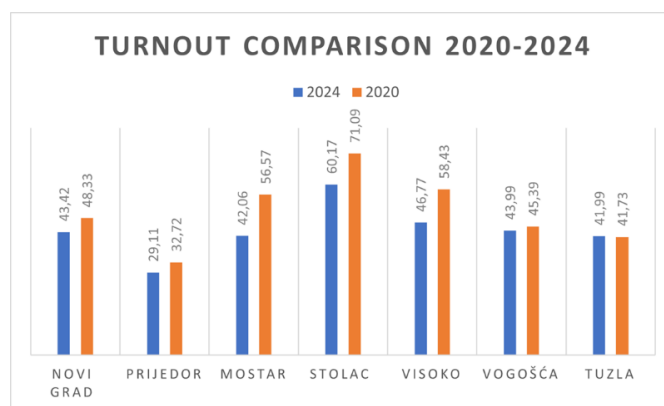
5. Izazovi i naučene lekcije

Glavne lekcije – pozitivni aspekti

156. Na temelju analize prikupljenih podataka i izvršene revizije moguće je konstatirati sljedeće:
- **Pouzdana tehnologija/funkcionalnost optičkih skenera:** Od 145 optičkih skenera, 143 (98 %) su funkcionirala, što je omogućilo neometan izborni proces. Samo dva skenera nisu bila korištena na dan izbora (jedan zbog tehničkog problema, a drugi zbog pogrešno štampiljanih glasačkih listića). Nadalje, tri skenera su zahtijevala tehničku potporu na licu mjesta zbog zamjene memorije. Dostupnost iskusne tehničke potpore i dodatne tehničke opreme minimalizirali su kašnjenja u glasovanju, međutim, pričuvene kartice s memorijom trebaju biti dostupne na biračkim mjestima za buduće izbore.
 - **Optimalno vrijeme skeniranja:** Proces glasovanja korištenjem optičkih skenera trajao je između 44,9 sekundi (prema podacima Koalicije Pod Lupom) i 40 sekundi (SEI/Smartmatic testiranje), uključujući najveći glasački listić (u Tuzli i Prijedoru). To je bilo dovoljno da dva glasačka listića ne uzrokuju kašnjenja, ali treba obratiti pažnju na izbore na kojima će se koristiti četiri glasačka listića za četiri razine vlasti.
 - **Brzo i točno brojanje i prijenos rezultata:** Ukupno 98 % rezultata je elektronički preneseno, dok je preostalih 2 % preneseno fizički zbog opterećenja sigurne internet mreže u minutama nakon glasovanja. Za razliku od rezultata koji su ručno brojani, te koji su ažurirani u danima nakon izbora, elektronički rezultati nisu mijenjani i bili su kontinuirano dostupni javnosti na internet stranici SIP BiH.
 - **Pravovremeno otvaranje i zatvaranje biračkih mjesta:** Biračka mjesta otvorena su i zatvorena na vrijeme na većini lokacija (prema međunarodnim i domaćim promatračima), što ukazuje na jednostavnost korištenja tehnologije. Manja kašnjenja često nisu bila povezana s tehničkim problemima sa skenerima, već sa standardnim procedurama koje provode članovi biračkih odbora prilikom otvaranja biračkog mjesta. Iako su neki mediji prenijeli informacije o čekanju i redovima za glasovanje, bitno je podsjetiti da su redovi od najviše 20-ak ljudi u određenim razdobljima normalna i očekivana realnost izbora. Manja čekanja su, također, očekivana na dan izbora i ne predstavljaju problem ako nisu konstantna tijekom dana, te ako se biračka

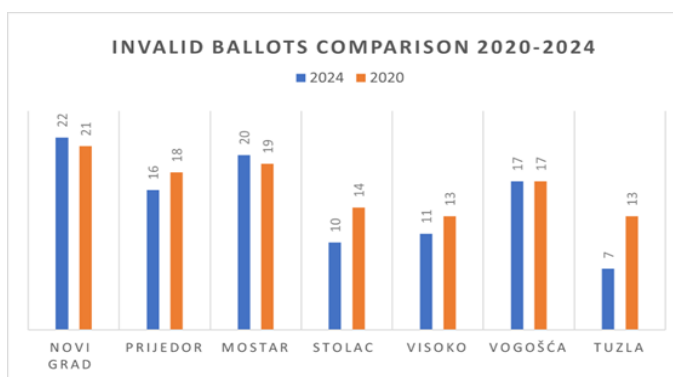
mjesta zatvore na vrijeme. Pravovremeno zatvaranje biračkih mjesta u svim, osim tri biračka mjesta, još je jedna indikacija da su skeneri ispravno radili, te da nije bilo pretjeranih gužvi.

- **Stabilan odaziv birača:** Odaziv birača blago je pao zbog broja ljudi koji su glasovali u odnosu na broj na biračkom popisu. Međutim, s obzirom na neuobičajeno velik broj registriranih osoba na biračkom popisu u odnosu na stanovništvo i stvarni broj onih koji su glasovali na Lokalnim izborima 2020. i 2024. godine, ostao je stabilan. Uspoređujući Lokalne izbore 2020. godine ukupan broj registriranih birača bio je 3.384.244, dok je tijekom 2024. godine porastao na 3.400.204, što ukazuje na stabilan odaziv na lokalne izbore. Većina pilot općina zabilježila je pad odaziva, najviše Mostar, dok je Tuzla zabilježila blagi porast odaziva.

Slika 29. Usporedba odaziva birača za pilot općine za Lokalne izbore 2020. i 2024. godine

- **Manje nevažećih listića:** Skeneri su pomogli u smanjenju broja nevažećih listića na temelju usporedbe Lokalnih izbora 2020. i 2024. godine u kojoj je većina pilot općina zabilježila smanjenje broja nevažećih listića. Dok ukupni trend pokazuje smanjenje nevažećih glasačkih listića u većini općina, Tuzla je zabilježila najveće smanjenje s 13 na 7 nevažećih glasačkih listića, dok je Stolac smanjio broj nevažećih glasačkih listića s 14 na 10. Visoko i Prijedor su zabilježili manja smanjenja s 13 na 11 i s 18 na 16 glasačkih listića.

Slika 30. Usporedba nevažećih glasačkih listića u pilot općinama – Lokalni izbori 2020. i 2024. godine

Glavne lekcije: Izazovi 2024. godine

- **Vrijeme pripreme pilota:** Vrijeme za nabavu i konfiguriranje skenera za glasovanje bilo je prekratko za pravilnu provedbu pilot aktivnosti, kao i završavanje potrebnih priprema (razvijanje podzakonskih akata, priručnika, kao i obuka izborne administracije).
- **Obuka birača i obuka članova biračkih odbora:** Unatoč višestrukim simulacijama glasovanja i izravnoj obuci koju je organizirao USAID SEI, kako su napomenuli i promatrači ODIHR-a i članovi izbornih povjerenstava, potrebni su kontinuirani napor u obrazovanju birača i temeljitoj obuci članova biračkih odbora, kako bi se poboljšalo korištenje tehnologije.
- **Institucionalni kapacitet:** SIP je poduzeo izuzetne napore kako bi organizirao izbore na 5.817 biračkih mjesta, a provedba četiri pilota istodobno, opteretila je njegov već ograničen kapacitet. Ključni izazov za naredne izbore bit će uspostava potrebnog unutarnjeg kapaciteta, posebice za obuku, IT kapacitete i infrastrukturu.
- **Tajnost glasovanja:** Veliki glasački listići morali su biti tiskani s obje strane kako bi se obuhvatile otvorene liste i brojni kandidati. To je zahtijevalo da glasački listići budu stavljeni u zaštitne fascikle zbog tajnosti glasovanja, što je uzrokovalo probleme jer su birači imali poteškoća u njihovom korištenju, dok je skener vraćao neke od listića i po više puta. Potrebna je odgovarajuća obuka birača o korištenju zaštitnih fascikli, bolja obuka i instrukcije za operatere, kao i potencijalno korištenje zaslona oko kutije za glasovanje za naredne izbore, koji će dodatno štititi tajnost.
- **Dizajn glasačkih listića:** Zbog velikih dimenzija glasačkog listića skeneri su vraćali određene listiće po nekoliko puta, da bi ih nakon više pokušaja prihvatili. To je produžilo vrijeme glasovanja i predstavljalo rizik da osoba koja je stajala blizu kutije za glasovanje vidi izbor birača. Potrebne su značajne prilagodbe dizajna glasačkog listića za izbore koji uključuju četiri glasačka listića.
- **Elektronički i ručni rezultati izbora:** Elektronički i ručni rezultati prikazani su po biračkim mjestima na web stranici SIP-a, ali u posebnim potkategorijama. Digitalna usporedba elektroničkih i ručnih rezultata, (kako bi se uočile bilo kakve razlike veće od 2 %) pokazala je male razlike između dva skupa rezultata, koje nisu prelazile 2 %, potvrđujući da potpuno ručno brojanje nije potrebno za naredne izbore.
- **Izborne prevare:** Iako skeneri sprječavaju manipulaciju rezultatima nakon što se listići ubace u skener, a potom i glasačku kutiju, promatrači su zabilježili slučajeve glasovanja u ime birača. Kako bi se to spriječilo u budućnosti, biometrijska tehnologija može se povezati s tehnologijom skeniranja/brojanja glasačkih listića, tako da se koriste listići samo birača čiji su biometrijski podaci prepoznati, čime bi se dalje smanjile prevare.

PRILOG
Lokacije biračkih mjesta na kojima je proveden pilot projekt 2 – Optičko skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića

a) Novi Grad – 11 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
007B007	JABLANICA 1	DRUŠTVENI DOM JABLANICA - NOVI GRAD
007B009	DOBRLJIN	OŠ DOBRLJIN
007B015	SVODNA	OŠ SVODNA
007B021	RADOMIROVAC	OŠ RADOMIROVAC
007B024	POLJAVICE 1	OŠ POLJAVNICE
007B040	SUHAČA	D.D. SUHAČA
007B042	REPOVAC	D.D. JABLANICA-NOVI GRAD
007B043	BULJUK	A.S. NOVI GRAD
007B047	JABLANICA 2	D.D. JABLANICA-NOVI GRAD
007B051	HOZIĆI	D.D. HOZIĆI
007B052	POLJAVNICE 2	OŠ POLJAVNICE

b) Prijedor - 25 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
009B016A	KOZARAC 1A	OŠ KOZARAC
009B016B	KOZARAC 1B	OŠ KOZARAC
009B017	KOZARAC 2	OŠ KOZARAC
009B018	KOZARAC 3	OŠ KOZARAC
009B019	KOZARAC 4	OŠ KOZARAC
009B020	KOZARAC 5	OŠ KOZARAC
009B023A	KAMIČANI A	PŠ KAMIČANI
009B023B	KAMIČANI B	PŠ KAMIČANI
009B023C	KAMIČANI C	PŠ KAMIČANI
009B044	DONJA LJUBIJA 1	PŠ DONJA LJUBIJA
009B056A	PETROVO A	OŠ PETROVO
009B056B	PETROVO B	OŠ PETROVO
009B074	ČIRKIN POLJE 1	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B075	ČIRKIN POLJE 2	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B076	ČIRKIN POLJE 3	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B077	ČIRKIN POLJE 4	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B078	ORLOVAČA 1	NOVI DOM ORLOVAČA
009B079A	ORLOVAČA 2A	STARI DOM ORLOVAČA
009B079B	ORLOVAČA 2B	STARI DOM ORLOVAČA
009B080	RAŠKOVAC 1	MZ RAŠKOVAC - KOD STADIONA

009B081	RAŠKOVAC 2	STADION POLJANA - BEREK
009B100	PRIJEDOR CENTAR 4	EKONOMSKA ŠKOLA PRIJEDOR
009B101	PRIJEDOR CENTAR 5	EKONOMSKA ŠKOLA PRJEDOR
009B102	PRIJEDOR CENTAR 6	EKONOMSKA ŠKOLA PRJEDOR
009B111	DONJA LJUBIJA 2	PŠ DONJA LJUBIJA

c) Tuzla – 32 redovita biračka mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
050A010	BRČANSKA MALTA 1	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A011	BRČANSKA MALTA 2	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A012	BRČANSKA MALTA 3	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A013	BRČANSKA MALTA 4	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A014	BRČANSKA MALTA 5	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A015	BRČANSKA MALTA 6	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A016	BRČANSKA MALTA 7	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A017	BRČANSKA MALTA 8	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A018	BRČANSKA MALTA 9	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A036	KULA 1	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A074	NOVI GRAD I 1	OŠ "NOVI GRAD"
050A075	NOVI GRAD I 2	OŠ "NOVI GRAD"
050A076	NOVI GRAD I 3	OŠ "NOVI GRAD"
050A077	NOVI GRAD I 4	OŠ "NOVI GRAD"
050A078	NOVI GRAD I 5	OŠ "NOVI GRAD"
050A079	NOVI GRAD II 1	OŠ "NOVI GRAD"
050A103	SLAVINOVIĆI 4	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A104	SLAVINOVIĆI 5	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A105	SLAVINOVIĆI 6	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A106A	SLAVINOVIĆI 7A	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A106B	SLAVINOVIĆI 7B	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A107	SLAVINOVIĆI 8	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A108	SLAVINOVIĆI 9	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A109	SLAVINOVIĆI 10	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A127	SJENJAK 6	OŠ "NOVI GRAD"
050A128	SJENJAK 7	OŠ "NOVI GRAD"
050A142	ŠI SELO 4	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A143	ŠI SELO 5	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A144	ŠI SELO 6	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A145A	ŠI SELO 7A	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A145B	ŠI SELO 7B	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A147	ŠI SELO 9	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“

d) Visoko – 11 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
116A009	UVORIĆI	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO
116A011	GRAČANICA I	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO
116A020	NOVO NASELJE	GIMNAZIJA VISOKO
116A023	GORNJE ROSULJE I	OŠ KULIN BAN
116A031	GORNJE ROSULJE II	OŠ KULIN BAN
116A032	STARI GRAD-NOVO BRDO	OŠ KULIN BAN
116A033	STARI GRAD-KRALJEVAC	OŠ KULIN BAN
116A034	STARI GRAD-SEBILJ	OŠ KULIN BAN
116A035	PODVISOKI	OŠ KULIN BAN
116A041	ŽELJEZNIČKA STANICA	GIMNAZIJA VISOKO
116A047	GRAČANICA II	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO

e) Vogošća – 48 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
135A001	KOBILJA GLAVA 1	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A002	KOBILJA GLAVA 2	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A003	KOBILJA GLAVA 3	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A004	KOBILJA GLAVA 4	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A005	HOTONJ 1	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A006	HOTONJ 2	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A007	HOTONJ 3	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A008	HOTONJ 4	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A009	HOTONJ 5	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A010	HOTONJ 6	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A011	BLAGOVAC 1	DRUŠTVENI DOM BLAGOVAC
135A012	BLAGOVAC 1	POSLOVNI PROSTOR, UL. BLAGOVAC 1 BR. 192
135A013	TIHOVIĆI	DRUŠTVENI DOM
135A014	VOGOŠĆA 1	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A015	VOGOŠĆA 2	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A016	VOGOŠĆA 3	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A017	VOGOŠĆA 4	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A018	VOGOŠĆA 5	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A019	VOGOŠĆA 6	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A020	VOGOŠĆA 7	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A021	VOGOŠĆA 8	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A022	VOGOŠĆA 9	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A023	VOGOŠĆA 10	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A024	VOGOŠĆA 11	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A025	VOGOŠĆA 12	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA

135A026	VOGOŠĆA 13	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A027	VOGOŠĆA 14	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A028	VOGOŠĆA 15	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A029	VOGOŠĆA 16	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A030	VOGOŠĆA 17	POSLOVNI PROSTOR, UL. KRIVOGLAVCI 1 BR. 6
135A031	SVRAKE 1	O. Š. POR. EF. RAMIĆ
135A032	SVRAKE 2	OŠ PORODICE EF.RAMIĆ
135A033	SEMIZOVAC1	OŠ PORODICE EF.RAMIĆ
135A034	SEMIZOVAC2	OŠ PORODICE EF.RAMIĆ
135A035	SEMIZOVAC3	OŠ PORODICE EF.RAMIĆ
135A036	GORA	OŠ GORA
135A037	HOTONJ 7	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A038	VOGOŠĆA 18	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A039	VOGOŠĆA	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A040	VOGOŠĆA19	POSLOVNI PROSTOR
135A041	VOGOŠĆA 1	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A042	KOBILJA GLAVA 5	OŠ "ZAJKO DELIĆ"
135A043	HOTONJ 8	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A044	HOTONJ 9	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A045	HOTONJ 10	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A046	BLAGOVAC 1	BLAGOVAC 1 POSLOVNI PROSTOR BLAGOVAC
135A047	VOGOŠĆA 20	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A048	VOGOŠĆA 21	OŠ ZAHIDA BARUČIJA

f) Stolac – 9 redovitih biračkih mjesta¹¹⁰

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
176A003	PODGRAD 1	DJEČJI VRTIĆ STOLAC
176A004	STOLAC 1A	OŠ STOLAC
176A007	BOBANOVO	DOM BOBANOVO
176A011	VIDOVO POLJE	VIDOVO POLJE BB
176A013	STOLAC 3	OŠ STOLAC
176A012	STOLAC 2	VATROGASNI DOM STOLAC
176A015	PODGRAD 2	DJEČJI VRTIĆ STOLAC
176A018	STOLAC 1B	OŠ STOLAC
176A017	CRNIĆI	OŠ CRNIĆI

¹¹⁰ Pravilnik o izmjenama Pravilnika o provedbi izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojima se koriste optički skeneri i vrši izravna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine – Pilot projekt 2

g) Mostar – 9 redovitih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
151A006	GUBAVICA	OŠ GUBAVICA
152A002	BLAGAJ 2	OŠ BLAGAJ
153A013	EKONOMSKA ŠKOLA 1	EKONOMSKA ŠKOLA
153A014	EKONOMSKA ŠKOLA 2	EKONOMSKA ŠKOLA
153A036	EKONOMSKA ŠKOLA 3	EKONOMSKA ŠKOLA
154A007C	OŠ POTOCI	OŠ POTOCI
155A027 ¹¹¹	SREDIŠNJA ZONA 2	VI. OŠ
155A026	SREDIŠNJA ZONA 1	VI. OŠ
156A005	GORANCI	MZ GORANCI

¹¹¹ Ispravka teksta Odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024.godine („Službeni glasnik“ broj: 59/24)

Pilot projekt 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

1. Opće informacije o projektu

157. Središnje izborno povjerenstvo BiH je Odlukom o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine broj: 05-1-02-2-419-1/24 od 3. 4. 2024. godine utvrdilo da će se, u suradnji s Misijom OEES-a u Bosni i Hercegovini, na području Brčko distrikta BiH na svih 138 redovitih biračkih mjesta organizirati pilot projekt biometrijske identifikacije i autentifikacije birača, a koji je obuhvatio postupak potvrđivanja identiteta birača na biračkom mjestu nakon identifikacije putem osobnih dokumenta iz članka 5.12 stavak (4) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.
158. Izbor izvođača radova za implementaciju Pilot projekta, te kompletni troškovi projekta osigurani su od strane međunarodnog donatora, dok je implementacija vršena putem Misije OEES-a u Bosni i Hercegovini.¹¹²
159. U okviru pripreme i provedbe projekta značajan doprinos realizaciji projekta pružila je IDDEEA – Agencija za identifikacione / identifikacijske dokumente / isprave, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine na način pripreme i osiguravanja neophodnih podataka za projekt.
160. Projekt je obuhvatio nabavu hardvera i softvera, te izbor i trening operatera za rad na biračkom mjestu. Angažman i plaćanje 154 operatera za rad u tijeku izbornog dana izvršeno je od strane Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

2. Legislativa

161. Pored općih podzakonskih akata koji reguliraju provedbu svih pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine za potrebu provedbe Pilot projekta 3 – “Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača” Središnje izborno povjerenstvo BiH je usvojilo niz dokumenata kojima se reguliraju različiti aspekti provedbe testnog projekta na 138 biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH:
- Pravilnik o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite osobnih podataka birača na biračkim mjestima a kojima se provodi pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekt 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine.¹¹³

¹¹² Odabrani izvođač radova od strane OSCE Misije u BiH bila je kompanija Smartmatic

¹¹³ 59. sjednica, 29. 8. 2024. godine, broj: 05-1-02-2-1879-1/24

- Pravilnik o načinu provedbe Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača na području Brčko distrikta BiH.¹¹⁴
- Plan sigurnosti osobnih podataka na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekt 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata i Pilot projekt 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija za Lokalne izbore 2024. godine.¹¹⁵
- Odluka o odobravanju prava na privremeno korištenje fotografija birača s biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH za potrebe provedbe pilot projekta.¹¹⁶
- Odluka o dostavi biometrijskih podataka glasača s biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH za potrebe provedbe pilot projekta broj 3.¹¹⁷
- Odluka o odobravanju prava na privremeno korištenje podataka birača za potrebe testiranja Sustava za upravljanje identitetom Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača (85.869 birača).¹¹⁸
- Odluka o odobravanju prava na privremeno korištenje podataka birača za potrebe testiranja Sustava za upravljanje identitetom Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača (68 birača).¹¹⁹
- Instrukcija za rad biračkih odbora na biračkim mjestima na kojima će se provoditi pilot projekti za Lokalne izbore 2024.¹²⁰

3. Lokacija provedbe Pilot projekta 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

162. Pilot projekt 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine proveden je na **138 biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH** što je regulirano u članku 3. Odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine. Lokacije biračkih mjesta su date u prilogu ovog poglavlja.

4. Evaluacija i rezultati Pilot projekta 3

a) Opći pokazatelji

163. Nakon završenog Pilot projekta i transporta uređaja s biračkih mjesta u Središnje izborno povjerenstvo BiH izvršen je prijenos podataka s USB memorijskih stikova koji su korišteni na biračkim mjestima, te su urađene analize podataka.

¹¹⁴ „Službeni glasnik BiH“ broj 61/24

¹¹⁵ Akt broj: 05-02-2-1879-2/24 od 10. 9. 2024. godine

¹¹⁶ Akt broj: 06-1-07-1-1127-15/24 od 22. 8. 2024. godine

¹¹⁷ 52. sjednica od 14. 8. 2024.

¹¹⁸ 60. sjednica od 2. 9. 2024.

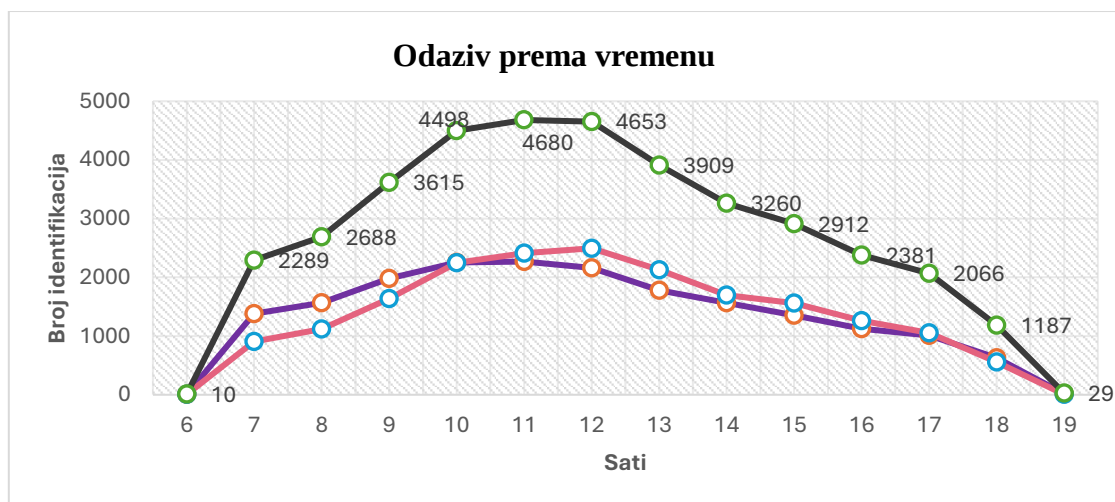
¹¹⁹ 60. sjednica od 2. 9. 2024

¹²⁰ Razmatrana na Kolegiju SIP BiH 17. 9. 2024.

164. Identifikacija i autentifikacija na 138 biračkih mjesta je izvršena za ukupno 38.177 birača.

Tabela 14. Ukupan broj identificiranih birača prema spolnoj strukturi

Ženski spol	Žene %	Muški spol	Muškarci %	Ukupno	Procent (%)
19.087	50,00 %	19.090	50,00 %	38.177	44,67 %

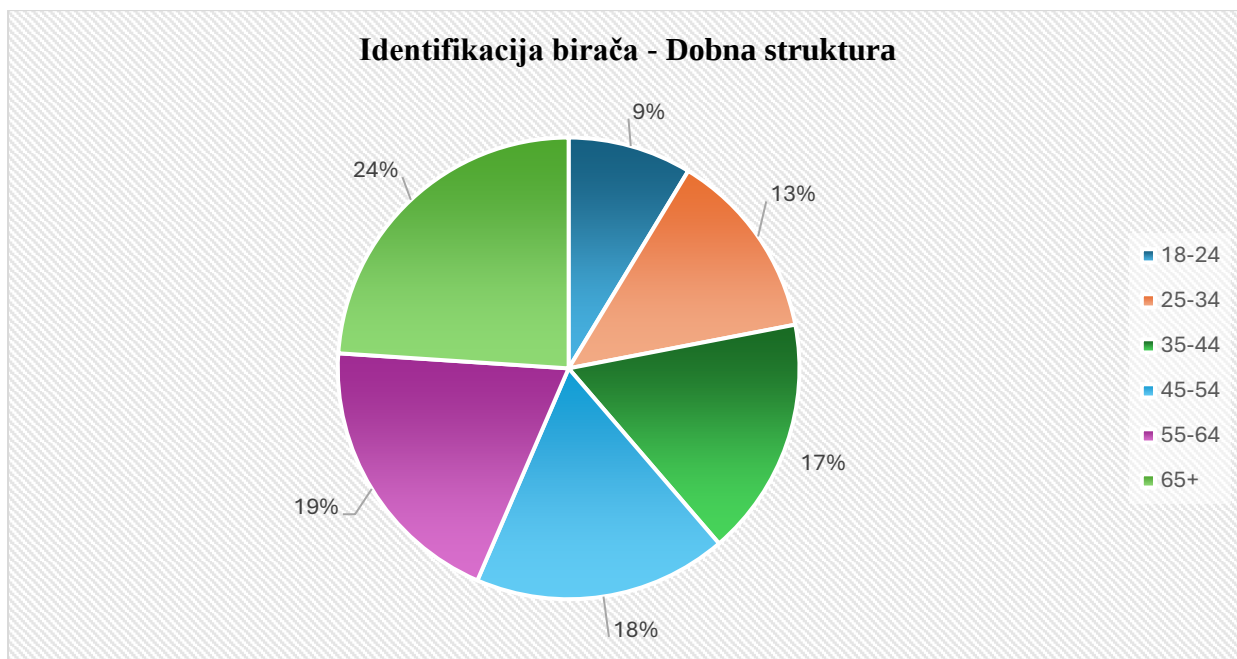

Grafikon 1. Grafički prikaz broja identifikacija i autentifikacija prema vremenu

Tabela 15. Pregled broja identifikacija i autentifikacija prema vremenu

Sat	Muški spol	Ženski spol	Ukupno
6 ¹²¹	5	5	10
7	1380	909	2289
8	1568	1120	2688
9	1980	1635	3615
10	2251	2247	4498
11	2269	2411	4680
12	2158	2495	4653
13	1780	2129	3909
14	1564	1696	3260
15	1352	1560	2912
16	1122	1259	2381
17	1010	1056	2066
18	631	556	1187
19	20	9	29
Ukupno	19.090	19.087	38.177

¹²¹ Vrijeme i broj izvršena identifikacija i autentifikacija članova biračkog odbora

Grafikon 2. Grafički prikaz broja identifikacija i autentifikacija prema dobnoj strukturi

Tabela 16. Pregled broja identifikacija i autentifikacija prema dobnoj strukturi

Godine	Broj birača	Procenat
18-24	3310	9 %
25-34	5076	13 %
35-44	6391	17 %
45-54	6781	18 %
55-64	7473	19 %
> 65	9146	24 %

a) Pokazatelji za birače koji nisu biometrijski identificirani

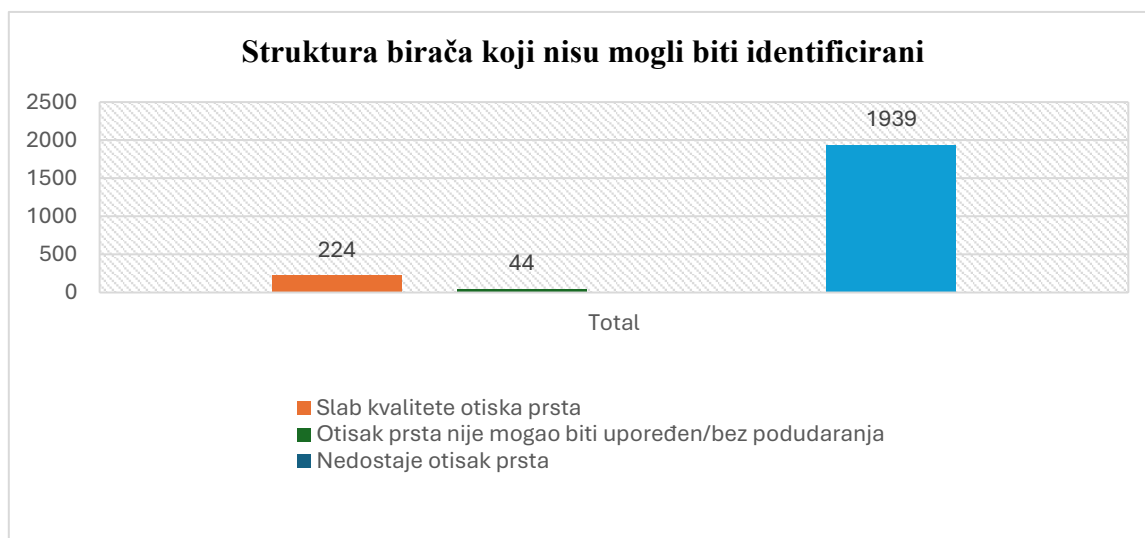
165. U tijeku izbornog postupka, od 38.177 identificiranih birača za 2.207 birača nije mogla biti izvršena identifikacija, te je omogućeno glasovanje na temelju odobrenja predsjednika biračkog odbora sukladno članku 11. Pravilnika o načinu provedbe Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine na području Brčko distrikta BiH broj: 06-1-07-1-29/24 od 2. 9. 2024. godine.

Tabela 17. Pregled birača koji nisu mogli biti biometrijski identificirani s ukupnim pokazateljima

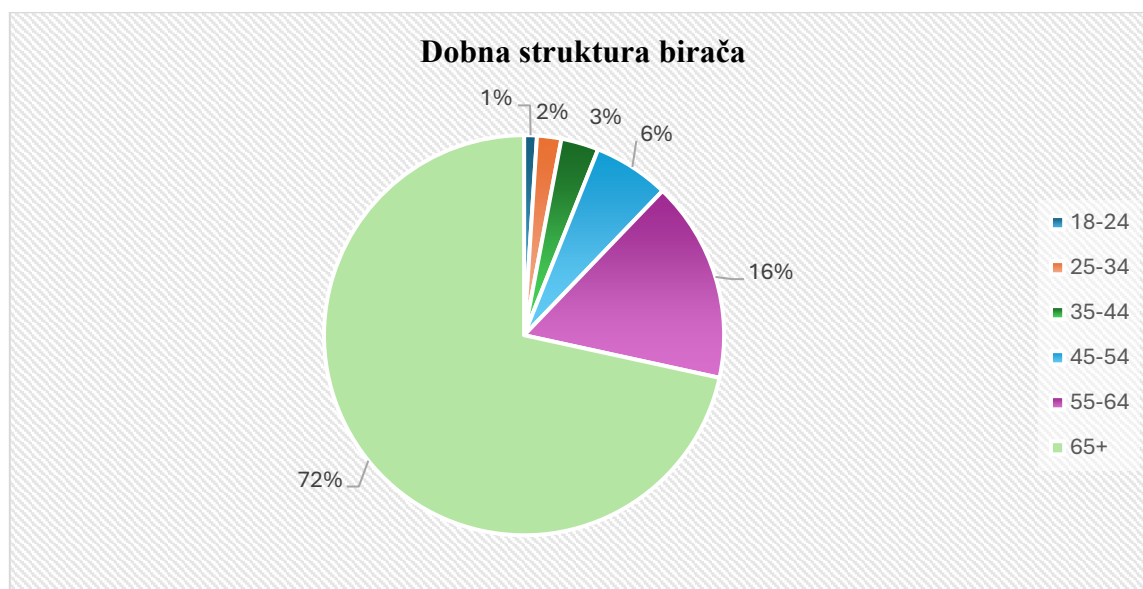
Identificirane osobe % od ukupnog broja birača (%)	Broj identificiranih s posebnim odobrenjem u odnosu na broj upisanih birača (%)	Broj identificiranih s posebnim odobrenjem	Prosječan broj po BM (Broj identificiranih/broj BM)
44,67%	2,58%	2.207	16

Tabela 18. Struktura birača koji nisu mogli biti biometrijski identificirani

Slab kvalitet otiska prsta	Otisak prsta nije mogao biti uspoređen/bez podudaranja	Nedostaje otisak prsta	Otisak nije mogao biti očit	Ukupno
224	44 ¹²²	0	1939	2.207

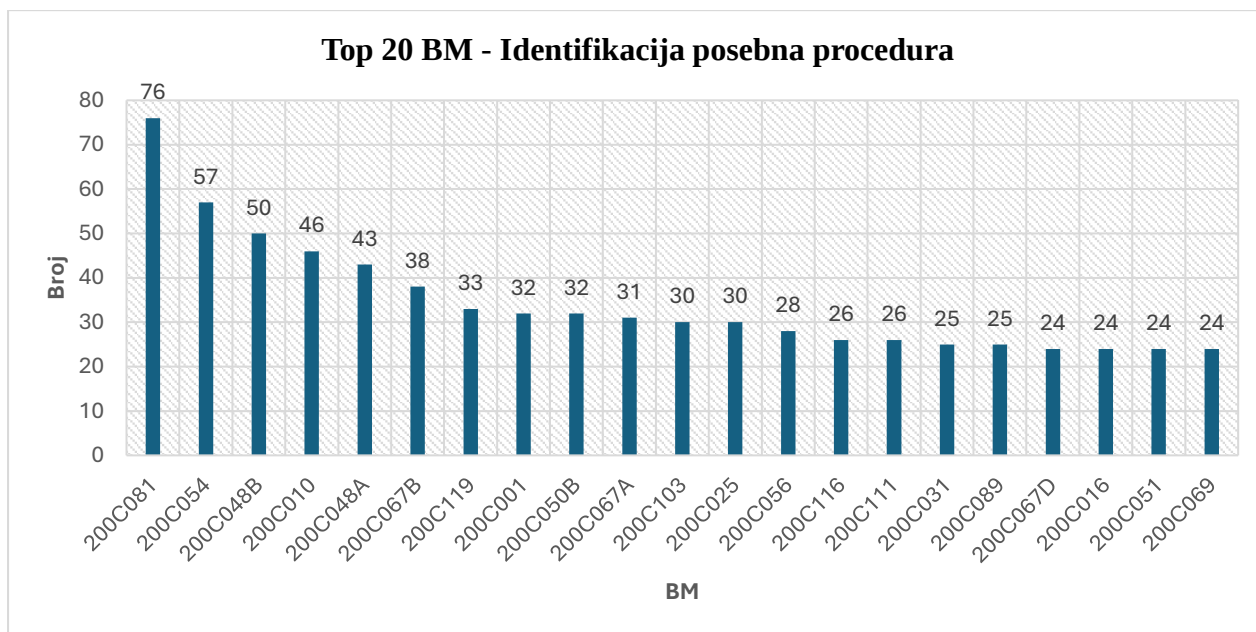

Grafikon 3. Grafički prikaz strukture birača koji nisu mogli biti biometrijski identificirani

Grafikon 4. Grafički prikaz dobne strukture birača koji nisu mogli biti biometrijski identificirani

¹²² Na temelju informacije dostavljene od strane izvođača radova u pitanju je ista kategorija neidentificiranih birača, odnosno kategorija da otisak nije mogao biti očit.

Grafikon 5. Prikaz 20 biračkih mjesta s najvećim brojem birača kojima nije bilo moguće izvršiti biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju

Tabela 19. Pregled broja birača po biračkim mjestima koji nisu mogli biti biometrijski identificirani s procentualnim pokazateljima

Šifra BM	Ukupno upisanih birača u SBP	Ukupno identificiranih birača	Identificiran i birači s odobrenjem	% od ukupnog broja identificiranih	% od ukupnog broja upisanih birača u SBP
200C001	785	336	33	9,82	4,20
200C002	496	221	16	7,24	3,23
200C003	709	355	19	5,35	2,68
200C004	710	305	13	4,26	1,83
200C005A	804	360	18	5	2,24
200C005B	676	265	9	3,4	1,33
200C006	651	301	19	6,31	2,92
200C007	695	284	15	5,28	2,16
200C008	427	189	7	3,7	1,64
200C009	687	304	9	2,96	1,31
200C010	831	222	46	20,72	5,54
200C011	565	134	7	5,22	1,24
200C012A	626	265	23	8,68	3,67
200C012B	708	297	16	5,39	2,26
200C013	294	192	10	5,21	3,40
200C014A	762	355	9	2,54	1,18

200C014B	816	392	19	4,85	2,33
200C014C	692	311	21	6,75	3,03
200C015	726	370	11	2,97	1,52
200C016	634	274	27	9,85	4,26
200C017	592	291	13	4,47	2,20
200C018	136	52	8	15,38	5,88
200C019	462	154	9	5,84	1,95
200C020	277	159	3	1,89	1,08
200C021	859	387	17	4,39	1,98
200C022	693	309	20	6,47	2,89
200C023	733	310	17	5,48	2,32
200C024	885	407	21	5,16	2,37
200C025	980	460	39	8,48	3,98
200C026	945	418	16	3,83	1,69
200C027	771	318	13	4,09	1,69
200C028	914	437	11	2,52	1,20
200C029	525	181	13	7,18	2,48
200C030	555	211	5	2,37	0,90
200C031	703	272	25	9,19	3,56
200C032	463	157	13	8,28	2,81
200C033	320	120	6	5	1,88
200C034	396	183	15	8,2	3,79
200C035	757	300	14	4,67	1,85
200C036A	507	135	22	16,3	4,34
200C036B	544	119	8	6,72	1,47
200C037	264	82	12	14,63	4,55
200C038	863	331	11	3,32	1,27
200C039	415	108	12	11,11	2,89
200C040	307	86	2	2,33	0,65
200C041	980	318	32	10,06	3,27
200C042	705	272	6	2,21	0,85
200C043	813	353	13	3,68	1,60
200C044	588	97	11	11,34	1,87
200C045	684	262	15	5,73	2,19
200C046	211	92	8	8,7	3,79
200C047	473	277	14	5,05	2,96
200C048A	915	453	45	9,93	4,92
200C048B	710	424	51	12,03	7,18
200C048C	907	441	16	3,63	1,76
200C049	934	210	9	4,29	0,96
200C050A	948	517	6	1,16	0,63

200C050B	993	583	32	5,49	3,22
200C051	624	306	25	8,17	4,01
200C052	677	301	10	3,32	1,48
200C053	829	376	13	3,46	1,57
200C054	773	367	57	15,53	7,37
200C055	846	390	12	3,08	1,42
200C056	678	333	28	8,41	4,13
200C057	631	400	11	2,75	1,74
200C058	826	404	9	2,23	1,09
200C059	549	212	9	4,25	1,64
200C060	738	296	16	5,41	2,17
200C061	774	356	12	3,37	1,55
200C062	670	255	20	7,84	2,99
200C063	679	257	14	5,45	2,06
200C064	200	109	8	7,34	4,00
200C065	899	399	15	3,76	1,67
200C066	178	86	1	1,16	0,56
200C067A	717	336	32	9,52	4,46
200C067B	686	367	38	10,35	5,54
200C067C	627	282	22	7,8	3,51
200C067D	734	351	27	7,69	3,68
200C068	259	61	6	9,84	2,32
200C069	593	237	25	10,55	4,22
200C070	671	287	18	6,27	2,68
200C071	691	298	19	6,38	2,75
200C072	629	279	18	6,45	2,86
200C073	760	355	19	5,35	2,50
200C074	863	446	24	5,38	2,78
200C075A	647	318	13	4,09	2,01
200C075B	631	318	26	8,18	4,12
200C076	192	68	5	7,35	2,60
200C077	134	75	6	8	4,48
200C078A	553	321	10	3,12	1,81
200C078B	689	372	13	3,49	1,89
200C079	324	117	7	5,98	2,16
200C080	520	312	10	3,21	1,92
200C081	840	574	78	13,59	9,29
200C082	257	121	12	9,92	4,67
200C083	674	304	5	1,64	0,74
200C084	395	213	9	4,23	2,28
200C085A	676	380	22	5,79	3,25

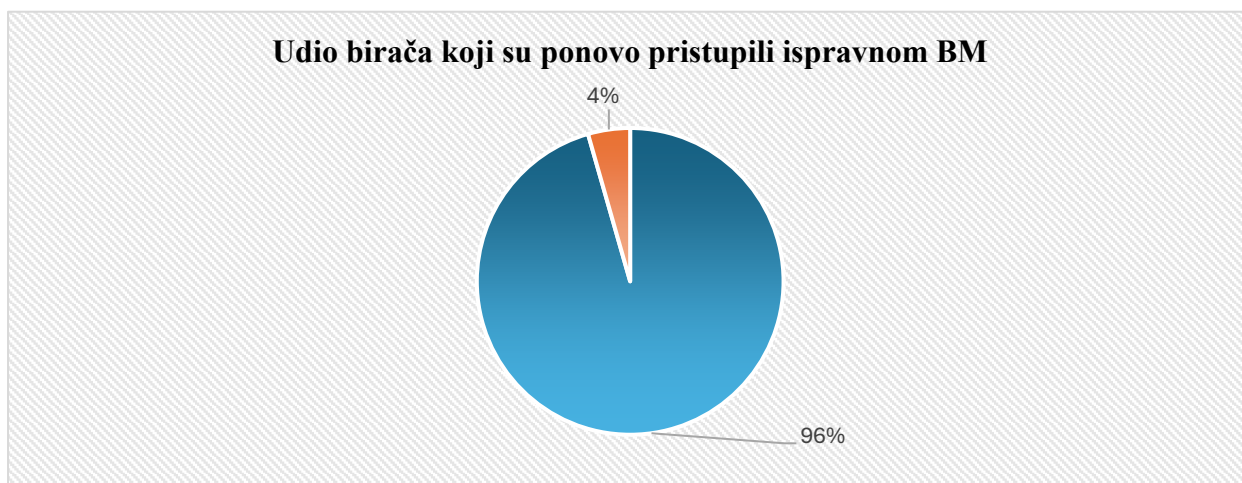
200C085B	638	336	11	3,27	1,72
200C086	248	133	3	2,26	1,21
200C087	826	309	17	5,5	2,06
200C088	855	376	6	1,6	0,70
200C089	878	408	25	6,13	2,85
200C090	678	322	13	4,04	1,92
200C091	288	138	14	10,14	4,86
200C092	611	333	16	4,8	2,62
200C093	865	334	16	4,79	1,85
200C094	609	324	15	4,63	2,46
200C095	464	130	3	2,31	0,65
200C096	237	156	8	5,13	3,38
200C097	775	181	19	10,5	2,45
200C098	421	149	10	6,71	2,38
200C099	492	133	6	4,51	1,22
200C100	336	160	4	2,5	1,19
200C101	687	141	13	9,22	1,89
200C102	315	116	11	9,48	3,49
200C103	681	322	30	9,32	4,41
200C104	456	243	2	0,82	0,44
200C105	697	333	27	8,11	3,87
200C106	701	328	8	2,44	1,14
200C107	307	161	11	6,83	3,58
200C108	252	138	4	2,9	1,59
200C109	690	319	25	7,84	3,62
200C110	340	116	13	11,21	3,82
200C111	799	366	26	7,1	3,25
200C112	414	174	8	4,6	1,93
200C113	910	516	14	2,71	1,54
200C114	685	312	18	5,77	2,63
200C115	324	33	1	3,03	0,31
200C116	872	512	26	5,08	2,98
200C117	940	540	18	3,33	1,91
200C118	677	361	19	5,26	2,81
200C119	854	457	33	7,22	3,86
200C120	682	423	6	1,42	0,88
200C121	680	295	17	5,76	2,50
200C122	397	163	8	4,91	2,02
200C123	303	120	3	2,5	0,99
200C124	201	109	6	5,5	2,99
UKUPNO	85.895	38.177	2.207	5,78	2,57

a) Pokazatelji za birače koji su došli na pogrešno biračko mjesto

166. Pored funkcionalnosti biometrijske identifikacije i autentifikacije, uređaj koji je korišten u Pilot projektu mogao je biraču koji je došao na pogrešno biračko mjesto dati informaciju o ispravnom biračkom mjestu.
167. Od ukupnog broja birača koji su pristupili biračkom mjestu (38.177), na pogrešno biračko mjesto je pristupilo 2.977 birača ili 3,48 %. Nakon dobivene informacije o ispravnom biračkom mjestu, 1.945 birača ostvarilo je svoje biračko pravo na ispravnom mjestu, dok 132 birača nisu glasovala.

Tabela 20. Pregled podatka o biračima koji su pristupili pogrešnom biračkom mjestu

Odaziv za sva birača mjesta (%)	Pogrešno biračko mjesto (%)	Broj birača koji su pristupili pogrešnom BM	Prosječno po BM	Broj birača koji su pristupili ispravnom BM nakon dobivanja informacije	Broj birača koji nisu pristupili ispravnom BM
44,67 %	3,48 %	2.977	22	2.845	132

Grafikon 6. Procenat udjela birača koji su nakon informacije o ispravnom biračkom mjestu iskoristili biračko pravo

Tabela 21. Pregled procentualnih podatka po BM o biračima koji su pristupili pogrešnom biračkom mjestu

Biračko mjesto	Broj birača koji su došli na pogrešno BM (%)	Ukupni odaziv na BM (%)
200C001	15,16 %	42,80 %
200C002	4,44 %	44,56 %
200C003	2,82 %	50,07 %

Biračko mjesto	Broj birača koji su došli na pogrešno BM (%)	Ukupni odaziv na BM (%)
200C004	2,25 %	42,96 %
200C005A	1,00 %	44,78 %
200C005B	0,89 %	39,20 %
200C006	1,08 %	46,24 %
200C007	0,86 %	40,86 %
200C008	1,17 %	44,26 %
200C009	1,16 %	44,25 %
200C010	0,24 %	26,71 %
200C011	0,71 %	23,72 %
200C012A	3,04 %	42,33 %
200C012B	1,98 %	41,95 %
200C013	2,04 %	65,31 %
200C014A	1,18 %	46,59 %
200C014B	0,86 %	48,04 %
200C014C	2,75 %	44,94 %
200C015	6,20 %	50,96%
200C016	1,89 %	43,22 %
200C017	8,28 %	49,16%
200C018	0 %	38,24 %
200C019	0,22 %	33,33 %
200C020	0,36 %	57,40 %
200C021	2,21 %	45,05 %
200C022	3,61 %	44,59 %
200C023	1,64 %	42,29 %
200C024	1,81 %	45,99 %
200C025	2,86 %	46,94 %
200C026	2,43 %	44,23 %
200C027	2,20 %	41,25 %
200C028	2,84 %	47,81 %
200C029	5,14%	34,48 %
200C030	1,08%	38,02 %
200C031	1,99 %	38,69 %
200C032	2,16 %	33,91 %
200C033	0,63 %	37,50 %
200C034	0,76 %	46,21 %
200C035	3,43 %	39,63 %
200C036A	2,17 %	26,63 %
200C036B	0,74 %	21,88 %

Biračko mjesto	Broj birača koji su došli na pogrešno BM (%)	Ukupni odaziv na BM (%)
200C037	1,14 %	31,06 %
200C038	3,01 %	38,35 %
200C039	0,48 %	26,02 %
200C040	0,33 %	28,01 %
200C041	1,53 %	32,45 %
200C042	2,13 %	38,58 %
200C043	0,98 %	43,42 %
200C044	0,85 %	16,50 %
200C045	0,44 %	38,30 %
200C046	0,95 %	43,60 %
200C047	10,15 %	58,56 %
200C048A	2,84 %	49,51 %
200C048B	3,38 %	59,72 %
200C048C	1,76 %	48,62 %
200C049	0,21 %	22,48 %
200C050A	2,85 %	54,54 %
200C050B	1,21 %	58,71 %
200C051	0,64 %	49,04 %
200C052	2,36 %	44,46 %
200C053	0 %	0,00 %
200C054	0,91 %	47,48 %
200C055	0,59 %	46,10 %
200C056	44,25 %	49,12 %
200C057	12,84 %	63,39 %
200C058	6,05 %	48,91 %
200C059	5,83 %	38,62 %
200C060	4,47 %	40,11 %
200C061	1,16 %	45,99 %
200C062	6,12 %	38,06 %
200C063	2,50 %	37,85 %
200C064	0,50 %	54,50 %
200C065	1,00 %	44,38 %
200C066	3,37 %	48,31 %
200C067A	1,81 %	46,86 %
200C067B	1,02 %	53,50 %
200C067C	0,64 %	44,98 %
200C067D	1,50 %	47,82 %
200C068	0 %	23,55 %

Biračko mjesto	Broj birača koji su došli na pogrešno BM (%)	Ukupni odaziv na BM (%)
200C069	2,70 %	39,97 %
200C070	4,62 %	42,77 %
200C071	1,88 %	43,13 %
200C072	2,70 %	44,36 %
200C073	1,05 %	46,71 %
200C074	0,35 %	51,68 %
200C075A	1,24 %	49,15 %
200C075B	0,79 %	50,40 %
200C076	8,33 %	35,42 %
200C077	1,49 %	55,97 %
200C078A	1,63 %	58,05 %
200C078B	0,87 %	53,99 %
200C079	4,32 %	36,11 %
200C080	8,27 %	60,00 %
200C081	1,31 %	68,33 %
200C082	0 %	47,08 %
200C083	0,74 %	45,10 %
200C084	0,25 %	53,92 %
200C085A	0,89 %	56,21 %
200C085B	2,19 %	52,66 %
200C086	2,02 %	53,63 %
200C087	1,94 %	37,41 %
200C088	1,75 %	43,98 %
200C089	3,42 %	46,47 %
200C090	0,59 %	47,49 %
200C091	0,69 %	47,92 %
200C092	3,27 %	54,50 %
200C093	2,31 %	38,61 %
200C094	3,12 %	53,20 %
200C095	0,22 %	28,02 %
200C096	0 %	65,82 %
200C097	0,90 %	23,35 %
200C098	0,71 %	35,39 %
200C099	0,41 %	27,03 %
200C100	1,19 %	47,62 %
200C101	0,58 %	20,52 %
200C102	46,03 %	36,83 %
200C103	2,64 %	47,28 %

Biračko mjesto	Broj birača koji su došli na pogrešno BM (%)	Ukupni odaziv na BM (%)
200C104	16,89 %	53,29 %
200C105	4,45 %	47,78 %
200C106	2,57 %	46,79 %
200C107	4,89 %	52,44 %
200C108	6,35 %	54,76 %
200C109	4,20 %	46,23 %
200C110	14,12 %	34,12 %
200C111	4,88 %	45,81 %
200C112	5,56 %	42,03 %
200C113	2,75 %	56,70 %
200C114	3,07 %	45,55 %
200C115	0,31 %	10,19 %
200C116	18,23 %	58,72 %
200C117	11,91 %	57,45 %
200C118	11,37 %	53,32 %
200C119	7,03 %	53,51 %
200C120	12,02 %	62,02 %
200C121	3,09 %	43,38 %
200C122	2,77 %	41,06 %
200C123	2,31 %	39,60 %
200C124	3,48 %	54,23 %

a) Pokazatelji o potrebnom vremenu za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju birača

168. Tijekom provedbe Pilot projekta, za svakog birača koji je pristupio biračkom mjestu evidentirano je potrebno vrijeme za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju birača.

169. Prosječno potrebno vrijeme iznosilo je 35 sekundi.

Tabela 22. Pregled potrebnog vremena za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju

Prosječno vrijeme biometrijske identifikacije i autentifikacije (sekunde)	Maksimalno vrijeme biometrijske identifikacije i autentifikacije (sekunde)	Najbrže vrijeme biometrijske identifikacije i autentifikacije (sekunde)
35	79	22

Tabela 23. Pregled potrebnog vremena za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju na BM

Šifra biračkog mjesta	Prosječno vrijeme (sekunde)
200C111	22,25
200C120	23
200C118	24,99
200C110	25,69
200C035	26,46
200C002	26,97
200C104	27,04
200C117	27,28
200C028	27,74
200C014C	27,87
200C116	27,95
200C056	28,61
200C055	28,63
200C059	29,03
200C119	29,1
200C022	29,25
200C063	29,28
200C021	29,38
200C109	29,82
200C073	29,92
200C103	29,96
200C048C	30,01
200C106	30,16
200C004	30,4
200C048B	30,63
200C089	30,75
200C123	30,78
200C013	31,01
200C093	31,02
200C058	31,05
200C042	31,13
200C090	31,52
200C050A	31,53
200C074	31,56
200C085A	31,63
200C121	31,92
200C015	32,04
200C064	32,12
200C048A	32,25
200C053	32,37
200C085B	32,43
200C023	32,47
200C078B	32,47

Šifra biračkog mjesta	Prosječno vrijeme (sekunde)
200C071	32,65
200C036B	32,9
200C050B	32,91
200C068	32,92
200C088	33,03
200C112	33,05
200C092	33,13
200C067C	33,15
200C113	33,16
200C054	33,24
200C026	33,28
200C052	33,28
200C006	33,33
200C057	33,34
200C016	33,36
200C043	33,38
200C070	33,71
200C099	34,05
200C100	34,12
200C039	34,5
200C017	34,68
200C081	34,78
200C091	34,9
200C084	35,06
200C075A	35,3
200C012B	35,85
200C124	35,86
200C062	35,9
200C024	35,95
200C078A	36,07
200C067D	36,09
200C122	36,12
200C083	36,27
200C037	36,33
200C051	36,35
200C007	36,38
200C067A	36,46
200C038	36,48
200C011	36,51
200C003	36,53
200C101	36,54
200C098	36,55
200C010	36,69
200C061	36,69

Šifra biračkog mjesta	Prosječno vrijeme (sekunde)
200C060	36,8
200C029	36,93
200C009	36,99
200C102	37,01
200C097	37,15
200C027	37,21
200C087	37,23
200C020	37,3
200C014B	37,35
200C108	37,51
200C114	37,55
200C025	37,63
200C094	38,16
200C072	38,17
200C069	38,28
200C030	38,83
200C080	39,38
200C031	39,61
200C047	39,83
200C065	40,08
200C105	40,13
200C049	40,69
200C005A	40,92
200C032	41,03
200C012A	41,08
200C018	41,09
200C075B	41,7
200C033	42,34
200C066	42,93
200C005B	42,96
200C040	43,21
200C045	43,33
200C095	43,33
200C041	43,35
200C014A	44,1
200C082	44,28
200C096	44,38
200C001	44,63
200C076	44,79
200C115	44,94
200C044	46,09
200C079	46,33
200C034	46,51
200C107	47,07

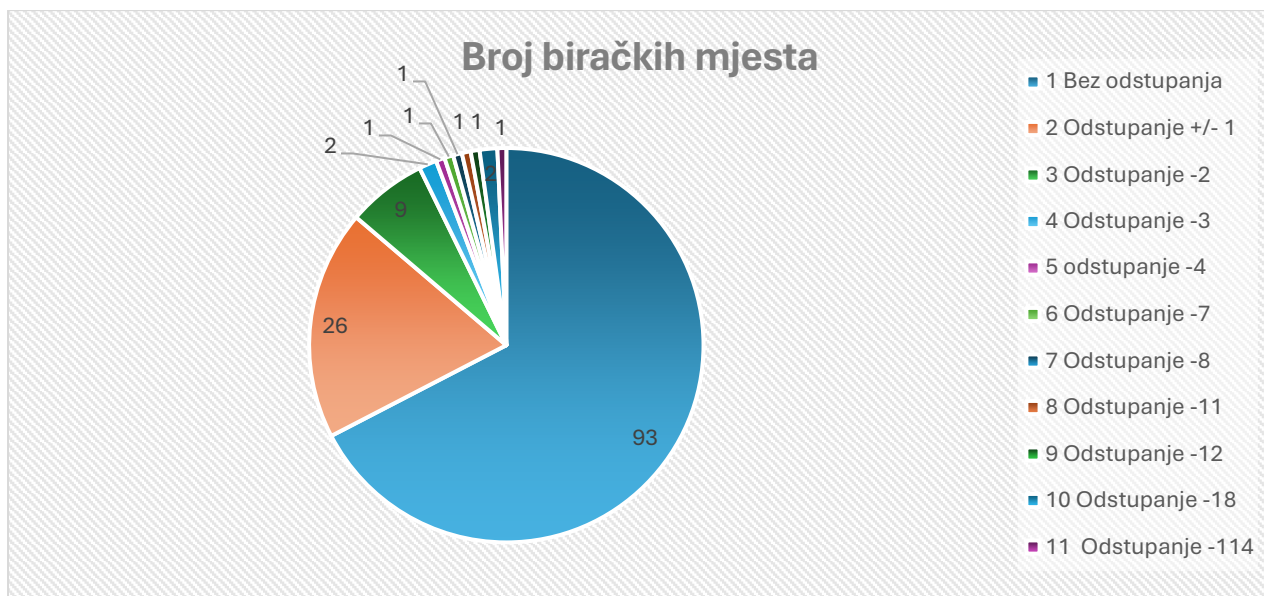
Šifra biračkog mjesta	Prosječno vrijeme (sekunde)
200C086	47,53
200C067B	48,85
200C008	49,54
200C046	52,29
200C036A	54,16
200C019	56,82
200C077	79,41

a) Usporedna analiza podataka Pilot projekta i podataka u JIIS BiH

170. Za potrebe dodatnih analiza izvršeno je uspoređivanje podataka o broju birača prikupljenih u Pilot projektu i putem Jedinostvenog izbornog informacijskog sustava BiH, skeniranjem bar-kodova Izvadaka s biračkih mjesta u Glavnom centru za brojanje glasova.
171. Izvršenom analizom utvrđeno je da na 93 biračka mjesta ili 67 % nema odstupanja u podacima o broju birača koji su ostvarili biračko pravo, dok su odstupanja uočena na 45 biračkih mjesta i kretala su se u rasponu od +/- 1 do -114 na biračkom mjestu 200C038.

Tabela 24. Pregled biračkim mjesta s podatakom o odstupanju

R/B	Kategorija	Broj biračkih mjesta	%
1	Bez odstupanja	93	67,39
2	Odstupanje +/- 1	26	18,84
3	Odstupanje -2	9	6,52
4	Odstupanje -3	2	1,45
5	Odstupanje -4	1	0,72
6	Odstupanje -7	1	0,72
7	Odstupanje -8	1	0,72
8	Odstupanje -11	1	0,72
9	Odstupanje -12	1	0,72
10	Odstupanje -18	2	1,45
11	Odstupanje -114	1	0,72
UKUPNO		138	100 %

Grafikon 7. Procenat udjela biračkih mjesta s vrijednošću odstupanja

R/B	Šifra BM	Ukupan broj birača biometrijska identifikacija i autentifikacija (Pilot projekt)	Ukupan broj birača Izvatci iz SBP-a (JIIS BiH)	Odstupanje ¹²³
1	200C001	336	354	-18
2	200C002	221	224	-3
3	200C003	355	356	-1
4	200C004	305	306	-1
5	200C005A	360	360	0
6	200C005B	265	266	-1
7	200C006	301	301	0
8	200C007	284	284	0
9	200C008	189	189	0
10	200C009	304	304	0
11	200C010	222	222	0
12	200C011	134	134	0
13	200C012A	265	266	-1
14	200C012B	297	297	0
15	200C013	192	192	0
16	200C014A	355	355	0
17	200C014B	392	393	-1
18	200C014C	311	311	0
19	200C015	370	372	-2
20	200C016	274	276	-2
21	200C017	291	291	0

¹²³ Na temelju dostavljenih informacija od strane izvođača radova i IK Brčko distrikta BiH razlika u podacima nastala je zbog neadekvatnog rada operatera na terenu

22	200C018	52	52	0
23	200C019	154	154	0
24	200C020	159	159	0
25	200C021	387	387	0
26	200C022	309	310	-1
27	200C023	310	310	0
28	200C024	407	407	0
29	200C025	460	460	0
30	200C026	418	418	0
31	200C027	318	318	0
32	200C028	437	437	0
33	200C029	181	181	0
34	200C030	211	211	0
35	200C031	272	273	-1
36	200C032	157	157	0
37	200C033	120	120	0
38	200C034	183	182	1
39	200C035	300	300	0
40	200C036A	135	135	0
41	200C036B	119	119	0
42	200C037	82	83	-1
43	200C038	331	445	-114
44	200C039	108	107	1
45	200C040	86	86	0
46	200C041	318	319	-1
47	200C042	272	272	0
48	200C043	353	353	0
49	200C044	97	97	0
50	200C045	262	262	0
51	200C046	92	92	0
52	200C047	277	277	0
53	200C048A	453	452	1
54	200C048B	424	428	-4
55	200C048C	441	452	-11
56	200C049	210	210	0
57	200C050A	517	518	-1
58	200C050B	583	584	-1
59	200C051	306	305	1
60	200C052	301	303	-2
61	200C053	376	375	1
62	200C054	367	367	0
63	200C055	390	390	0
64	200C056	333	333	0
65	200C057	400	402	-2

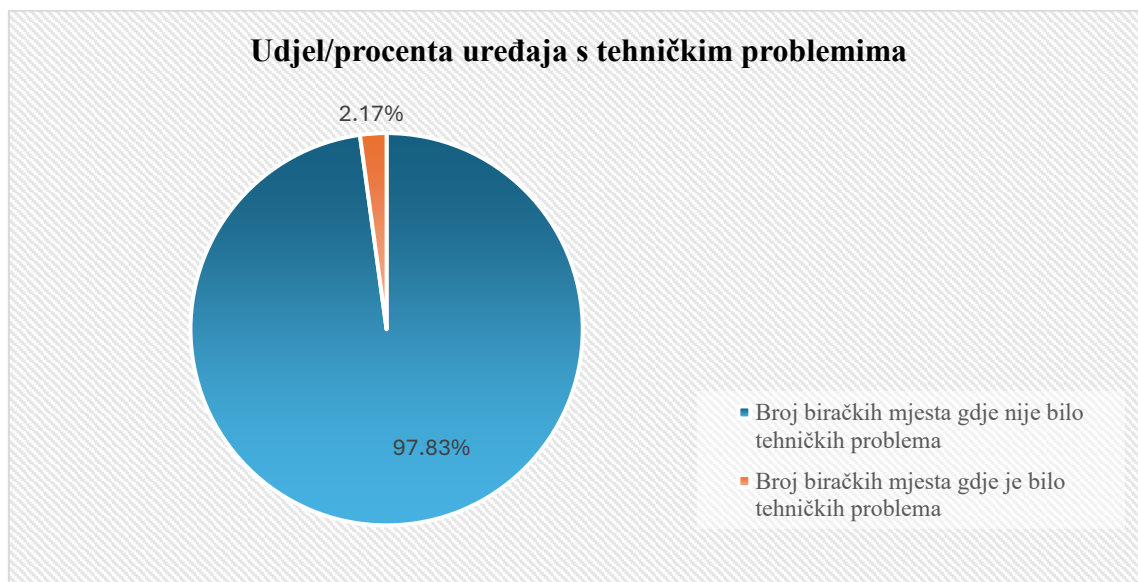
66	200C058	404	406	-2
67	200C059	212	224	-12
68	200C060	296	296	0
69	200C061	356	356	0
70	200C062	255	255	0
71	200C063	257	257	0
72	200C064	109	109	0
73	200C065	399	399	0
74	200C066	86	85	1
75	200C067A	336	336	0
76	200C067B	367	368	-1
77	200C067C	282	282	0
78	200C067D	351	351	0
79	200C068	61	61	0
80	200C069	237	237	0
81	200C070	287	288	-1
82	200C071	298	300	-2
83	200C072	279	279	0
84	200C073	355	355	0
85	200C074	446	446	0
86	200C075A	318	319	-1
87	200C075B	318	318	0
88	200C076	68	68	0
89	200C077	75	77	-2
90	200C078A	321	321	0
91	200C078B	372	372	0
92	200C079	117	117	0
93	200C080	312	312	0
94	200C081	574	592	-18
95	200C082	121	121	0
96	200C083	304	305	-1
97	200C084	213	213	0
98	200C085A	380	380	0
99	200C085B	336	335	1
100	200C086	133	141	-8
101	200C087	309	309	0
102	200C088	376	376	0
103	200C089	408	410	-2
104	200C090	322	322	0
105	200C091	138	138	0
106	200C092	333	333	0
107	200C093	334	334	0
108	200C094	324	324	0
109	200C095	130	130	0
110	200C096	156	156	0

111	200C097	181	184	-3
112	200C098	149	151	-2
113	200C099	133	133	0
114	200C100	160	161	-1
115	200C101	141	142	-1
116	200C102	116	116	0
117	200C103	322	322	0
118	200C104	243	243	0
119	200C105	333	333	0
120	200C106	328	328	0
121	200C107	161	161	0
122	200C108	138	138	0
123	200C109	319	319	0
124	200C110	116	116	0
125	200C111	366	366	0
126	200C112	174	174	0
127	200C113	516	516	0
128	200C114	312	312	0
129	200C115	33	33	0
130	200C116	512	512	0
131	200C117	540	547	-7
132	200C118	361	362	-1
133	200C119	457	457	0
134	200C120	423	424	-1
135	200C121	295	295	0
136	200C122	163	163	0
137	200C123	120	120	0
138	200C124	109	109	0
UKUPNO		38.177	38.405	-228

1. Tehnička oprema

172. U tijeku provedbe Lokalnih izbora 2024. godine u Brčko distriktu BiH, odnosno tijekom korištenja opreme na biračkim mjestima, na tri (3) biračka mjesta: 200C060, 200C109 i 200C117 bilo je potrebno zamijeniti uređaje na dva (2) biračka mjesta VIU – desktop uređaji nisu ispravno funkcionirali zbog neispravnosti čitača dokumenta – MRZ-a, a na jednom biračkom mjestu jer je operater zatvorio biračko mjesto prije 19:00 sati).
173. Na temelju provedene ankete, jedna od primjedbi je bila da kod osoba s dužim noktima nije moguće uzeti otisak prsta; da je u nekim slučajevima bilo neophodno u tijeku rada restartati uređaj, te da je kod pojedinih uređaja dolazilo do “titranja” ekrana.

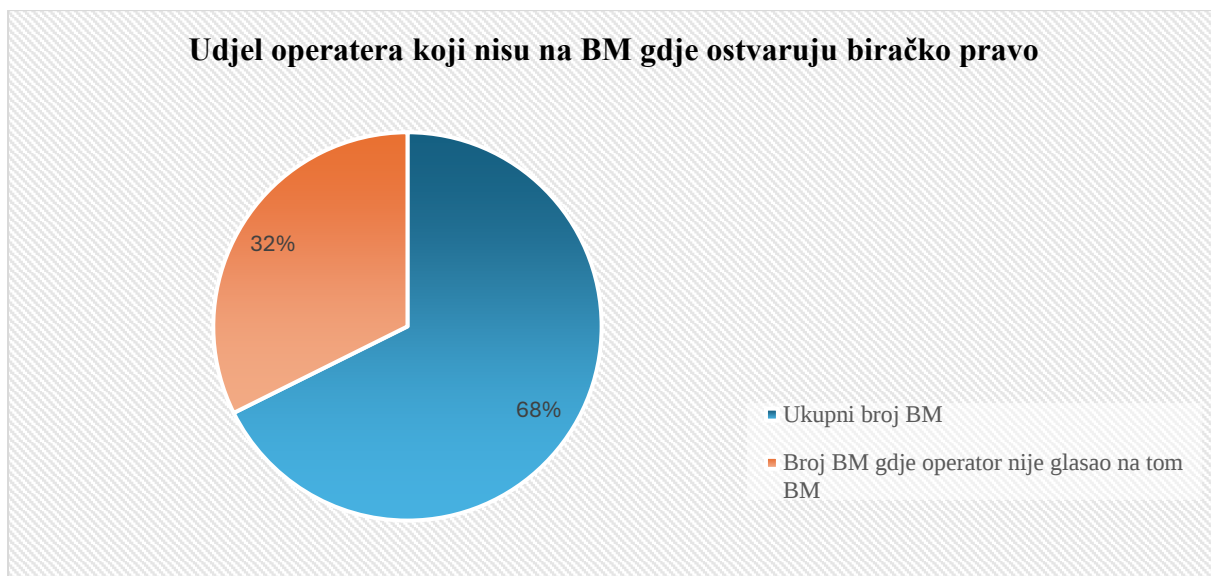
Ukupan broj korištenih uređaja	Broj biračkih mjesta gdje nije bilo tehničkih problema	%	Broj biračkih mjesta gdje je bilo tehničkih problema	%
138	135	97.8 %	3	2,2 %

Grafikon 8. Procenat udjela broja uređaja s tehničkim problemima

2. Osoblje angažirano na projektu

174. Za potrebe rada na biračkom mjestu Središnje izborno povjerenstvo BiH je objavilo javni poziv za prijavu zainteresiranih kandidata za poziciju operatera. Na javni poziv ukupno su se od traženih 160 operatera prijavile 32 osobe te je Središnje izborno povjerenstvo BiH u više navrata ponavljalo javni poziv za angažman operatera.
175. Od 163 pozvana operatera, obuci su nazočila 154 operatera. Obuka operatera je izvršena u razdoblju od 25. do 28. 9. 2024. godine u Brčko distriktu BiH i obuhvatila je teorijske temelje organizacije rada na biračkom mjestu i osnovne pojmove vezane za izborni proces, te praktični dio koji je uključio radnje i postupke vezane za korištenje opreme na biračkom mjestu.
176. U suradnji s osobljem Brčko distrikta BiH, izvršeno je raspoređivanje 138 operatera na biračka mjesta prema principu da operater bude raspoređen na biračko mjesto gdje ostvaruje svoje biračko pravo. Od 138 biračkih mjesta, na 66 biračkih mjesta nije bilo moguće rasporediti operatera koji ostvaruje svoje biračko pravo na tom biračkom mjestu, te su neraspoređeni operateri angažirani kao zamjena operatera u tijeku izbornog dana, a kako bi se omogućilo biračko pravo angažiranim operaterima na biračkom mjestu.

Grafikon 9. Procenat udjela broja operatera koji nisu na BM gdje glasuju

5. Izazovi i naučene lekcije

177. Izazovi i naučene lekcije identificirani tijekom evaluacije su sljedeći:

- Više od 50 % birača svoje biračko pravo ostvarilo je u razdoblju između 10:00 i 13:00 sati.
- Izlaznost muškaraca i žena ravnomjerno je podijeljena.
- Najveći udjel birača koji su ostvarili biračko pravo 24 % je iz dobne skupine 65+ (stariji od 65 godina).
- Ukupan procenat birača kod kojih nije bilo moguće izvršiti identifikaciju i autentifikaciju u odnosu na odaziv birača je 5,78 %.
- Više od 72 % birača koji nisu mogli biti identificirani je iz dobne skupine 65+ (stariji od 65 godina).
- Biračko mjesto 200C120 ima dva (2) najveće razine provjere u 11:00 sati i 16:00 sati.
- Više od 75 % biračkih mjesta ima vrijeme provjere ispod 40 sekundi.
- Biračko mjesto 200C077 ima skoro dvostruko duže vrijeme provjere 79 sekundi.
- Biračko mjesto 200C111 ima najbrže vrijeme provjere približno 22 sekunde. Provjerom zapisa uređaj je imao 98 % provjera pomoću MRZ čitača.
- Biračka mjesta s prosjekom dužim od 40 sekundi imaju više od 20 % slučajeva ručne provjere (unošenjem podataka pomoću ekranske tipkovnice)
- Na 85 % biračkih mjesta (116 od 138) ima manje od 5 % slučajeva da su birači došli na pogrešno biračko mjesto.
- Na 5 % biračkih mjesta (7 od 138) nije bilo birača koji nisu upisani u izvadak iz SBP-a na drugom biračkom mjestu.
- Biračka mjesta 200C102 i 200C056 imala su više od 40 % slučajeva birača koji su pristupili pogrešnom biračkom mjestu (više od 150 slučajeva pojedinačno BM).

- Birači koji su pristupili na biračko mjesto na kojem nisu upisani da glasuju, u 94 % slučajeva ostvarili su svoje biračko pravo na ispravnom biračkom mjestu u tijeku izbornog dana.
- Uspoređivanjem ukupnih podataka odaziva prema podacima za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju u 67 % nema odstupanja u podacima, dok u 93 % slučajeva odstupanje je ± 2 .
- Na četiri (4) biračka mjesta zabilježena su najveća odstupanja 200C038 (-114), 200C081 (-18), 200C059 (-12) i 200C048C (-11).
- U 2,2 % slučajeva izvršena je zamjena uređaja zbog tehničkih problema.
- U prvom javnom pozivu za operatere prijavljeno je manje od 20 % potrebnih operatera za rad na biračkom mjestu.
- Na 32 % biračkih mjesta nije bilo moguće angažirati operatera s tog biračkog mjesta, te je bio potreban dodatni angažman osoblja.
- Na temelju provedene ankete, više od 96,3 % operatera i 90,1 % birača smatra da se povećava transparentnost izbornog procesa, 97 % operatera i 88 % birača daju prednost korištenju biometrijske identifikacije u odnosu na tradicionalni način identifikacije.

Pilot projekt 4 – Video nadzor na biračkim mjestima

1. Opće informacije o projektu

178. Svrha Pilot projekta 4 – Video nadzor na biračkim mjestima je bila provjera mogućnosti uvođenja izbornih tehnologija na biračka mjesta u vidu nadzora nad procesom glasovanja i brojanja, putem snimanja audio i video tehnologijom u cilju zaštite integriteta procesa glasovanja i brojanja, a sukladno članku 5.2.a stavak (1) Izbornog zakona BiH koji propisuje da biračka mjesta koja je posebno odredilo Središnje izborno povjerenstvo BiH nakon konzultacija s općinskim izbornim povjerenstvom, uključujući i prostoriju predviđenu za glasovanje i/ili brojanje glasačkih listića, mogu biti pokrivena opremom za video nadzor na način na kojim se ne ugrožava tajnost glasovanja.
179. U cilju pripreme konačnih ciljeva Pilot projekta 4 – Video nadzor na biračkim mjestima, realizirane su sljedeće pripremne aktivnosti: a) osigurana su financijska sredstva u iznosu od 30.000,00 KM koja su odobrena od strane Ministarstva financija i trezora BiH¹²⁴ za nabavu opreme za provedbu pilot projekta uspostave video nadzora na određenom broju biračkih mjesta u BiH; b) uspostavljena je komunikacija s općinskim/gradskim izbornim povjerenstvima; c) izvršena je identifikacija osnovnih izbornih jedinica u kojima će biti proveden pilot projekt, d) identificirana su biračka mjesta na kojima će biti proveden pilot projekt; e) pripremljeni su relevantni podzakonski akti, f) provedena je javna nabava opreme za video nadzor; g) Imenovani su operateri za rukovanje opremom; i) realizirana je obuka operatera te predsjednika i članova biračkih odbora Općinskog/gradskog izbornog povjerenstva o načinu postupanja na biračkom mjestu u smislu provedbe Pilot projekta 4.
180. Središnje izborno povjerenstvo BiH je Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine¹²⁵ utvrdilo da će na području 5 osnovnih izbornih jedinica (Zenica, Centar Sarajevo, Banja Luka, Istočno Novo Sarajevo i Vlasenica) provesti Pilot projekt 4 – Video nadzor na biračkim mjestima, što je podrazumijevalo postupak u kojem se na biračkom mjestu u tijeku procesa glasovanja snima glasačka kutija, a u tijeku procesa brojanja glasačkih listića snima se stol na kojem se vrši prebrojavanje glasačkih listića¹²⁶.
181. Nadalje, sukladno članku 4. Odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine određeno je 10 biračkih mjesta u pet osnovnih izbornih jedinica za provedbu Pilot projekta 4.¹²⁷

¹²⁴ Akt broj: 07-1-16-1-246-2/24 od 29. 4. 2024. godine

¹²⁵ “Službeni glasnik BiH”, broj 57/24.

¹²⁶ Članak 9. Naputka o instalaciji, korištenju opreme za video nadzor, prijenosu i čuvanju nadzornih video snimaka, o odgovornostima izbornih povjerenstava i biračkih odbora, te prekršajima zbog kršenja propisanih pravila – Pilot projekt 4 (“Službeni glasnik BiH” broj 61/24).

¹²⁷ “Službeni glasnik BiH”, broj 57/24.

182. Dana 27. 9. 2024. godine Središnje izborno povjerenstvo BiH je donijelo Odluku o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provedbu pilot projekata¹²⁸, a dana 2. 10. 2024. Odluku o izmjeni i dopuni odluke o imenovanju glavnih operatera i operatera kod provedbe pilot projekata¹²⁹. Za Pilot projekt 4 imenovano je 10 operatera.¹³⁰

2. Legislativa

183. Pored općih akata koji su pripremljeni i usvojeni za sve pilot projekte¹³¹, Za potrebe provedbe Pilot projekta 4 – Video nadzor, SIP BiH je donio sljedeće dokumente kojima se reguliraju aktivnosti iz pilot projekt 4:

- Naputak o instalaciji, korištenju opreme za video nadzor, prijenosu i čuvanju nadzornih video snimaka, o odgovornostima izbornih povjerenstava i biračkih odbora, te prekršajima zbog kršenja propisanih pravila – Pilot projekt 4¹³² (u daljnjem tekstu Naputak).
- Odluka o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine¹³³.
- Instrukcija za izborna povjerenstva osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi „Pilot projekt 4 – Video nadzor na biračkim mjestima“.

3. Lokacija provedbe Pilot projekta 4 – Video nadzor na biračkim mjestima

184. Pilot projekt 4 – Video nadzor na biračkim mjestima za Lokalne izbore 2024. godine proveden je na 10 biračkih mjesta u pet osnovnih izbornih jedinica što je regulirano u članku 4. Odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine. Popis biračkih mjesta je dat u prilogu na kraju ovog poglavlja.

4. Evaluacija i rezultati Pilot projekta 4

185. Ukupan broj birača na 10 pilot biračkih mjesta je bio 7.189, od čega je glasovalo 3.719 ili 52 %.

¹²⁸ 71. sjednica od 27. 9. 2024. godine, broj akta: 06-1-07-2323-1/24 od 27. 9. 2024. godine

¹²⁹ 73. sjednica SIP BiH od 2. 10. 2024.

¹³⁰ https://www.izbori.ba/Documents/izbori_2024/09/d30/odluka_o_imenovanju_operatera-bos.pdf

¹³¹ Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. godine („Sl. glasnik BiH“ br. 31/24., Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH za Lokalne izbore 2024. „Sl. glasnik BiH“, br. 57/24;), Naputak o provedbi pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz uporabu izbornih tehnologija („Sl. glasnik BiH“ br. 31/24.), Odluka o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine („Sl. glasnik BiH“ br. 57/24.) i Ispravka teksta Odluke o određivanju biračkih mjesta za provedbu pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine, („Službeni glasnik“ broj: 59/24).

¹³² „Službeni glasnik BiH“ broj 61/24

¹³³ „Službeni glasnik BiH“ broj 57/24

186. Osnovni pokazatelji na temelju kojih je vršena procjena uspješnosti provedbe pilot projekta 4 su definirani u Drugom periodičnom izvješću o uvođenju novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini¹³⁴ koji se fokusirao na tehnički i pravni aspekt pilot projekata, a koje je pripremilo Središnje izorno povjerenstvo BiH i dostavilo u Parlamentarnu skupštinu BiH dana 4. 10. 2024. godine. Predmetno izvješće je usvojeno na 23. sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH održanoj 3. 12. 2024. godine.¹³⁵

Pokazatelji uspjeha i izvori podataka prema pokazateljima:

Br.	Pokazatelj	Izvor podataka prema pokazateljima
1.	Je li oprema nabavljena transparentno i odgovornom procedurom?	Odluka o izboru najpovoljnijeg ponuditelja za nabavu video nadzora s ugradnjom na biračkim mjestima
2.	Je li korištenje video opreme vršeno dosljedno kako je propisano pravnim aktima?	Zapisnik o radu biračkog odbora (ZARBO) na biračkim mjestima na kojima je korišten video nadzor.
3.	Je li se oprema koristila radi očuvanja tajnosti glasanja?	Izvješća operatera s 10 biračkih mjesta.
4.	Jesu li birači bili upoznati da na biračkom mjestu postoji video kamera; (poster na ulazu i slično)?	Izvješće i odgovori na Upitnik za članove OIP-a iz 5 osnovnih izbornih jedinica u kojima je proveden Pilot projekt 4.
5.	Je li korištenje kamera spriječilo potencijalne prevare?	Odgovori na Upitnik za predsjednike biračkih odbora na biračkim mjestima na kojima je korišten video nadzor.
6.	Jesu li birači/promatrači iskazivali zabrinutost zbog korištenja video kamere na biračkom mjestu i slično?	
7.	Ostala zapažanja i komentari operatera.	Odgovori na anketu za birače o njihovim iskustvima koja su imali korištenjem video nadzora na biračkom mjestu na kojem su glasovali.

Procedura javne nabave za nabavu video nadzora s ugradnjom na biračkim mjestima

187. Postupak javne nabave proveden je putem konkurentskog zahtjeva za dostavu ponuda. Obavještenje o nabavi objavljeno je na portalu Javnih nabava, broj obavještenja: 794-7-1-185-3-36/24 od 12. 8. 2024. godine. Primljena je samo jedna ponuda ponuditelja Artco Group d.o.o. Sarajevo. Povjerenstvo za nabavu imenovana Rješenjem broj: 07-2-16-3-1046-2/24 od 9. 7. 2024. godine izvršila je pregled i ocjenu ponude (Zapisnik o pregledu i ocjeni ponuda broj: 07-2-16-3-1046-8/24 od 28. 8. 2024.) i utvrdila da je ponuda ponuđača Artco Group d.o.o. Sarajevo prihvatljiva budući da je sukladna zahtjevima iz predmetne tenderske dokumentacije i u okviru proračuna planiranog za predmetnu nabavu. Povjerenstvo je uputilo prijedlog Središnjem izbornom povjerenstvu BiH za izbor najpovoljnijeg ponuditelja i dodjelu ugovora na iznos od 25.600,00 KM bez PDV-a, odnosno 29.952,00 KM s PDV-om.¹³⁶ U predmetnom postupku predviđena je e-Aukcija. S obzirom na to da je primljena samo jedna ponuda, nije bilo moguće provesti

¹³⁴ Akt SIP BiH broj 04-2-50-4-1192-71/20 od 2. 10. 2024. godine, str. 70.

¹³⁵ Akt Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH broj 01-50-1-15-23/24 od 3. 12. 2024. godine

¹³⁶ Odluka o izboru najpovoljnijeg ponuditelja dostupna na linku

https://www.izbori.ba/Documents/2024/09/Odluka%20o%20izboru_04092024_12.pdf

e-Aukciju, a sukladno članku 4. stavak (2) Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja e-Aukcije.¹³⁷

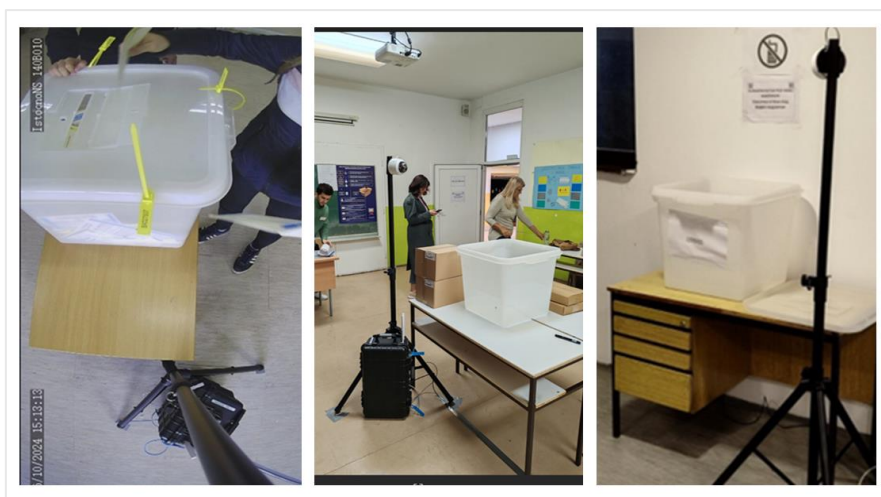
Procedure korištenja video nadzora na biračkom mjestu

188. Korištenje video nadzora na biračkom mjestu je regulirano podzakonskim aktom "Naputak o instalaciji, korištenju opreme za video nadzor, prijenosu i čuvanju nadzornih video snimaka, o odgovornostima izbornih povjerenstava i biračkih odbora, te prekršajima zbog kršenja propisanih pravila – Pilot projekt 4.
189. Svi sudionici izbornog procesa na dan izbora, 6. 10. 2024. godine su bili obaviješteni da je prostor pod video nadzorom putem plakata postavljenih na ulazu i unutar biračkog mjesta, kao i verbalnim putem od strane članova biračkih odbora.

Poster

190. Video nadzor je bio postavljen na vidljivo mjesto unutar prostorija gdje su organizirana biračka mjesta i tijekom procesa glasovanja kamera je snimala glasačku kutiju. Kamera nije snimala birače pri ulasku na biračko mjesto, tijekom glasovanja, kao ni pri izlasku s biračkog mjesta.

Snimci s video nadzora

¹³⁷ "Sl. glasnik BiH" broj 80/23.

191. Nakon zatvaranja biračkih mjesta kamera je bila usmjerena u pravcu stola na kojem su brojani glasački listići. Prilikom brojanja glasačkih listića članovi biračkog odbora koji su brojali glasove su okrenuli svaki glasački listić prema kameri i glasno čitali rezultate s glasačkog listića, o čemu postoji video i audio zapis. Način postavljanja video kamera je osigurao očuvanje tajnosti glasanja.

Snimak s video nadzora

Zapažanja iz Zapisnika o radu biračkog odbora (ZARBO) s biračkih mjesta

192. Člankom 12 Naputka o instalaciji, korištenju opreme za video nadzor, prijenosu i čuvanju nadzornih video snimaka, o odgovornostima izbornih povjerenstava i biračkih odbora, te prekršajima zbog kršenja propisanih pravila – Pilot projekt 4, propisano je da se o cijelom postupku korištenja video nadzora vodi posebna evidencija u Zapisniku o radu biračkog odbora (ZARBO) koja sadrži sve podatke vezane za rad uređaja, te druga zapažanja od strane operatera i predsjednika biračkog odbora.
193. Uvidom u ZARBO obrasce svih deset biračkih mjesta na kojima je proveden Pilot projekt 4 konstatirano je da su predsjednici biračkih odbora samo na tri biračka mjesta evidentirali da se na istim provodi pilot projekt 4 i to – Grad Banja Luka BM: 034B245, Općina Istočno Novo Sarajevo BM: 140B005 i Općina Vlasenica BM: 103B009).
194. Od strane akreditiranih promatrača i birača nije bilo primjedbi. **U ZARBO obrascima za ostalih 7 biračkih mjesta nema bilo kakvih informacija da se na tim biračkim mjestima provodio pilot projekt.**

Deinstalacija opreme, predaja i čuvanje opreme

195. Poslije završetka brojanja operateri su izvršili deinstalaciju opreme, pakiranje u originalnu ambalažu i dopremanje opreme koja je zapečaćena predata u Glavni centar za brojanje u Sarajevu. Nakon prikupljanja svih sustava nadzora, komisijski su izvađene kartice i predate tehničkom osoblju Glavnog centra za brojanje. Oprema se nalazi u Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.

196. Video i audio zapisi na SD karticama čuvaju se u sefu u Središnjem izbornom povjerenstvu BiH za razdoblje od 12 mjeseci od datuma objave potvrđenih rezultata Lokalnih izbora 2024. godine u Bosni i Hercegovini u Službenom glasniku BiH.¹³⁸ Protekom roka čuvanja datoteke se komisijski uništavaju, izuzev ako nadležno tužiteljstvo zatraži čuvanje tih snimaka.¹³⁹

Izvješća operatera koji su instalirali i nadzirali video nadzor na biračkim mjestima

197. Deset (10) operatera koji su instalirali i nadzirali rad opreme, te izvršili deinstalaciju opreme, dostavili su svoja izvješća Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. U svim izvješćima je konstatirano da je oprema instalirana sukladno Naputku o instalaciji, korištenju opreme za video nadzor, prijenosu i čuvanju nadzornih video snimaka, o odgovornostima izbornih povjerenstava i biračkih odbora, te prekršajima zbog kršenja propisanih pravila – Pilot projekt 4, instalacija je izvršena prije otvaranja biračkih mjesta, svi birači su bili upoznati da su biračka mjesta pod video nadzorom putem plakata i verbalno od strane članova biračkih odbora na što nije bilo primjedbi, naprotiv, zabilježeni su pozitivni komentari i odobravanje od strane promatrača i birača. Nakon završetka procesa brojanja oprema je deinstalirana, propisno upakirana i dostavljena u Glavni centar za brojanje, te komisijski predata osoblju Glavnog centra za brojanje.

Analiza Upitnika – Pilot projekta 4 – Video nadzor na biračkim mjestima

198. U cilju prikupljanja informacija o iskustvima korištenja novih tehnologija na biračkim mjestima i izazovima s kojima su se suočili korištenjem ove tehnologije, ako ih je bilo, te efikasnošću ovih tehnologija na biračkim mjestima gdje je proveden pilot projekt 4 SIP BiH je proveo anketu za izbornu administraciju i birače.
199. Upitnik za izbornu administraciju o iskustvima i naučenim lekcijama je dostavljen predsjednicima općinskih/gradskih izbornih povjerenstava 5 osnovnih izbornih jedinica i to: Zenica, Centar Sarajevo, Banja Luka, Istočno Novo Sarajevo i Vlasenica i predsjednicima biračkih odbora 10 biračkih mjesta na kojima je proveden Pilot projekt 4.
200. Nadalje, Upitnik za birače koji su glasovali na biračkim mjestima na kojima je bio korišten video nadzor, objavljen je na web stranici SIP BIH www.izbori.ba¹⁴⁰. U nastavku je data analiza odgovora na Upitnike.

¹³⁸ Rezultati Lokalnih izbora 2024. godine su objavljeni u službenim glasilima – "Službeni glasnik BiH" br. 75 od 5. 11. 2024. i "Službeni glasnik BiH" broj 78 od 15. 11. 2024. godine.

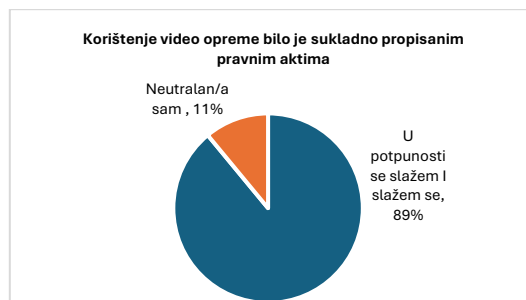
¹³⁹ Članak 14 Naputka o instalaciji, korištenju opreme za video nadzor, prijenosu i čuvanju nadzornih video snimaka, o odgovornostima izbornih povjerenstava i biračkih odbora, te prekršajima zbog kršenja propisanih pravila – Pilot projekt 4.

¹⁴⁰ <https://www.izbori.ba/Default.aspx?Lang=3&CategoryID=361&v=071120249847>

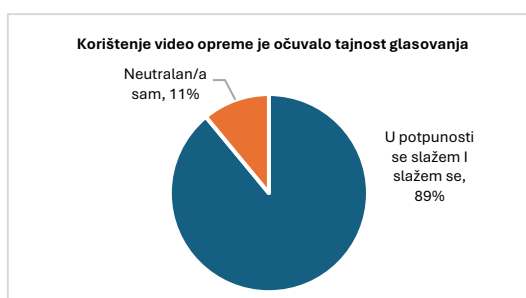
Odgovori na Upitnik za izbornu administraciju

201. Na Upitnik je odgovorilo 6 članova OIP-a/GIP-a i 3 predsjednika biračkih odbora.

89 % ispitanika smatra da je korištenje video opreme bilo sukladno propisanim pravnim aktima; nasuprot 11 % onih koji su neutralni po ovom pitanju.

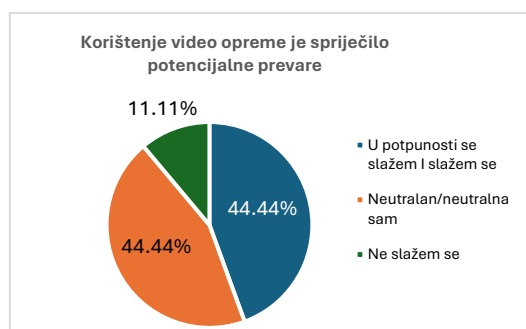
89 % ispitanika su mišljenja da je korištenje video opreme očuvalo tajnost glasovanja, a 11 % je neutralno.

Svi ispitanici (100 %) su odgovorili da su birači bili upoznati da na biračkom mjestu postoji video kamera.

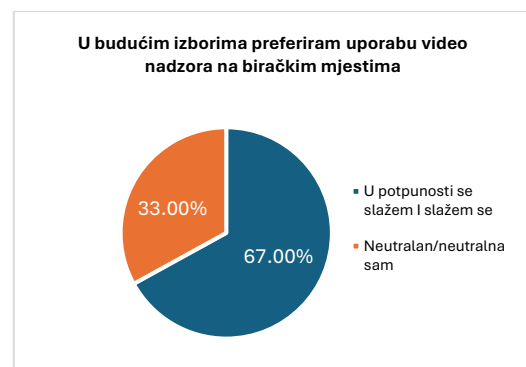
44 % ispitanika smatra da je korištenje video opreme spriječilo potencijalne prevare nasuprot 11 % onih koji se ne slažu s ovom konstatacijom, a 44 % ispitanika nema stav po ovom pitanju.

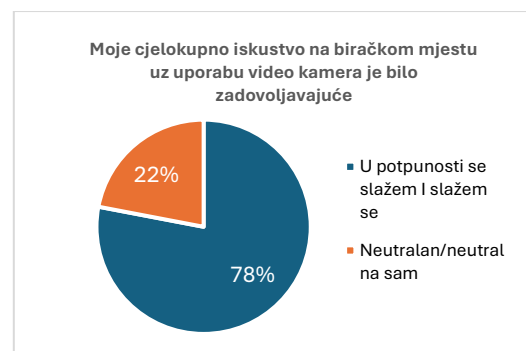
89 % ispitanika je odgovorilo da birači/promatrači nisu iskazali zabrinutost zbog korištenja video nadzora, dok je 11 % ispitanika neutralno po ovom pitanju.

67 % ispitanika preferira uporabu video nadzora na biračkim mjestima u budućnosti, a 33 % ispitanika je neutralno.

78 % ispitanika je označilo da je njihovo cjelokupno iskustvo na biračkom mjestu uz uporabu video kamera je bilo zadovoljavajuće, a 22 % je neutralno po ovom pitanju.

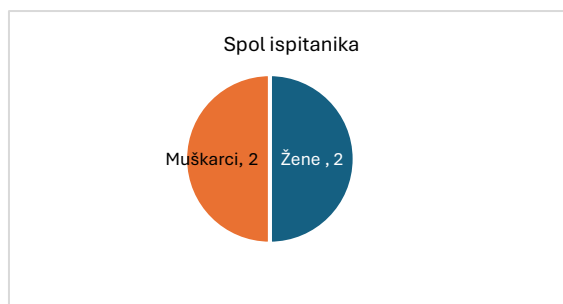
Ostali komentari ispitanika su sljedeći:

- otvaranje biračkih mjesta proteklo je u redu,
- nije bilo problema s opremom na biračkim mjestima,
- birači pohvalili uporabu novih tehnologija na biračkom mjestu,
- cjelokupan proces protekao bez ikakvih problema,
- pozitivna promjena i iskorak transparentnije provedbe izbornog ciklusa,
- jako korisna stvar koja rasterećuje birački odbor,
- previše vremena je potrošeno za prikazivanje svakog listića u kameru.

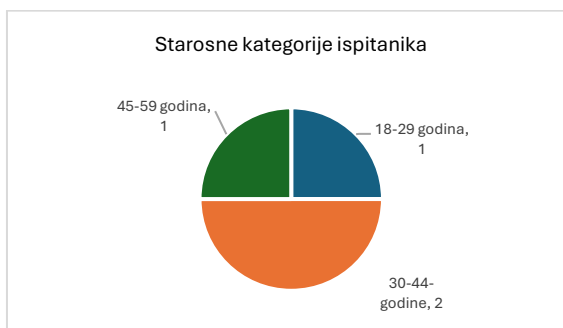
Odgovori birača o iskustvima u korištenju ovih uređaja na biračkom mjestu

202. Na Upitnik o iskustvu birača koji su glasovali na biračkim mjestima na kojima je bio instaliran video nadzor, a koji je bio dostupan na web stranici www.izbori.ba odgovorila su 4 birača.

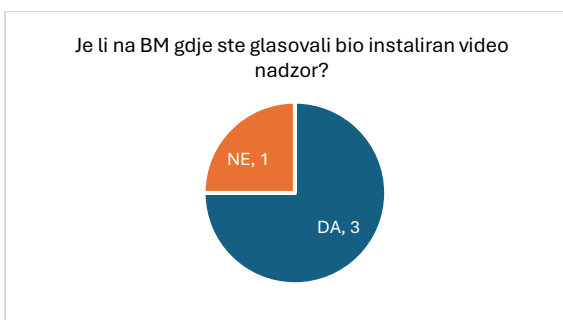
Upitnik su popunila dva birača ženskog i dva birača muškog spola.

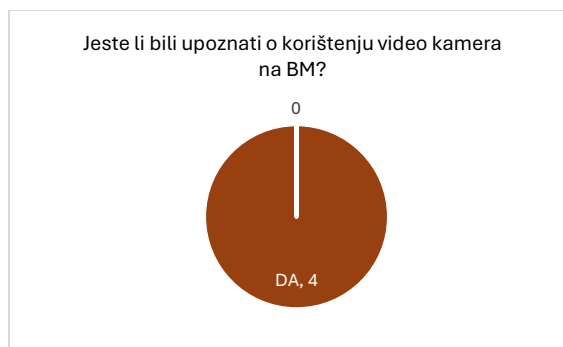
Starosna dob birača koji su odgovorili na upitnik je sljedeća: 2 birača su starosti od 30-44 godine; jedan birač pripada dobnoj skupini od 45-59 godina, dok je jedan birač starosti 18-29 godina. Birači su glasovali u Gradu Banja Luka (1), u Općini Centar Sarajevo (2) i u Općini Istočno Novo Sarajevo (1).

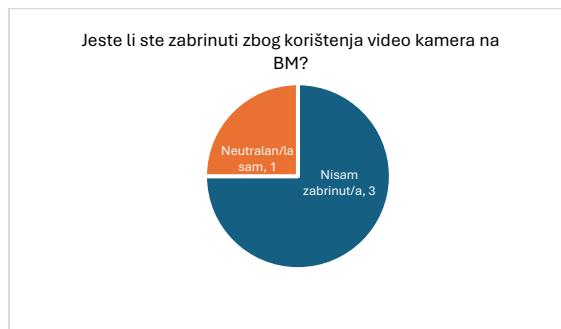
Tri birača su označila da su glasovala na biračkom mjestu gdje je bio instaliran video nadzor, a jedan birač je glasovao na biračkom mjestu gdje nije bilo video nadzora.

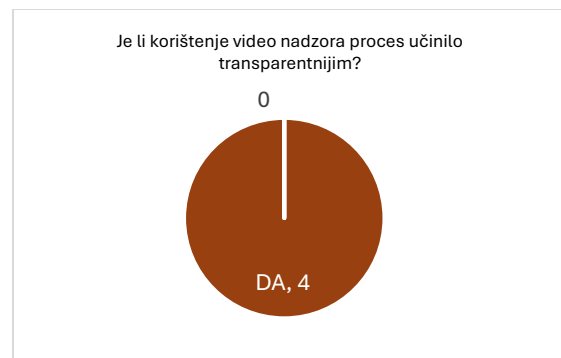
Svi ispitanici su odgovorili da su bili upoznati o korištenju video kamera na biračkom mjestu.

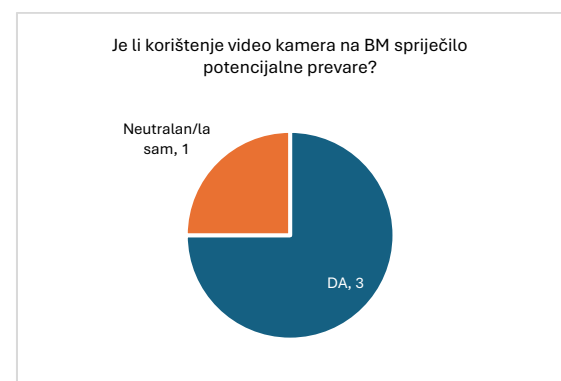
Tri birača su odgovorila da nisu bili zabrinuti zbog korištenja video kamera na biračkom mjestu, dok je jedan birač neutralan.

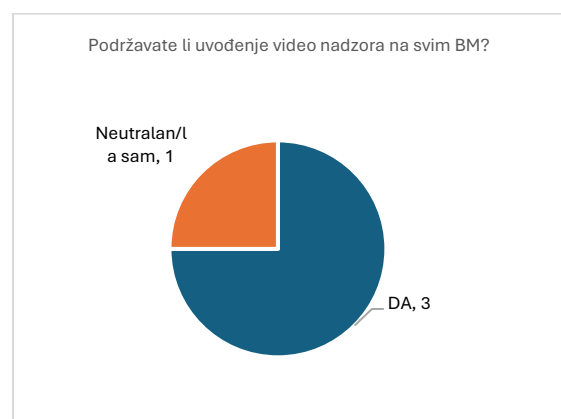
Svi ispitanici su mišljenja da je korištenje video nadzora za snimanje glasačke kutije i brojanja glasačkih listića proces učinilo transparentnijim.

Tri birača su mišljenja da je korištenje video kamera na biračkom mjestu spriječilo potencijalne prevare, dok je jedan birač neutralan.

Tri birača podupiru uvođenje video nadzora na svim biračkim mjestima, dok je jedan birač neutralan po ovom pitanju.

Ishodi

203. Ishodi provedbe pilot projekta 4 u odnosu na pokazatelje su prikazani u tabeli koja slijedi.

Br.	Pokazatelj	Ishod
1.	Je li oprema nabavljena transparentno i odgovornom procedurom?	Oprema je nabavljena transparentno i odgovornom procedurom.
2.	Je li korištenje video opreme vršeno dosljedno kako je propisano pravnim aktima?	Prema izvješćima operatera korištenje video opreme je vršeno sukladno propisanim pravnim aktima. Međutim, većina predsjednika biračkih odbora (7 od 10) nije unijela informacije o pilot projektu u Zapisnik o radu biračkog odbora ZARBO, što je u suprotnosti s Člankom 12. Naputka o instalaciji, korištenju opreme za video nadzor, prijenosu i čuvanju nadzornih video snimaka, o odgovornostima izbornih povjerenstava i biračkih odbora, te prekršajima zbog kršenja propisanih pravila – Pilot projekt 4.
3.	Je li se oprema koristila radi očuvanja tajnosti glasanja?	Oprema je korištena na način da je u potpunosti očuvana tajnost glasanja.
4.	Jesu li birači bili upoznati da na biračkom mjestu postoji video kamera; (poster na ulazu i slično)?	Birači su putem postera i obavještenjima članova biračkih odbora bili upoznati da se na biračkom mjestu nalazi video nadzor.
5.	Je li korištenje kamera spriječilo potencijalne prevare?	Korištenje kamera na biračkom mjestu je imalo i preventivnu funkciju zbog psihološkog efekta i spoznaje da se proces glasanja i brojanja snima.
6.	Jesu li birači/promatrači iskazivali zabrinutost zbog korištenja video kamere na biračkom mjestu i slično?	Uvidom u zapisnike o radu biračkog odbora (ZARBO) na pilotiranim biračkim mjestima nije bilo primjedbi birača/promatrača na korištenje video nadzora.
7.	Ostala zapažanja i komentari operatera.	Prema navodima iz izvješća 10 operatera, birači i promatrači su iskazali potporu i odobravanje zbog video nadzora na biračkim mjestima.
8.	Odgovori na anketna pitanja	Na anketni Upitnik za izbornu administraciju odgovorilo je 6 članova OIP-a/GIP-a i 3 predsjednika biračkih odbora. Na anketni Upitnik za birače koji je objavljen na web stranici www.izbori.ba odgovorila su 4 birača.

Ukupno potrošeni proračun

204. Ukupno utrošeni proračun za provedbu pilot projekta 4 – Video nadzor na biračkim mjestima iznosi 25.600,00 KM bez PDV-a, odnosno 29.652,00 KM s PDV-om. Usluge operatera je platio dobavljač opreme.

5. Izazovi i naučene lekcije

205. Financijski aspekt pilot projekta i raspoloživi proračun su pokrili potrebe pilot projekta. Međutim, za uvođenje video nadzora na svim biračkim mjestima potrebno je osigurati značajna proračunska sredstva koja bi obuhvatila nabavu opreme, rad operatera i ostale pridružene troškove za trening, kao i informativno-edukativnu kampanju.

206. Procedura nabave opreme je bila transparentna uz primjenu odgovorne procedure.
207. Korištenje video opreme je vršeno sukladno propisanim pravnim aktima.
208. Pilot projekt 4 – video nadzor je imao za cilj zaštitu integriteta procesa glasanja i brojanja glasova – ova metoda je testirana i može se smatrati da se pokazala korisnom; povećana je svijest izbornih korisnika; audio i video zapisa procesa glasovanja i brojanja glasova dokumentiraju cijelu proceduru na biračkom mjestu i mogu biti vjerodostojan dokaz u slučaju izbornih nepravilnosti.
209. Nedostatak koji treba prevladati jeste odsustvo bilo kakve evidencije u 7 Zapisnika o radu biračkog odbora o video nadzoru na biračkom mjestu. Preporuka bi bila da se unaprijedi trening predsjednika/članova biračkih odbora, i da se pripremi lista za provjeru u ZARBO obrascu na kojoj bi bile navedene točne radnje koje je potrebno provjeriti u vezi s korištenjem video opreme, nazočnosti operatera, primjedbi promatrača i birača.
210. Prilagoditi podzakonske akte da se primjena video nadzora na biračkom mjestu učini efikasnijom čime bi se ispunila svrha uvođenja ove tehnologije za povećanje integriteta izbornog procesa.

Prilog

Lokacije provedbe pilot projekta 4

Zenica

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača	Glasovalo
093A017	CENTAR 1	OŠ "MEŠA SELIMović"	775	318 (41 %)
093A020	CENTAR 4	OŠ "MEŠA SELIMović"	778	293 (38 %)

Centar Sarajevo

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača	Glasovalo
136A067	SKENDERIJA 1	EKONOMSKI FAKULTET POSLOVNA ŠKOLA, SKENDERIJA 70	933	327 (35 %)
136A069	SKENDERIJA 3	EKONOMSKI FAKULTET POSLOVNA ŠKOLA, SKENDERIJA 70	871	322 (37 %)

Banja Luka

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača	Glasovalo
034B217	CENTAR 1/2	MZ CENTAR SIME ŠOLAJE 7	697	390 (56 %)
034B245	KULJANI 3	PŠ JOVAN FUČIĆ KULJANI	622	460 (74 %)

Istočno Novo Sarajevo

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača	Glasovalo
140B005	PETROVIĆI	PROSTORIJE MZ PETROVIĆI BR. 15	200	128 (64 %)
140B010	OŠ "SVETI SAVA" - 1	UL. KARAĐORĐEVA 1	904	567 (63 %)

Vlasenica

Kod BM	Naziv BM	Lokacija	Broj birača	Glasovalo
103B001	OSNOVNA ŠKOLA	OŠ VLASENICA	704	432 (61 %)
103B009	BREGOVI	OŠ VLASENICA	705	482 (68 %)

II DIO

STUDIJA IZVODLJIVOSTI ZA UVOĐENJE SPECIFIČNIH IZBORNIH TEHNOLOGIJA U IZBORNI PROCES BOSNE I HERCEGOVINE

Sažetak

1. Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na svojoj 23. sjednici održanoj 3. 12. 2024. godine usvojio zaključak kojim je zadužio Središnje izborno povjerenstvo BiH (u daljnjem tekstu: SIP BiH) da izradi studiju izvodljivosti za uvođenje specifičnih izbornih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini i to u roku od 90 dana od dana usvajanja Zaključka, a sukladno članku 20.16e Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.
2. Istim zaključkom zadužio je Vijeće ministara BiH da, sukladno zahtjevu SIP BiH, osigura financijska sredstva u Proračunu institucija BiH za 2025. godinu za nabavu potrebne opreme za uvođenje specifičnih izbornih tehnologija u izborni proces Bosne i Hercegovine.
3. Ova studija rađena je na temelju stečenih znanja i iskustava stečenih provedenim pilot projektima, prenesenim znanjima i iskustvima s dviju studijskih posjeta državama koje su uvele tehnologije u izborni proces (Gruzija i Albanija), te znanjima stečenim sudjelovanjem na stručnim konferencijama kao i sudjelovanjem u promatračkim misijama.
4. Sama studija izvodljivosti utemeljena je na tehnologijama na kojima je proveden pilot projekt i to tehnologije biometrijske verifikacije birača, i tehnologije skeniranja glasačkih listića, a sve u cilju efikasnosti, točnosti i transparentnosti izbornog procesa u Bosni i Hercegovini. Obuhvaća detaljnu provedbu postupka uvođenja tehnologija, obuku kao i osiguranje potrebne potpore.
5. **Biometrijska verifikacija birača:** Pilot projekt biometrijske verifikacije birača uključivao je primjenu biometrijskih uređaja za identifikaciju birača (BVID) na biračkim mjestima. Ova tehnologija je imala za cilj da poboljša autentifikaciju birača i minimalizira mogućnost prevara vezanih za izlaznost birača. Projekt je uključivao obuke za osoblje SIP BiH i izbornih povjerenstava osnovnih izbornih jedinica (u daljnjem tekstu: OIP), osiguravajući neometan rad na dan izbora. Ankete su pokazale visoku razinu zadovoljstva i među ispitanicima i među glasačima, naglašavajući efikasnost sustava u pojednostavljivanju procesa verifikacije i povećanju transparentnosti. Postizborna konsolidacija podataka i generiranje izvješća dodatno su potvrdili uspjeh ovog pilota.
6. **Tehnologije skeniranja glasačkih listića:** Pilot projekt skeniranja glasačkih listića imao je za cilj automatizaciju procesa prebrojavanja glasova, smanjujući mogućnost ljudskih grešaka i ubrzavajući objavljivanje rezultata. 145 uređaja za skeniranje glasačkih listića je raspoređeno, a operateri su prošli opsežnu obuku. Projekt je pokazao značajna poboljšanja u točnosti i efikasnosti, a povratne informacije korisnika odražavaju pozitivan utjecaj na cjelokupni izborni proces.
7. **Analiza troškova i koristi:** Analiza troškova i koristi u studiji otkrila je značajno početno ulaganje u hardver, softver i obuku, ali predviđala i dugoročne uštede kroz povećanu operativnu efikasnost i smanjeni ručni rad. Prednosti uključuju brže brojanje glasova, poboljšanu preciznost i poboljšano povjerenje birača. Izazovi kao što su tehnički kvarovi i

potreba za opsežnom obukom postoje, uz preporuke za potrebe okvire potpore i stalne mehanizme povratnih informacija.

8. Ključne preporuke:

1. **Osiguranje proračuna:** Osiguranje proračuna prije izborne godine, kako bi se omogućilo dovoljno vremena za testiranje/prihvatanje rješenja, kao i edukaciju birača.
2. **Angažman zainteresiranih strana:** Osiguranje transparentne komunikacije i suradnje sa svim zainteresiranim stranama na izborima.
3. **Brzina glasovanja:** ograničenje identificirano u pilotu za skeniranje glasačkih listića bila je brzina ubacivanja svih glasačkih listića od strane birača. Potrebno je promijeniti dizajn glasačkog listića kako bi se poboljšala brzina.
4. **Izgradnja kapaciteta:** SIP BiH treba da angažira Tim za rukovođenje projektom zadužen za upravljanje tehnologijom i njenom primjenom na izborima. Također, postojeći ljudski resursi treba da u potpunosti shvate tehnologiju i njen utjecaj na njihove povezane uloge.
5. **Potrebni okvir potpore:** Uspostavljanje namjenskih pozivnih centara i terenskih tehničara na licu mjesta za potporu operacijama.
6. **Kontinuirana obuka:** Tekući programi obuke za izborne dužnosnike kako bi se osigurala stručnost u korištenju novih tehnologija.
7. **Unaprjeđenje infrastrukture:** Osiguranje pouzdanog napajanja i efikasne logistike za rukovanje opremom.

Posebna napomena:

9. Provedbom pilot projekata provjerena je mogućnost uvođenja specifičnih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini, ali je za potpunu implementaciju tehnologija na svim biračkim mjestima u Bosni i Hercegovine neophodno provesti niz složenih, međusobno povezanih aktivnosti za čiju realizaciju je neophodno uključiti niz drugih institucija koje bi, sukladno svojim nadležnostima, trebale pružiti potporu realizaciji jednog ovako kompleksnog procesa.
10. Za korištenje specifičnih tehnologija u izbornom procesu na izborni dan potrebno je donijeti strateške odluke da li će se koristiti izborne tehnologije i ako će se koristiti, koje tehnologije će biti korištene (Studija izvodljivosti rađena je za tehnologije koje su pilotirane za Lokalne izbore 2024. godine), osigurati neophodna novčana sredstva što je prije moguće kako bi sve aktivnosti bile realizirane na vrijeme (dinamički plan ove studije predvidio je da ove aktivnosti započnu u 03. mjesecu 2025. godinu, svaka odgoda automatski pomjera druge rokove), osigurati adekvatno skladište i proces za konfiguraciju opreme (skladište mora imati određene uvjete vezane za vlažnost prostora i temperaturu radi utjecaja na osjetljivost tehnologije, ali i dodatni prostor za pripremu i konfiguraciju uređaja), provesti složene postupke javnih nabava međunarodnog platnog razreda, kadrovski popuniti Središnje izborno povjerenstvo BiH, osigurati dovoljan broj vanjskih suradnika, riješiti pitanje IT potpore u procesu (s obzirom na nedostatak kvalificirane radne snage putem ugovora o djelu sa službenicima drugih institucija odgovarajućeg profila ili angažiranjem IT kompanije), usvojiti neophodne zakonske izmjene, pripremiti softvere i procedure, testirati

funkcionalnosti opreme, razviti i realizirati sustave edukacije za sve uključene aktere, pripremiti sve neophodne aktivnosti koje će jamčiti potpunu zaštitu osobnih podataka građana Bosne i Hercegovine, poduzeti neophodne aktivnosti za potrebe cyber sigurnosti, angažirati kapacitete telekom operatera, te niz drugih neophodnih aktivnosti kako bi uspostavljeni mehanizmi jamčili potpuni integritet i transparentnog izbornog procesa.

11. Radi efikasnog rada i komunikacije neophodno je uspostaviti Interresornu radnu grupu koju bi činili predstavnici svih nadležnih institucija kao što su Parlamentarna skupština BiH, Vijeće ministara BiH, Ministarstvo financija i trezora BiH, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH, Agencija za zaštitu osobnih podataka BiH, Agencija za javne nabave BiH, telekom operateri itd).
12. Nakon što se ispune svi tehnički uvjeti obuhvaćeni ovom Studijom izvodljivosti, Središnje izorno povjerenstvo BiH može utvrditi da su se stekli svi neophodni uvjeti za uvođenje tehnologije u izborni proces u Bosni i Hercegovini kako je to propisano člankom 20.16e Izbornog zakona BiH.

1. Uvod

Svrha studije

13. SIP BiH istražuje primjenu naprednih izbornih tehnologija kako bi unaprijedio integritet, efikasnost i transparentnost izbornog procesa. Konkretno, SIP BiH razmatra uvođenja tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića na biračkim mjestima na dan izbora. Ova studija izvodljivosti ima za cilj da pruži sveobuhvatnu analizu potencijalnih koristi, izazova, troškova i zahtjeva povezanih s implementacijom ovih tehnologija. Krajnji cilj je utvrditi je li takvo uvođenje održivo i dati preporuke za uspješnu strategiju implementacije.

Opseg studije

14. Ova studija izvodljivosti pokriva nekoliko kritičnih oblasti neophodnih za informirani proces donošenja odluka u vezi s uvođenjem izbornih tehnologija. Opseg uključuje:
 - Pregled tehnologija biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića.
 - Analiza prednosti i izazova povezanih s ovim tehnologijama.
 - Detaljan plan implementacije, uključujući tehničke i infrastrukturne zahtjeve.
 - Analiza troškova i koristi za procjenu financijskih implikacija.
 - Pravna i regulatorna analiza kako bi se osigurala usklađenost s postojećim zakonima i identifikiranje neophodnih zakonskih promjena.
 - Procjena utjecaja obrade na zaštitu osobnih podataka.
 - Mjere sigurnosti i privatnosti radi zaštite informacija birača i integriteta izbora.
 - Pilot plan testiranja i evaluacije za procjenu efikasnosti tehnologija.
 - Obuka i izgradnja kapaciteta izbornog osoblja.
 - Strategije uključivanja zainteresiranih strana kako bi se osigurala široka potpora i transparentnost.
 - Procjena rizika i plan postupanja za rješavanje potencijalnih izazova tijekom implementacije.

Korištena metodologija

15. Da bi se postigli ciljevi navedeni u ovoj studiji, primijenjen je višestruki pristup, koji uključuje i kvalitativne i kvantitativne metode istraživanja. Metodologija uključuje:
 - Analiza dokumentacije: Ispitivanje postojećih izvještaja, studija slučaja i akademskih radova koji se odnose na biometrijsku verifikaciju birača i tehnologije skeniranja glasačkih listića koje se koriste u drugim zemljama.

- Usporedna analiza: Analiza sličnih tehnoloških implementacija u izbornim procesima drugih država kako bi se identificirale najbolje prakse i naučene lekcije.
 - Intervjui sa zainteresiranim stranama: Obavljanje intervjua s ključnim zainteresiranim stranama, uključujući izborne zvaničnike, tehnološke stručnjake i predstavnike relevantnih vladinih i nevladinih organizacija.
 - Analiza troškova: Procjena finansijskih zahtjeva kroz projekcije proračuna i analizu troškova i koristi.
 - Procjena rizika: Identifikacija potencijalnih rizika i razvoj strategija za ublažavanje.
 - Analiza pilot projekta: Procjena četiri pilot projekta koja je SIP BiH implementirao na Lokalnim izborima 2024. za kontroliranu i mjerljivu implementaciju tehnologija.
16. Ovaj kombinirani pristup osigurava temeljitu i izbalansiranu analizu, pružajući SIP-u BiH pouzdane podatke i djelotvorne uvide za usmjeravanje procesa donošenja odluka.

2. Izborni proces

Opis trenutnog izbornog procesa

17. Trenutačni sustav glasovanja u Bosni i Hercegovini je manualni što znači da uključuje fizičke glasačke listiće i nadzor procesa putem članova biračkih odbora i promatrača. Ključni elementi trenutnog sustava uključuju sljedeće:

Registracija birača

18. Središnji birački popis je evidencija o državljanima BiH koji imaju biračko pravo sukladno Izbornom zakonu BiH i formira se, vodi i koristi za potrebe organizacije i provedbu izbora sukladno zakonu, za provedbu referenduma, za provedbu opoziva izabranog dužnosnika i izbore tijela lokalne samouprave sukladno zakonu. Središnji birački popis sačinjava se i vodi na temelju podataka iz službenih evidencija o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine koje vodi nadležno državno tijelo, drugih javnih isprava i službenih evidencija o državljanima Bosne i Hercegovine koje vode SIP BiH i druga nadležna tijela, i na temelju javnih isprava i podataka koji se dobiju neposredno od građana.
19. Evidencija Središnjeg biračkog popisa sadrži sljedeće podatke o državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo:
- a) prezime i ime i ime jednog roditelja,
 - b) datum rođenja,
 - c) jedinstveni matični broj,
 - d) spol,
 - e) naziv općine gdje birač ima prebivalište, odnosno naziv općine gdje birač ima boravište,
 - f) adresa prebivališta ili boravišta (mjesto, ulica, kućni broj),
 - g) naziv općine odnosno izborne jedinice za koju osoba ima pravo glasa,

- h) biračka opcija,
- i) biračko mjesto,
- j) datum prijave prebivališta ili boravišta,
- k) rubrika "napomena".

Proces glasovanja

20. Prilikom ulaska na biračko mjesto radi identifikacije i glasovanja, svaki birač mora predložiti jedan od važećih osobnih dokumenata (osobna iskaznica, vozačka dozvola ili putovnica). Nakon što član biračkog odbora utvrdi identitet birača i njegovo ime bude pronađeno u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa, birač se potpisuje istovjetno kao na identifikacijskom dokumentu pored svog imena u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa.
21. Kada birač bude identificiran i potpiše se u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa, član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića, na svaki glasački listić, na prednjoj stranici ispod teksta "Naputak za glasovanje" u donjem lijevom kutu stavlja otisak štambilja biračkog mjesta, potpisuje se pored štambilja, objašnjava biraču kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće uz napomenu da obvezno pogleda naputak o načinu glasovanja na poledini svakog glasačkog listića, zatim mu izdaje glasačke listiće i odmah ga upućuje prema jednoj od slobodnih glasačkih kabina kako bi popunio glasačke listiće.
22. Ispunjavanje glasačkog listića na biračkom mjestu je tajno, glasovanje je osobno. Predsjednik i članovi biračkog odbora dužni su da osiguraju tajnost glasovanja i onemoguće da neka osoba glasuje umjesto druge osobe pod njenim imenom ili da ponovno glasuje.
23. Nakon popunjavanja glasačkih listića birač ih presavlja tako da se zaštiti tajnost glasa i jedan po jedan glasački listić ubacuje u glasačku kutiju. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije vodi računa da svi glasački listići budu ubačeni u glasačku kutiju.

Brojanje glasova

24. Nakon zatvaranja biračkih mjesta, počinje proces prebrojavanja glasova. Ovo uključuje ručno sortiranje i brojanje glasačkih listića od strane biračkog odbora. Rezultati se upisuju na službenim obrascima i dostavljaju u OIP koji je zadužen da rezultate izbora unese u Jedinostveni izborni informacijski sustav (JIIS). Ova radnja ponavlja se nakon svakog prebrojavanja, za svaku od razina koje se prebrojavaju (4 razine za opće izbore i 2 razine za lokalne izbore).
25. Ovaj proces ručnog brojanja je dugotrajan, postoji velika mogućnost ljudske greške, a što rezultira kašnjenjem u objavljivanju rezultata.

Postojeći izazovi i ograničenja

26. Postojeći izborni proces u Bosni i Hercegovini suočava se s nekoliko izazova:
 1. **Navodi o prevari birača:** ručna priroda identifikacije birača čini je podložnom slučajevima višestrukog glasovanja i lažnog predstavljanja.
 2. **Administrativne greške:** Ručni procesi uključeni u registraciju birača, identifikaciju i brojanje glasova skloni su ljudskoj pogrešci, što može utjecati na točnost izbornih rezultata.
 3. **Pitanja transparentnosti:** Nedostatak tehnološke integracije utječe na transparentnost izbornog procesa, što dovodi do smanjenja povjerenja među biračkim tijelom.
 4. **Odgodeni rezultati:** Proces ručnog brojanja glasova može dovesti do značajnih kašnjenja u objavljivanju rezultata, produžavajući izbornu neizvjesnost.
 5. **Intenzivni troškovi i resursi:** Opsežan nadzor i potrebna fizička infrastruktura nameću značajna financijska i resursna opterećenja izbornim povjerenstvima.
27. S obzirom na ove izazove, postoji potreba da se istraže tehnološki napredci koji mogu pojednostaviti izborni proces, poboljšati sigurnost i transparentnost, te izgraditi veće povjerenje među glasačima. Tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića nude određena rješenja kojima se mogu prevladati ovi problemi, osiguravajući efikasan, točan i transparentniji izborni proces.

3. Ciljevi studije

Primarni ciljevi

28. Primarni ciljevi ove studije izvodljivosti su ocijeniti održivost uvođenja tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u izbornom procesu u Bosni i Hercegovini. Studija ima za cilj da pruži sveobuhvatno razumjevanje kako se ove tehnologije mogu integrirati, a kako bi se poboljšao izborni integritet, efikasnost i transparentnost. Primarni ciljevi su:
 1. **Procijeniti tehnološku podobnost:** Utvrditi prikladnost biometrijske verifikacije birača i tehnologija skeniranja glasačkih listića u kontekstu jedinstvenog izbornog okruženja i administrativnog okvira Bosne i Hercegovine.
 2. **Procijenite prednosti i izazove:** Analizirati potencijalne koristi od implementacije ovih tehnologija, kao što su poboljšana autentifikacija glasača, smanjena prevara, brže brojanje glasova i povećana transparentnost. Pored toga, identificirati i procijeniti potencijalne izazove i ograničenja koja mogu nastati tijekom implementacije i rada.
 3. **Financijska analiza:** Izvršiti detaljnu analizu troškova i koristi kako bi se procijenile financijske implikacije uvođenja ovih tehnologija, uključujući početne investicije, operativne troškove i dugoročne uštede.
 4. **Usklađenost sa zakonima i propisima:** Analizirati postojeće zakonske i regulatorne

okvire kako bi se osiguralo da je uvođenje ovih tehnologija sukladno važećim zakonima. Identificirati sve neophodne zakonske promjene koje su potrebne da bi se olakšala implementacija.

5. **Infrastruktura i tehnički zahtjevi:** Identificirati tehničke i infrastrukturne zahtjeve potrebne za efikasnu implementaciju, uključujući hardver, softver, mrežnu infrastrukturu i razmatranje napajanja.
6. **Sigurnost i zaštita privatnosti:** Istražiti implikacije na sigurnost i privatnost biometrijske verifikacije birača i tehnologija skeniranja glasačkih listića. Dati preporuke za zaštitu podataka birača i osiguranje integriteta izbornog procesa.

Sekundarni ciljevi

29. Pored primarnih ciljeva, studija izvodljivosti nastoji postići i sljedeće sekundarne ciljeve:
 1. **Pilot testiranje i evaluacija:** Razviti plan pilot projekta za testiranje tehnologija u kontroliranom okruženju. Navesti kriterije i mjere za procjenu uspjeha i efektivnosti pilot projekta.
 2. **Obuka i izgradnja kapaciteta:** Procijeniti potrebe za obukom izborne administracije i osoblja kako bi se osiguralo potrebne pripreme za upravljanje i korištenje novih tehnologija. Osmisliti sveobuhvatan program obuke i raspored.
 3. **Angažman zainteresiranih strana:** Identificirati ključne zainteresirane strane, uključujući vladine i nevladine organizacije, kao i birače. Razviti komunikacijski plan za angažiranje zainteresiranih strana, prikupljanje povratnih informacija i izgradnju široke potpore za uvođenje ovih tehnologija.
 4. **Procjena i ublažavanje rizika:** Izvršiti detaljnu procjenu rizika kako bi se identificirali potencijalni rizici i izazovi koji mogu nastati tijekom procesa implementacije. Razviti strategije i planove za izvanredne situacije za prevladavanje ovih rizika.
 5. **Vremenski okvir implementacije:** Predložiti detaljan vremenski okvir implementacije, uključujući ključne datume, kako bi se usmjerio postupak uvođenja biometrijske verifikacije birača i tehnologije skeniranja glasačkih listića.

Specifični ciljevi

30. Da bi se postigli ovi ciljevi, studija će se fokusirati na specifične, mjerljive ciljeve, uključujući, ali ne ograničavajući se na:
 - **Smanjenje zlouporabe birača:** demonstrirati značajno smanjenje slučajeva prevara birača korištenjem biometrijske verifikacije birača.
 - **Brži rezultati:** Ostvariti brže i preciznije brojanje glasova putem automatskog skeniranja glasačkih listića.
 - **Povećano povjerenje birača:** Poboljšati povjerenje birača u izborni proces povećanjem transparentnosti i smanjenjem administrativnih grešaka.
 - **Troškovna efikasnost:** Omogućiti povoljan razmjer troškova i koristiti uspoređujući dugoročne financijske uštede s početnim investicijskim i operativnim troškovima.

31. Rukovodeći se ovim ciljevima, studija izvodljivosti ima za cilj da SIP BiH osigura jasnu osnovu utemeljenu na podacima za donošenje potrebnih odluka u vezi s modernizacijom njenih izbornih procesa. Krajnji cilj je osigurati siguran, efikasan i transparentan izborni sustav koji podržava demokratske vrijednosti.

4. Biometrijska verifikacija birača

Pregled tehnologije

32. Biometrijska verifikacija birača uključuje uporabu biometrijskih podataka birača, kao što su otisci prstiju ili prepoznavanje lica, za autentifikaciju identiteta birača na biračkim mjestima. Ova tehnologija je dizajnirana da poboljša integritet i efikasnost procesa glasanja osiguravajući da samo glasači s pravom glasa mogu glasovati.

Prednosti

1. **Poboljšana sigurnost:** biometrijska verifikacija značajno smanjuje rizik od lažnog predstavljanja birača i višestrukog glasanja.
2. **Preciznost:** Uporaba jedinstvenih biometrijskih identifikatora osigurava višu razinu točnosti u verifikaciji birača.
3. **Efikasnost:** Ubrzava proces verifikacije birača, smanjujući vrijeme čekanja na biračkim mjestima.
4. **Poverenje:** Izgrađuje veće povjerenje među biračima u izborni proces minimizirajući eventualne prevare.

Izazovi

1. **Zaštita privatnosti:** Osiguranje zaštite biometrijskih podataka i usklađenosti s propisima o privatnosti.
2. **Zahtjevi za obuku:** Potreba za opsežnom obukom za osobe na anketama, kako bi efikasno upravljale biometrijskim sustavima.
3. **Logistika i tehnička potpora:** Potrebe za velikim prostorom za skladištenje i pripremu opreme, transport do biračkih mjesta i povrat opreme, kao i za pružanje tehničke potpore tijekom raspoređivanja.

5. Tehnologije skeniranja glasačkih listića

Pregled tehnologije

33. Tehnologija skeniranja glasačkih listića uključuje uporabu elektroničkih skenera za brojanje glasačkih listića. Ovi uređaji digitalno registriraju tragove tinte na glasačkim listićima i koriste softverske algoritme za tumačenje izborne volje birača. Ova tehnologija ima za cilj da poboljša brzinu i točnost prebrojavanja glasova, umanjiti ljudske pogreške i poboljša ukupnu efikasnost izbornog procesa.

Prednosti

1. **Povećana efikasnost:** Automatizacija procesa prebrojavanja glasova značajno smanjuje vrijeme potrebno za zbrajanje rezultata, omogućavajući brže objavljivanje rezultata.
2. **Preciznost:** Elektroničko prebrojavanje minimizira rizik od ljudskih grešaka u brojanju, osiguravajući preciznije rezultate izbora.
3. **Transparentnost:** Uporaba revizorskih tragova i mogućnost reprodukcije procesa skeniranja mogu poboljšati transparentnost i integritet izbora.
4. **Isplativost:** Vremenom, smanjenje ručnog rada i brža obrada mogu dovesti do uštede, troškova.

Izazovi

1. **Tehnički problemi:** Ovisnost o elektroničkim uređajima može dovesti do potencijalnih tehničkih kvarova koji bi mogli utjecati na proces brojanja. Potrebno je planirati korištenje uređaja za nepredviđene slučajeve.
2. **Obuka:** Potrebna je sveobuhvatna obuka izborne administracije za efikasan rad i rješavanje problema s uređajima za skeniranje.
3. **Infrastruktura:** Potrebno je osigurati adekvatno napajanje i sigurno skladište za opremu kako bi se poduprla tehnologija.
4. **Logistika i tehnička potpora:** Potrebe za velikim prostorom za skladištenjem i pripremu opreme, transport do biračkih mjesta i povrat opreme, kao i za pružanje tehničke potpore tijekom raspoređivanja.

6. Utjecaj na izborni integritet

34. Uvođenje biometrijske verifikacije birača i tehnologija skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini imalo bi značajan utjecaj na cjelokupni integritet izbornog procesa. Ovo poglavlje govori o tome kako bi ove tehnologije poboljšale transparentnost, efikasnost i povjerenje, fokusirajući se na ključne nalaze iz pilot projekata i zapažanja izbornih aktera.

Unaprjedenje transparentnosti

1. Praćenje podataka u realnom vremenu

- Uporaba biometrijskih uređaja za verifikaciju birača omogućava praćenje i izvješćivanje o biračkim informacijama u realnom vremenu. Ovo omogućava izbornim dužnosnicima da odmah otkriju i otklone sve anomalije.
- Uređaji za skeniranje glasačkih listića omogućuju trenutačno i točno prebrojavanje glasova, smanjujući šanse za ljudsku grešku i osiguravajući transparentnost u procesu prebrojavanja glasova.

2. Javno donošenje odluka

- SIP BiH može javno objavljivati izborne podatke u realnom vremenu i prenositi ih uživo na internetu, osiguravajući transparentnost u procesima donošenja

odluka.

Povećana efikasnost

1. Smanjeno vrijeme obrade

- Uvođenje uređaja za verifikaciju i tehnologija skeniranja glasačkih listića značajno skraćuje vrijeme potrebno za verifikaciju birača i brojanje glasova. Ovo pojednostavljuje izborni proces i omogućava bržu objavu rezultata.
- Efikasno postavljanje opreme i potpora na licu mjesta mogu dodatno doprinijeti neometanom radu na dan izbora, minimizirajući kašnjenja i smetnje.

2. Niže stope grešaka

- Automatizacija verifikacije birača i brojanja glasova putem naprednih tehnologija smanjuje ručne greške, što dovodi do preciznijih izbornih ishoda.
- Tehnologije, također olakšavaju brzo otkrivanje i rješavanje bilo kakvih tehničkih problema, osiguravajući minimalan utjecaj na izborni proces.

Izgradnja povjerenja

1. Povjerenje zainteresiranih strana

- Pozitivne povratne informacije od birača, izbornih dužnosnika i drugih zainteresiranih strana omogućuju povećano povjerenje u izborni proces zbog primjene naprednih tehnologija.

2. Unaprjeđenje sigurnosnih mjera

- Implementirati sveobuhvatno šifriranje podataka i protokole sigurnog skladištenja kako bi se zaštitile informacije birača i osigurao integritet podataka.
- Uspostaviti fizičke i cyber-sigurnosne mjere kako bi se spriječio neovlašteni pristup i neovlašteno mijenjanje izbornih podataka, čime bi se poboljšala ukupna sigurnost izbornog procesa.

Izazovi i mogućnosti za unaprjeđenje

1. Ograničenja resursa

- Implementacija novih tehnologija postavlja dodatne zahtjeve za potrebnim ljudskim i tehničkim resursima SIP-a BiH.
- Ograničeni resursi također utječu na opseg javnog informiranja i potrebe edukacije birača, što ukazuje na potrebu za dodatnim financiranjem i potporom na budućim izborima.

2. Operativni zahtjevi

- Neki tehnički kvarovi i logistički problemi prijavljeni su tijekom pilota, kao što su polomljeni sigurnosni pečati i greške operatera. Ovi incidenti, iako manji, naglašavaju potrebu za sveobuhvatnom obukom i planiranjem za izvanredne situacije. Očekuje se da će 3% uređaja imati problema u radu, ali koji su otklonjivi.

35. Primjena tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića na lokalnim izborima 2024. značajno je poboljšala integritet, transparentnost i efikasnost

izbornog procesa u Bosni i Hercegovini. Usprkos nekim izazovima, pozitivni rezultati i povratne informacije zainteresiranih strana ukazuju na snažan potencijal za širu implementaciju na nekim od budućih budućim izbora, ali uz potrebe stalnih poboljšanja i osiguranje potrebne potpore.

7. Analiza troškova i koristi

Inicijalna investicija

36. Uvođenje tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića zahtijeva značajna početna ulaganja. U ovom dijelu su navedeni troškovi vezani za implementaciju ovih tehnologija na svim biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini. Procjenjuje se da bi postavljanje 6.000 uređaja za verifikaciju birača, kao i 6.000 skenera glasačkih listića, te provedbu svih drugih neophodnih aktivnosti koštalo okvirno oko 112.500.000,00 KM za izbore 2026. godine. Ove količine uključuju pričuvne uređaje za nepredviđene slučajeve. Dodatno, procjena uključuje sve kapacitete koje SIP BiH treba izgraditi, poput novih zapošljavanja, kupovinu i pripremu uređaja i potpore potrebne za primjenu izborne tehnologije. Detaljnu procjenu troškova moguće je uraditi nakon provedenog postupka ispitivanja tržišta i donošenja strateških odluka koje će odrediti opseg projekta.

Biometrijski uređaji za verifikaciju birača

- **Uređaji i hardver:** uređaji za biometrijsku provjeru birača, uključujući jednostruke optičke čitače otiska prsta, tastature s ekranom osjetljivim na dodir, MRZ (mašinski čitljive zone) skenere, termalne tiskače i power banks (baterije); servere i hardvere potrebne za sigurnost sustava.
- **Software:** Smart PollBook softver za uređaje i Identity Management System (IDMS) za pozadinske operacije.
- **Removable Storage:** USB flesh diskovi za pohranjivanje podataka birača.
- **Napajanje:** Power banks (eksterne baterije) koji mogu pokriti najmanje 12 radnih sati.
- **Pametne kartice i termo papir:** Pametne kartice za aktiviranje uređaja i termalni papir za tiskače.
- **Brtve za zaštitu od neovlaštenog otvaranja:** Brtve za osiguranje odjeljaka.

Oprema za skeniranje glasačkih listića

- **Uređaji i hardver:** uređaji za skeniranje glasačkih listića uključujući odgovarajući softver za skeniranje glasačkih listića i tabelarni prikaz rezultata.
- **Obuka i potpora:** Resursi za obuku operatera i pružanje tehničke potpore na licu mjesta.

Operativni troškovi

Tekući operativni troškovi uključuju održavanje, tehničku potporu i periodična ažuriranja hardvera i softvera. Ovi troškovi osiguravaju neometano funkcioniranje izbornih tehnologija i sprječavaju tehničke kvarove tijekom kritičnih izbornih razdoblja.

Održavanje i potpora

- **Tehnička potpora:** Kontinuirana tehnička potpora na licu mjesta, kao i tijekom predizbornog, izbornog dana i postizbornog razdoblja.
- **Održavanje:** Redovito održavanje uređaja i ažuriranje softvera kako bi se osigurala optimalne performanse.

Obuka i izgradnja kapaciteta

- **Tekuća obuka:** Periodične obuke za novu i postojeću izbornu administraciju kako bi se osigurala stručnost u rukovanju opremom.
- **Okvir potpore:** Uspostavljanje okvira potpore uključujući pozivni centar i tehničare na terenu.

Dugoročne štednje

Usprkos visokim početnim ulaganjima, uvođenje ovih tehnologija predstavlja značajne dugoročne uštede i koristi.

Dobitak efikasnosti

- **Smanjeno vrijeme prebrojavanja:** Elektroničko skeniranje glasačkih listića značajno smanjuje vrijeme prebrojavanja, onemogućava pogrešno prebrojavanje, a omogućava brže objavljivanje rezultata.
- **Niži administrativni troškovi:** automatizirani procesi smanjuju potrebu za velikim fizičkim radom, čime se smanjuju administrativni troškovi tijekom više izbornih ciklusa.

Povećana preciznost i smanjene greške

- **Minimizirana ljudska greška:** Automatizacija verifikacije birača i brojanja glasačkih listića smanjuje slučajeve ljudske greške, što dovodi do preciznijih rezultata.
- **Poboljšano otkrivanje prevara:** biometrijska verifikacija minimizira lažno predstavljanje birača i višestruko glasovanje, poboljšavajući integritet izbora.

Financijske implikacije

37. Analiza troškova i koristi naglašava potencijal za značajne dugoročne financijske uštede kroz smanjenje ručnih procesa, povećanu efikasnost i poboljšanu točnost.

Uštede troškova

- **Smanjenje broja ponavljanja izbora:** Povećana preciznost smanjuje vjerojatnoću izbornih sporova i potrebu za skupim ponovnim izborima.
- **Smanjenje prevara:** Poboljšane sigurnosne mjere rezultiraju manjim brojem slučajeva prevare, što dovodi do nižih istražnih i korektivnih troškova.

38. Početno ulaganje u biometrijsku verifikaciju birača i tehnologije skeniranja glasačkih listića predstavlja značajnu finansijsku obvezu. Međutim, postignuta značajna operativna efikasnost, uštede troškova i poboljšanja točnosti pokazuju povoljan odnos troškova i koristi. Uspješna implementacija i pozitivne povratne informacije od pilot projekata tijekom lokalnih izbora 2024. pružaju snažan temelj za širu implementaciju.

8. Pravna i regulatorna analiza

39. Implementacija tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini zahtjeva detaljno ispitivanje postojećeg pravnog i regulatornog okvira. Ovo poglavlje ocjenjuje usklađenost s postojećim zakonima, identificira neophodne zakonske izmjene i procjenjuje propise o zaštiti podataka i privatnosti kako bi se osiguralo uspješno uvođenje ovih tehnologija.

Usklađenost s važećim zakonima

40. Lokalni izbori u Bosni i Hercegovini 2024. održani su u zakonskom okviru koji pruža solidan temelj za demokratske izbore, iako su nedavni amandmani koje je Visoki predstavnik uveo neposredno prije izbornog procesa predstavljali značajne izazove. Ovi amandmani su imali za cilj jačanje mjera zaštite integriteta i mjera za izgradnju povjerenja, ali i dalje postoje neke dugogodišnje preporuke i nedosljednosti.
1. **Reforme izbornog zakona:** Reforme iz 2024. uključivale su odredbe za profesionalniju izbornu administraciju, kao što je imenovanje predsjednika biračkih povjerenstava i zamjenika predsjednika bez nominacije od strane političkih stranaka. Međutim, ove promjene su značajno opteretile SIP BiH dodatnim odgovornostima, dovodeći kapacitete kojima raspolaže u nemoguću situaciju zbog čega postoje određena kašnjenja u implementaciji.
 2. **Rješavanje izbornih sporova:** Pravni okvir zahtijeva od SIP BiH da rješava veliki broj prigovora. Ova struktura mora biti evaluirana kako bi se osiguralo efikasno rješavanje izbornih sporova i usklađenost s međunarodnim standardima.

Zaštita podataka i privatnost

41. Izborni proces uključuje obradu osobnih podataka birača i drugih sudionika u izbornom procesu što primarno podrazumijeva primjenu pravila zaštite osobnih podataka.
42. Primjena biometrijske verifikacije birača uključuje prikupljanje i obradu osjetljivih osobnih podataka. Ovo zahtijeva odgovarajuće mjere zaštite podataka kako bi se zaštitila privatnost birača i aktivnosti bile provedene sukladno međunarodnim standardima.
1. **Prikupljanje i skladištenje podataka:** Biometrijski podatci koje prikupljaju biometrijski uređaji za identifikaciju birača na razini uređaja i središnje moraju biti sigurno pohranjeni i zaštićeni od neovlaštenog pristupa. Sve aktivnosti moraju biti usklađene sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka u Bosni i Hercegovini, cijeli postupak mora biti reguliran, te mora biti osiguran postupak kontrole i revizije.

2. **Transparentnost:** Birači moraju biti informirani o svrsi i opsegu prikupljanja biometrijskih podataka. Transparentne komunikacijske strategije treba implementirati kako bi se izgradilo povjerenje birača.

Potrebne zakonske promjene

43. Kako bi se olakšalo uvođenje tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića, potrebno je provjeriti mogućnost potreba određenih zakonskih izmjena i dopuna:
 1. **Pravni temelj za korištenje biometrijskih podataka:** Potrebno je uspostaviti zakonodavni okvir koji dozvoljava prikupljanje, skladištenje i uporabu biometrijskih podataka za verifikaciju birača. Ovo uključuje definiranje opsega, svrhe i trajanja zadržavanja podataka.
 2. **Elektroničko skeniranje i prebrojavanje:** Potrebno je pripremiti izmjene i dopune Izbornog zakona BiH kako bi se formalizirala uporaba elektroničkog skeniranja glasačkih listića i procesa automatiziranog brojanja glasova. Ovim izmjenama se osigurava valjanost elektronički prebrojanih glasova i utvrđivanja/potvrđivanja rezultata glasovanja.

Međunarodni standardi i preporuke

44. Implementacija biometrijskih i elektroničkih tehnologija glasovanja mora biti usklađena s međunarodnim izbornim standardima i najboljom praksom. Prilikom uvođenja tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini potrebno je voditi se preporukama Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (OEES/ODIHR):
 1. **Transparentnost u implementaciji:** Osigurati transparentnost u procesima donošenja odluka i pristup javnosti informacijama u vezi s implementacijom novih tehnologija.
 2. **Angažman zainteresiranih strana:** Potrebno je uključiti sve izborne aktere, uključujući političke stranke, organizacije civilnog društva i međunarodne promatrače, kako bi se prikupile povratne informacije i izgradio konsenzus oko uvođenja tehnologije.
 3. **Kontinuirano praćenje i evaluacija:** Potrebno je uspostaviti mehanizme za kontinuirano praćenje i evaluaciju performansi tehnologija i njihovog utjecaja na izborni proces. Pod ovim se podrazumijevaju redovite revizije i javno izvješćivanje.
45. Uspješna implementacija tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini zahtijeva pažljivu analizu zakonskih i regulatornih okvira, osiguravanje usklađenosti s postojećim zakonima i rješavanje svih neophodnih zakonskih izmjena i dopuna. Zaštita podataka i mjere privatnosti moraju imati prioritet kako bi se zaštitili osobni podaci birača, a usklađivanje s međunarodnim standardima povećat će kredibilitet i transparentnost izbornog procesa.

9. Infrastruktura i tehnički zahtjevi

46. Uspješna implementacija tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini zahtijeva snažnu infrastrukturu i tehničke mogućnosti. U ovom odjeljku su navedeni neophodni hardverski i mrežni zahtjevi za povezivanje, zajedno s detaljnim uvidima iz pilot projekata 2024.

Zahtjevi za skladištenje

47. Potrebno je osigurati skladište za skladištenje elektroničke opreme, kao i za pripremu za izbore. Sljede procjene za skladište:
- Skladišni prostor: 1.500 m² površine. Može se smanjiti uporabom sustava regala. Procjenjuje se da će biti uskladišteno 600 standardnih paleta
 - Pripremna površina: 1.000 m² (uzimajući u obzir 10 m² po poziciji stola i prostor za pomicanje opreme) za oko 90 operatera na vrhuncu rada
 - Administrativna površina: 200 m²

Logistički zahtjevi

48. Kako bi se osiguralo pravilno raspoređivanje, za izbornu razdoblje treba uzeti u obzir sljedeće:
- Prijevoz opreme do biračkih mjesta i povrat opreme u skladišta (u ovisnosti od veličine kamiona ili prijevoznog sredstva)
 - **Operateri:**
 - Za rad uređaja za verifikaciju i skenera glasačkih listića – skener glasačkih listića zahtijeva intervenciju samo na početku i na kraju izbornog dana
 - 5.300 operatera (pod pretpostavkom 5.300 biračkih mjesta) + 5 % pričuvnih operatera
 - **Tehničari terenske potpore na dan izbora :**
 - U prosjeku jedan tehničar na svakih 10 biračkih mjesta – s izuzecima za udaljena i gusta područja
 - Ukupno: 650 + 5 % pričuve
 - **Nacionalni pozivni centar za potporu:**
 - Pozivni centar za potporu operaterima i tehničarima za potporu na terenu
 - Središnja lokacija za smještaj call centra u Sarajevu
 - Procjenjuje se da je potrebno 70 mjesta zajedno sa 7 supervizora i jednim koordinatorom

Hardverski zahtjevi

1. Biometrijski uređaji za identifikaciju birača (BVID)

- **Specifikacije:** veliki ekran osjetljiv na dodir, čitač otiska prsta, MRZ (mašinski čitljiva zona) skener, termalni tiskač, torbica za nošenje, omogućena 2-faktorsku autentifikaciju, redundantni uređaji za skladištenje podataka birača, pretinac za skladištenje podataka s funkcijom osiguranja vidljiv pečatima, 1 poklopac baterije pri najmanjem radnom satu baterije/pop.

2. Uređaji za skeniranje glasačkih listića

- **Specifikacije:** dupleks skener, veliki ekran, omogućena 2-faktorska autentifikacija anketiranih radnika, redundantni uređaji za pohranu podataka o glasovanju, siguran neovisni fizički dio za svaki uređaj za pohranu glasova, dio za pohranu podataka mora imati funkciju za osiguranje pečatima, i napajanje baterija 12 radnih sati.

Zahtjevi za Data centrom

49. Data centar je neophodan da ugosti pozadinske sustave za verifikaciju birača, kao i za skenere glasačkih listića. Za verifikaciju birača, to je središnja baza podataka koja upravlja konfiguracijom uređaja za verifikaciju i agregiranjem podataka o izlaznosti. Za skenere glasačkih listića, služi i za konfiguraciju i za primanje rezultata s biračkih mjesta nakon zatvaranja izbora.

50. Kako bi se osigurao kontinuitet, preporučljivo je imati glavni podatkovni centar, kao i backup centar podataka. Servere i druge zahtjeve treba replicirati na oba:

- **Fizički prostor:**

- 6 m² u svakom data centru
- Posebno hlađenje
- Sustav za gašenje požara
- Fizičko osiguranje s kontrolom pristupa

- **Oprema:**

- Procjena je 30 servera
- Prekidači
- Zaštitni zidovi
- Balanseri opterećenja

Mreža i povezivanje

1. Sinkronizacija podataka

- Za uređaje za verifikaciju, sigurnu i pouzdanu mrežnu infrastrukturu za sinkronizaciju podataka između biračkih mjesta i središnjih servera kako bi se

osiguralo ažuriranje podataka i sigurnosna kopija u realnom vremenu.

2. Povezivanje

- Stabilne i sigurne internetske veze na biračkim mjestima i centrom za brojanje kako bi se olakšao prenos podataka i daljinska potpora. Ovo se odnosi i na uređaje za verifikaciju i za skenere za brojanje glasačkih listića.

Sigurnosne mjere

1. Zaštita podataka

- Sveobuhvatne mjere za zaštitu biometrijskih podataka i podataka birača, sukladno odredbama o Zakonu o zaštiti osobnih podataka BiH.

2. Enkripcija

- Protokoli za šifriranje podataka i za podatke u mirovanju i za podatke u tranzitu kako bi se spriječio neovlašteni pristup.

3. Fizička sigurnost

- Pečati za zaštitu od neovlaštenog otvaranja i sigurnosna rješenja za skladištenje hardvera i potrošnog materijala potrebnog za sprječavanje neovlaštene uporabe.

Tehnička potpora

1. Tehnička potpora na licu mjesta

- Angažiranje tehničkih stručnjaka i tehničara na terenu radi pružanja žurne potpore i rješavanja problema tijekom izbornog razdoblja. Procjenjuje se da bi bilo potrebno 650 tehničara terenske potpore za raspoređivanje u cijeloj Bosni i Hercegovini, kao i određeni broj pričuvnih resursa.

2. Trening

- Sveobuhvatni programi obuke za osoblje SIP-a BiH, uključujući obuku trenera (TOT) i obuku operatera (TOO), a provedeni u cilju osiguranja efektivne uporabe novih tehnologija. Dokumentacija o obuci i potpora treba da budu na lokalnim jezicima.

3. Postizborne operacije

- Postizborna konsolidacija podataka i generiranje izvješća. Potrebno je izraditi detaljna postizborna izvješća i učiniti ih dostupnima javnosti.

Upravljanje rizikom

1. Viškovi

- Pričuveni centri podataka i planovi za nepredviđene situacije kako bi se osigurala dostupnost i pouzdanost sustava u slučaju tehničkih kvarova ili prekida.

2. Strategija terenske potpore

- Strukturirana strategija terenske potpore, podijeljena na regije s obučanim terenskim tehničarima dodijeljenim svakoj regiji. Na ovaj način je osiguran

pravovremeni odgovor na tehničke probleme na dan izbora.

51. Infrastruktura i tehnički zahtjevi navedeni u ovom poglavlju su kritični za uspješnu implementaciju biometrijske verifikacije birača i tehnologije skeniranja glasačkih listića. Detaljno planiranje, implementacija i strategije potpore demonstrirane tijekom pilot projekata 2024. pružaju potreban okvir za uvođenje ovih tehnologija na budućim izborima.

10. Zaštita osobnih podataka

52. Implementacija tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića uključuje prikupljanje, skladištenje i obradu osobnih podataka, što predstavlja određene izazove vezane za sigurnost i zaštitu osobnih podataka. Ovo poglavlje ispituje potencijalne rizike povezane s ovim tehnologijama i navodi mjere potrebne za zaštitu podataka birača i osiguranje integriteta izbornog procesa.

Zaštita podataka

1. Sigurnost biometrijskih podataka

- **Šifriranje:** Svi biometrijski podatci prikupljeni putem biometrijskih uređaja za identifikaciju birača moraju biti šifrirani i u mirovanju i u tranzitu kako bi se spriječio neovlašteni pristup.
- **Sigurno skladištenje:** biometrijske podatke treba čuvati na sigurnim serverima s posebnim kontrolama pristupa radi zaštite neovlaštenog korištenja podataka.

2. Usklađenost s propisima o zaštiti osobnih podataka

- **Usklađenost sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka BiH:** Neophodno je osigurati da obrada biometrijskih podataka bude potpuno usklađena sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka BiH. Ovo podrazumijeva informiranje birača i osiguravanje njihovog prava na pristup, ispravljanje i brisanje svojih podataka. Podrazumijeva minimiziranje podataka, ograničavanje svrhe i osiguravanje da se podatci obrađuju zakonito i transparentno.

Sigurnost sustava i mreže

1. Mrežna sigurnost

- **Šifriranje i sigurne veze:** Svi podatci koji se prenose preko mreža trebaju biti šifrirani korištenjem sigurnih protokola (npr. TLS) kako bi se spriječilo presretanje i neovlašteni pristup. Sigurne veze su neophodne za zaštitu komunikacije između biračkih mjesta i središnjih servera.
- **Zaštitni zid i sustavi za otkrivanje upada:** Uvođenje zaštitnih zidova i sustava za otkrivanje upada može pomoći u nadgledanju i zaštiti mreže od zlonamjernih

aktivnosti i cyber prijetnji.

2. Mjere fizičke sigurnosti

- **Sigurni objekti:** Data centri i serverske sobe moraju imati fizičke mjere sigurnosti, uključujući ograničen pristup, nadzorne kamere i sigurnosno osoblje, kako bi se spriječio neovlašteni fizički pristup osjetljivim podacima i opremi.
- **Pečati protiv neovlaštenog otvaranja:** Cjelokupan hardver, kao što su uređaji za verifikaciju i skeneri glasačkih listića, treba da bude osiguran pečatima za otkrivanje i sprječavanje bilo kakve fizičke zlouporabe.

Mjere cyber sigurnosti

1. Procjena ranjivosti i testiranje upada u sustav

- Periodične procjene ranjivosti i testiranje eventualnih upada u sustav treba da se provode kako bi se identificirale i otklonile sigurnosne slabosti u sustavima koji se koriste za biometrijsku verifikaciju i skeniranje glasačkih listića.
- **Plan odgovora na incidente:** Uspostaviti sveobuhvatan plan odgovora na incidente kako bi se brzo suočili s potencijalnim incidentima u vezi cyber sigurnosti. Ovo uključuje procedure za otkrivanje, prijavljivanje i ublažavanje kršenja sigurnosti i vraćanje normalnog rada.

2. Autentifikacija i autorizacija korisnika

- **Kontrola pristupa utemeljena na ulogama:** Implementirati kontrolu pristupa utemeljenu na ulogama kako bi se osiguralo da samo ovlašteno osoblje može pristupiti osjetljivim podacima i sustavima. Ovim se minimizira rizik od internih prijetnji i neovlaštenog pristupa.
- **Višefaktorska autentifikacija:** Potrebno je koristiti metode višefaktorske provjere autentičnosti za pristup kritičnim sustavima kako bi se poboljšala sigurnost i spriječili neovlašteni pristupi.

Zaštita privatnosti

1. Transparentnost

- **Informirani pristanak:** Potrebno je obavijestiti birače o prikupljanju i korištenju njihovih biometrijskih podataka. Time se gradi povjerenje i osigurava usklađenost s propisima o zaštiti osobnih podataka.
- **Politika privatnosti:** Razvijati i objaviti sveobuhvatne politike privatnosti koje detaljno opisuju kako će se podaci birača prikupljati, koristiti, pohranjivati i štititi uz uvjet da ne otkrivaju konkretne mjere što bi dovelo do ugrožavanja sustava zaštite. Ove politike trebaju biti lako dostupne biračima.

2. Anonimizacija podataka

- **Anonimiziranje osjetljivih podataka:** U svim slučajevima gdje je to moguće potrebno je anonimizirati osjetljive podatke birača u cilju zaštite privatnosti pojedinca. Ovo uključuje uklanjanje osobnih podataka iz skupova podataka koji se

koriste za analizu i izvješćivanje.

Preporuke

1. **Kontinuirano praćenje i evaluacija**
 - Implementirati kontinuirane mehanizme praćenja i evaluacije procjene efikasnosti mjera sigurnosti i privatnosti. Redovite revizije i pregledi pomažu u identifikaciji oblasti za poboljšanje i osiguravaju stalnu usklađenost sa zakonskim i regulatornim zahtjevima.
2. **Obrazovanje i svijest**
 - Provoditi obrazovne kampanje za podizanje svijesti birača i izbornih dužnosnika o važnosti sigurnosti podataka i privatnosti. Potrebno je razviti programe obuke kako bi se osiguralo da svi akteri razumiju svoje uloge i odgovornosti u zaštiti osobnih podataka.
53. Rješavanje problema sigurnosti i privatnosti ključno je za uspješnu implementaciju tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini. Uvođenje snažnih mjera zaštite podataka, jačanjem cyber sigurnosti i osiguravanjem usklađenosti sa zakonskim okvirima, SIP BiH može zaštititi podatke birača i održati integritet izbornog procesa.

11. Pilot testiranje i evaluacija

54. Pilot testiranje tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića provedeno je tijekom lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2024. godine. Ovo poglavlje detaljno opisuje ciljeve, metodologiju, rezultate i evaluacije ovih pilot projekata kako bi se ocijenila njihova djelotvornost i prikupili uvidi za širu implementaciju.
55. Piloti su uključivali provjeru autentičnosti otiska prsta i prijenos rezultata izbora izravno u SIP BiH (primijenjeno na 165 biračkih mjesta u 11 općina); optički skeneri za prebrojavanje glasačkih listića (145 biračkih mjesta u 7 općina), i biometrijska identifikacija birača na 138 biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH, video kamere na biračkim mjestima (10 biračkih mjesta u 5 općina).

Ciljevi pilot projekata

1. **Potvrditi efikasnost tehnologije:** Procijeniti funkcionalnost i pouzdanost biometrijskih uređaja za verifikaciju birača i opreme za skeniranje glasačkih listića u stvarnom izbornom okruženju.
2. **Identificirati operative izazove:** Otkriti sve tehničke ili logističke probleme koji mogu nastati tijekom primjene i rada ovih tehnologija.
3. **Prikupljanje povratnih informacija korisnika:** Pribaviti povratne informacije od izbornih dužnosnika, anketara i glasača kako bi se ocijenila prihvaćenost i zadovoljstvo

korisnika.

4. **Procijeniti utjecaj na izborni proces:** Izmjeriti utjecaj ovih tehnologija na efikasnost, točnost i integritet izbornog procesa.

Metodologija

56. Pilot projekti su pomno planirani i izvedeni, uključujući nekoliko ključnih koraka:

1. **Implementacija i konfiguracija**

- Organizirana su 2 odvojena pilota koji uključuju uređaje za biometrijsku verifikaciju, jedan u Distriktu Brčko, a drugi u 11 općina.
- Proveden je jedan pilot za skenere glasačkih listića u 7 općina.
- Proveden je jedan pilot projekat za uspostavu video nadzora na biračkim mjestima.

2. **Obuka i potpora**

- Održana je sveobuhvatna obuka trenera (TOT), kojoj su nazočili predstavnici SIP BiH, IDDEEA-e i izbornih povjerenstava. To je uključivalo teorijsku i praktičnu obuku.
- Obuka operatera (TOO) održana je u općinama, obuka operatera je trajala više dana. Svaka sesija je koristila uzorke uređaja, s trenerima koji su pružali praktičnu obuku za instalaciju, rad i rješavanje problema.
- Tehničku potporu na licu mjesta pružio je tim stručnjaka za rješavanje bilo kakvih problema tijekom izbora.

3. **Edukacija birača i simulacije**

- Razne aktivnosti, uključujući simulacije, provedene su u općinama kako bi se glasači i političke stranke educirali o novim sustavima, te kako bi se osiguralo da se upoznaju s procesom prije dana izbora.

Rezultati evaluacije

1. **Biometrijska verifikacija birača**

- Ostvarena je uspješna verifikacija birača, uz veliko zadovoljstvo korisnika prijavljeno kroz ankete.
- Podatci s uređaja su konsolidirani nakon izbora u središnjem sustavu kako bi se generirala sveobuhvatna izvješća.

2. **Tehnologije skeniranja glasačkih listića**

- Uređaji za skeniranje glasačkih listića radili su neometano, uz određene tehničke probleme. To je dovelo do bržeg i preciznijeg brojanja glasova.
- Povratne informacije operatera biračkih mjesta i birača ukazuju na pozitivan utjecaj na transparentnost i efikasnost procesa glasovanja.
- Bilo je problema s unosom više glasačkih listića u skenere glasačkih listića od

strane jednog birača.

- Skeneri glasačkih listića vratili su neke glasačke listiće, otkrivajući tajnost glasovanja.

3. Tehnički i logistički izazovi

- Prijavljeni su neki slučajevi kvarova uređaja, ali brza tehnička potpora i mjere u slučaju nepredviđenih okolnosti ublažile su ove probleme.
- Logistika raspoređivanja i održavanja opreme efikasno je vođena kroz aktivno planiranje i alokaciju resursa.

Mjerila evaluacije

57. Učinkovitost pilot projekata procijenjena je prema nekoliko ključnih mjerila:

1. **Efikasnost:** Vrijeme potrebno za verifikaciju birača i prebrojavanje glasova je značajno smanjeno.
2. **Preciznost:** Zabilježeno je smanjenje ručnih grešaka i poboljšana točnost podataka.
3. **Zadovoljstvo korisnika:** Visoka razina zadovoljstva među anketarima i glasačima osigurala je prihvaćanje i povjerenje u nove sustave.
4. **Operativni izazovi:** Tehnički problemi koji su se pojavili bili su manji i brzo su riješeni, pokazujući djelotvornost okvira potpore.

Preporuke za buduću implementaciju

1. **Unaprijediti programe obuke:** Proširiti i usavršiti programe obuke za izborne dužnosnike i ostale uključene osobe kako bi se osigurala stručnost u korištenju novih tehnologija.
2. **Vrijeme potrebno za realizaciju:** Proračun treba izdvojiti mnogo prije izbora, a nabave treba provesti najmanje 10-12 mjeseci prije dana izbora.
3. **Sveobuhvatna infrastruktura potpore:** Uspostaviti namjenski okvir potpore uključujući pozivne centre i tehničare na licu mjesta za pružanje pravovremene pomoći.
4. **Kontinuirano angažiranje javnosti:** Kontinuirano educirati i angažirati birače u cilju izgradnje povjerenja i razumijevanja novih sustava.
5. **Sveobuhvatno upravljanje rizicima:** Razvijati i implementirati detaljne planove upravljanja rizicima kako bi bio omogućen odgovor na potencijalne izazove i osiguralo neometano poslovanje.
6. **Promjene na glasačkim listićima:** S obzirom probleme s unosom više glasačkih listića u skener, preporučuje se uključiti sve izborne utrke na jednom glasačkom listiću kroz promjene dizajna.

Rješavanje brzine glasovanja

58. Glavni izazov kada su u pitanju skeneri glasačkih listića je vrijeme koje bi svakom glasaču bilo potrebno da „unese“ 4 glasačka listića u skener i koliko bi vremena trebalo za obradu u

njihovoj trenutačnoj veličini. Postoje 2 opcije za rješavanje pitanja vremena koje je potrebno za obradu glasačkih listića:

1. Dodati skener glasačkih listića na svako biračko mjesto – dva skenera
2. Redizajniranje glasačkog listića na kojem će sve razine za koje se glasa biti na jednom glasačkom listiću.

59. Prva opcija ne bi podrazumijevala promjene u procesu ili dizajnu glasačkog listića. Međutim, to bi udvostručilo troškove uvođenja skenera glasačkih listića – hardvera, softvera, skladištenja, transporta, tehničke potpore itd.

Prijedlog je da se sva takmičenja na predstojećim izborima uvrste na jedan glasački listić. To bi podrazumijevalo isključenje imena kandidata sa stranačkih lista, a obilježavao bi se samo njihov broj. U ovom slučaju birači bi birali naziv liste i broj kandidata. Potpuna lista imena kandidata može se učiniti dostupnim na biračkom mjestu kao poster ili kao letak u biračkoj kabini.

60. Promjenama bi se postigle sljedeće prednosti:

1. Birači bi imali samo jedan glasački list umjesto dosadašnja 4. Ovim bi se olakšalo označavanje, kao i umetanje glasačkog listića u skener.
2. Skeneri glasačkih listića bi mogli obraditi glasački listić brže od obrade 4 glasačka listića. To bi rezultiralo s dvije stvari:
 - Brže vrijeme glasovanja i manje redova
 - Nema potrebe za potencijalnim drugim skenerom koji bi vjerojatno bio potreban u slučaju 4 glasačka listića.

Nedostatci ovog rješenja su sljedeći:

1. Zahtijeva reformu zakonodavstva
2. Nekim glasačima (posebice starijim osobama) može biti zbunjujuće da odaberu broj kandidata umjesto imena

61. Jednostavan model je uključen na sljedećim stranicama kao primjer kako bi glasački listić za opće izbore bio predstavljen.

116 Visoko/Visoko

ОРЃИ ИЗБОРИ 04.06.2026.
ОПШТИ ИЗБОРИ 04.06.2026.

Predsjedništvo BiH / Предсједништво БиХ
(Гласајте за 1/Glasujte за 1/Glasajte за 1)

☐ KANDIDT	☐ КАНДИДАТ	☐ KANDIDT	☐ KANDIDT
☐ КАНДИДАТ	☐ KANDIDT		

Парламентарна скупштина БиХ / Parlamentarna skupština BiH
(Гласајте за 1/Glasujte за 1/Glasajte за 1)

☐ BOSANSKOHERCEGOVAČKI DEMOKRATI - DŽEBRAIL BAJRAMOVIĆ	☐ HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA 1990	☐ STRANKA PENZIONERA/ UMIROVLJENIKA BIH	☐ SOCIJALDEMOKRATE BOSNE I HERCEGOVINE SDBIH
☐ DEMOKRATSKA FRONTA	☐ САЗЕЗ НЕЗАВИСНИХ СОЦИЈАЛДЕМОКРАТА - СНСД - МИЛОРАД ДОДИК	☐ NEZAVISNI BLOK	☐ NEZAVISNA BOSANSKOHERCEGOVAČKA LISTA
☐ LABURISTIČKA STRANKA BOSNE I HERCEGOVINE LABURISTI BIH	☐ NAROD I PRAVDA	☐ SDA-STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	
☐ NAŠA STRANKA	☐ HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BIH	☐ EKOLOŠKI SLOBODARSKI POKRET "ESPO"	
		☐ PLATFORMA ZA PROGRES	
		☐ STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	

Odaberite najviše 3 kandidate
Изаберите највише 3 кандидата

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
☐ 9	☐ 10		

Parlament FBiH / Парламен ФБиХ
(Гласајте за 1/Glasujte за 1/Glasajte за 1)

☐ HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BIH	☐ SDP- SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	☐ HSP BIH-HRVATSKA STRANKA PRAVA BIH	☐ DEMOKRATSKA NARODNA ZAJEDNICA BIH DNZ BIH - KRAJIŠKA STRANKA
☐ NAROD I PRAVDA	☐ HRVATSKA NEZAVISNA LISTA	☐ UDAR LJEVICE	☐ LABURISTIČKA STRANKA BOSNE I HERCEGOVINE LABURISTI BIH
☐ SDA-STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	☐ NAŠA STRANKA	☐ SBB	☐ HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA 1990
☐ DEMOKRATSKA FRONTA- GRAĐANSKI SAVEZ	☐ BOŠNJAČKI POKRET	☐ UNIJA SOCIJALDEMOKRATA BH USD BH	

Odaberite najviše 3 kandidate
Изаберите највише 3 кандидата

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
☐ 13	☐ 14	☐ 15	☐ 16

116 Visoko/Visoko

OPĆI IZBORI 04.06.2026.
ОПШТИ ИЗБОРИ 04.06.2026.

Skupštine kantona u FBiH / Скупштине кантона у ФБиХ
(Гласајте за 1/Glasujte za 1/Glasajte za 1)

☐ LABURISTIČKA STRANKA BOSNE I HERCEGOVINE LABURISTI BIH	☐ SDA-STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	☐ STRANKA PENZIONERA/UMIROVLJENIKA BIH	☐ SOCIJALDEMOKRATE BOSNE I HERCEGOVINE SDBIH
☐ DEMOKRATSKA FRONTA	☐ SDP-SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	☐ NEZAVISNI BLOK	☐ HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA 1990
☐ HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BIH	☐ NAROD I PRAVDA	☐ EKOLOŠKI SLOBODARSKI POKRET "ESPO"	
☐ NAŠA STRANKA	☐ HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BIH	☐ PLATFORMA ZA PROGRES	
		☐ STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	

Odaberite najviše 3 kandidate
Изаберите највише 3 кандидата

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
☐ 9	☐ 10	☐ 11	☐ 12
☐ 13	☐ 14	☐ 15	☐ 16
☐ 17	☐ 18	☐ 19	☐ 20
☐ 21	☐ 22	☐ 23	☐ 24
☐ 25	☐ 26	☐ 27	☐ 28
☐ 29	☐ 30	☐ 31	☐ 32
☐ 33	☐ 34	☐ 35	☐ 36
☐ 37	☐ 38	☐ 39	☐ 40

62. Pilot projekti provedeni tijekom lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2024. godine pružili su koristan uvid u izvodljivost i efikasnost biometrijske verifikacije birača i tehnologija skeniranja glasačkih listića. Pozitivni rezultati i povratne informacije korisnika ukazuju na snažan potencijal za širu implementaciju. Kontinuirana poboljšanja u obuci, potpori i javnom angažmanu dodatno bi unaprijedili uspjeh ovih tehnologija na budućim izborima.

1.2. Obuka i izgradnja kapaciteta

63. Uspješna implementacija biometrijske verifikacije birača i tehnologija skeniranja glasačkih listića u izbornom procesu u Bosni i Hercegovini u velikoj mjeri ovisi od sveobuhvatne obuke i izgradnje kapaciteta izbornih dužnosnika, biračkih odbora i tehničkog osoblja. U ovom dijelu su navedene strategije korištene tijekom pilot projekata 2024. s preporukama za buduću obuku i inicijative za izgradnju kapaciteta.

Tim za upravljanje projektima u SIP BiH

64. SIP BiH treba da izgradi vlastite kapacitete i tim za samostalno upravljanje izbornom tehnologijom. U tu svrhu, u SIP BiH bi trebalo sistematizirati sljedeće pozicije:
- Projekt menadžer
 - Sveukupno upravljanje projektima
 - Voditelj skladišta i logistike
 - Upravljanje svim poslovima u skladištu, kao i distribucijom/preuzimanjem opreme
 - Trening Manager
 - Tim za dokumentaciju
 - Treneri
 - IT menadžer
 - IT specijalisti
 - Menadžer telekomunikacija
 - Menadžer terenskih operacija/Menadžer Call centra
 - Za zapošljavanje/upravljanje terenskim tehničarima i operaterima
 - Upravlja pozivnim centrom na dan izbora

Programi obuke koje treba pokriti

Treneri trenera (TOT)

1. **Cilj:** Opremiti odabranu grupu trenera s dubinskim znanjem i praktičnim vještinama potrebnim za korištenje novih tehnologija.
2. **Sudionici:** osoblje SIP-a BiH, IDDEEA-e i općinskih izbornih povjerenstava.
3. **Sadržaj:** Obuka bi uključivala teorijsko razumijevanje i praktičnu praksu upravljanja biometrijskim uređajima za identifikaciju birača i opremom za skeniranje glasačkih listića.
4. **Ishod:** Efikasno obučeni treneri koji bi naknadno vodili sesije obuke operatera (TOO).

Obuka operatera (TOO)

1. **Cilj:** Obučiti operatere biračkih mjesta koji će upravljati biometrijskom verifikacijom birača i uređajima za skeniranje glasačkih listića na dan izbora.
2. **Sudionici:** Preko 300 operatera nazočilo je sesijama koje su raspoređene u četiri dana, a koje su održane u različitim općinskim izbornim povjerenstvima.
3. **Sadržaj:** Svaka sesija je koristila uzorke uređaja, fokusirajući se na instalaciju, rad i rješavanje problema s uređajima. Operateri su stekli praktično iskustvo kroz simulacijske aktivnosti.
4. **Ishod:** Operateri su bili dobro pripremljeni za rad na dan izbora, osiguravajući neometano i efikasno korištenje nove tehnologije.

Potporna i tehnička pomoć

Tehnička potpora na licu mjesta

1. **Raspoređivanje:** Tehničari za terensku potporu i tehnički supervizori su raspoređeni da pruže pomoć na licu mjesta tijekom izbornog razdoblja.
2. **Odgovornosti:** Ovi tehničari su posjetili biračka mjesta kako bi osigurali ispravno postavljanje i rad uređaja. Oni su također brzo rješavali tehničke probleme.
3. **Upravljanje incidentima:** Tehničari su bili opremljeni za rukovanje i rješavanje incidenata, kao što su greške operatera ili kvarovi uređaja, kako bi se minimizirali utjecaji na dan izbora.

Evaluacija efikasnosti obuke

Ankete i prikupljanje povratnih informacija

1. **Metod:** Provedene su ankete među sudionicima obuke, operaterima biračkih mjesta i biračima kako bi se prikupile povratne informacije o njihovim iskustvima s novim tehnologijama.
2. **Nalazi:** Rezultat je visoka razina zadovoljstva, što ukazuje da su sesije obuke bile efikasne u opremanju sudionika potrebnim vještinama.
3. **Prijedlozi za poboljšanje:** Sudionici su dali vrijedne prijedloge, ističući potrebu za kontinuiranom obukom i poboljšanim okvirima potpore.

Preporuke za buduću obuku i izgradnju kapaciteta

1. **Prošireni programi obuke:** Proširiti programe obuke kako bi se uključilo više osoblja iz različitih regija, osiguravajući široko rasprostranjenu stručnost u korištenju novih tehnologija.
2. **Kontinuirano učenje:** Provoditi redovite kurseve osvježavanja znanja i napredne obuke kako bi se osoblje informiralo o novim razvojem i najboljim praksama.
3. **Poboljšana infrastruktura potpore:** Razviti sveobuhvatnu infrastrukturu potpore, uključujući pozivni centar i tehničke timove na licu mjesta, kako bi se pružila pravovremena pomoć tijekom izbora.

4. **Simulacije edukacije birača:** Provedba češće simulacije edukacije birača kako bi se biračko tijelo upoznalo s novim sustavima i izgradilo u proces.
65. Inicijative za obuku i izgradnju kapaciteta koje su poduzete tijekom pilot projekata 2024. bile su uspješne u pripremi izbornih dužnosnika i birača za primjenu tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića. Budući napori na obuci trebali bi se graditi na ovim temeljima, uključujući kontinuirano učenje i poboljšane mehanizme potpore kako bi se osigurao neometan i efikasan rad naprednih izbornih tehnologija u Bosni i Hercegovini.

1.3. Angažman zainteresiranih strana

66. Djelotvoran angažman i komunikacija aktera su od vitalnog značaja za uspješnu implementaciju tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini. U ovom dijelu su navedene strategije korištene tijekom pilot projekata 2024. za angažiranje ključnih aktera, prikupljanje njihovih povratnih informacija, te transparentnosti i povjerenja. Također, daje preporuke za unaprjeđenje budućih napora na angažiranju zainteresiranih strana.

Ključne zainteresirane strane

1. **SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO (SIP BiH)**
 - Primarno tijelo odgovorno za vođenje i nadzor izbornog procesa.
 - Ključnu ulogu u implementaciji i upravljanju novim izbornim tehnologijama.
2. **Izborna povjerenstva osnovnih izbornih jedinica (OIP)**
 - Suradnja sa SIP BiH na implementaciji pilot projekata na lokalnoj razini.
 - Osiguranje neometanog izbornog procesa na lokalnoj razini.
3. **Političke stranke i kandidati**
 - Pružanje povratne informacije o transparentnosti i djelotvornosti novih tehnologija.
 - Uključenje u dijalog u cilju razumijevanja utjecaja ovih tehnologija na izborni proces.
4. **Promatrači izbora i međunarodne organizacije**
 - Organizacije kao što je Ured za demokratske institucije i ljudska prava (OEES/ODIHR) i lokalne promatračke udruge prate provedbu pilot projekta.
 - Daju neovisne procjene i preporuke za poboljšanje procesa.
5. **Glasači**
 - Korisnici novih tehnologija, čije je povjerenje u proces najvažnije.
 - Njihove povratne informacije i iskustva pružaju vrijedan uvid u djelotvornost pilot projekata.

Strategije angažmana

1. Javne konzultacije i radionice

- Organizirane javne konzultacije i radionice kako bi se prikupili doprinosi različitih aktera, uključujući političke stranke, organizacije civilnog društva i širu javnost.
- Radionice fokusirane na demonstraciju novih tehnologija i rješavanje svih nedoumica ili pitanja.

2. Redovita komunikacija

- SIP BiH održava redovite sjednice, otvorene za javnost i s omogućenim praćenjem uživo na internetu. Ove sjednice osiguravaju transparentnost u procesu donošenja odluka.
- Redovita ažuriranja i informacije dijeljene preko web stranice SIP BiH, osiguravajući da se sve odluke objave u cijelosti.

3. Mehanizmi povratnih informacija

- Ankete provedene među anketarima, biračima i drugim zainteresiranim stranama kako bi se prikupile povratne informacije o njihovim iskustvima s novim tehnologijama.
- Povratne informacije iz anketa koje pokazuju visoku razinu zadovoljstva i pružanja uvida u oblasti za poboljšanje.

Evaluacija i naučene lekcije

1. Pozitivni ishodi

- Veliko zadovoljstvo korisnika biometrijskom verifikacijom birača i tehnologijama skeniranja glasačkih listića.
- Povećana transparentnost i povjerenje u izborni proces među akterima.

2. Izazovi

- Ograničen pristup javnosti zbog ograničenja resursa, s naglašenom potrebom za dodatnim financiranjem kako bi se poboljšali napori za edukaciju birača.

Preporuke za budući angažman

1. Poboljšana transparentnost

- Osigurati da su sve odluke SIP-a BiH u cijelosti objavljene na web stranici SIP BiH kako bi se održala transparentnost i povjerenje javnosti.
- Provoditi češće javne konzultacije i radionice kako bi se uključio širi krug zainteresiranih strana.

2. Poboljšani komunikacijski kanali

- Razvijati i koristiti više komunikacijskih kanala, uključujući društvene medije, kako bi se dosegla šira publika i pružila pravovremena ažuriranja.
- Uspostaviti namjenski komunikacijski tim za upravljanje angažmanom aktera i brzo rješavanje upita.

3. Neprekidni mehanizmi povratnih informacija

- Implementirati stalne mehanizme povratnih informacija, kao što su redovite ankete i fokus grupe, kako bi se prikupili stalni doprinosi zainteresiranih strana.
- Koristiti povratne informacije za interaktivno poboljšanje izbornog procesa i

tehnologija.

67. Efikasno angažiranje zainteresiranih strana i održavanje transparentne komunikacije su ključni za uspješno uvođenje i implementaciju biometrijske verifikacije birača i tehnologija skeniranja glasačkih listića. Pozitivne povratne informacije i povjerenje stečeni tijekom pilot projekata u Bosni i Hercegovini 2024. naglašavaju važnost ovih napora. Buduće inicijative treba da se fokusiraju na povećanje transparentnosti, poboljšanje kanala komunikacije i uspostavljanje kontinuiranih povratnih informacija kako bi se osiguralo da izborni proces ispunjava potrebe i očekivanja svih zainteresiranih strana.

14. Procjena i ublažavanje rizika

68. Implementacija tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini uključuje nekoliko potencijalnih rizika koji bi mogli utjecati na uspjeh izbornog procesa. Ovaj odjeljak identificira ključne rizike povezane s ovim tehnologijama i navodi strategije za ublažavanje ovih rizika kako bi se osigurao siguran, efikasan i transparentan izborni proces.

Identificirani rizici

1. Tehnički problemi

- **Rizik:** Neispravnosti tehnološke opreme mogu poremetiti proces glasovanja.
- **Ublažavanje:** Osigurati sveobuhvatno testiranje i validaciju sve opreme prije implementacije. Osigurati tehničku potporu na licu mjesta za brzo rješavanje problema, uključujući dovoljan broj uređaja za nepredviđene slučajeve za zamjenu.

2. Kršenja sigurnosti podataka

- **Rizik:** Neovlašteni pristup ili neovlašteno mijenjanje biometrijskih podataka i rezultata izbora može ugroziti privatnost birača i integritet izbora.
- **Ublažavanje:** Implementirati snažnu enkripciju za podatke u mirovanju i u tranzitu, koristiti sugurnosna rješenja za skladištenje te provoditi redovitu sugurnosnu reviziju i procjene ranjivosti.

3. Operativni izazovi

- **Rizik:** Logistički problemi, kao što su kašnjenja u isporuci opreme ili nedovoljna obuka za biračke odbore, mogu imati utjecaj na rad na dan izbora.
- **Ublažavanje:** Razvijati detaljan plan upravljanja projektom, provoditi detaljne sesije obuka i osigurati dostupnost adekvatne rezervne opreme.

4. Nepovjerenje birača i otpor prema tehnologijama

- **Rizik:** Birači možda nisu upoznati s novim tehnologijama, što dovodi do nepovjerenja i otpora.
- **Ublažavanje:** Provesti opsežne kampanje edukacije birača i simulacija kako bi se glasači upoznali s novim sustavima

5. Neusklađenost sa zakonima i propisima

- **Rizik:** Neusklađenost sa zakonskim i regulatornim zahtjevima može rezultirati pravnim izazovima i narušenim povjerenjem u izborni proces.
- **Ublažavanje:** Osigurati da su sve tehnologije i procesi sukladni Izbornom zakonu

BiH i Zakonu o zaštiti osobnih podataka BiH, kao i međunarodnim standardima i preporukama. Redovito revidirati i ažurirati zakonske okvire po potrebi.

6. **Prijetnje po cyber sigurnost**

- **Rizik:** Potencijalni cyber napadi na izbornu infrastrukturu mogu imati utjecaj na izborni proces ili ugroziti integritet podataka.
- **Ublažavanje:** Ojačati mjere sigurnosti mreže, uključujući zaštitne zidove i sustave za otkrivanje napada, te razviti plan odgovora na incidente za rješavanje potencijalnih cyber prijetnji. Upravljanje opremom za glasovanje van mreže, isključenje s bilo koje mreže tijekom biračkog vremena. Ograničiti povezivanje nakon tiskanja rezultata i to samo u svrhu prijenosa.

Strategije ublažavanja

1. **Sveobuhvatna tehnička potpora**

- **Tehnički timovi na licu mjesta:** Rasporediti tehničare za potporu na terenu da pružaju žurnu pomoć u slučaju tehničkih problema tijekom izbornog dana. Osigurati da su upoznati s dodijeljenim biračkim mjestima.
- **Pozivne linije i službe za pomoć:** Uspostaviti posebne telefonske linije i službe za pomoć kako bi se pomoglo anketarima i brzo odgovorilo na tehnička pitanja.

2. **Programi napredne obuke**

- **Obuka trenera (TOT):** Provesti detaljne treninge za trenere, koji će zatim obučavati biračke odbore i druge izborne dužnosnike.
- **Kontinuirano učenje:** Omogućiti redovite kurseve osvježavanja znanja i naprednu obuku kako bi se osiguralo da osoblje poznaje nove tehnologije.

3. **Sveobuhvatno upravljanje podacima**

- **Skladištenje šifriranih podataka:** Osigurati da se biometrijski podatci i rezultati izbora pohranjuju u šifriranim formatima i da je pristup ograničen samo na ovlašteno osoblje.
- **Redundancija podataka:** Implementirati mjere redundantnosti podataka, kao što su redovite sigurnosne kopije i sigurne lokacije za pohranu, u cilju sprječavanja gubitka podataka.

4. **Kampanje podizanja javne svijesti**

- **Obrazovni materijali:** Razvijati i distribuirati obrazovne materijale, kao što su letci, video snimci i on-line sadržaji, kako bi informirali birače o novim tehnologijama.
- **Angažman zajednice:** Organizirati događaje i radionice za angažiranje zajednice kako bi se odgovorilo na zabrinutost birača i pružilo praktično iskustvo s novim sustavima.

5. **Zakonski okvir usklađenosti**

- **Redovite revizije:** Redovite revizije pravnog okvira kako bi se osigurala kompatibilnost s primjenom novih tehnologija. Ažurirati politike i propise po potrebi.
- **Timovi za pravnu potporu:** Osnovati timove za pravnu potporu koji će pomoći u tumačenju i primjeni izbornih zakona i propisa.

6. **Unaprijeđene mjere cyber sigurnosti**

- **Sigurnosni protokoli:** Implementirati napredne sigurnosne protokole, kao što su višefaktorska autentifikacija i sigurni kanali komunikacije, u cilju zaštite izborne infrastrukture.

- **Planiranje odgovora na incidente:** Razvijati detaljan plan reagiranja na incidente kako bi se odgovorilo na potencijalne prijetnje cyber sigurnosti i osigurao brz oporavak od bilo kakvih incidenata.
69. Temeljna procjena rizika i implementacija sveobuhvatnih strategija ublažavanja su ključni za uspješno uvođenje tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini. Baveći se tehničkim, operativnim, pravnim i cyber-sigurnosnim rizicima, SIP BiH može poboljšati sigurnost, efikasnost i transparentnost izbornog procesa, osiguravajući pouzdano iskustvo glasovanja za sve sudionike.

15. Vremenski okvir implementacije

Primjena tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u cijeloj Bosni i Hercegovini je složen proces u više faza. Ovo poglavlje daje pregled ključnih datuma i vremenskih rokova potrebnih za osiguravanje neometane implementacije.

Aktivnost	2025. godina												2026. godina											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Faza I: Natječaj																								
Zahjev za proračunska sredstva																								
Osiguranje sredstava																								
Nacrt tenderske dokumentacije																								
Objava natječaja/postupak																								
Provedba natječaja																								
Evaluacija natječaja																								
Obavijest o dodjeli																								
Faza II: Isporuka																								
Validacija zahtjeva																								
Priprema softvera																								
Proizvodnja hardvera																								
Testiranje od strane korisnika																								
Faza III: Upoznavanje aktera																								
Edukacija birača																								
Edukacija/uključivanje političkih subjekata																								
Edukacija civilnih društava																								

16. Zaključci i preporuke

70. Studija izvodljivosti za uvođenje tehnologije biometrijske verifikacije birača i skeniranja glasačkih listića u Bosni i Hercegovini pokazala je obećavajući potencijal za poboljšanje efikasnosti, točnosti i transparentnosti izbornog procesa. Pilot projekti provedeni 2024. godine pokazali su značajna poboljšanja u autentifikaciji birača, brzini brojanja glasova i smanjenju ručnih grešaka. Obje tehnologije naišle su na dobar prijem od strane anketara i birača, kao i drugih aktera na izborima, što ukazuje na visoku razinu zadovoljstva i povjerenja u ove sustave. Međutim, uočeni su neki tehnički i logistički izazovi, kao što su kvarovi na uređaju i problemi s unosom više glasačkih listića u skenere. Rješavanje ovih izazova kroz sveobuhvatne okvire potpore i kontinuirane programe obuke bit će od suštinskog značaja za uspješnu širu implementaciju.

Preporuke za implementaciju

71. Omogućiti sljedeće:

1. Osiguranje proračuna:

- Osiguranje proračuna prije izborne godine kako bi se omogućilo dovoljno vremena za nabavu, testiranje i prihvaćanje rješenja, prema vremenskom okviru implementacije.

2. Angažman zainteresiranih strana:

- Osigurati transparentnu komunikaciju i suradnju sa svim izbornim akterima kako bi se izgradila široka potpora i povjerenje u nove tehnologije.

3. Izgradnja kapaciteta:

- SIP BiH treba angažirati poseban tim za upravljanje tehnologijom i njenom primjenom na izborima. Postojeći ljudski resursi moraju u potpunosti razumjeti tehnologiju i njen utjecaj na njihove uloge.

4. Sveobuhvatan okvir potpore:

- Uspostavite namjenske pozivne centre i terenske tehničare na licu mjesta za podršku operacijama i brzo rješavanje svih tehničkih problema.

5. Kontinuirana obuka:

- Razviti i proširiti tekuće programe obuke za izborne dužnosnike i aktere kako bi se osigurala stručnost u korištenju novih tehnologija.

6. Dobavljač:

- Angažirati jednog specijaliziranog dobavljača sustava izborne tehnologije kako bi se pojednostavilo skladištenje, logistika i podrška.

7. Unaprjeđenje infrastrukture:

- Sigurno i pouzdano napajanje i efikasna logistika za opremu za rukovanje.

8. Javni angažman:

- Kontinuirano educirati birače kako bi se izgradilo povjerenje i razumijevanje novih sustava.

9. Upravljanje rizikom:

- Razviti i implementirati detaljne planove upravljanja rizicima kako bi se pripremili za potencijalne izazove i osiguralo neometano poslovanje.

10. Izmjene glasačkih listića:

- Pojednostaviti proces glasovanja uključivanjem svih utрка na jednom

glasačkom listiću, što može zahtijevati zakonodavne reforme i moguće nove napore u obrazovanju birača.

17. Prijedlog okvirnog proračuna

Red.br.	Naziv	Cijena (KM)	Kom.	Ukupna cijena (KM)
1.	Uređaj za biometrijsku identifikaciju	3.300,00	6.000	19.800.000,00
2.	Potrošni materijal za uređaje za biometrijsku identifikaciju	100,00	6.000	600.000,00
3.	Softverske licence za uređaje za biometrijsku identifikaciju	300,00	6.000	1.800.000,00
4.	Sustav upravljanja identitetom	200,00	6.000	1.200.000,00
5.	Skeneri	4.700,00	6.000	28.200.000,00
6.	Vanjske baterije za skenere	340,00	6.000	2.040.000,00
7.	Potrošni materijal za skenere	250,00	6.000	1.500.000,00
8.	Softverske licence za skenere	320,00	6.000	1.920.000,00
9.	Sustav za upravljanje izborima	240,00	6.000	1.440.000,00
10.	Usluge dobavljača/potpore za uređaje za biometrijsku identifikaciju	12.000.000,00	1	12.000.000,00
11.	Usluge dobavljača/potpore za uređaje za skenere	16.000.000,00	1	16.000.000,00
12.	Logistika (zapošljavanje, trening operatera, edukacija birača, datacenter hosting)	20.000.000,00	1	20.000.000,00
13.	Izgradnja skladišta	2.000.000,00	1	2.000.000,00
14.	Nabava papira	1.500.000,00	1	1.500.000,00
15.	Potpore za rad Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	2.550.000,00	1	2.550.000,00
Ukupno:				112.500.000,00

Broj: 04-2-50-4-1192-89/20

Sarajevo, 28. 2. 2025. godine

Predsjednica

dr. Irena Hadžiabdić